JOAN. DESPAUTERII NINIVITÆ.

GRAMMATICÆ

Institutionis, *Lib.* VII.

Doctè & concinnè in compendium redacti à
Sebastiano Duisburgensi.

Ad prototypum collati et aucti, in usum studiosæ juventutis.

Multò quam antea castigatiores.

Editio Novissima.

EDINBURGI,
Excudebat, *Thomas Brown,*
ANNO DOM. 1677.

CUM PRIVILEGIO.

Realme? Is it time now, I ſay, to us of the
blindfolded with pretence of preferment of
bréthren, and that not to ſtand ſo much in the
Kirk, as at the pleaſure of the Court, to have
with footmantles, & have the Titles of Prela-
parative in our ſelves for that *Hierarchie*, as
s minde with ſpeed to enjoy? What is this
itium ad ſervitutem, as the ancient Father
with *Sampſon* ſleep ſtill on *Delilah's* knee,
upon thee, Samſon? Then worthily with
iculous and ignominious ſpectacle to the
n his great mercie avert. But *Bonintoun* is
e higheſt degree, for his vile theft is puniſh-
of Religion, whereof there was no queſtion,
been? Is there no Papiſt, Idolater, nor wil-
Papiſts in *Scotland*, with *Bonintoun*? Ask
e Kirk being yet ſound in Religion, what
g ſound, as ye ſay, there were the leſſe danger.
ere is no doing, neither in Kirk, nor King,
for *Seggene*, as they ſay, it goeth *Light*
me for the *Iſraelits*, to let the *Canaanits* re-
trong. Therefore if there be any zeal in us,
us joine together as one man; and that be-
e the Land of this fearful Idolatrie, lea
in the next Aſſemblie, to be appointe
ne purpoſe, taking example of the
report of the erection of a contr
d, and half tribe of *M*
them out, if the matter

1601. God, and man...
Miniſtrie, to be in
ſome ſmall numb th
ordinance and ele
Vote in Parliame it
cies, and ſo to
they call it, whi s
elſe, but *honorar*
ſaith? Shall we, wi
till ſhe ſay, the *P*
Samſon may we
Philiſtines, whi
execute. A fam
ed. What is that
as worthily there
ful ſavourer and m P
and ſee. But the e
can the Adverſari
What is then our
according to our c f
Coup; and it is but m
maine among them
laying all bygones u
fore all other thing e
all other things to i
mo quoque tempore
of *Iſrael*, who h
by their Brethren
ed with all ſpeed t

u; as I think of his 1601.
t from your heart
od; the examples
pent that ever ye

et, as the Pioner
milie should have
and now in end
erefore I beseech
e my skin. Now
n to give his Life
this last age, and
mindful of that
t of our dispensa-

mitie.

nd, & suffered it
Mr James was in-

r following.

stant practice
n.

our flesh and bloud, Mr John
the plain & known David-
ngs be in the name son's letter
to the As-

JOAN. DESPAUTERII NINIVITÆ GRAMMATICÆ

Institutionis, *Lib.* VII.

Doctè & concinnè in compendium redacti à

Sebastiano Duisburgensi.

Ad prototypum collati et aucti, in usum studiosæ juventutis.

Multò quam antea castigatiores.

Editio Novissima.

EDINBURGI,
Excudebat, *Thomas Brown,*
ANNO DOM. 1677.

CUM PRIVILEGIO.

SEBASTIANUS NOVIMOLA

Duisburgensis, *Hen. Riswichio*, spectatae probitatis adolescenti.

NÆ tu candidus es adolescens, & cui plurimum debeant bonarum artium candidati. Si enim, præclarissima quaque urbes eis merito summos decreverunt honores, qui saluti Reip. (qua non salva incolumes ipsi manere nequîssent) aliquando consuluere: quid tibi non debeatur ab illis, quorum studiis, citra tuum quidem commodum) quoniam in Grammatica tu felicissime versatus es) providere curas? Hinc est quod ab ea usque hora qua Desp. Syntaxeos epitomen, superiore anno à nobis emissam, teri passim in puerorum manibus cognovisti, non desieris & præsens rogare, & scriptis monere absens, ut & priores, 7. Desp. de institutione Grammat. libros in corpusculum paulo concinnius colligerem, quam à quodam ante annos non multos hic factum audires. Quo hercule quisquis est, oculatiorem me fore haud quaquam sperare potuissem ni per illum mutilari potius quam abbreviari doctissimis quibusque viderentur. Gaudeant igitur tuo nomine quibus consuli tantopere exoptas, hoc quicquid est laboris, tuo hortatu suscepto, tibique debito. Majora certè tua merebatur eruditio: at opulentissimi parva debita, ne à pauperrimis quidem persolvi recusant. Et sane vendant hanc, ut libet, operam alii (modo non judicet Momus) te eam inter non minima habiturum scio. Primum quia haud est exiguum puerilia juvare studia, Deinde quia tu quidem animadvertis hujusmodi negotium vel Lynceum requirere in demendis multis, nonnullis addendis, mutandis ac transponendis etiam, ubi res postulat, in omnibus denique ita tractandis, ut infirmioribus pueris velut præmansa videantur: Vale. COLONIÆ, 1534.

GRAM-

❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧

GRAMMATICÆ DESPAUTERIANÆ

LIBER PRIMUS.

De Nominum Generibus.

Regulæ Generales.

OMne viro soli quod convenit, esto virile: Omne viri specie pictum, vir dicitur esse.

Omne nomen soli viro datum est masculini generis. Vir hic dicitur esse, quicquid ut vir pingitur: veluti Adam, Deus, Angelus. Exempla hujus regulæ sunt quintuplicia, Primò, propria nomina virorum: ut Seneca, Hercules, Hannibal. Secundò, propria Angelorum: tam bonorum, ut Gabriel, quàm malorum, ut Lucifer. Tertiò, propria Deorum, ut Mars, Cupido, Vulcanus. Quartò, propria ventorum: quia pinguntur specie virili, ut Boreas, vel Aquilo. Quintò, Appellativa solis viris data, ut Nauta, presbyter, Scriba. Genera tribus modis noscuntur: Significatione, ut Joannes est masculini generis, quia marem significat. Terminatione, ut vulpes est fœminini generis, quia terminatur in es. Authoritate, ut Talpa, aliquando est masculini generis, quia Virgilius dixit. Talpæ oculis capti.

Esto fœmineum recipit quod fœmina tantùm, Fœmina dicatur facie pictum muliebri.

Omne nomen soli fœminæ datum, est fœminini generis. Fœmina hic dicitur quicquid specie muliebri pingitur: ut Dea, Nympha, Furia, &c. veluti Venus, Echo, Alecto, &c. Exempla hujus regulæ sunt triplicia. Primò, propria mulierum, ut Paula, Glycerium, Dido. Secundò, propria Dearum & Nympharum atque furiarum, quæ omnes Deæ aliquando dicuntur; ut Juno, Calisto, Celæno. Tertiò, per hanc regulam fœminina sunt appellativa solis mulieribus data: ut Soror, *a sister,* Obstetrix, *a mid-wife.*

Quicquid utrique datur, commune locatur: ut, *Exul.*

Omne nomen sub una terminatione viro & fœminæ datum, est communis generis: ut Exul, qui vel quæ exulat, *a banisht man or woman.* Auriga, qui vel quæ currum agit, *a Carter.*

 Macedo,

Macedo, qui vel quæ in Macedonia naſcitur. Sic Saxo, Brito, Friſo, Laurens, &c. Sed melius dicimus Friſius, Friſia, quæ referes ad regulam. Eſto genus varium, &c. Mancipium, Scortum, quanquam utrique ſexui conveniant, ſunt neutra tamen, per regulam proximè ſequentem.

Um neutrum pones, hominum ſi propria tolles.

Omne nomen in um eſt neutri generis, niſi fuerit hominis proprium: ut Mancipium, id eſt ſervus, vel ſerva, *a ſervant*: Scortum, id eſt, meretrix, *a whore*, vel puer meritorius. Dixi, niſi fuerit hominis proprium, quia proprium viri in um eſt maſculini generis, ut Pægnium. Proprium fœminæ eſt fœmininum, ut Philenium. Propria autem Oppidorum aut alia quæcunque ſunt neutri generis: ut Gandavum, Lovanium. Sic fluviorum in um nomina, ut Cruſtumium, Item tam arborum, quam fructuum nomina in um deſinentia: ut Hebenum, Balſamum, Pomum. Sed quæ in um deſinunt ſæpius fructum ſignificant, ut pyrum, prunum.

Adjectiva trium generum ſint ſine ſub uno.

Omne nomen adjectivum eſt omnis generis, ſi unica ſit terminatio: ut fœlix, audax, diſcors, quatuor, quinque, ſex, &c. centum, mille. Dicimus enim centum viri, centum poma, ſic mille viri, &c. Mille tamen aliquando eſt ſubſtantivum ſingularis numeri, cujus plurale eſt millia: ut mille equitum occiſum eſt. Duo millia Turcarum interierunt. Dixi, ſi unica ſit terminatio, quia alioqui cuique terminationi proprium genus daretur, per regulam.

Eſto genus varium, fuerit niſi terminus idem.

In ſubſtantivis virum & fœminam ſignificantibus, & in adjectivis, ſi terminationes ſint diverſæ, diſtincta dantur genera. In ſubſtantivis ubi duæ ſunt terminationes, prior eſt maſculini generis, & poſterior fœminini: ut hic Caupo, vini & epularum venditor, hæc caupona, *a Taverner*. Hic Ninivita, Sunamita, Iſraelita, Levita, & alia ejuſmodi infinita quæ Græcè etiam in es deſinentia, gentem aut familiam, aut populum, aut imitatorem ſignificant, & faciunt fœminina in is; ut hic Ninivita vel Ninivites, hæc Ninivitis, hujus Ninivitidis, hic Teucer, hæc Teucra, id eſt Trojanus, Trojana. Sed ejuſmodi nomina poſſunt eſſe adjectiva: ut Afer Afra Afrum: veluti bellum Trojanum, &c. Sic hic Cres, hæc Creſſa: hic Lacon, hæc Lacæna.

Adjectiva secundæ declinationis omnia tribus vocibus flectuntur, quorum secunda est primæ declinationis: ut Bonus bona bonum, niger nigra nigrum. Satur satura saturum, &c. Adjectiva tertiæ declinationis plurima sub una terminatione omnis generis sunt, ut Arpinas, clemens, fœlix. Multa enim duas terminationes habent, ut hic & hæc melior & hoc melius: sic cætera comparativa, hic & hæc fortis, & hoc forte; Sic omnia adjectiva in is & e: Et in istis prior vox est communis generis, posterior neutri. Pauca sunt Adjectiva in er masculini generis, in is fœminini & in e neutri, ut Campester campestris campestre, id est ad campum pertinens. Volucer, volucris, volucre, id est velox, aut volans. Hæc volucris substantivum, quicquid volat. Alacer alacris alacre, ***chearful.*** Acer acris acre, ***sharp or fierce.*** Acrimonia, vehementia. Celeber celebris, celebre, ***famous.*** Celer celeris celere, ***swift.*** Saluber salubris salubre, Sanitatem adferens, quam qui habet sanus dicitur, ***healthsome.*** Insaluber, ***unhealthsome.*** Pedester pedestris pedestre: pertinens ad pedites: ut pedester exercitus. Sic Equester, Silvester, Paluster, Sequester, &c.

Mobile pro fixo, fixum si subsit habetur.
Quod si non fixum subsit, neutri generis fit.

Adjectivum per se positum propter aliquod perpetuo, subauditum, putatur esse substantivum ejus generis cujus est subauditum: ut Molaris masculinum est, quia intelligitur dens, vel lapis. Si nihil subauditur, erit neutri generis: ut antecedens id est oratio aliam inferens. Consequens, id est oratio ex alia illata. Triste, id est res tristis.

Masculeum fluvii nomen decet usque reponi.

Nomen fluvii est masculini generis: ut Tybris, Sequana, Garumna: at Styx & Lethe semper fœminina sunt, quia paludes esse potius quàm flumina dicuntur.

Communis proprio quandóq; genus lego junctum.

Nomen minus commune quandoque respicit genus superioris vel communioris: ut Bubo est masculini generis: ut sermo. Ovidius.

Ignavus Bubo dirum mortalibus omen.

Magis commune vel superius avis, est fœminini generis. Sic dicimus magna bubo, quia intelligitur avis. Virg. Æn. 4. 462. v.

Solaque culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri, supple, *visa est.*

Secundò,

Secundò, per hanc regulam nomina montium in diverso genere interdum leguntur: ut Ossa, mons Thessaliæ, est fœminini generis, ut penna, musa, interdum masculini reperitur, quia intelligitur mons. Ovid. in Ibin. v. 286.

Utque dedit saltus è summo Thessalus Ossa.

Tertiò per hanc regulam nomina fluviorum fœminina inveniuntur, quia intelligitur aqua. Nos inventis tantum utamur.

Ovid. *Tanta est Albula pota deo.* Mart: dixit in masculino. *Cui Rector aquarum Albula.* Nonnunquam fluviorum nomina neutra sunt, quia intelligitur flumen. Talia sunt Mulucha, Turia, & Muthul. Quartò, per hanc regulam, Fabularum nomina sunt fœminini generis, quia intelligitur superius fabula vel comœdia, vel tragœdia. Ter. *Quem transtulit in Eunuchum suam.* Quintò, nomina navium per hanc regulam sunt generis fœminini, quia ejus generis est superius navis. Virg. *Centauro invehitur magna.* Cæterum hoc loco proprium pro minus communi sumitur, sive reipsa sit proprium, ut Ossa, sive appellativum, ut Bubo.

Insula & urbs, regio, capit hæc. Neutrum genus optant
Zeugma, Reáte, Argos, Præneste, & Tibur, & Ispal,
Cære, Nepet.* Neutrum vel masculeum dabit *Anxur.
Hoc *Cim* vult. Hic aut hæc donat *Lesbos, Abydos.*
Hic *Sulmö,* hic *Agragas* Pluralia in i maribus dò.
A plurale genus neutrum sibi poscit ubíque.

Insularum, regionum, & Urbium nomina, fœminina sunt, Insularum quidem; ut Samos, Britannia. Regionum, ut Ægyptus, Africa. Urbium, ut Ephesus, Castulo, Tarraco, Corinthus, Jerusalem. Lesbos Insulæ nomen. Abydos Urbs Asiæ. Ubi Poëtæ terminationem aspiciunt, masculina leguntur.

At tantum in neutro genere reperi Zeugma, Zeugmaris, oppidum ab Alexandro conditum. Reate, oppidum Umbriæ. Argos, oppidum Græciæ. Præneste, oppidum Italiæ. Tibur, oppidum Italiæ. Sic Ispal, Cære & Cærete oppida sunt. Nepet oppidi nomen. Cim, vici Italici nomen est. Anxur, urbs Italiæ dubii generis est. Sulmo, Ovidii patria, masculinum est. Sic Agragas Agragantis, tam pro monte, quàm pro oppido, masculine legitur.

Virg. Æn. 3. v. 703. *Arduus inde Agragas.*

Pluralia

Pluralia in i ſunt maſculini generis, quicquid ſignificent. Itaque volo regulam eſſe generalem non ſolum exceptionem à dicta regula. Inter hæc oppidorum nomina, ſunt Philippi, Veii, Gabii, Pariſii. Cuncta pluralia in a neutra ſunt, ut Ilia, Exta. Inter hæc Oppidorum nomina ſunt Bactra, Cithera, Artaxata, Suſa, Hieroſolyma, Licet ſingulariter aliquando hæc Hieroſolyma, hæc Suſa legamus.

Arboris eſt nomen muliebre. Dat hic *Oléaſter*,
Ut *ſpinus*, *platanon*. at *acer*, *thus*, *robur*, habent hoc,
Arbor vixque *ſiler*. Dabit hic aut hoc tibi *ſuber*.
Hic aut hæc *libanus*, *pinus*, *rubus* atque *cupreſſus*.

Nomen arboris eſt fœminini generis; ut pomus, pyrus, Prunus, quercus, æſculus, ſalix, abies, ficus, fraxinus, malus, morus. Malus autem arbor eſt, quæ vulgo pomus dicitur. Nam pomus generale eſt ad prunum, pyrum, &c. Malus maſculinum, eſt lignum veliferum, *a Maſt*. Fagus, *a beech tree*: Buxus, *a buſh tree*. Invenitur aliquando Maſculini. Taxus, *an Ewe tree*: Ulmus, arbor alba, cujus virgis vapulant pueri, *an Elme tree*. Quæ in um deſinunt, ſæpius ut dictum eſt, fructus ſignificant: ut pyrum, Prunum. Sed nux, ficus, glans, avellana & quædam alia eodem ſervato genere, arborem, fructumque ſignificant.

A regula excipiuntur quædam: ut Oleaſter, ſylveſtris olea, *a wilde Olive tree*. Platanon, platanonis, eſt arboris nomen, aut potius locus platanis conſitus.

Neutra ſunt quædam arborum nomina: ut acer, aceris: Thus etiam pro arbore. Robor vel robur, ſpecies quercus duriſſimæ. Siler, arbuſcula vel frutex potius quàm arbor, vulgo ſalix dicitur, *a Sauch tree*. Suber ſæpius neutri generis quam maſculini, *a cork tree*. Libanus arbor eſt thurifera, Calepinus dicit tam maſculini generis eſſe quam fœminini. Pinus & Cupreſſus nunc fœminina ſolum habebuntur. Rubus ſentis genus, rectius cum Virgilio maſculinè proferes.

Ex ſe nullius generis pro nomine ſumptum,
Eſt neutrum: ceu litera, vox quoq; materialis.

Dictio ex ſua ſignificatione non recipiens genus (ut de genere hic loquimur) ſi pro nomine ſumatur, erit neutri generis: ut omnis litera & vox materialiter poſita: veluti longum a, homo terminatum in o, facit genitivum hominis.

Exempla hujus regulæ ſunt quadruplicia.

Primò, verbum loco nominis, ut ſumens illud ave: id eſt, illam

illam salutationem : id per infinitivum sæpius fit. Pers. *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter :* id est, scientia tua.

Idem. *At pulchrum est digito monstrari & dicier hic est.*

Idem. *Velle suum cuique est nec voto vivitur uno.*

Secundò, adverbium loco nominis.

Idem. *Nempe* hoc *assidue ? Jam clarum mane fenestras*
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.

Idem. *Jam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras.*

Tertiò, nomina literarum, aut ipsæ literæ, neutri generis sunt.

Idem. *Si potis est vitio nigrum præfigere Theta.*

Sic unum iota. Iota est litera Græca, hoc est i. Invenies tamen quandoque literarum nomina in genere fœminino, per regulam communis proprio, &c.

Quartò, vox materialiter accepta est neutri generis : ut homo dissylabum in o terminatur. Martial. lib 6. Epig. 48.

Quod tam grande sophos *clamat tibi turba togata.*
Non tu Pomponi cœna diserta tua est.

Vox vel scriptura materialiter sumitur, quando seclusa significatione pro mera voce vel scriptura capitur, & quando sensus est, illa dictio, illud verbum, illa oratio : ut homo in o desinit, id est illa vox homo, &c. Causa hujus est, quia omnis dictio habet ipsam vocem vel scripturam tanquam materiam, & significationem tanquam formam.

EPICOENUM SIVE PROMISCUUM GENUS.

Quæ signant volucres una sub voce, ferasque,
Et pisces sexu non certo sunt Epicœna.

Epicœni generis dictio est quæ sub uno articulo significat utrumque sexum, etiam in nominibus animalium, in quibus sexus non facile dignoscitur : ut in nominibus avium, veluti Aquila, passer, anser, pica, picus. Psittacus, olor vel cygnus, philomela, vel luscinia vel aëdon. Struthio, turdus. Coturnix, merula, acanthis. Perdix, otus, nisus, &c. Gallus, gallina, epicœna non sunt, quia sexus facile cernitur. Columba, epicœnum est: licet etiam pro mare hic columbus dicatur. Hic œstrus vel hoc œstrum, volatile apis magnitudine, bobus apibusque infestum : si abest sexus non dicitur epicœnum : uti nec pulex, apes, musca, anguilla, &c. Secundo, epicœna sunt piscium nomina:

mina: ut Balæna, maxima bellua marina, *a Whale.* Cetus, omnis magnus piſcis. Murena, piſcis ſimilis anguillæ. Hinc Murenula, torquis vel ornamentum colli. Sepia piſcis habens atramentum pro ſanguine & ponitur pro atramento. Tertio, nomina ferarum ubi ſexus difficulter noſcitur epicœna ſunt, ut vulpes, muſtela, cuniculus, &c. Ad diſcernendum ſexum dicimus, Cygnus mas. Cygnus fœmina. Ovid.

Invenit in media fœmina piſcis aqua. Dicitur nunc quoque lupus, lupa: urſus, urſa: leo, lea: vel leana. Si quis roget. Muſtela cujus generis? Sic reſpondeto, Muſtela eſt epicœni generis ſub articulo hæc quia terminatur in a.

REGULÆ GENERUM SPECIALES.

Hæc dat a. Do neutris cum *Paſcha*, *mammona*, *manna*.

Nomina in à ſunt fœminini generis: ut ſitula, vas quo hauritur aqua, *a Bucket.* Puſtula, cutis inflatio, *a blybe.* Stipula, calamus frumenti, *a reed.* Fiſtula, muſicum inſtrumentum quo flatu canitur, *a whiſtle.* Muſa, carmen vel carminis Dea, *a ſong.* At mammona, id eſt pecuniæ vel divitiæ, *riches.* Manna, cœleſtis cibus, *heavenly food.* Neutra ſunt indeclinabilia. Paſcha, neutrum primæ teſte Placentino, licet multi per tertiam paſchatis declinare malint.

Hadria maſculeum datur, atque *cométa*, *planéta*.

Tria ſunt maſculina. *Hadria*, *cometa*, *planeta.* Hadria, ſinus maris, vel ipſum mare Hadriaticum, Cometa vel cometes, ſtella crinita, *a comet.* Planeta interpretatur erro erronis, *a planet.* Sunt autem planetæ ſtellæ erraticæ: ut Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna.

Hic aut hæc *talpa cum panthèra*, dato *dama.*

Tria in à ſunt dubii generis: hic aut hæc talpa: hic vel melius hæc panthera: hic aut hæc dama. Dama, caprea Sylveſtris, *a Doe.* Panthera, animal, maculoſum, *a Panther.*

Sit neutri generis, per a quicquid tertia flectit.

Nomen tertiæ declinationis in a deſinens, eſt neutri generis, ut ſcomma, jocoſa irriſio, *a mock.* Anathema, maledictio, *a curſe.* Diadema precioſus pannus, qui capiti Regio circundatur, *a diadem.*

Hoc

Hoc dat e. Fœmineo generi do græcula primæ.

Nomen in e eſt neutri generis: ut Cubile, lectus, *a bed.* Sedile id eſt ſedes, *a ſeat.* Duo ſunt pluralia neutra: Cete, grandes piſces, Tempe, loca amœniſſima Theſſaliæ.

Excipiuntur à regula nomina in e Græca primæ declinationis quæ ſunt fœminini generis: ut Synanche, id eſt angina, *the choiks.* Nymphe, Nympha, id eſt formoſa puella, & ſemidea. Epitome, abbreviatio. Ethice moralis ſcientia.

I neutrum pono. Finita per o maribus do.

Omne nomen in i ſingulare eſt neutri generis indeclinabile; ut Gummi, id eſt viſcus ex arboribus fluens, *gum.* Sinapi, *muſtard.* Obliqui hi caſus, Nauci, Nihili, Trioboli, & dativus frugi omnium generum nominibus apponuntur. Nauci homo: Trioboli meretrix. Nauci, putamen nucis, *the ſhell of the nut.* Nihili id eſt inutilis, *unprofitable.* Frugi utilis, *profitable.* Tullius, *Homo frugi omnia rectè facit.*

Finita per o maribus do.) Nomen in o eſt maſculinum: ut Cento, ſtragulum lecti craſſum & villoſum, *a covering of a bed.* Titio, lignum ſemi uſtum, *Charcoal.* Scipio, ſtipes, *a club.* Et viri nomen.

***Pondo* loca neutrum. Verbale io cum *caro* vult hæc,**
***Talio* jungatur, poſuit quod Valla virîle.**

Excipiuntur à regula, Pondo, neutri generis, i. libra, *a pound.* Secundo, excipiuntur nomina verbalia in io quæ ſunt fœmini generis, & caro: Veluti Religio, à religando, Dei cultus, aut metus. Portio, quaſi partio, pars. Ratio qua bonum à malo diſcernimus, & computatio, ut redde rationem villicationis tuæ; & reſpectus, ut habe rationem famæ; & modus; ut percunctare qua ratione beatam vitam duces. Talio fœminini eſt contra Vallam, licet à nullo verbo deſcendat, & eſt æqualis redditio. Pugio maſculinum eſt, *a whinger.* Licet à pungo derivetur.

Jungito fœmineis, do. go. Sed Maſcula ſunto
***Ordo, udo, harpago, Cudo, ligo.* Sed dubitabis**
Margo, cupîdo,* quibus jungunt cum *cardine bubo.

Nomina in do & go ſunt fœminini generis: ut formido, timor, *fear.* Grando, *hail.* Sartago, frizorium, *a frying pan.* Siligo, eſt tritici ſpecies, unde optimus fit panis, qui ſiligineus dicitur.

Excipi-

Excipiuntur pauca ab hac exceptione. Nam maſculini generis ſunt, Ordo, id eſt collocatio, *order*, Udo, calceamenti genus. Harpago, harpagonis, telum in ſummitate aduncum quo navigia capiuntur vel inſtrumentum quo capiuntur quæ in puteum vel flumen deciderunt, *a cleik or hook*. Cudo cudonis, vel codó capitis ornamentum ex corio. Ligo, ferramentum quo purgantur foſſæ, *a Spade*. Dubii generis ſunt; hoc eſt maſculina vel fœminina Margo, id eſt cujuſque rei extremitas. Cupido pro cupiditate: pro amoris Deo ſolum maſculinum eſt. Cardo, *a door crook*. Potius eſt maſculinum. Bubo declaratum eſt in regula Communis proprio.

U, c, neutra loco, d, vel l, t. Sed hæc dabit *halec* Aut hoc. *Sol Mugil* dant hic, ut *Sal*, quod & hoc vult.

Nomina deſinentia in u, c, d, l, t, ſunt neutri generis, ut Cornu, genu, lac, quid ſubſtantivum. Nam quod adjectivum eſt. Tribunal, ſedes judicis, *a juſtice ſeat*. Cervical, *a Cod*. Mel, Fel, Subtal pro cavo pedis. Nil nihil ſine c, quia fiunt à nihilum & hoc, à ni, pro non, & hilum, id eſt, nigrum fabæ: & quidvis nullius pretii. Caput, Sinciput, *the fore head*. Occiput, *the hind head*.

Excipiuntur à regula pauca. Nam halec tam fœminini quàm neutri eſt pro piſce, qui ſola aqua nutritur, *an Herring*, & pro quodam liquamine ex inteſtinis piſcium. Antonius Nebriſſenſis, pro piſce ſolum fœminino genere, non per c, ſed per x literam, hæc halex dici, debere aſſerit. Hic Sol, mundi oculus, *the Sun*. Mugil piſcis capitoſus, qui in metu, abſcondito capite, totum ſe occultari putat. Sal, *ſalt*: Nunc eſt maſculinum, olim etiam neutrum. Columella: Sal acer & ſiccus.

An, in, on, maribus dantur. Sint neutra ſecundæ. Hic aut hæc *Python*. *Sindon* muliebris & *Icon*.

Nomina deſinentia in an, vel in, vel on; maſculina ſunt: ut Titan, i. Sol. Pæan id eſt hymnus & Apollo. Delphin piſcis quidam & aſtrum. Dæmon interpretatur ſciens. Canon, i. regula.

Excipiuntur à regula, nomina in on ſecundæ declinationis, quæ Latini plerumque vertunt in um, & ſunt neutri generis, ut Colon id eſt membrum. Python, ſerpens quidam, dubii generis

neris est. Fœminina sunt, Sindon, velum subtilissimum, & Icon id est imago.

En neutrum pono. Mas est cum *pectine*, *lichen*,
Et *ren*, sive *rien*, *atagen*, *splen*, junge *lienem*.

Nomen in en est neutrum: ut Flumen, id est fluvius, *a Flood*, Fulmen, ignis ingenti velocitate è nubibus decidens, *a fire flaught*.

Excipiuntur à regula pauca masculina ut pecten quo pectitur capillus, *a Comb*: Lichen id est mentagra, talis morbus, Ren sive rien, *the Neir*: Attagen significat avem quandam delicati saporis valde vocalem, sed captam, mox obmutescentem. Splen & Lien idem significant, *the Melt*. Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, jecore amamus:
Persius.

Quid faciam? sed sum petulanti Splene cachinno.

Ar Petit hoc. Sed *lucar* avis, cnm *baccare*, vult hæc.
Nunc *jubar* hoc tantum poscit, *jubar* hic dedit olim.

Nomina in ar sunt neutra; ut Lupanar, domus luparum, i. meretricum, *a Bordel*: Calcar, i. ferreus stimulus ad calcem alligatus ad urgendos equos, *a Spur*. Cochlear quo sorbemus, *a spoon*.

Excipiuntur duo fœminina. Lucar pro ave, prima luce suaviter canente, *a Laverock*. Lucar neutrum, erogatio quæ in lucis fiebat. Baccar, vel baccaris, herba quædam sine aspiratione: Bacchar cum aspiratione neutri generis est, vas vinarium, quod Bacharium quoque & Bacchium dicitur. Jubar, sol vel ipsius splendor, *the Sun beam*, nunc est neutrum, olim etiam fuit masculinum.

Er petit hic. Terræ hoc fœtus (*cucumer* nisi) poscit.
***Uber*, *iter*, *verber*, quibus addes rite *cadaver*,**
***Ver*, *spinter*, *tuber*. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.**

Nomina in er sive declinationis secundæ, sive tertiæ, sunt masculini generis ut culter, Passer, &c.

Excipiuntur à regula quædam nomina tertiæ declinationis neutri

neutri generis fructus terræ significantia: veluti Papaver, herba semen soporiferum habens, *the Chess-bow.* Cicer, quoddam legumen est superius acutum, sic piper, zinziber, &c. Cucumer tamen masculinum est, verum sæpius in nominativo cucumis legitur: herba quædam est & ejusdem herbæ fructus, *the Cucumber.* Neutra etiam sunt quæ sequuntur, Uber, *a Pap.* Iter, itio vel actus eundi, & aliquando via, *a passage.* Verber, *a scourge.* Cadaver, id est corpus mortuum, *a Carion.* Ver, *the Spring time.* Spinter fibula mulieris, id est, uncus quo vestes nectuntur, *a Broach.* Tuber priore longa, est terræ callus: Metaphoricôs pro quovis tumore capitur. Ter. Tuber est totum caput. Tuber priore brevi: arbor est fœmininum. Linter, navicula vel lignum cavatum; rectius fœmininum est.

Ir junges maribus, neutri generis tamen est *hir.*

Nomen in ir masculinum est: ut Vir. & gentile Trevir. At hir, id est vola manus, est neutrum, *the luife of the hand.*

Hic dat or. Hæc *arbor. Cor, adorque, hoc marmor & æquor.*

Nomen in or masculinum est: ut Mœror, *grief.* Rumor, populi sermo. Fulgor, *shining.* Unicum est fœmininum, Arbor. Quatuor sunt in or neutra. Cor fons & radix vitæ, *the heart.* Ador, *wheat.* Marmor, *a marble stone.* Æquor, id est mare, *the sea.* Aliquando etiam campus aut aër. Nam propriè dicitur æqua superficies rei.

Hoc dat ur. Hic *furfur* capiet, cum *vulture, turtur.*

Nomen in ur est neutri generis: ut Murmur, *a noyse.* Guttur, *the throat.* Tria excipiuntur à regula masculini generis. Furfur, purgamentum farinæ, *Clats or bran.* Vultur, avis rapax & carnivora. Turtur, *a Turtle dove.*

**As petit hæc. Neutrum est *vas vasis, fàsque nefásq;*
Atque *Ceras.* Vult *as* hic *assis*, ut omnia primæ
Nomina: queis addes *adamas, elephas, agragasque.***

Nomen in as est fœminini generis; ut Charitas cum h id est dilectio, *love or charity.* Caritas sine h. id est prætiositas, *dearth.* Facultas, id est possibilitas, ars, possessio. Excipiuntur à regula quatuor neutra, Vas vasis, *a vessel.* Fas, licitum *lawful.* Nefas, illicitum, *unlawful.* Ceras, ceradis, cujusdam

loci nomen. Masculinum vero est as assis, libra duodecim uncias continens: Accipitur pro nummo, & pro tota possessione, ut hæres ex asse, id est, tota possessione. Masculina etiam sunt omnia primæ declinationis nomina in as: ut Tyaras, capitis ornamentum quo reges & Sacerdotes utebantur, *a diademe*. Pharias, serpentis nomen, his junguntur Adamas, lapillus pretiosus, *an Adamant*. Elephas, maximum animal, *an Elephant*. Agragas pro monte, & similiter pro oppido, ut & dictum est superius.

Es sit fœmineum. *Tudes* hic vult, *poples* & *ames*,
***Pes*, *aries*, *paries*, *palmes cum limite*, *stipes*,**
Et *fomes*, *trames*, *termes*, cum *gurgite*, *cespes*,
Et *verres*, *merges*, quibus addito græca *diesque*
Tempore pro certo, cum prole: dat hæc ita rarò.

Nomen in es est fœminini generis, ut Apes, *a bee*: Moles, id est magnitudo, *a great quantity*: Proles, filius, aut filia, *a child*. Cædes interfectio, *slaughter*: Sedes, id est sedile, *a seat*.

Excipiuntur à regula quædam in es nomina masculini generis: ut Tudes, malleus, à tundendo dictus, *an hammer*: Poples curvatura sub genu, *the hogh*: Ames sine h. baculus, quo sustentatur rete aucuparium, *a Fowlers staffe*: Pes, *the foot*: Sub hoc comprehenduntur, Semipes, id est dimidium pedis, *half a foot*: Sesquipes id est pes & dimidium pedis, *a foot and an half*: Sonipes, & cornipes, id est equus, *an horse*: Aries, masculus ovium, & quoddam instrumentum bellicum, *a ram or battering ram*. Paries, murus domus ex quacunque materia, *a wall*: Palmes, ramus vitis, *a vine branch*: Limes, *a march*: Stipes, *a stake or staffe*. Fomes, nutrimentum: ut vinum est fomes libidinis, *nourishment*. Trames via vel transitus, à transmeo, *a way*: Termes, surculus arboris, *an imp of a tree*: Gurges, profundus in flumine locus, *a weel*. Cespes, frustum terræ graminosæ, *a Turffe* Verres, porcus non castratus (nam castratus dicitur Majalis) *a Bair*: Merges manipulus spicarum, *a single*: Masculina quoque sunt nomina Græca: ut planetes, Cometes, Lesbes, *a kettle* Tapes, *Tapestrie*.

Dies pro certo tempore viginti quatuor horarum, est tam fœminini quam masculini generis, *a day*: Sæpius tamen masculini est: ut meridies, ejus compositum semper est masculinum,

num, *the noon-tide* : Dies pro tempore ſimpliciter ſæpius fœmininum eſt.

Tibullus. *Longa dies homini docuit parere leones.*

Hippomanes neutrum dabimus, velut æs, cacoethes.

Neutri generis ſunt Hippomanes, & quod per æ dipthongum ſcribitur æs, & cacoëthes. Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad inſaniam redigens. Æs quoddam metallum, capitur pro pecunia, *Braſs or Money* : Alienum æs, pecunia debita, *debt.* Cacoëthes, malus mos, *an evil uſe* : Communia in ès, his verſibus continentur.

Miles, eques. ccles, generis communis & hoſpes.
Indiges, antiſtes, vates, interpres. & hæres
Et pedes. aſt hic, aut hæc, fixum ſuſcipit ales.

Is dabo fœmineis. Sunt maſcula *piſcis* & *axis*,
***Glis*, *callis*, *vermis*, *ſotulâris*, *acinacis*, *orbis*.**
Et *cenchris*, *vectis*, *poſtis*, cum *ſanguine*, *faſcis*.
Et *fuſtis*, *menſis*, *collis*, *caulis*, quoque *follis*,
Et *caſſis*, *torris*, quibus addes *pollis*, & *enſis*,
Sic *delphis*, *cucumis*, *vomis*, compoſtaque ab *aſſe* :
In nis finitum, *lapis*, *unguis*, *aqualis*, *aprilis*.

Nomen in is eſt fœminini generis : ut Bilis,cholera & ira,*anger.* Cratis,rara connexio ferramentorum aut lignorum,*a Brander.* Hinc cratis ferrea, cratis viminea, *a tirlies.* Vallis, locus declivis, *a Valley.* Tolluntur à regula multa maſculini generis : ut piſcis, *a fiſh.* Axis, *an axil tree.* Glis, *a rat.* Callis, via trita, *a plain gate.* Vermis, *a worm.* Sotularis, id eſt calceus, *a ſhoe.* Acinacis, id eſt gladius, & proprie Medus vel Perſicus, *a culmuſh.* Orbis, res rotunda, circulus, *a circle or a trencher.* Cenchris. quidam ſerpens. Vectis, *a bar.* Eſt quoque lignum teres quo aliquid vehitur aut portatur. Poſtis, *a poſt.* Sanguis, *Blood.* Propriè ſanguis qui eſt intra venas. Cruor, fuſus ſive ſanies. Faſcis, *a packald.* Fuſtis, *a batton,* Menſis, *a Moneth.* Collis, *a little hill.* Caulis, ſtipes herbæ : ponitur nonnunquam pro braſſica, *colwort.* Follis, *a pair of bellows.* Caſſis dum rete ſignificat, *a net* : Nam pro galea fœminini generis eſt, *a helmet* : Torris, *a fire-brand.* Pollis,

flowe

flower. Ensis, *a sword.* Delphis, Delphin, *a Dolphin fish.* Vomis, *the sock of a plough.*

Masculina etiam sunt composita ab asse, ut Semis, id est dimidium assis: Tressis, id est tres asses. Sic octussis, decussis, vigessis, centussis, &c. quæ sunt ponderum, aut nummorum nomina. Tressis, adjective capitur; Persius, *Dama est non tressis Agasso.* Masculina item sunt in nis finita, ut panis, penis, id est cauda, funis, *a cord.* Item lapis. Unguis, *the nail of the finger, or toe.* Aqualis, *a water tub*: Aprilis, nomen mensis. Sic masculina sunt, Sextilis, Quintilis, Quia per naturam adjectiva sunt: at quasi substantiva ponuntur, quia intelligitur masculinum mensis.

Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *corbe*, *canalis*.
***Anguis*, & *halcyonis*, *torquis*, *pulvis*, *cinis*, *amnis*.**

Nomina hic posita sunt dubii generis. Finis, *the end.* Clunis, *the buttock.* Corbis, *a creil.* Canalis, *a Spout.* Anguis, *a serpent.* Halcyonis, avis maritima in arenis, media fere hyeme, ova deponens. Dicitur etiam hæc halcyonis & halcyone, & latine alcedo. Torquis, *a chain.* Amnis, *a floud.* Pulvis, *dust.* Notandum tamen est Canalis, pulvis, cinis, & amnis, sæpius esse masculina.

Os maribus detur. Sint neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*
Atque *epos*. Hæc *arbos* dices, cui jungito, *cos*, *dos*.
Cum multis Græcis: per us hæc vertêre Latini.

Nomen in os desinens, est masculinum: ut Ros, *Dew.*

Excipiuntur à regula pauca neutri generis. Chaos, confusa rerum materies: capitur pro nocte & inferno, *a confused mass.* Melos, id est dulcis modulatio, *melody.* Os oris, *the mouth or face.* Os ossis, *a bone.* Epos carmen, *a verse.* Fœminina sunt Arbos id est arbor. *a tree.* Cos, lapis quo ferrum acuitur, *a whetstone.* Dos, *tocher good.* Capitur pro quovis dono. Fœminina sunt multa Græca in os, quæ in us vertunt Latini ut papyros, aut papyrus frutex vel arbuscula Ægypti, unde fiebant chartæ in quibus scribebant: nunc ex linteolis contritis fit: priore retento nomine, *Paper.* Eremos vel Eremus, penultima longa, *a desart place or hermitage.* Periodos vel periodus, *a compleat point.* Synodos vel Synodus, *an assembly or convention.* Exodos vel Exodus, id est exitus, *an out-passage.*

Us mas non ternæ: quod ternæ est, dicito neutrum.

Nomina in us secundæ aut quartæ declinationis, sunt generis masculini, tertiæ vero neutri. Exempla prioris partis ex secunda declinatione. Acervus, *a heap.* Mannus, *a Naig.* Nævus, *a spot in the body.* Ex quarta declinatione. Casus, *a fall or chance.* Census, *Riches.* Ovid. 1. fast. v. 217.

In pretio pretium nunc est, dat census honores?
Census amicitias; Pauper ubique jacet.

Exempla posterioris partis, ut corpus, *the body.* Hulcus, *a byle.* Vulnus, *a wound.*

Excipiuntur multa Græca in us fœminini generis secundæ declinationis, quæ Græcè in os desinunt, ut papyrus, arctus, eremus, periodus, synodus, methodus, &c. comprehensa sub exceptione præcedenti, *Cū multis Græcis, per us hæc vertere Latini.*

Fœmineum *domus* est, & *vannus, humus, colus, alvus.*
Et *tribus*, atque *manus*, ceu *porticus* ac *acus, idus.*

Excipiuntur à priore parte regulæ, pauca fœminini generis, ut Domus, partim secundæ, partim quartæ: Colus, cujus ablativus colu in quarta declinatione apud Ciceronem reperitur. Et quæ tantum secundæ declinationis sunt, vannus, humus, alvus. Reliqua sunt quartæ declinationis. Et Idus tantum est pluralis numeri. Domus, *an house.* Vannus, *a sieve.* Humus, *the earth.* Colus, *a rock.* Alvus, *the womb.* Tribus, *a kindred.* Manus, *the hand.* Manus quoque multitudo & potestas. Porticus, *a Gallerie.* Acus, *a needle.* Acus vero neutri generis, tertiæ, *chaffe.* Acus masculini generis, & secundæ declinationis pisciculus est. Idus sunt dies quidam mensis, *certain dayes of the moneth.*

Dat *pecus* hæc *pecudis*, *subcusq;*, *palusq;*, *salusque*,
Quæque *senex*, *juvenis*, cum *servio*, nomina donant
Et *virtus*, *incus*. at mascula sunt *lepus* & *mus*:
Et quæ *pus* donat, veluti *chytrapus* volo jungi:

A posteriore parte regulæ excipiuntur pauca fœminini generis quæ sunt hæc, Pecus, quando genitivus est pecudis, nam si pecoris facit, neutri est, *all sorts of beasts*: ut Oves, capræ, &c. Pecus pecoris etiam totum gregem significat.

Virg.

Despectus tibi sum, nec quis sim quæris Alexi:

Quàm dives pecoris, nivei quàm lactis abundans.

Subſcus, tabella quâ tabulæ inter ſe conjunguntur, quia quâ immittitur, ſuccidítur. Cato de re ruſtica, Subſcudes ilignas adindito. Palus, *a mire.* Palus pali maſculini, *a great ſtake.* Salus, *health.* Senectus, *old age.* Juventus, *youth head*, Servitus, *bondage.* Virtus, *vertue or valour.* Incus, *a ſmiths ſtithy.*

At maſculini generis ſunt Lepus, *a hare.* Et Mus, *a mouſe.* Maſculina ſunt Græca à pus podos id eſt pes, ut Tripus, id eſt menſa tripes, *a threefooted boord.* Chytrapus, *a footed pot.*

Carbaſus hic aut hæc. _groſſus_, dant, _grus atomuſque_,
Lecythus, atque _pharus_, _penus_, & _ſpecus_, & _paradiſus_
Sic _alvus_ quondam: junge _intybus_, atque _phaſelus_,
Pampinus atque _arquus_ pro fructu _ficus_: At hic vult.
Pro morbo. Nunquam declinat quarta virile.
Hoc _ſpecus_, atque _penus_ dices, dum tertia flectit.
Hic aut hoc _vulgus_. Solum hoc _virus_, _pelaguſque_.

Quædam nomina in us ſunt dubii generis: ut hic vel hæc Carbaſus ſæpius fœminini generis, *fine lint or ſail.* Grus epicœni generis ſub hic vel hæc, *a cran.* Groſſus, ficus abortiva, quæ non matureſcit, *a wild fig.* Atomus, corpus inſecabile. Lecythus, *an oyl pot.* Pharus turris altiſſima in aliquo portu propter navigantium ſalutem, ad prælucendi miniſterium fabricata, *a beaken.* Penus, ſecundæ vel quartæ declinationis eſt maſculini generis vel fœminini, tertiæ vero ſolum neutri generis eſt, quemadmodum & ſpecus, penus, *any thing that may be eaten*, Specus, *a den.* Paradiſus, *Paradiſe or a garden*, Alvus, olim quoque maſculini generis erat, nunc tantum fœminini eſt. Intybus herbæ nomen, *Cicorie.* Phaſelus, *a Barge or Pinnage.* Pampinus, vitis ramus. Arcus vel arquus, pro iride tam ſecundæ quam quartæ declinationis, melius eſt maſculini generis, *the rain-bow.* Ficus, arbor nota, ſolum eſt fœminini generis, per regulam generalem, *a fig tree.* Ficus pro fructu, eſt maſculini & fœminini generis, in maſculino ſolum ſecundæ declinationis: etiam morbum quendam à ſimilitudine fici ſignificans, *the fike*, in fœminino genere tam ſecundam quam quartam declinationem recipit. Vulgus tam maſculini quam neutri generis, *the common people.* Tantum ſunt neutri generis Pelagus, *the ſea.* Et virus,

poyſon

poyson. Pelagus etiam nonnunquam masculinè reperitur. Val. Flac. lib. 1. *Pelagum quantos aperimus in usus.*

Fœmineum est, *laus, fraus,* velut s, cui cònsona juncta est.

Laus & fraus, & omnia nomina desinentia in s præcedente consonante sunt fœminini generis: ut puls, stirps, ars, glans, mens, &c. Laus, *praise.* Fraus, *deceit.* Trabs, *the balk of an house.* Hyems, *the winter.*

Mascula sunt *pons, fons, mons, seps,* dum denotat anguem.
***Densque, Chalybs, torrens, assis,* cui jungito partes:**
Et polysyllaba in s, dum p, præponitur illi.

Excipiuntur ab illa regula quædam masculini generis, & sunt hæc: Fons, *a running well.* Pons, *a bridge.* Mons *a mountain.* Seps, parvus serpens, ex cujus ictu membra percussa putrescunt, *a kind of serpent.*

Lucan. lib. 9. v. 726.
Ossaque dissolvens cum corpore tabificus seps.

At seps pro sepimento est fœmininum, & in eadem significatione dicitur hæc sepes, hujus sepis, *an hedge*: Dens, *a tooth.* Chalybs, *steel.* Torrens, fluvius ex imbre aggestus, *a spout.* Item masculina sunt nomina significantia partes assis. Unde as, i.duodecim unciæ, *two ounces.* Quadrans, unciæ tres, quasi quarta pars assis, & vocatur etiam Triuncium, *three ounces.* Triens,tertia pars assis,id est unciæ quatuor, *four ounces.*Quincunx, unciæ quinque. Hoc in nx desinit, non in ns, *five ounces,* Semis id est semi as,hoc est sex unciæ, *six ounces.* Septunx in nx non in ns, id est unciæ septem, *seven ounces.* Bes, id est unciæ octo, *eight ounces.* Dodrans unciæ novem, quasi dempto quadrante & dicitur nonuncium, *nine ounces.* Dextans, id est unciæ decem, quasi dempto sextante, *ten ounces.* Deunx in nx non in ns, unciæ undecim, quasi dempta uncia ab asse, *eleven ounces.* Hæc nomina significant nummos & vasa. Item masculina sunt polysyllaba in ps. ut Hydrops, aqua intercus, *hydropsie.*

Hic aut hæc *forceps,* & *adeps, frons,* cum *scrobe serpens*
Atque *rudens,* & *stirps* dum truncum significâbit.

Pauca in s desinentia præcedente consonante, sunt dubii generis:

neris: ut forceps, *a pair of tongs.* Adeps, *fatness.* Frons nunc fœmininum est, sive folium, sive capitis anteriorem partem notet, *the fore head, or the leaf of a tree.* Scrobs, *a ditch, or a fur.* Serpens, *an adder.* Rudens, *a cable.* Stirps pro origine vel pro gente solum est fœmininum, at pro trunco vel radice, tam masculini quam fœminini generis est, *the root of a tree.*

Dic tamen hæc *fornax*, *similax*, *carex*; velut *halex*, Addatur *vibex*, cum *forfex* atque *supellex*.

Nomina in x sunt fœminini generis, ut Celox, à celeritate, *a schallope*, pax, lex, &c.

Excipiuntur polysyllaba tam in ax quam in ex, quia sunt masculini generis ut Thorax, *the breast, or breast-plate.* Nycticorax, *the night crow* Frutex, *a scrog.* Pollex, quia præ cæteris pollet, *the thumb.*

Inter polysyllaba, id est habentia plures syllabas quam unam fœminini generis sunt, Fornax, *a furnace.* Similax a similax genus hederæ flore candido olente lilium, Carex, *a wild sedge.* Halex, *an herring.* Vibex, *the mark of a stroake.* Forfex *a pair of shears.* Supellex, *houshold stuff.*

Mascula sunt *fornix*, *phœnix*, cum *varice mastix*, Et *bombyx*, *spadix* & *oryx*: quódque *uncia* præbet, *Grex*, & *eryx*, *sandix*, *volvox*, *calyxque calixque*.

A regula hæc petit x, tolluntur plura masculini generis, ut Fornix, *a pend or vault.* Phœnix, avis unica. Mastix, mastigis id est flagellum, Utimur in compositis, Homeromastix, id est reprehensor Homeri & flagellator. Varix, *a bolden vein.* Bombyx, *a silk worm.* Spadix, *scarlet.* Oryx, animal in Getulia, ex caprorum genere. Composita ab uncia sunt, Quincunx, septunx, deunx, de quibus dictum est in præcedentibus. Grex, *a flock of bestial.* Eryx montis Siciliæ nomen. Sandix, herba quædam & coloris genus. Volvox, *a kind of worm.* Calyx, cum y Græco priore producta, masculini generis, bacca rosæ id est rosa clausa, & omnis, cortex, sive putamen, cui fructus aliquis includitur, *an unspred flower.* Calix cum i nostro, *a cup.*

Hic aut hæc *cortex*, & *onyx*, cum prole, *silex*, *lynx*, *Imbrex*, *calx*, *ramex*, *pumex*, *obicem* volo jungi; Atq; *culex*, *natrix*: Sunt qui *limax* quoq; jungunt.

Quædam nomina in x sunt dubii generis: ut hic aut hæc Cortex,

tex, *the bark.* Onyx, id est unguis & gemma candorem habens unguis humani, *the nail, or a precious stone.* Sardonyx, gemma Sardii, onychisque colorem repræsentans, *a Sardonix.* Silex, *a flint stone.* Lynx, *a beast of sharp sight.* Imbrex, *a gutter in the thack.* Calx, *the heel.* Aliàs tantum fœminini. Ramex credo melius esse masculinum, *Rumburstness.* Pumex, *a pumish stone.* Plaut. Pumex non est æquè aridus atque hic est senex. Obex, Objectaculum vel obstaculum, ut pessulus, sera, *a bar.* Culex, *a midge.* Natrix, *a water snake.* Limax, *a snail.*

DE REGULARI PARTIUM Orationis casualium declinatione.

LIBER SECUNDUS.

DEclinationis vocabulum, quia generale est, etiam verborum variatione convenit; Sed nobis hic, declinatio est dictionis per casus in fine variatio ut hæc musa: Genitivus hujus musæ: Dat. huic musæ, &c.

Variantur autem per casus tres tantum orationis partes, quas ob id casuales vocant, & sunt Nomen, pronomen & Participium: participia declinantur ut nomina. De pronominibus in fine agetur.

Declinationes nominum sunt quinque, quibus nomina dantur (quemadmodum & conjugationibus verborum & personis) ab ordine quem acceperunt, Hinc est quod rectius interrogamus Quotæ declinationis? ut & quotæ personæ? quotæ conjugationis? quam cujus declinationis? &c. Quotus enim de numero ordinali interrogat, non quis.

Casus est declinationis gradus: & sunt sex: qui dividuntur in rectos & obliquos, Recti duo sunt. Nominativus & Vocativus: Hic enim nominativo (qui propriè rectus dicitur) plerumqne similis est, Quatuor sunt obliqui; Genitivus, Dativus, Accusativus, & Ablativus. Nominativus casus qui rem nominat. Hunc quoniam à nullo cadit impropriè casum dici volunt.

Genitivus est quo utimur interrogati de genere, origine vel possessore. Cujus est filius Paris? Priami, Et patrius dicitur, quod per ipsum patronymicum exponatur: Priamides, id est Priami filius.

Dativus significat id cui aliquid datur vel acquiritur, aut etiam commendatur, ideo commendativus dicitur.

Accusativus incusativus & causativus, aliquid accusari, & in causa fieri ostendit.

Vocativus, vel ſalutativus, qui vocationem, ſalutationemque dicit.

Ablativus, plerumque id à quo aliquid aufertur ſignificat, dicitur Latinus, quia Græci hunc caſum non habent.

Notabis in univerſum de omnibus caſibus, quod frequenter ab ordine ſuo denominantur, ut Nominativus vocatur primus. Genitivus ſecundus, Dativus tertius, Accuſativus quartus, Vocativus quintus, Ablativus ſextus.

REGULÆ GENERALES, SIVE pluribus declinationibus communes.

Compoſitum ſimplexque modo ſimili gradiuntur
Demitur *exânguis* : ſine càrmine plura recludam.

Simplex & compoſitum plerumque ſimili modo declinantur: ut pes & bipes.

Excipiuntur autem à regula. Exanguis, quod genitivum ſimilem nominativo facit licet ſimplex ſanguis, faciat ſanguinis. Eſt autem exanguis, carens ſanguine, admodum pallidus vel mortuus, *very wan or dead.* Tolluntur plura : nam à ſubſtantivis facta adjectiva in ablativis&quibuſdam aliis caſibus aliter eunt quam ſimplicia. Caulis ablativum facit caule, unicaulis vero unicauli. Et à manus compoſita ſunt ſecundæ declinationis: ut centimanus.

Rectum inCómpoſitis tantummodo flectere fas eſt
***Altèruter* rectum neſcit variâre priôrem.**

Dictio compoſita ex pluribus caſibus non declinatur, niſi ex parte recti, Unde ſi ex duobus nominativis, conficiatur : declinabitur uterque nominativus, ſi declinationem recipiat : ut reſpublica reipublicæ, *a common wealth.* Si ex recto & obliquo fiat,ant contra ſolus nominativus declinabitur: ut *tribunuſplebis urbiſpræfectus, juriſperitus, ſenatus- conſultum plebiſcitum.* Si vero nomen ex duobus obliquis conſtet, nullo modo flectitur ut Hujuſmodi, ejuſmodi, &c. A parte prima excipitur *alteruter* quod licet ex duobus rectis conſtet, tamen ſolum declinatur poſterior rectus : ſic, *Alteruter, alterutra, alterutrum,* &c Eſt autem alteruter quivis è duobus aut unus è duobus. Leopardus, & puerpera tantum ex poſteriore parte declinantur, quia prior pars compoſiti mutatur Lea & pueri.

Quotieſcunque altera nominativorum aliquo caſu caret, tota dicti-

dictio eodem carebit. Jusjurandum caret genitivo & dativo, ablativoque pluralibus: quia illis jus caret: unusquisque caret vocativo ut quisque. Suiipsius caret nominativo ut sui.

In neutris primus, quartus, quintus similes sunt: Queis in *a* pluralis semper, cum flectimus, exit.

Nomina neutri generis in quacunque declinatione habent tres casus similes, nominativum, accusativum, vocativum in utrolibet numero, & hi casus si declinentur, pluraliter terminantur in a: ut Nominativo, Accusativo, Vocativo *scamnum* & in plurali *scamna*. Sic *corpus*, *corpora*, *cornu*, *cornua*. Si non declinentur, non necessariò pluraliter in a desinunt: ut Centum, mille, tempe. Item ambo, duo, quamvis declinentur, in a non desinunt, quia omninò irregularia sunt.

Est primo quintus similis. Sed Græcus s aufert Sæpe: velut *Thoma*, *Theseu*, *Panthu*, *Pari*, *Palla*.

Vocativus utriusque numeri similis est nominativo: ut nominativo Musa, puer panis. Vocat: O musa, puer, panis. Pluraliter hæ musæ, pueri, panes.

Ab hac regula excipiuntur primo nomina Græca in (s) quæ literam s sæpe in vocativo abjiciunt: ut hic *Æneas*, *Thomas*, *Ænea*, *Thoma*, Sic omnia in *as* primæ terminata. Hic *Anchises*, *Priamides*, *Anchise*, *Priamide*, Sic omnia in *es* primæ. Hic *Tydeus*, *Orpheus*, *O Tydeu*, *Orpheu*. Sic omnia in *eus* per *eu* diphthongon desinentia. Hic *Panthus*, *Oedipus*, *Melampus*. *O Panthu*, *Oedipu*, *Melampu*. Talia sunt admodum pauca. Hic *Calchas*, *Pallas* *O Calcha*, *Palla*. Talia in tertia sunt omnia virorum propria in *as* quorum genitivus in *antis*. Pallas Palladis, Deæ nomen habet vocativum nominativo similem. Hic *Achilles*, *O Achille*, Hic *Paris*, *O Pari*. Quod, ut alia quædam, aliquando s literam retinet. Ab hac regula exceptiones declarabuntur in declinatione secunda.

Syncopa plurali nonnunquam fit genitivo:

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali in prima quidem declinatione: ut Cœlicolûm pro Cœlicolarum. In secunda, ut Deûm pro Deorum. In tertia, Cœlestûm pro Cœlestium. In quarta declinatione, ut Currûm pro Curruum. Syncopa est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis. Huic, est figura contraria Epenthesis, quæ est adjectio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut alituum pro alitum, propter versum recipitur.

Plu-

Plurali similis sexto vult tertius esse.

Dativus & ablativus plurales cujuscunque declinationis, sunt similes: ut Dativo & ablativo Musis, Magistris, Patribus, manibus, diebus.

PRIMA DECLINATIO.

Prima dat *as*, *es*, *e*, rectis, & a. patrius æ vult,
Cum Terno. Sed ab e recto, genitivus in es fit.
Càsibus his *Adam* tantùm flectunt & *Abraham*.

Prima declinatio habet quatuor terminationes nominativi singularis, As, ut Æneas, Andreas, Thomas, Es, ut Alcides, Chryses, Anchises. Quædam sunt appellativa: ut Cometes, Prophetes, Levites, Psaltes. E, ut Pentecoste, *Whitsunday.* Talia quædam Latine terminantur etiam in *a*: ut Helene, vel Helena, Grammatice vel Grammatica, &c. Sic se habent & in *es* hujus declinationis nomina: ut Cometes vel Cometa: Planeta vel planetes. A, ut Poëta, *a Poet.* Arca, *a Chest.* Arra id est arrhabo, *an earnest penny.* Additur à nonnullis; quinta terminatio *am*: ut Adam, Abraham quæ melius per secundam inflectitur: ut Adamus, Abrahamus.

Patrius æ vult cum terno. Genitivus & dativus primæ declinationis singularis numeri desinunt in æ diphthongon: ut patria, hujus patriæ, huic patriæ, *a native countrey.* Musa, *a muse.* Aura, *a soft air.*

Diphthongus est duarum vocalium vim suam retinentium in eadem syllaba conglutinatio. Et sunt Latinæ quatuor *æ*, œ, *au*, & *eu* Musæ, cœna, audio, euge. Diphthongus à dis i. bis, & phthongos id est sonus, quasi duarum vocalium sonus. Sed in *æ* & œ parum audiuntur *a* & o, Veteres frequenter in genitivo per duas syllabas *ai* pro *æ* dixerunt, ut Aulai, pro aulæ. Pictai pro pictæ, unde Virgil. *Aulai in medio libabant pocula Bacchi*: Idem. *Dives Pictai vestis & auri.* Vetustissimi ad imitationem Græcorum etiam as dedere nominibus, præsertim in a purum & in *da*, *ia*, *tha*, desinentibus: ut Familia, familias: Leda, ledas: Terra, terras, Martha, Marthas.

Sed *ab e recto*, Excipiuntur à regula, quantum ad genitivum, nomina græca in e, quia faciunt genitivum in es, Dativum vero in æ diphthongon: ut hæc pentecoste hujus pentecostes, huic pentecostæ: sic Magdalene, Thisbe, Penelope, Calliope, Circe.

Am

***Am* faciet quartus : Finita per *as* vel *a* Græca**
***An* quoque dant. *en* fiet ab *es*, *&* ab *e*, nec habent *em*.**

Accuſativus primæ declinationis terminatur in am, ut hæc ſella hanc ſellam, id eſt ſedes. Sic cella per *c* eſt cubiculum & penuarium: ut Cella vinaria. Camera, *a vault*.

Finita per as. Græca nomina in as & a etiam mittunt accuſativum in an, ut hic Thomas, Æneas, Boreas ; hunc Thomam vel Thoman : Æneam vel Ænean : Boream vel Borean : hæc Oſſa, Ætna, hanc Oſſam vel Oſſan : Ætnam, vel Ætnan nomina montium. Nomina in es & in e deſinentia faciunt accuſativum in en, nunquam in em, ut hic Anchiſes, hunc Anchiſen : hæc Ninive, hanc Niniven.

***A* ſextus donat. Tamen *es* ac *e* retinent *e*.**

Ablativus in a deſinit, ab : hac Muſa, ab : hoc Ænea. Sic Lagena, vas in quo viatores potum deferunt, *a Can*. Fidelia, *a pig*. Latrina, *a privie*. Cloaca, *a conduit of filth*. Mantica, *a wallet*. Tamen es ac e, &c. Nomina in es & e deſinentia, faciunt ablativum in e : ut ab: hoc Anchiſe. Comete, ab hac Theriace, quoddam medicamentum *Triacle*. Strophe , verſutia vel deceptio, *deceit*. Ode, id eſt cantus, *a ſong*. Hæc & ſimilia ſolum e in ablativo habent. Sic nomina in es in accuſativo en ſolum habent , in ablativo ſolum e. Anchiſam vero & Anchiſa ſunt à nominativo in a. Sic Virg. *Anchiſa genitore*. Anchiſa enim pro Anchiſes aliquando dictum eſt : ut Atrida pro Atrides : id eſt filius vel nepos Atrei.

Primus pluràlis fit in *æ*. Genitivus in *ārum*.

Nominativus pluralis in *æ* diphthongon deſinit, cui ſimilis eſt vocativus. Genitivus fit in arum : ut hæ muſæ, O muſæ harum muſarum. Nomina in e deſinentia Latini in plurali vix unquam uſurpant, niſi ſecundum declinationem Latinam tanquam ſingulariter terminentur in a.

Tertius is poſcit. Tamen *ābus* paucula donant :
Filia*, *Mula*, *duæ*, *liberta*, *equa*, *nata*, *Dea*, *Ambæ

Dativus pluralis in is deſinit, Dativo ablativus ſimilis eſt per regulam *Plurali ſimilis*, &c. ut his muſis, pennis, Octo indubie habent abus, ut filia filiabus, nata, & quorum ambæ duæ, nulla differentiæ cauſa faciunt abus. reliqua differentiæ cauſa faciunt abus, ne de maribus videatur ſermo. Ubi vero ambiguitas

itas per adjectiva tollitur inveniuntur quandoque is tenere, nata, *a daughter.* Liberta, mulier libera quæ fuit serva, *a free woman.* Libertus est talis vir.

Accusativus pluralis semper in as fit.

Accusativus in as finitur : ut has animas, crumenas, Anima *the soul or life.* Crumena, *a purse.* Ansa, *the lug of any vessel,* etiam est fibula, quæ calceis insuitur, *a buckle.*

Ansâque compressos alligat arcta pedes.

Scutica, *a scourge.* Dolabra, *a plain.*

SECUNDA DECLINATIO.

Altera sex rectis, *er*, *ir*, *eus*, *ur*, dat vel *us* aut *um*:
Addimus è græcis *os*, & *on*, per *us*, *um*, varianda.

Nominativus secundæ declinationis habet sex terminationes er, ir, ur, eus, us um. Eus est terminatio græca. Hic jungimus græcam terminationem *os*, quam Latini sæpissimè vertunt in *us*, & *on*, quam vertunt in *um* : exempla sunt, Faber quicunque artifex malleo utitur : ut Faber lignarius, *a wright*, Faber ferrarius, *a smith.* Faber murarius, *a mason.* Magister, cui cura rei incumbit : ut Magister pagi, Magister vigilum. Quicunque ludo literario præest, Magister, vel unico verbo ludimagister, rectè dicitur. Glaber, grabra, grabrum, id est calvus, sine crine aut herbis vel segete : nam ager aliquando glaber est, *bald or smooth.* Scaber, sordidus, asper, ut ungues scabri, cutis scabra, *filthy.* In ir tria sunt, ut Vir i. mas, Trevir aliquis è civitate Trevirensi. Levir frater mariti vel uxoris, *a good-brother.* In eus nomina virorum propria : ut Orpheus, Perseus, Tydeus. In ur unicum est nomen adjectivum, Satur satura saturum. In us & um sine numero nobis cognita sunt ut Circus *a circle.* Hircus, *a buck.* Colum, *a syeth dish.* Solum Quodvis sustentaculum : ut terra est hominis solum, *the ground.*

Ovid. *Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor.*

Os, ut Samos, Lesbos, *on*, ut Pelion, Ilion.

I patrius servat, genitivus non superabit.

Genitivus secundæ declinationis in i definit : ut hujus Magistri scamni.

(*Genitivus non superabit*) sententia est : Gen. secundæ declinationis non habebit plures syllabas qnam nominativus, & hoc dicunt, Non crescit genitivus : ut hic vafer vafri, *subtil.* Ater, *black*

black. Teter, *filthy.* Jusjurandum non-crescit ea parte qua est secundæ declinationis, *a solemn oath.*

Crescit *ir*, *ur*, *gener* & *prosper*, *puer*, *asper*, *adulter*,
***Presbyter* atq; *tener*, *miser*, *exter*, *gibber*, *Iberque*.**
Et *lacer*, atque *socer*, *Liger*, orta *gero*, *fero*, *liber*,
Addimus his *dexter*, cui Syncopa fiet, ut *Asper*.

Crescunt tamen pauca, ut quæcunque in ir desinunt, veluti vir viri: levir leviri. Et ur, satur saturi: cum sequentibus in er-ut gener generi, maritus filiæ, *a good-son.* Prosper prosperi, felicitatem adferens, *happy.* Puer est teste Varrone qui nondum excessit annum decimum quintum. Asper, *rude or sharp.* & pro irato sumitur. Adulter qui matrimonium violat: Mulier adultera dicitur. Presbyter, *an elder*, Tener tenera tenerum, *tender or young.* Miser, *wretched.* Exter extera exterum, id est externus, *a stranger.* Gibber, *crook backed*, Iber iberi : vel tertiæ, Iber iberis, id est Hispanus, *a Spaniard.* Sub hoc nomine comprehenditur. Celtiber, celtiberi, populus Hispaniæ, Regio vocatur Celtiberia. Producunt autem iber & Celtiber semper genitivi penultimam, quam alii hic corripiunt. Lacer, *riven.* Socer, pater mariti vel uxoris, *the good-father.* Liger Ligeri, viri proprium. Crescunt etiam composita à gero & fero : ut Claviger, qui clavam gerere dicitur: ut Hercules, vel clavem, ut ostiarius. Laniger lanigera lanigerum, id est lanam gerens; ut ovis lanigera, *that bears wool.* Sic Setiger, Corniger, belliger, &c. Signifer, *a bearer of an Ensign.* Stellifer, ferens stellas. Lucifer, ferens lucem. Sic salutifer, opifer, somnifer, lethifer, mortifer, &c. Liber priore longa, adjectivum, & Bacchi nomen nam pro cortice aut codice minime crescit: ut liber libri. Dexter dexteri, vel per Syncopam dextri habet, asper asperi, vel per eandem figuram aspri.

Conservant normam pronominis ista secundam
***Unus*, *uter*, *neuter*, *solus*, *quis*, & *ullus* & *alter*,**
Atque *alius*, *totus*, Fuit olim patrius *uni*.

Hæc nomina unus, uter, cum suis comp. uterque utervis, uterlibet, neuter, solus, quis (quod ex donato notum) nullus, alter, alius, & totus habent in genitivo ius, & dativo i, quia declinantur ut pronomina secundæ declinationis: veluti nominativo unus una unum, Genitivo unius, Dativo uni, &c. Alius crescit in genitivo, non syllabis, sed quantitate, quia secunda syllaba

laba in genitivo ſolum eſt longa, in nominativo autem brevis. Alterius penultimam ſolum corripit, quam reliqua in proſa producunt tantum, in verſu variant. Plebei Verſiculi ſunt.

Rectus vult alius, poſcit genitivus alius,
Corripit alterius ſemper: producit alius.

Item alius facit dativum triſſyllabum alii, cum reliqua dativum faciant à genitivo, abjecta us ſyllaba. Sub ullus, id eſt aliquis comprehenditur nullus, id eſt non ullus: uter, i, quis è duobus. Cætera ſunt nota. Neuter habet neutrius in genitivo, & neutri in dativo; ſæpius quam neutri neutræ neutri, niſi in Grammatica locutione, neutri generis, pro quo nollem dicere neutrius generis.

(*Fuit olim patrius uni*) Veteres hæc nomina præter quis declinabant, ut Bonus. Nec deſunt etiam apud Ciceronem & Terentium exempla.

Ei vel ëi vel *eos* dabit *eus*. Volet *Androgeos o*.

Nomen in *eus* deſinens facit genitivum in *ei* ſyllabam, vel per duas ſyllabas in *ëi* vel *eos*: ut Tydeus Tydei; per duas ſyllabas: vel Tydei & Tydeos per tres. Cave Latinum putes eſſe genitivum apud Virg. 4. Eclog. v. 57. *Orphei Calliopeia*; *Lino formoſus Apollo.* eſt enim Dativus Græcus.

Androgeos vero facit genitivum Androgeô. Sub hoc comprehendi volo Apollos, Apollo. Tydeos, Tydeô. Athos, Athô; & Pauca alia quæ in *os* longum Atticè deſinentia, habent etiam *o* in dativo & ablativo. In accuſativo *on* longum vel *o*, Vocativus autem eſt nominativo ſimilis.

I vates quandóque jacit, ceu *cura peculi*.

Quando genitivus terminatur in duo ii, ſolet alterum cauſa metri quandoque abjici. Virg. Ecl. 1. v. 33.

Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculî.

Per Apocopen pro peculii. Sic Tugurî pro Tugurii, Antoni pro Antonii. Peculium eſt proprium alicujus bonum, *proper goods*, peculiaris, i. proprius. Tugurium, id eſt domuncula ruſtica, *a cote houſe*. Virg.

Pauperis & Tugurî congeſtum ceſpite culmen.

Apocope eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à fine dictionis.

Tertius & ſextus formantur in *o* tibi cáſus.

Dativus & ablativus in *o* deſinunt: ut huic Magiſtro, ab: hoc Magiſtro.

Um

Vm poscit quartus. Quandoque per *on* loco Græca
***Eus ea* vult etiam. Per *e* quintus vertit *us*: absque,**
O fili, Deus, & fluvius, pópulus, chorus, agnus,
Quátuor hæc *e* volunt etiam, ut pro rege *latinus.*

Accusativus in *um* definit: ut Mæander Mæandrum fluvius quidam nimis curvus & flexuosus. Ideo Mæander pro ambagibus & fraude capitur, *a bout gate.* Cic. *Scio quos tu Mæandros quæsivisti* Tholus, pertica in templo ad quam dona suspenduntur. Scrupulus, *a little stone, or a doubt.* Ter. *Unus mihi scrupulus restat: qui me male habet.* Scopulus, *a rock in the Sea.* Scopus, *a mark*, Capulus, *an heft.*

Quandoque per on) Nomina Græca quæ possunt in *os* vel *us* desinere faciunt etiam sæpè accusativum in *on*; ut hæc diphthongos vel diphthongus: hanc diphthongon, vel diphthongum. Quæ in *eus* desinunt sæpius accusativum in *ea* mittunt: ut Tydeus, Tydea, Orpheus. Orphea.

Per e quintus vertit us) Nomina secundæ declinationis terminantia in *us*, mutant in vocativo *us* in *e*, ut Cantherius. O Cantherie, equus castratus, *a gelding.* Sic lanius, *a flesher.* Tabellarius, *a carrier of writings*, Statuarius, qui facit statuas, *a graver of Images.*

Absque O fili) Excipiuntur à prædicta exceptione paucula, ut Filius, O fili. Deus, O Deus solum. Fluvius, O fluvius, vel fluvie: Populus pro hominibus, O populus & popule. Chorus, O Chorus & chore. Agnus, O agnus & agne. Latinus, Rex Latii, O Latinus & Latine. Chorus est canentium cœtus. Populus prima longa pro arbore popule tantum facit.

Cum proprium dat *ius*, dempta *us* fit in *i* tibi quintus.

Propria in *ius* dempta *us* faciunt vocativum in *i*, ut Laurentius, O Laurenti: Terentius, O Terenti. Fabius, O Fabi. Vocativus in i semper una syllaba minor est Nominativo: ut Pompeius trissylabum, O Pompei dissyllabum. Aliquando i consonans per Diæresin fit vocalis, & sic tam Nominativus quam vocativus syllaba longior est.

Ovid. *Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo,*
Debitor est vita qui tibi, Sexte, sua.
Mart. *Pervigil in pluma Caius ecce jacet,*
Idem. *Quod peto da Cai, non peto consilium.*

PLU-

PLURALIS NUMERUS.

Primus pluralis fit in *i*, vult patrius *ôrum*;
Græcus fiet in *ôn*. *is* tertius. *Os* dato quarto.

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, fit in *i* : ut hi Magistri : hi vulgi : hi Dei vel Dii, Prius à Deus est, posterius à Dius, quod Veteres dixerunt pro Deus, Hinc mansit pluralis Dii : quod magis in usu est quam Dei, & Dativo & ablativo sæpius Diis quam Deis dicimus. Genitivus pluralis desinit in orum : ut horum magistrorum, horum scamnorum, horum ephippiorum. Ephippium, *a saddle*. Ferculum, *a mess of meat* Nomina festorum faciunt genitivum plerumque in orum per hanc declinationem, dativum & ablativum sæpius in *ibus* : ut Saturnalia. Festa Saturni : genitivo Saturnaliorum : aliquando etiam Saturnalium : dativo & ablativo Saturnalibus. De his sufficiet hunc versum adjecisse Badianum.

Festa lego per ibus; licet orum, dent genitivis.

Græcus in ôn fiet) Græcus genitivus in *ôn* longum desinit, & ita utuntur sæpe Latini : ut pluraliter hi Cimmerii, horum Cimmeriorum, sive Cimmerion. Tib. *Cimmeriôn etiam obscuras accessit ad oras*. Cimmerii sunt populi quibus perpetua nox est : hinc multam obscuritatem aut animi caliginem proverbialiter appellant Cimmerias tenebras. (*Is tertius*) Dativus in is desinit, ut Ablativus veluti, his, palis, qualis. Palus, *a stake*. Qualus, *a basket*. (*Os dato quarto*) Accusativus in os desinit : ut Catulos, pullos. Catulus, fœtus canis & cujuscunque feræ : ut Catulus Leonis, lupi, ursi, muris, *a whelp*. Pullus, fœtus avium & omnium mansuetorum animalium : ut pullus Asinæ : præterquam boum : nam vitulus dicitur, aut vitula, & ovium : quia agnus vel agna dicitur, & caprarum, nam hœdi & capelli dicuntur. Ambo duo, licet ad tertium librum pertineant; hic declarabo, quia primam secundamq; declinationem maximè sequuntur.

***Ambo, duo*, Neutri generis sunt, masculeique.**
Mas o vel os quartus donat, vult tertius obus.

Singulari numero carent, & pluraliter nominativo, Ambo duo, ambæ duæ, ambo duo : Genitivo, amborum duorum vel duûm; ambarum duarum, amborum duorum vel duûm. Dativo ambobus duobus, ambabus duabus, ambobus duobus. Accusati-

cusativo, Ambos duos, vel ambo duo (licet rarius) ambas duas, ambo duo. Vocativi similes sunt nominativis, ablativi dativis.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia dat varios fines, dans is genitivo.
Græcorum patrius vel in *os*, vel in *i*, vel in *us* fit.

Tertia declinatio multas habet terminationes. Semper autem genitivus fit in is, ut hic pater, hujus patris. Hic Ulysses, hujus Ulyssis, nisi Græca more Græco declinentur : tunc enim sæpe habent os : ut Hic Pan hujus Panos : hujus Ulysseos Achilleos. Etiam hujusmodi in eus propria quandoque habent ei. Horat. Ode. 6. lib. 1. *Nec cursus duplicis per mare Ulyssei* Versus est Asclepiadæus. Contrahitur ëi in ei diphthongum vel monophthongon i.

Virgil. Æn. 2. 7.---*Quis talia fando,*
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulyssëi,
Temperet à lacrymis?

Idem. *Exuvias indutus Achilli*, Quandoque Genitivus Græcus in *us* definit. Ut hæc Echo, hujus Echus.

Nominativi terminationes in tertia declinatione sunt circiter septuaginta & una. Literæ terminales undecim : a e o c d t l n r s x, Litera Terminalis, est ultima dictionis litera. Terminatio est ultima dictionis syllaba. Terminationes per ordinem ponentur, cum literis terminalibus.

A, ut Malagma, *a softning plaister.* Scomma, *a mock.*
E, ut Conclave, *a secret Chamber.*
O, ut Pernio, *the mowles.* Petaso, *a gammon of bacon.*
C, post a, ut lac : vel post e ut Halec.
D. post i, David : & u, ut Bogud, propria virorum.
L, post quinque vocales : ut sal, mel, vigil, sol, Consul.
N, post omnes vocales præter u, Titan, Siren, Delphin, Dæmon.
R, post omnes vocales cum y Græca, ut par, ver, Gaddir, Cor, Fur, Martyr.
S. Post omnes vocales cum y Græca, &, æ, ac au diphthongis : As, Pes, lis, flos, mus, Mys, proprium viri, genitivo Myos : æs, laus, fraus.
S. Post sex consonantes, b l m n p r. Et rursum.
Bs, post omnes vocales, sed inter u mediat r : ut trabs, cœlebs, libs, i. ventus Africus : & quod y Græcum habet chalybs, scrobs, urbs.

L, post u, ut puls, mollis cibus, ex farina & lacte, vel caseo, vel ovo & melle, quà pro pane veteres utebantur.

Ms, Bost e tantum ut: Hyems.

Ns, post omnes vocales præter i: cum y Græca, ut glans, dens, mons, Aruns proprium viri. Tiryns.

Ps, post omnes vocales cum y Græca, præter u: ut Lelaps, canis nomen apud Ovidium. Seps, Ips, i. vermiculus qui cornua vitesque prærodit. Ops, Dea terræ, Gryps, volucris maxima & rapacissima, *a Griphon.* Unum est habens r ante ps, quod est stirps.

Rs, post omnes vocales, præter i: ut Ars, iners, mors. Tiburs.

T. post u tantum, ut caput, sinciput, occiput.

X. post omnes vocales, cum y Græca, & æ & au diphthongis, ut pax, rex, pix, nox, nux styx, fæx, faux.

X. post tres consonantes l n r.

L X. post a tantum, ut calx, falx.

N X. post omnes vocales præter e & o: ut Lanx, vas latum & rotundum, in quo caro aut aliud esculentum mensæ infertur, *a plate.* Meninx, septunx, Lynx, bestia quædam cum y Græca in posteriore syllaba.

Rx. post a & e tantum: ut arx ab arceo, quia arcet id est prohibet hostes accedere, *a castle.* Merx, res vænalis, *merchandise.* Plaut, proba merx, facile emptorem reperit.

GENITIVORUM TERTIÆ FORMATIONES.

Semper *à* mittit *atis*. Vertes e per *is* genitivo.

Nomen in *a* facit genitivum addita *tis*: & omnia in *a* tertiæ, sunt nomina Græca neutri generis. Ideo more Græco faciunt in genitivo etiam *os*: ut Doma, domatis vel domatos: domus, *an house.* Aroma, *spyce.* Dogma, *an opinion.* Thema, positum, aut positio, *a proposition.* Toreuma, *a graven work.*

Vertes e per is, &c. Nomen in *e* Vertit *e* in *is* in genitivo: ut Mantile mantilis, *a servett.* Ovile ovilis, *a sheep-fold.* Equile, *a stable.* Caprile, *a goate lodge.* Bovile, *an ox stall.* Porcile, *a swine sty.*

Addito *nis* post *o*. Dat *inis* muliebre *do*, *goque*.
***Virgo ordo*, *margo*, cum *cardine*, *Apollo*, *Cupido*,**
***Turbo homo*, ceu *nemo*; tamen *unedo postulat* onis.**

Nomen in *o* facit *onis*: ut Aquilo aquilonis, *the north, or north wind.* Pero peronis, *an upland shooe.*

Excipiuntur à regula, fœminina in *do* & in *go*, quæ faciunt *inis*: Capedo capedinis, *a lame vessel.* Intercapedo, *a distance.* Libido, *lust.* Hirudo, *a loch leech.* Hirundo, *a swallow.* Salsugo salsus humor, *pickle.* Propago, vitis ramus terræ infixus, & progenies, *a linage.* Fuligo, *soot.* Albugo, *the white of the eye, or egg.* Croceum ovi, dicitur vitellus. Ferrugo, *the rust of iron.* Ærugo, *the rust of brass.* Ferrugo est etiam panni similis color, *russet.* Item hæc dant, *inis.* Virgo Virginis, *a virgin.* Ordo ordinis. Item margo, cardo, Cupido, nota sunt ex generibus, Apollo, Sol. Turbo turbinis, *a whirle-wind.* Etiam quicquid acutum est deorsum turbo dicitur, à forma lusorii instrumenti, quo pueri maximè delectantur. Tibull.

Namque agor, ut per plura citus sola verbere turbo:
Quem celer assueta versat ab arte puer.

Enis habent *Anio, Nerio.* *Caro* dat tibi carnis.

Anio à nominativo rariore Anien obliquos mutuatur, est autem fluvius in agro Tiburtino. Nerio Nerienis, uxor Martis, Caro carnis, *flesh.*

Græca velut Dido muliebria, sic modo flectes;
Us capiat patrius: reliqui dant *o* bene casus.

Nomina Græca fœminini generis faciunt genitivum in *us*, reliquos obliquos in *o*, Dido Didus, Io Ius. Sappho Sapphus. Calypso Calypsus: Sic calisto, Pero, Drymo, Pantho, & cætera mulierum vel Nympharum propria & Dearum: velut Clio Clius, una musarum, Clotho Clothus, una Parcarum. Argo Argus, nomen navis. Veteres declinabant hæc nomina: ut sermo sermonis quod Quintilianus non probat. O genitivi penult. producit, ut sermo sermonis, nisi apud græcos in *on* desinens corripiat. ut Agamemnon Agamemnonis, proprium viri. Sic Gentilia quædam, ut Vangio Vangionis, Saxo Saxonis, &c. Inis corripitur, ut Virginis, Enis producitur, ut Anienis, Nerienis, ab antiquissimis etiam correptum, teste Gellio.

Davidis, halecis, lac lactis, Bogudis esse.

Halec facit halecis penultima longa, Lac facit Lactis. David Davidis. Bogud Bogudis, penultima brevi.

Additur *is* post *l.* Sed *lis* jungunt sibi *mel*, *fel*.

Nomina in l literam desinentia assumunt in genitivo *is*: ut Sal salis, Animal animalis: corpus sentiens. Hic & hæc animalis & hoc animale, ad animal pertinens, Vectigal, tributum vel reditus, *Toll.* Cic. Non intelligunt homines quantum vectigal sit parsimonia. Michael Michaelis, Bel Belis, Idoli nomen. Mel & fel addunt genitivo *lis*: ut Mellis, Fellis. Neutra in al cum el & sol penultimam genitivi producunt, ut animalis, Michaelis, Solis, reliqua corripiunt, ut Hannibal Hannibalis, Hiempsal, Hiempsalis, Hasdrubal, Hasdrubalis, propria virorum, Sal salis, quamvis olim etiam fuerit neutrum. Vigil vigilis. Præsul præsulis.

Additur *is* post *n.* tamen *on* quandoque dat *ontis*. Donat *inis* neutrum, *pecten*, *flamen*, *cano* natum.

Nomen in *n* desinens facit genitivum adjecta *is* syllaba: ut Titan Titanis, frater Saturni, i. Sol. Pan, panis aut rectius Panos, quia Græcum est, ut a Genitivo hujus nominativi panis distet. Sic malim dicere in accusativo Pana quam panem. Delphin Delphinis, Agon Agonis. i. certamen, *a deadly conflict.* Canon, id est regula, *a rule.* Quædam in on faciunt genitivum in ontis: ut Phaëton Phaëtontis filius Phœbi, Charon Charontis portitor inferni. Acheron Acherontis, Phlegeton Phlegetontis, fluvii infernales. Pauca sunt ejusmodi nomina appellativa: ut Bison Bisontis, *a buffel or wild ox.* Chamæleon Chamæleontis, animal quod solo vento dicitur pasci, & herba quædam. Horizon Horizontis visus nostri terminus, *the utter bounds of our sight.* Neutra in *en* faciunt genitivum in *inis*, ut Numen numinis, Deus vel divina potestas, *the God-head.* Sumen & abdomen, *swines seam.* Gluten, *bird lime or glew.* Bitumen, *plaister.* Flamen, sive neutrum est pro flatu, *a blast of wind.* sive masculinum pro Sacerdote, flaminis facit *a priest.* Sic pecten pectinis, & omne compositum à verbo cano: ut Tubicen, Liricen, *En* producit genitivi penultimam, nisi faciat *inis*: tum corripit. In producit genitivi penultimam. On, modo producit: ut Simon, Babylon, modo corripit: ut Dæmon, Canon: in paucis, variat, ut Ægæon, Orion: Certiorem regulam de on non habeo.

R capit *is* patrio, Far farris postulat, *Hepar Hepatos* efficiet. *cris* mobile *cer* dat, ut *acer*,

Ac *Alacer*. *Bris* dant *imber* cum prole, *saluber*,
Et *celeber*. Per *tris ter* formes omne Latinum.
Et *pater* & *mater*, *linter*. Dat eris *later* : & *cor*
Cordis : *Iter tineris*: *Jovis* optat Jupiter usque,
Robur oris, *Iecur* atque *femur* tibi præbet *eburq*;

Nomina tertiæ in *r* desinentia, adjiciunt genitivo *is* : ut Altar altaris, *an altar*. Specular, *a window*. Pulvinar, *a Cod*. Torcular, *a wine press*. Subligar, *a garter*. Agger, *a rampier or bulwark*. Rancor, *mowling or rottenness*. Mucor, *hair mowling*. Vapor, *vapour or smoak of the earth*. Fulgur fulguris, *fireflaught*. Sed fulgor est splendor.

Excipiuntur multa à regula. Nam Far gemino *r* facit farris. *all kind of corn*. Hepar hepatis vel hepatos, latinè jecur, *the liver*. Tria adjectiva: Alacer, volucer, acer, faciunt *cris*: quibus addes mediocer si inveniatur. Acer pro arbore aceris facit. *Bris* dant Saluber, celeber, imber, cum compositis September, October, November, quæ sunt mensium nomina. Imber, *a showre*. Omnia latina in *ter* faciunt tris : ut Fratris, ventris, Uter utris, *a bottel*. Item tria Græca, Pater, Mater, & linter, Cætera in ter Græca, eris habent per regulam : ut Æther ætheris, *the fire or heaven*. Character, *a figure or mark* : Clyster, *a clister*. Crater, *a cup*. Later quamvis Latinum sit in *ter* desinens, non facit tris sed eris, *a tyle stone*. Cor cordis facit. Iter itineris à nominativo olim usitato itiner. Jupiter facit Jovis, ab antiquo nominativo Jovis. Quatuor in *ur* faciunt *oris* : robur roboris, fortitudo & quercus durissimæ species, *strength*. Jecur jecoris vel Jecinoris, tanquam à veteri nomine Jecinus, *the liver*. Femur Femoris, *the thigh* : ut femur anserinum, gallinaceum, anatinum, leporinum, cuniculinum. Ebur eboris, os vel dens elephantis, *Ivory* : Ar penultimam genitivi producit in neutris : Cum Nar, Demito nectar, jubar, hepar, par, quæ corripiunt : & nomina in ar quæ non sunt neutra, ut Cæsar Cæsaris. Er corripit penultimam, ut mulier, æther, aër. Cætera Græca producunt, veluti Iber crater, Character, Clyster, quibus unum latinum addes, quod est Ver. Ir corripit, ut Gadir, Martyr. Or producit penultimam genitivi, ut Color, Soror. Tolluntur æquor, marmor, memor, arbor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor & si qua sunt ejusdem derivationis alia, cum Græcis : ut Hector, Antenor, Rhetor, & Castor, tam appellativum quam proprium, Author tamen

men producit tantum. Ur corripit tantum: ut Fulgur, guttur. Excipitur unum, quod est fur furis.

As interponit ti. *Mas* maris, *as* dabit assis,
Hoc *vas* vasis habet, V*as* hic vadis. *Antis* habento,
Mascula Græca: volunt per *adis* non mascula poni.

Nomen in as desinens facit genitivum, interponendo syllabam *ti* inter *a* & *s*: ut Simultas, simultatis, *privy hatred.* Pravitas pravitatis, *wickedness.* Æquitas, *righteousness*, Mæcenas, optimi viri nomen, qui Vergilium, Horatiumque & alios doctos opibus juvit. Hinc docti, dites patronos Mæcenates appellant. Mart.

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce. Marones.

Excipiuntur à regula Mas Maris, As assis, hoc vas vasis: hic vas vadis, & græca masculini generis, quæ faciunt antis: ut Elephas elephantis. Sic Gigas, Adamas: Atlas, Pallas, Pallantis vel Pallantos, Evandri filius, &c. Reliqua græca non masculini generis faciunt adis vel græcanicè ados, ut Pallas Palladis vel Pallados, Dea sapientiæ, *the Goddess of wisdom.* Hic aut hæc Arcas Arcadis vel arcados, Cyclas cycladis, *a womans gown.* Hebdomas numerus septenarius: Latine septimana, spatium septem dierum, *a week.* Decas, numerus denarius. Olympias, lustrum sive quinquennium, *five years space.* Lampas, *a lamp.* As producit penultimam genitivi; ut Mæcenatis, nisi Anas anatis, *a duck*, Corripiuntur cum isto maris, Vadis, & quæcunque adis habent.

Es mutabis in *is*. Græcus dat multa per *ètis*:
Adde *quies locuples, mansues*, Per *etis teges* exit,
Et *seges, interpres, præpes, pariesque, abiesque,*
Indiges, atque *aries, perpes, teres*, ac *hebes addo.*

Nomen in es desinens mutat *es* in *is*; ut Labes labis, *a blot.* Strages. *a discomfiture. or overthrow*: Ventus fecit stragem arborum: Cædes, *slaughter.*

Excipiuntur à regula multa Græca, quæ habent *etis* penult. longa, ut Tapes tapetis; Sic Cres, lebes, magnes, & plurima propria virorum: ut Chremes, Hermes, Laches, Thales, Horum quædam manent quandoque sub regula, ut Chremes, hujus Chremis, vel Chremetis. Terent. *Puerum inde abiens conveni Chremis.* Idem, *Chremetem salvere jubeo*, His adduntur

La-

Latina. Quies, quietis, *rest.* Locuples locupletis, dives, quasi loculorum plenus, *rich.* Mansues mansuetis, *meek.*

Quædam faciunt *etis* penultima brevi, ut Teges tegetis, *a mat.* Seges, *growing corn.* Interpres, *an interpreter, or Trenchman* Præpes altè & sublime volans, *light in flying.* Abies, *a fire tree.* Indiges, homo post mortem inter divos relatus. Perpes i. perpetuus, *continual.* Teres rotundus cum longitudine, *round and long.* Hebes, *dull.*

Dic *verres verris, vates vatis.* Per itis sit
Communis generis non dictum, sive marini.
Pes* dat *edis.* Natum *sedeo* dat *idis* : volet *edis
***Hæres,* ut *Merces* : Cererisque *Ceres* retinebit.**
***Æs æris, præs prædis* habet : dipthongus utriq; est.**

Verres facit verris, Vates vatis, *a Prophet or Poet.* Reliqua masculini generis aut communis,de quibus nihil dictum est, mutant *es* in *itis* penult. brevi,ut Poples poplitis, Miles militis.Sed pes facit Pedis, sic composita, compes, bipes, &c. Composita à sedeo faciunt *idis* penult. brevi. Obses obsidis, qui vel quæ ob fidem pignori datur, *a pledge.* Deses, *swier.* Claud. *Desidis auriga non audit currus habenas* Hæres facit hæredis penult. longa, *an heir.* Merces mercedis penult. longa, *a reward.* Juvenal. *Nosse volunt omnes mercedem solvere nemo.* Ceres Cereris.Dea frugum,*the Goddess of the corn.* Æs æris, præs prædis, dipthongon æ habent, præs, est fidejussor in lite nummaria, *a cautioner.* Auson.

Quis subit in pœnam capitali supplicio ? vas.
Quis cum lis fuerit nummaria, quis dabitur ? præs.

***Is* non mutabo. dant *dis, cuspis, lapis,* atque**
Plurima Græca : Facis per *ios,* vel *eos* vel *yos,* vel
***Entis,*Græcorum quædam. *Charis* at charitis vult.**

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo : ut hæc vis, hujus vis, significat virtutem, fortitudinem & violentiam. Hic panis hujus panis, sic ovis, pestis, vestis, &c.

Excipiuntur lapis & cuspis, quæ abjecta *s* litera capiunt *dis* : ut lapidis, cuspidis, Cuspis, *the point of a Spear.* In *idis* vel *idos* genitivum faciunt plurima Græca, ut Cassis cassidis, fœminini generis,id est galea, *an helmet.* Aliud est nomen masculini generis non crescens. Hic cassis, hujus cassis, id est rete, *a net.*

 As-

Aspis aspidis, *a kind of serpent.* Pyxis, *a box.* Pyramis, *an high tower small above.* Chlamys per y Græcum vestis militaris. *a souldiers cloak.* Paropsis *a plate.* Absis absidis, curvatura vel arcus in muro & rotæ testudo in qua figuntur radii, *the round of a cart wheel.* Syrtis Syrtidos, aliquando etiam Syrtios, locus in mari periculosus propter multitudinem arenæ, *dangerous sands in the sea.* Item *idis* habent nomina in *is* patronymica & formam patronymicorum habentia uti sunt in *is* librorum nomina: ut Æneis Thebais, Achilleis. Et gentilia: ut Colchis, Sunamitis, Moabitis. Et omnia fœminina quorum masculina in a vel in es desinunt: ut Poëtis, Prophetis, Nautis &c. Item nomina virorum, ut Paris, Adonis Daphnis, Alexis. Item mulierum propria: ut Masis, Lais. Quædam fluviorum nomina: ut Tibris Phasis. Tigris tam pro animali velocissimo & truculentissimo, quam pro fluvio. in genitivo Tigridis vel Tigris. Sic plura possunt genitivum nominativo similem habere: ut Adonis hujus Adonidis vel Adonis. Paris hujus Paridis vel Paris.

Dixi notanter, plurima Græca, non omnia. quia multa genitivum nominativo similem efficiunt: ut Tiberis trissyllabum, hujus Tiberis & est idem quod Tybris. Charybdis, quidam periculosissimus in mari locus, *a dangerous place in the sea.* Lachesis, una parcarum, Charis peculiarem formam habet faciens Charitis, sed rarius in singulari numero reperitur. Tres enim erant Charites à Latinis Gratiæ dictæ. *Facis,* &c. Quædam Græca faciunt genitivum in *eos* vel *ios*: quædam etiam in *yos* per y Græcum: paucissima in entis, De eos vel ios: ut Metamorphosis, Metamorphoseos vel Metamorphosios, Metamorphosis est transformatio, *a change.* Hæresis secta, *a sect.* Polis, urbs, *a town.* Hinc Nicapolis, Heliopolis, Constantinopolis, &c. Poësis opus Poëticum. Genesis, generatio, *a genealogie.* Basis, *a pillar.* Parænesis, admonitio, *an advertisment.* Nemesis, Dea superborum ultrix. Quæ omnia Latinis sine crescentia nonnunquam efferuntur. De yos: ut Chelys Chelyos, *an harp.* Erinnys Erinnyos furia infernalis. Tethys Tethyos, est Dea maris, uxor Oceani. At Thetis Thetidis cum aspiratione in prima & i Latino in secunda syllaba, mater fuit Achilli,. Tiphys viri nomen, ut Capys. De entis, ut Simois Simoentis, fluvius Trojæ. Pyrois Pyroentis, unus equorum Solis.

Quod dedit er, dat eris. Quod in n fuit, ut prius esser

Pauca nomina in is, faciunt genitivum in eris; quia olim termi-

minabantur in er: Pulvis pulveris. Cinis cineris. Olim pulver, ciner. Vomis eris, vel etiam nunc vomer vomeris. Itaque in his tribus, proprii obliqui exoleverunt. Duo sunt in is vel in r desinentia pro utraque terminatione proprios obliquos retinentia, ut hic Cucumer, hujus cucumeris. Cucumis, hujus cucumis, Hic hæc hoc puber, puberis, vel hic & hæc pubis & hoc pube, hujus pubis, id est maturus ad generandum, *ripe of age to engender. Quod in n fuit* Nomina in is desinentia quæ etiam in n literam desinere reperta sunt. servant regulam de n litera; ut Sanguis facit Sanguinis penultima correpta, quia olim dicebant hoc sanguen, hujus sanguinis, Pollis pollinis. quia etiam dicunt pollen pollinis. Multa Græca faciunt genitivum inis penultima longa, quia nominativus per in efferri potest: ut Delphis Delpinis, Eleusis Eleusinis, oppidi nomen: ut Salamis, Salaminis, nunc dicimus etiam Eleusin, Salamin, Trachys vel Trachyn cum y Græco Trachynis, Bœotiæ urbs,: Sic Phorcys Phorcynis proprium viri & Atys Atynis.

Dis, *lis*, **dant itis**, **cum** *Samnis*: **junge** *Quiritem*
Glis **solum** *gliris*, *semis* **semissis habebit.**

Quatuor in is habent itis penult. longa: ut Dis Ditis: Lis litis, *discord*. Samnis samnitis. Quiris quiritis, gentilia nomina. Hic & hæc Dis & hoc dite, id est dives, invenitur rarius, *rich*. Glis pro animali gliris facit, *a ratton*. Glis glitis pro tenaci terra, & glis glissis pro lappa, barbara sunt. Semis à semi & as (est enim dimidum assis) semissis facit. Is genitivi penultimam in Crescentibus corripit: ut lapis lapidis. Tolluntur in *is* quorum nominativi terminatio etiam est in, in: ut Delphis, cum Psophis Psophidis, oppidi nomine, & Crenis Crenidis, Nymphæ nomine. Et Lis, Dis, Samnis, Quiris, Glis, Simois, Pyrois.

Os ti **interponit.** *Glos*, *mos*, *flos*, *ros* **facit** *oris*:
Quod dedit *or* **faciet veluti prius.** **Ossis** *os* **optat.**
Os **oris.** *Custos* **custodis**, *Bos* **bovis**: **Ois**
Thos, *Minos* & *Tros* **capiunt: quibus additur** *heros*.

Nomen in *os* facit genitivum interponendo syllabam *ti* inter *o* & *s*, & ita facit *otis*: ut Cos cotis, Sacerdos sacerdotis. Sic Dos, Nepos, Monoceros, id est Unicornis, bestia in fronte cornu habens, *an Unicorn*. Rhinoceros. animal in naso cornu habens, Excipiuntur à regula glos, mos, flos, ros, quæ faciunt

oris

oris: ut gloris, moris, floris, roris, Glos est mariti soror vel fratri uxor, *a good sister*. Mos, *an use*. Flos, *a flower*. habent etiam oris quæ in or quoque desinunt : ut Odos odoris, Vapos vaporis, vapor, fumus ex humidis calefactis surgens. Lepos Lepôris, vel lepor, id est venustas vel jucunditas in factis aut verbis, *a pleasant saying or doing*. Honos vel honor, *honour*. Cic. Honos alit artes. Arbos vel arbor, *a tree*. Virg. *Nunc omnis parturit arbos*.

Os ossis, & os oris satis patent. Ita & custos custodis, Bos bovis:Quædam Græca faciunt genitivum *ois* penult. longa, ut Thos Thois, animal ex luporum genere, Minos Minois, Cretensium Rex fuit justissimus, ideo à Poëtis dicitur esse animarum Judex. Tros Trois fuit Trojæ Rex & capitur pro Trojano persæpè apud Virgilium, Heros, homo nobilissimus, *a noble and excellent man*. Quales dicuntur fuisse Hercules, Hector, Perseus, Talis fœmina dicitur Herois heroidis, vel heroine heroines.Os otis, & oris producuntur undiq; præter compos compotis,& Arbos Arboris, Custos custodis producitur, corripitur vero bovis

Us tibi mittit *oris*. *Pejus* ceu pejor habebit.

Us facit *oris* penult. brevi : ut Corpus corporis. Comparativa faciunt *oris* penultima longa. Ut ea quæ in *or* desinunt, veluti pejus pejoris. Exempla principalis regulæ pauciora ferme sunt quam ea quæ excipiuntur, sed quia parum interfuisset, nolui mutare regulam. Exempla itaque sunt, Lepus leporis, Frigus frigoris. Corpus, *a body*. Decus, *honesty*. Dedecus, *dishonesty*. Littus, *the shoar*. Fœnus, *ocker*. Aliquando pro quocunque lucro ponitur, Tempus, *Time, or the temple of the head*. Virg. *Cava tempora pulsat*. Nemus, *a wood*. Pectus, *the breast*. Tergus, *an hide*.

Verg. *Tergora deripiunt costis & viscera nudant*.

Tergum vero est dorsum, *the back*. Facinus, factum sive bonum, sive malum, *a deed*. Ter. Non fit sine periculo facinus magnum & memorabile. Pecus pecoris, quando est neutri generis, fœminini generis. pecudis facit. Pignus & fœnus etiam faciunt eris, sed utrumq; rectius habet oris, ut sequitur.

Dant eris *bulcus, olus, vellus; venus, & genus atq;*
Viscus, acus, fœdus, scelus, & cum pondere vulnus
***Munus, onus, sidus, latus,* ac *opus, & vetus addo*.**
Et *funus, rudus*. Sed *oris* vel *eris* dare *pignus*,

Ut

Ut *fænus* dicunt : melius per *oris* fit utrumque.

Quædam nomina in *us* mutant, *us* in *eris* penult. brevi, ut hulcus hulceris, *a byle.* Olus, *cail, or all kind of herbs eatable.* Vellus velleris, *a fleece of wool.* Venus veneris, Dea amoris. Genus generis, *a kind or kindred.* Genus mortis, gĕnus vitæ, viscus visceris, *the bowel.* Viscus & viscum, secundæ, *glew.* Acus aceris, *chaff.* Fœdus, *a paction or band.* Scelus. *a great crime* Pondus, *a weight.* Vulnus, *a wound.* Munus, *a gift, or office.*

Verg. *Susceptum perfice munus.* Onus, *a burden.* Sidus, *a starr.* Latus, *the side.* Opus, res facta : ut carmen est opus Poëtæ, *a work,* Vetus, antiquus, *old.* Hinc vetulus, Vetustus. Funus, cadaver & exequiæ & mors, *a burial.* Rudus, *a lump of fallen stones.* Pignus, *a pledge.* Et pignora per metaphoram filii dicuntur. Ovid.

Dulcia sollicitæ gestabant pignora matres.

Item pignus est quod deponitur apud sequestrum. Virg.

——*Tu dic mecum quo pignore certes.*

Uris habet *tellus,* veluti monosyllaba: *grus, sus*
Dant *uis. intercus* dat *utis,* Liguris *ligus* optat.
Dat *pecus* hæc pècudis: loca græca feruntur in *untis.*
Pus* ortum dat *odis* : *subscus Incus, palus, udis.
Utis* fœmineum reliquum. *Laus fausque* dat *audis,

Tellus & monosyllaba in us, habent uris penult. longa, ut Tellus telluris. Dea terræ, & ipsa terra, *the earth, or the Goddess of the earth.* Jus juris, quod natura, aut civitas, aut gens jubet : & liquor eorum quæ coquuntur, *the broth of any sodden thing,* Hinc jurulentus & jussulentus, jure coctus: caro jurulenta, quæ cum jure apponitur : sic piscis jurulentus, Pus puris, *worsom.* Contra monosyllabarum regulam grus gruis facit, sus suis, Intercus intercutis morbus inter cutem latens, *hydropsie.* Ligus proprium viri aut aliquis ex Liguria, in his penult. genitivi corripitur. Quædam græca nomina locorum mittunt genitivum in *untis.* Opus opuntis Achaiæ oppidum. Hydrus hydruntis alterius oppidi nomen. Cic. Ad Hydruntem ludibundi pervenimus. Eodem modo habent Anthemus, Cerasus, Trapezus, Hiericus, Phycus, Philus, Amathus, Sipus, & plura, ut ex Poëtis Historicisq; cognosces, Composita à pus, id est pes, Græca sunt, & faciunt in genitivo podis penultima brevi Tripus tripodis, Oedipus, Oedipodis. Dicitur etiam Oedipus Oedipi. Plaut. Isti orationi, Oedipo conjectore opus est,

qui Sphingi interpres fuit. Tria faciunt *udis* penultima longa. Incus incudis, Subscus subscudis, palus paludis. In quo nomine posteriorem syllabam *us*. in versu correptam esse intelliges, vel quia uti opportuit licentia, vel s literæ interemptione, juxta veterum morem. Reliqua in *us* fœminini generis faciunt utis penultima longa: ut virtus virtutis. Sic salus, juventus, &c. Fraus fraudis, laus laudis.

Vult *i* seri medio (*b*, *p*, si præit *s*) genitivi.

Nomina in bs aut ps faciunt genitivum interponendo inter bs aut ps vocalem *i*: ut trabs trabis, stips stipis, numulus, *a penny* ut pauper mendicat stipem.

E per *i* mutabunt polysyllaba, dat *cupis auceps*.

Polysyllaba habentia *e* ante *bs*- aut *ps*, mutant *e* in *i* breve in genitivo: ut particeps, participis, Cœlebs cœlibis, vivens absq; conjuge, etiamsi castè non vivat, *an unmarried man or woman*. Horat. lib. Epist. 2. v. 88. *Melius nil cœlibe vita*.

Hic adjectivi naturam habet. Secus est de monosyllabis: ut seps sepis. Anceps autem facit aucupis, & est qui aves capit, *a fowler*.

Dic *hyemis*, *pultis*, *câpitis*, *Cipitis* dabo proli.

Hyemis, pultis, capitis, genitivi sunt ab hyems, puls, caput. Composita à caput faciunt cipitis sive in *t* desinant: ut sinciput, occiput. cipitis: sive in *ps*, ut Anceps ancipitis, Biceps bicipitis, præceps præcipitis. Anceps est dubius vel incertus, *doubtsome*. Anceps gladius, utrinque scindens, *a two edged sword*. Præceps, in caput deorsum cadens, aut inconsideratus & nimium festinus, *falling downward, or hasty*.

***Ns* aut *rs*, *s* demens, *tis* dabit aptè.**

Nomina in ns aut rs faciunt genitivum dempta *s* & addita tis: ut animans animantis, Ars artis. Duo sumunt aspirationem in obliquis, ut Tiryns Tirynthis, Herculis patria, & Elmyns Elmynthis, vermiculus in utero puerorum.

***Dis* vult *glans*, *nefrens*, capitis *lens*, & folium *frons*,**
***Libráque* cum *pendo*, & quod *cor* faciet tibi nomen.**
***Untis* habento *quiens* & *iens*; legem *ambio* spernit.**

Pauca nomina habent *dis* ut Glans glandis. Sic compositum ejus Juglans juglandis facit: dicitur quasi Jovis glans, *a walnut*. Glans, *an accorn*. Ovid. *Quernea glans victa est utiliore cibo*. Nefrens nefrendis, porcellus est teste Varrone, per ætatem

tem fabam frendere ; id est frangere nondum potens, *a little grise.* Lens lendis pro pediculi pullo, *a nite.* Ut lendinosus, cui multæ sunt lendes,*full of nites.* At pro Legumine quodam Lens lentis dicimus. Unde lentigo macula faciei ad lentis similitudinem,*a fairntickle.* Lentiginosus, *fairntickled.* Frons frondis, folium est,*the leaf of a tree.* Frons frontis,capitis pars anterior à radice capillorum,usq; ad supercilia,*the forehead.* Libripens à libra & pendo pro pondero,est militum stipendiorum, hoc est stipis ponderandæ pensator, teste Plinio,*a wayer.* Composita à cor, misericors, misericordis, concors, discors, & vecors,id est stultus.

Untis habento quiens, &c. Quod dictum est de nominibus in us intelligendum est etiam de participiis ejusdem terminationis, quæ eodem planè modo rejecta s addunt tis: ut amans amantis, timens timentis. Excipiuntur duo non tantum s in tis mutantia. Quiens queuntis : qui quit, id est potest, iens euntis: Sic nequiens nequeuntis, rediens redeuntis, & cætera verborum ab eo compositorum participia. Sed ambiens ambientis facit contra legem compositorum.

X in *cis* muto. Per *gis, lex, frux, aquilex, Rex, Grex, remex,* flecto: cum Græcis addito multis, *Impetigem, Conjunx* n tollens cônjugis edet.

Nomen terminatum in x mutat x in cis in genitivo : ut Arx arcis, Merx mercis,Radix radicis, *a root.* Pollux viri proprium.

Excipiuntur à regula quæ *gis* pro *cis* faciunt : ut Lex legis, jus scriptum,*the Law,* Frux frugis, *all kind of eating fruit.* Per Metaphoram transfertur etiam ad alia. Quint. Illud ingeniorum velut præcox genus non temerè unquam pervenit ad frugem, Aquilex, aquilegis, *a well maker.* Rex regis, Grex gregis, Remex remigis, qui remigat, id est remos agit, *a rower with oares.* Remus, *an oare.* Impetix, sive impetigo, *a ringworm.* Et ab impetu nomen habet. Serenus.

Si vero vitium est quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere saliva.

Conjunx conjugis,n habet nominativus, quam genitivus abjicit;

Cum græcis addito multis, &c. Sumunt etiam *gis* vel *gos,* suo more plurima Græca: ut Oryx orygis,vel orygos : Sphinx sphingis vel sphingos, animal est pilosum quod quia homini non absimile est,inter simias ponunt. Vulgatum sphingis extat ænigma, animal esse quoddam mane quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes, quod de homine interpretatus est Oedipus.

E per *i* mutabunt polyſyllaba: quam retinebunt *Myrmex*, & *vèrvex*, *àquilex*, *balexque*, *reſexq*; Atque *lelex*, *Celex*, ctilis optat habere *ſupellex*. Dic *ſenis* & *noctis*. *nivis*. Actis paucula ſervant Teſtis *Hylax*, ſolùmque *Briax* formatur in axis.

Polyſyllaba in *ex* mutant *e* in *i* in genitivo ſingulari: ut Remex remigis. Apex apicis id eſt rei ſummitas: ut apex literæ, apex galeri, apex ſcientiæ. Vortex vorticis pro quo nunc ſæpius vertex verticis dicitur: eſt, teſte Quint. Contorta in ſe aqua, *a whirle pool*. vel quicquid aliud ſimiliter vertitur, ut ventus. Hinc transfertur ad montis, aut capitis ſummitatem, *the top of an hill, or crown of the head*: Caudex caudicis, ſive codex codicis, *the ſtock of tree or a book*. Monoſyllaba retinent *e*, ut Lex, Rex. Pauca polyſyllaba etiam retinent *e* Myrmex myrmecis, ſervi nomen apud Apuleium, Vervex, caſtratus aries, *a wedder*. Aquilex aquilegis, Halex halecis. Reſex reſecis, id eſt ſubſidiarius palmes, *a cutted vine branch*. Lelex lelegis, viri & populi proprium eſt, Celex celecis penult. longa fluvii nomen, Supellex duplex incrementum habet, facitq; ſupellectilis, Senex ſenis, nox noctis, nix nivis. Pauca Græca faciunt actis: ut Hylax hylactis, canis nomen. Aſtyanax, Hectoris filius. Unum invenio habere *axis*, ut Briax Briaxis, ſtatuarii nomen, qui & Briaxis à Plinio vocatur.

Tertius *i* præbet. Quartus fit in *em* tibi caſus.

Dativus fit in *i*, accuſativus in *em*, ut huic pani, hunc panem,

Creſcentem Græci per *à* quartum ſæpe dedêre.

Nomina Græca quorum genitivus creſcens in *is* vel in *os* non purum deſinere poteſt: accuſativum ſimiliter creſcentem ſæpè in *a* faciunt: ut Pæan, i, Apollo & hymnus in laudem Apollinis, vel alterius, hujus Pæanis, vel Pæanos, hunc Pæanem vel Pæana, Lichen Lichena, Dæmon Dæmona, Aër aëra. Crater cratera, Martyr martyra. Quædam licet genitivum in *is* vel *os* purum faciunt, nihilo minus habent *a*: ut Heros herois vel heroos, hunc heroem vel heroa, Sic Tros Troa. Minos Minoa. Hujuſmodi accuſativus in *a*, vertitur aliquando in nominativum primæ declinationis fœminini generis: ut hæc Hebdomas, hanc Hebdomada, hæc Hebdomada, hujus Hebdomadæ.

Sic

Sic æthera, lampada, cratera. Plau. Tene hanc lampadem.

Im dant *vis*, *cucumis*, *ravis tussis*, *sitis* atque
Plurima Græca, quibus rectus fit in *is*: sed & *in* dant.

Pauca nomina habent solum *im*; ut vis vim, cucumis cucumim ravis ravim, *hoarsness*. Tussis tussim, *the hoast*. Sitis, *thirst*. Plurima in *is* Græca faciunt accusativum singularem per *im* vel *in*. Talia sunt Alexis, Alexim vel Alexin, & alia virorum propria multa: ut Daphnis, Adonis, Paris. Quædam nomina mulierum, ut Isis, Mysis, Chrysis. Quædam nomina fluviorum: ut Phasis, Tybris, vel Tyberis, Albis, plurima appellativa, ut Pthisis, *consumption*. Pleuritis, *the pleurisie* Diœcesis, *a Diosie*. Multa eorum quæ dis in genitivo habent, faciunt etiam accusativum crescentem in da vel dem: ut hic Paris, hunc Parim, vel Parin vel hujus Paridis, hunc Paridem vel Parida. Sic Tigris tigridis, Adonis, &c.

Em dat & *im buris*, *pelvis* cum *clave*, *securis*,
Et *puppis*, *turris*, *restis*: sic *febris*, *aqualis*.
Sic *pestis*, *navis*, *torquis*, conjunge *bipennim*.

Quædam habent *em* vel *im*: ut Buris hanc burem vel Burim Clavis, clavem vel clavim, Buris, *the stilt of a plough*. Pelvis, *a bason*. Securis, *an axe*: Puppis, *the hinder part of a ship*. Turris, à terrendis hostibus, *a tower*. Restis, funis dicitur, quod quæcunque ligata stare faciat, *a cord*. Febris, *a fever*. Pestis. sæpius facit, *the pest*. Navis, *a ship*. Bipennis, *a two edged chissel*.

Vocativus cujuscunque generis cum accusativo neutri generis, cognoscuntur ex regulis generalibus. Nunc ablativum enucleabo. Habet autem maxima pars nominum tertiæ declinationis *e* solum in ablativo singulari, Quædam *i* solum, nonnulla, *e* & *i* simul. Principalis igitur regula est hæc,

Sextus *e* donabit, ceu *pauper*, *sospes*, & *hospes*,
Mobilibus reliquis *e* vel *i* dabo, *plus* cape pluri.
Quod si sit neutrum per *e*, tantum sextus in *i* fit
Ut *dulcis* dulci: per *e* dat quandoque Poëta.

Ablativus in *e* desinit: ut Vesper vespere, Lux luce, Tempus tempore. Rus rure, Sacerdos sacerdote. Hospes hospite, qui vel quæ hospitio recipit, aut recipitur, *an hostler or guest*.
Ovid. *Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus.*

Pauper

Pauper paupere, *poor*. Papin. *Pugna est de paupere regno.* Sospes sospitis, sanus: plus facit pluri tantum. Omnia adjectiva præter pauper & sospes, faciunt ablativum in *e* vel in *i*, ut degenere vel degeneri: Hubere vel huberi, Hinc excipiuntur ea, quorum nominativus neutri generis *e* habet, quæ ablativum in *i* solum mittunt: ut hic & hæc dulcis & hoc dulce, ablativo dulci. Hic campester, hæc campestris & hoc campestre, ablativo campestri poëtæ tamen metri causa quandoque *e* pro *i* ponunt. Ovid. in epist. Parid. Ad Helen. 15. v. 176,

Hoc mihi (nam recolo) fore ut à cœleste sagitta
Figar, erat verax vaticinata soror.

Notanda est Servii & Prisciani regula: Substantiva adjectivis penitus similia servant *e* tantum: ut Juvenalis, Martialis, Fœlix, Clemens, Laterensis, Salutaris & similia virorum propria, Idem est de appellativis. Volucris adjectivum volucri facit, Volucris substantivum volucre habet, Horum tamen quædam, quia ab adjectivorum natura penitus non deficiunt, inveniuntur etiam habere *i*, ut Annalis, annale vel annali, liber est annorum gesta contingens, *a Chronicle.* Et sæpius in plurali reperitur. Sic rivalis rivale vel rivali, qui cum alio eandem amat, *a breek-brother.* Ea in quibus substantivum certum ilico intelligitur, vix *e* poterunt habere: Itaq; molaris, Abl. molari solum. Sic natalis, auricularis, ædilis, consularis, sodalis, familiaris, &c. Composita in ablativis non sequuntur simplicium regulam, quia misericors, tricuspis, inops & similia adjectiva *i* vel *e* servant cum simplicia solum faciant *e*, Confinis & affinis *i* tantum, ut dulcis, licet finis & *e* & *i* habeat.

Al vel ar, i neutris tantum dat, sicut e. Præter
Sal, jubar. & nectar, far, hepar: ait mare vates.

Nomina neutri generis in *al*, vel in *ar*, vel in *e* desinentia, faciunt ablativum tantum in *i*: ut Animal animali, Torcular torculari, Cubile cubili, Monile monili, *a neck chain.* Tolluntur Sal sale, jubar jubare, Nectar nectare, Far farre, Hepar hepate, Rete facit reti, quod satis indicat plurale retia, ablativum verò rete à masculino nomine retis esse volunt, ut hos ablativos Gausape, Præneste, Soracte, Præsepe. Poëtæ interdum *e* pro *i* ponunt. Ovid. Trist. lib. 5. El. 2. *Exiguum pleno de mare demat aqua.*

Mensibus

Menſibus *i* tantum eſt, ut queis dat quartus *in*, *imve*.
Sextus *e* donat & *i*, cum quartus in *em*, vel in *im fit*.

Nomina menſium faciunt abl. in *i* : ut Aprili, Quintili, Sextili, Septembri, Octobri, Novembri, Decembri. Simplex tamen imber habet *e* vel *i*, ut patebit. Nomina in *is*, quorum accuſativus ſolum in *im* deſinit, vel in *im* & *in*, non autem in *em*, faciunt ablativum in *i* ſolum, ut hæc vis, hanc vim. Abl. hac vi. Hæc hæreſis : hanc hæreſim, vel hæreſin, abl. hac hæreſi. Quæ vero habent *em* vel *im* habent *e* vel *i*: ut febre vel febri, turre vel turri. Sic *e* vel *i* capiunt in abl. nomina Græca, quorum accuſativus habere poteſt *em* vel *im* more Latino, & *a* vel *in* more Græco : ſed ablativus in *e* genitivi creſcentiam ſequitur, non ablativus in *i* : ut Tethys, hujus Tethyos hanc Tethyn vel Tethya. Ablat. hac Tethy vel Tethye, Hic Paris hujus Paris vel Paridis, & Paridos, hunc Parim vel Parin. Paridem vel Parida. Abl. hoc Pari vel Paride.

***I* vel *e* dant *finis*, *fuſtis*, *pugil*, & *vigil*, *imber*,**
***Unguis*, *avis*, *poſtis*, *vectis*, cum *nepte*, *ſupellex*,**
Atque *tridens*, *claſſis*, cum *civis* & *amnis* & *ignis* :
Sic *anguis*, *ſtrigilis* ſtrigili, vix ſtrigile dicam.

Nomina hic poſita habent *e* vel *i* in ablativo : ſed ſæpius *e*. Pugil qui vel quæ pugnandi artem novit, *a champion*. Vigil, qui vel quæ vigilat, *a watch*. Tridens, ſceptrum Neptuni. Triſulcum, *a three forked Scepter*. Claſſis, navium multitudo eſt, *a navy of ſhips*. Sed metaphoricè transfertur etiam ad alia. Strigilis eſt inſtrumentum dentatum, à ſtringendo nomen habens, abraduntur enim eo ſordes & ſudores ſive hominū in balneis, ſive jumentorum in ſtabulis, *an horſe comb*, Horat. *Furtiva mutat ſtrigili*.

DE PLURALI NUMERO TERTIÆ.

Rectus in *es* fiet pluralis, jungito quartum.

Nominativus pluralis cui vocativus ſimilis eſt, cum accuſativo in es deſinit : ut hi & hos & O homines. Fit autem hic caſus à genitivo ſingulari, mutando *is* vel *os*, in *es* : ut Ibis, ibidis, ibides. Ibis, hujus ibis, ibes. Tigris, tigridis, tigrides, tigris, tigres.

Cum Genitivus *ium* dat, quartus in *eis* quoq; fiet.
***Tralleis* & *Sardeis es* ſpernunt. Quartus in *as* fit**
Dum per *a* quartus erat, ceu *Dæmonas* atq; *Gigantas*.

Nomina

Nomina quorum genitivus pluralis in *ium* definit, faciunt pleraque accusativum per *eis*: ut pars partium, has partes vel parties. Sic treis, omneis, arceis. Tralleis, & Sardeis Græca oppidorum nomina pluralis tantum numeri, nec nominativo nec accusativo es habere leguntur.

(*Quartus in as fit*, &c.) Quando accusativus singularis in à definit, accusativus pluralis in *as* terminari potest, ut hanc lampadem vel lampada, has lampades vel lampadas. Sic Dæmones vel Dæmonas, Gigantes vel Gigantas. Heroes vel Heroas, nihil de neutris locuti sumus. Nam per regulam generalem habent a in nominativo, accusativo, & vocativo plurali: sed quoniam alia quædam habent *ia*, ut animal animalia, alia, non, ut corpus corpora, de his pauca afferam.

Quod dedit i sexto (nisi comparat) hoc *ia* ponit.
Vult *ia plus* raro, nunquam *vetus*. Effer *aplustra*
Vel stria. Si solum dat sextus *e*, non *ia* pones,

In nominibus neutri generis si ablativus desinebat vel in *i* solum, vel in *e* & *i*, simul, tunc nominativus, accusativus & vocativus plurales habent ia, ut mare, Abl. mari, hæc maria, O maria Fœlix, ablat. fœlice vel fœlici, hæc fœlicia, O fælicia. Comparativa tantum a faciunt, ut meliora, dulciora. Sic vetus vetera non veteria, plus plura, & aliquando pluria, unde complura & compluria, aplustre aplustra, vel aplustria, est ornamentum navis in cacumine mali, *a tackling of a ship.* Quæ ablativum singularem solum in e terminant, *a* faciunt: ut Dogmata, corpora: Gausapa vero non à gausape, sed gausapum esse memineris.

***Um* vel *ium* parrio Latium dat. Græcia vult *on*.**

Genitivus pluralis tertiæ declinationis habet Latinè *um*: ut patrum, vel *ium*, ut partium. Græcè etiam habet *on*, ut Epigrammaton, Hæreseon.

Præbet *ium* patrius, si sextus in i fuit ante.

Genitivus pluralis in *ium* definit, si ablativus singularis habuerit *i*, sive, *i* solum, sive *i* & *e* simul: ut hoc Ancile, abl. hoc ancili, horum ancilium: fuit scutum breve & rotundum, *a round buckler.* Monile monilium, Animal animalium, sic nostratium, vestratium imbrium, ditium, clavium concordium, fœlicium, prudentium, amantium, legentium, &c. Quædam per Syncopen *um* faciunt, maximè ea quæ in ns definunt, ut prudens, innocens, amans.

Tolle *vigil, supplex, opifex,* *vetus* & *pugil.* & *quod* **Comparat (excepto** *plus*) *artificem, strigilemque:* **Atque** *inopem, memorem, consortem* **jungito: & ortū A** *Capio*: *dives* **quibus additur.** *Um* **dat** *e* **tantum.**

Excipiuntur à dicta regula quædam *um* solum habentia licet in Abl. habuerint *i*: ut Vigil vigilum, Supplex supplicum, &c. Et quædam horum *um* putantur habere differentiæ causa propter nomina neutri generis in *um* desinentia, qualia sunt Supplicium, opificium, artificium, consortium, mancipium, municipium, principium, &c. Supplex, id est supplicans & humiliter rogans, *a supplicant.* Opifex, operis effector, *a craftsman.* Artifex, artificiosus, *cunning in any craft.* Plin. *Vir tam artificis ingenii.* Inops. *needy.* Consors, *a marrow or partner.* Exors, id est non particeps, aut non consors, *not participant.* ium habet: nisi versus gratia fiat Syncopa, Comparativa nomina etiam um tantum faciunt: ut Melior meliorum, Fortior fortiorum, plus solum facit plurium. Item composita à capio faciunt um tantum: ut particeps participum: sic municeps, &c. A capite verò adjectiva faciunt ium, nisi fiat Syncopa, ut Anceps ancipitium, vel per Syncopam, ancipitûm, Dives divitum. Sic volunt similia habere per Syncopam. quæ tamen regulariter *ium* habere arbitror, ut Locuples locupletium, vel locupletum. Degener & huber, licet in ablativo nonnunquam i habeant, nunquam tamen inveni habere ium.

Um dat e tantum) Nomina habentia e tantum in ablativo singulari, habebunt *um* solum in genitivo plurali: ut pauper pauperum; Sic puber & impuber: quæ licet aliquando adjectivè in singulari sumantur, tamen per *i* in ablativo non reperi. Sex exceptiones sunt ab hac regula, quarum prima est hæc.

As dat *ium* **Latiale: magis polysyllaba dant** *um.*

Nomen Latinum in *as* desinens, facit genitivum pluralem in *ium*: ut Mas marium, Vas vadium, As assium, polysyllaba melius per Syncopam efferuntur, tam in prosa quam in carmine: ut Civitas civitatium, vel civitatum. Dixi Latinum, quia Græca solum *um* faciunt: ut Arcas Arcadum, Atlas Atlantum.

Donat *ium samnis, linter, caro, dos, uter, os, os, Glis, faux, nix, nox, cor, lis, cos;* quodque *uncia* donat **S quoque non crescens, velut ns, junge** *Quiritem.*

Excipis inde, *canis, juvenis, panis, volucrisque,*
Et *vates, proles, soboles,* forte *indole* juncto.
Donat *ium cum mure, cohors* : monosyllaba junge
Consona bina tenet si finis. Finge priorem
Tantùm plurali numerum. Signato figuras.

Ium habent hæc nomina in genitivo plurali: Samnis samnitium, Linter lintrium, Caro carnium, Dos dotium. Sic Cos cotium, Uter utrium, Os ossium, Os orium, si genitivum pluralem habere reperiatur, Glis glirium, Sic faux faucium, Nix nivium, Nox noctium, Cor cordium, Lis Litium. Sic composita ab uncia, ut Septunx septuncium, & nomina in *es* & in *is* non crescentia in genitivo singulari, ut Sedes sedium, Ædes ædium, Mensis mensium, Turris turrium. Præter canis, panis juvenis: & volucris substantivè captum; & vates vatum. Item proles prolum, teste Marc. Capella Soboles sobolum, Indoles indolum, si pluraliter legantur. Ideo dixi proles, soboles, fortè indole juncto. Apes apum plerumque per Syncopam habet. Item à regula, *Um Dat è tantum*, excipiuntur Mus Murium, cohors cohortium, *a band of men of war.* Nomina monosyllaba in duas consonantes desinentia, faciunt *ium* in genitivo plurali: ut Trabs trabium, Plebs plebium, Seps sepium, Ars artium, Lynx lyncium. Nomina tantum pluralis numeri in *es* omnia faciunt genitivum in *ium*, ex analogiâ vel proportione numeri singularis: ut Penates penatium, quia singulare foret Penas. Hâc ratione *ium* faciunt, Fores forium, Manes manium. Vires virium; Ædes pro domo ædium, *an house.* Lactes lactium, sic fortes, sordes, sentes, pugillares, Gades, Alpes, in tertiò libro declaranda. Contra, *um* solum faciunt, Lemures, Celeres, Majores, Minores, Proceres, Luceres. Opes pro divitiis opum faciens, analogiam non sequitur, *riches.* Notato benè figuras, quæ circa genitivum contingunt, Syncopam & Epenthesin. Syncopa satis declarata est & per eam invenies Macedo habere Macedûm pro Macedonum. Pap. *Fraxineas vibrant Macedûm de more sarissas.*

Contrariam vim habet Epenthesis, quæ est additio literæ vel syllabæ in medio dictionis gratia metri: ut Ales alitum, & per Epenthesin alituum. Virg.

Alituum, pecudumque genus sopor altus habebat.

Tertius est in *ibus. Bos* bobus flecto boúmque.

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, desinit in

ibus

ibus ut hominibus, partibus, ænigmatibus. Sed in *a* græca elegantius faciunt hos casus in *is*, ab antiquis nominativis in *tum*, ut Sophismatis, Epigrammatis, &c. Bos verò bobus & aliquando bubus pro bovibus, & boûm pro bovum per Syncopam facit.

QUARTA DECLINATIO.

Quarta dat *us* recto, dat & *u* prius invariatum.

Quarta declinatio nominum duas terminationes habet, *us* & *u*, sed *u* prius, id est in singulari numero non declinatur: ut Rictus, id est rostrum, vel os, *the beck or mouth.* Cornu, *a horn.* Genu, *the knee.* Inter hæc in *u*, quædam plurali carent: ut Gelu, astu.

Us genitivus habet. Per *uis* flexêre vetusti.

Genitivus desinit in *us*, ut hic Senatus, hujus senatus, *the Councel.* Hic Magistratus, hujus Magistratus, *a Magistrate or an Officer.* Apud veteres nomina quartæ faciebant *uis* in genitivo: ut hujus manuis, anuis. Terent. *Ejus anuis causa opinor, quæ erat mortua.* Multa *i* in genitivo habent: ut ornati, Senati, &c.

Tertius optat *ui*: quandoque per *u* quoque lectus.

Dativus fit in *ui*: ut hic commeatus, hujus commeatus, huic commeatui *a safe conduct, or victuals of an army.* Æstus huic æstui, *heat.* Dativus fit in *ui* ab antiquo genitivo in *uis*, à genitivo autem in *us*, regulariter fit dativus in *u*, qui jam in rariore usu, ut metu pro metui.

Virg. *Parce metu Cytherea.*

***Um* retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus.**
***Um* quarto, reliquis *u* casibus optat Jesus.**

Accus. fit in *um*, Ablativus in *u*, vocativus est similis nominativo, ut fructus, hunc fructum, O fructus, ablat. fructu, *fruit.* Cicero. *Non parum fructus habet in se eloquentia. Jesus*, accusativum facit *Jesum*: Cæteri casus in *u* desinunt: ut hic *Jesus*, hujus *Jesu*, huic *Jesu*, hunc *Jesum*, O *Jesu*, Abl. *Jesu.* Interpretatur Salvator, & est dictio trisyllaba.

Primus pluralis cum quarto semper in *us* fit.
Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.
Dant *ubus*, *artus*, *acus*, *ficus*, *tribus*, & *lacus*, *arcus*.
Et *specus*, atque *veru*, *partus*, *quercus*, quoq; *portus*.
Forsitan & *quæstus* à deponente creatum.

 No-

Nominativus pluralis cui vocativus similis est, cum accusativo desinit in *us*, ut hæ manûs, has manus, O manus. Neutra iu his casibus per regulam generalem *a* habent: ut cornua, genua. Genitivus desinit in *uum*, & dativus cum ablativo in *ibus*: ut hic Saltus, horum saltuum, his saltibus, *a forrest or louping*. Genitivus per syncopam accusativo singulari fit similis, ut currûm pro curruum, nurûm pro nuruum. Ovid. 12. Met.

Cinctaque adest virgo, matrumque nurûmque caterva.

Pauca faciunt abl. in ubus, ut artubus, ne si artibus dicamus, videatur esse ab ars, Artus, *a joynt in the body*. In quibusdam hæc ratio esse non potest: ut acus acubus, quercus quercubus, Lacubus, *a lake or loch*. Et vas in quod fluit mustum de torculari. Arcus, *a bow*. Veru etiam invenitur in ubus, *a spit*. Verg.

Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis.

Quercus, *an oak tree*. Partus, *the birth of a child*. Portus, *an haven or harbery*. Valla jungit. Questus pro querimonia, *a complaint*. Sed credo tam questus à queror pro querimonia, quam quæstus à quæro, quod lucrum significat, *ibus* facere, *profite*.

QUINTA DECINATIO.

Rectus utriusvis numeri, quartusque per es fit
Pluralis quintæ. Dempta s capit i genitivus
Cum dandi casu, quartus volet *em*, dabo sexto
E bene. Vult *erum* patrius, vult tertius *ebus*.

Nominativus & vocativus utriusque numeri quintæ declinationis. cum accusativo plurali desinunt in *es* longum, Genitivus & dativus singularis in *ei*, Accusativus singularis in *em*. Abl. in *e*. Genitivus pluralis in *erum*. Dativus & ablat. in *ebus*. Exemplum est in Donato, species, id est forma, *a form or kind*. Omnia nomina quintæ declinationis sunt fœminina, præter dies & meridies, quæ satis ex libro primo patent. Omnia nomina quintæ declinationis sunt appellativa. Ideo Fides, nomen virginis, est tertiæ declinationis. Genitivus & Dativus singulares quintæ declinationis olim erant similes Ablativo, Item Genit. repertus est in *ei* & in *i*: ut hic aut hæc Dies, hujus diei vel dii: ut famei vel famii causa, Testimonia si desideres, lege Gellium. lib. 9. cap. 14.

PA-

PATRONYMICA.

PAtronymicum eſt quod à nomine Patris, & abuſive alterius derivatur ſecundum Græcam formam: Æacides, id eſt Peleus à nomine patris ſui, ſic Achilles à nomine avi: vel, Pyrrhus à nomine proavi. Patronymicum interpretatur patris nomen à patre & onoma, *i.* nomen, *o* mutato in *y*. Patronymicum enim ſignificat filium aut filiam, nepotem vel neptem. Aliquando etiam qui poſt longa tempora per rectam lineam conſanguinitatis natus eſt: ut Pyrrhus, Epirotarum Rex dictus eſt Æacicides: quia dicebatur ab Æaco deſcendiſſe. Patronymica formantur abuſive à nominibus matrum, ut Phillyrides id eſt Chiron Centaurus, qui Apollinis & Phillyræ filius fuit. A nominibus fratrum, ut Phaëtontias, *i*, Lampetia, ſoror Phaëtontis. A nominibus Regum: Romulidæ, Romani à Rege Romulo. A nominibus filiorum, ut Meleagris, Althea Meleagri mater. A nominibus maritorum: ut Menelais, Helena uxor Menelai. A nominibus Deorum, ut Phœbas, Phœbi ſacerdos. A nominibus Urbium: ut Troas, mulier Trojana. A nominibus Regionum, ut Theſſalis,, quæ eſt ex Theſſalia.

Patronymicorum terminationes quibus latini utuntur, ſunt quatuor, una maſculini generis, ſcilicet *es*, ut Priamides reliquæ fœminini generis, *as is, ne:* ut Phaëtontias, Priamis, Nerine. Patronymica in *es* ſolum viros ſignificant, & ſunt omnia primæ declinationis.

Patronymica in *as* declinantur per omnia ut Lampas, veluti Æetias, adis vel ados, id eſt Medea, Æetæ filia.

Patronymica in *is* declinantur per omnia ut pyxis: ut Æneis Æneidis, vel idos, id eſt filia vel neptis Æneæ, aut Virgilii de geſtis Æenæ poëma

Patronymica in *ne* declinantur eodem modo, ut pentecoſte: veluti Nerine, Nerines, id eſt filia aut neptis Nerei.

Patronymica non habent formationes certas. Regulæ tamen licet non ſatis catholicæ, hæ dari ſolent.

Nomina primæ declinationis mutant *æ* genitivum in *a* brevem & junctâ ſyllabâ des reddunt patronymica: ut Pelias Peliæ, peliades, Contra regulam ſunt Anchiſiades, Laertiades.

Nomina ſecundæ declinationis correpta *i* genitivi addunt *des*, ut Priami Priamides. Niſi fuerint duo *ii*, tunc enim poſterius *i* mutatur in *a* breve, & additur *des*: ut Menetius, Menetii, Menetiades. Quæ vero *ei* habent, mutant *ei* in *i* longum addita *des* ut Peleus, pelei pelides.

Nomina tertii ordinis correpta *i* dativi addunt des, ut Hector Hectori, Hectorides.

Multa irregulariter formantur, quia poetæ addunt, demunt, aut mutant pro metri exigentia.

Patronymica in *as* formantur à patronymicis in *des*, habentibus *a* ante *des*, extrita *de* syllaba, Peliades, pelias.

In *is* patronymica formantur ab habentibus *i* ante *des*, prolata *de*, ut Priamides, priamis, idis. Quod si *i* ante *des*, producatur, mutabitur in *ei*, ut Pelides, peleis.

Patronymica in *ne* pauca leguntur, & formantur à genitivis addita syllaba *ne*: ut Adrastus, Adrasti, Adrastine, vel mutando *ei* in *i* longum: Nereus, Nerei, Nerine, vel mutando posterius *i* in *o* breve, ut Acrisius, Acrisii, Acrisione.

PRONOMINUM DECLINATIO.

PRonominum declinationes sunt quatuor: prima declinatio habet pronomina tria, Ego, tu, sui, sine nominativo.

Secunda quinque: ille, ipse, iste, hic, is. Tertia totidem Meus, tuus, suus, noster, & vester. Quarta duo habet, Nostras & vestras.

Prima declinatio pronominum mittit genitivum in *i*, ut Ego, Genitivo mei, Dativo mihi, qui interdum figurate una syllaba pronunciatur. Verg. 6. Æn. *Et mi genus ab Jove summo.*

Secunda declinatio mittit genitivum singularem in *ius* per duas syllabas, ut illius, vel per unam ut hujus.

Tertia declinatio mittit genitivum singularem in *i*, *æ*, *i*, ut meus, mea, meum. Mei meæ, mei, Meus, vocativo mi.

Quarta declinatio mittit genitivum in *atis*: ut Nostras nostratis, Vestras vestratis, Declinantur per tria genera, ut Arpinas.

PRONOMINUM COMPOSITIO.

PRonomina componuntur inter se: ut Egoipse, tuipse, suiipsius. Iste componitur cum hic servata aspiratione: ut Isthic, isthæc, isthoc, vel comicè isthuc. Genitivo caret, dativo caret. Accusativo, isthunc, isthanc, isthoc vel isthuc. Abl. Isthoc isthac isthoc. Pluraliter generis neutri Nominativo & Accusativo isthæc. Cæteris caret. Sic invenitur Ille cum hic, Illic illæc illoc. Secundò, pronomen componitur cum nomine, ut hujusmodi, & intercedente syllabica adjectione, ut hujuscemodi. Tertiò, cum præpositionibus componitur: ut mecum, tecum, secum. Quartò, componitur cum adverbio: ut idem ab is & demum, & declinatur sic, Idem eadem idem, ejusdem, eidem, eundem eandem idem, Abl. eodem eadem eodem, & pluraliter eidem vel iidem, eædem, eadem, eorundem earundem

dem eorundem, eisdem vel iisdem, eosdem easdem eadem, abl. eisdem vel iisdem. Quintò componitur cum conjunctione interrogativa ne. hiccine hæccine hoccine, Genitivo & dativo caret, accusativo hunccine hanccine hoccine, abl. hoccine haccine hoccine, Et pluraliter generis neutri nominativo & accusativo hæccine cæteris caret. Sextò pronomina componuntur cum Syllabicis adjectionibus, quæ sunt quinque, met, tim, te, ce, pte, ut egomet, meatim, tute, hujusce, suapte. Syllabica adjectio est particula extra compositionem nihil significans, cujus significatio in compositis elucescit.

QUIS ET QUI IN COMPOSITIS.

Quis & qui differunt dupliciter, significatione & compositione, de diversitate significationis, dictum est alio loco. De compositionis differentia nunc agemus.

Notabis autem *qua*, extra compositionem non inveniri, neque in singulari numero neque plurali Ut ergo cognoscas composita à *Quis* & *qui*, à *qua* & *qua* notabis versus Badianos.

Ec, *ne*, *alius*, *num*, *si*, deposcunt *quis* sibi sub di:
Et *qua* volunt, non *quæ*, quoties reperitur utrumq;.
Post *quis*, *nam*, *que*, *piam*, non *qui*, tu pone, *putas*, *quam*
Dam, *vis*, *cunque*, *libet*, non *quis*, sed *qui* sibi subdet:
Nec *qua* volunt, sed *quæ*, quoties reperitur utrumq;

Quis & *qua* in compositione postponuntur dictionibus *ec*, *ne*, *alius*, *num*, *si*. Et dicimus, *ecquis*, *nequis*, *numquis*, *siquis*. Sic *ecqua*, *nequa*, &c. *Quis* verò & non etiam *qua* præponitur, *quis*, *nam*, *que*, *piam*, *putas*, *quam*: *Quisquis*. *quisnam quisque*, *quispiam*, *quisputas quisquam*. Dictis omnibus particulis nec præponitur, nec postponitur *qui*: sed præponitur quatuor aliis *dam*, *vis*, *cunque*, *libet*, *ut Quidam*, *quivis*, *quicunque*, *quilibet*. Præponitur his ipsis quæ, ut *quædam*, atque etiam illis quibus præponitur *quis*: ut *quænam*. *quidquam aut quodquam*, rarissimè legitur: *quidcunque* nunquam. Item *quisquis*, in usu vix habet alios casus quam *quisquis*, *quicquid*. Abl. *quoquo* & *quaqua*. *Quisque* teste Valla, caret genitivo plurali. Quoties igitur apud Donatum simul reperies quæ vel qua, dictarum particularum gratia sic eum flexisse memineris.

DE

*

hoc balneum, hæc balnea balneorum, vel hæ balneæ balnearum. Epulum, multis non videtur, anomalum, quia aliud in singulari quam plurali significat. Nam epulum est teste Valla convivium pomposum & variis cibis comparatum, *a great banket*. Epulæ sunt cibi quotidiani, *customable chear*. Hanc differentiam confundi ostendit Calepinus. Ideo inter Heteroclita pono. Delicium, hæ deliciæ, *delight and pleasure*. Balneum, hæc balnea, vel hæ balneæ, *the stoves*. Nundinum dixerunt veteres, nunc pluraliter tantum hæ nundinæ dicimus, *a common fair*.

OBLIQUI HETEROCLITI.

Anormes servant obliquos nómina quædam.
***Júppiter* est testis, cum multis ante retectis.**

Multa nomina anormiter faciunt suos obliquos: ut caro carnis, lac lactis. Jupiter Jovis. Sic hepar, femur, robur, sanguis, turbo, Anio, supellex. Sic poëma in dativo ablativoque poëmatis melius quam poëmatibus. Item ambo duo & plura antè declarata. Causa in multis est quia alii fuerunt olim nominativi; ut carnis, lacte, Jovis, itiner, jecur & jecinus, robor, teste Phoca: hepas, femor, sanguen, turben. Anien, supellectile, poëmatum, &c. Irregulariter etiam obliquos habent pronomina, Ego & tu.

Anomala declinatione, Vas, Jugerum, Domus.

***Vas vasis* ternæ, pluraliter esto secundæ.**
Plurali tantum numero sit *jugera* ternæ:
Attamen effertur cum *jugere jugeris* apte.
Partim sit quartæ, partim, *domus* esto secundæ.

Vas vasis neutri generis, in singulari est declinationis tertiæ in plurali secundæ: ut hæc vasa vasorum, vasis, quia olim dicebant hoc vasum.

Declinemus sic jugerum. Nominativo jugerum, Genitivo jugeris vel jugeri. Dativo jugero. Accus. & vocat. jugerum. Ablat. jugero vel jugere. Et pluraliter Nominativo, Accusativo & Vocativo jugera, Genitivo jugerum: Dativo & Ablativo jugeris vel jugeribus: ab antiquo nominativo jugus vel juger. Est autem jugerum, spatium agri uno die ab uno pari boum aut equorum arati, *as much ground as two oxen may till in a day*.

Domus sic flectitur. Nominativo hæc domus: genitivo hujus domi & domus: dat. huic domui, accus. hanc domum: vocat

O domus : abl. hac domo : & plural. hæ domus : gen. harum domuum, vel domorum : dat. his domibus : accus. has domos, voc. O domus, abl. domibus, est itaq; domus partim secundæ declinationis, partim quartæ, domi genitivus, locum ædificii denotat, & ponitur adverbialiter ; ut, sum domi, i. in domo. Domus genitivus, ædificium significat, ut culmen domus, *the rigging of an house*. Hanc formam declinandi sequuntur quædam arborum nomina, ut laurus, quercus cornus, pinus &c.

DEFECTIVA.

DEfectiva nomina sunt quibus aliquid in plena declinatione repertum deest, vel casus variatio, ut centum ; vel casus aliquando, ut sponte, vel alter numerorum, ut arma. Sed prius quam ad rem accedam, declarabo casuales formas, quæ sunt septem. Aptota, monoptota, diptota, triptota tetraptota, pentaptota, hexaptota. Nomen itaque Aptoton est quod per omnes casus uniformiter currit, ut quatuor : & dicitur ab a, id est sine, & ptosis, id est casus, quasi sine casus variatione. Monoptotum est quod unicum casum habet : ut natu. Aliquando etiam plures, sed qui similes esse solent, ut expes : & dicitur à monos, id est solus vel unicus & ptosis. Diptotum est, quod duas diversas voces habet, ut Inficiæ, inficias : Dicitur à dis, id est bis, & ptosis. Triptotum, nomen quod tres diversos casus habet : ut Templum, templi, templo, dicitur à tris, id est tres, & ptosis. Tetraptotum, nomen quod in declinatione habet quatuor, diversas voces, ut Puer, pueri, puero, puerum : à tetras, i. quatuor, & ptosis. Pentaptotum, quod in declinatione sua habet quinque diversas voces, ut Dominus, domini, domino, dominum, domine. Dicitur à pente, id est quinque & ptosis. Hexaptotum, ab hex, id est sex, & ptosis. Hexaptotum est quod in declinatione sua sex habet varias voces : ut, unus, unius, uni, unum, une, uno.

APTOTA, ID EST INDECLINABILIA.

Nomen in *u* nullum numero variabo priore.
Nusquam nomen in *i*, numerosque notasq; reflecto.
Hinc *duo*, *tres*, *unus* volumus cum *millia* demi,
Et quæ dat *centum* : testem tibi pone *ducenti*.

Nullum nomen in *u* variatur in numero singulari, veluti cornu veru. Nullum nomen in *i* declinatur : ut gummi, sinapi, nauci, Numerorum cardinalium, id est principalium, unde, alii

alii inclinantur numeri, nomina non declinantur: ut quatuor, quinque, centum, biscentum, mille adject. &c. Hinc excipimus duo duæ duo: tres, tria. Et principium numeri potius quam numerus, unus, una, unum. Hoc mile substantivum unico l, in plurali est milia, milium, milibus, declinantur etiam composita à centum: ut ducenti, trecenti, quadringenti, &c. Nomina literarum cum dictionibus materialiter (ut loquuntur) positis aptota sunt: ut a Alpha, g Gamma, Magistri: ut si dicas magistri est genitivi casus. Sed materialiter posita nomina nonnunquam flectuntur: ut ab homine componitur nemo.

Barbara multa, id est nec Græca, nec Latina.

Barbara multa manent non flexa, quibus dato *cepe*,
***Pondo*, *pedum*, *nequam*, *nugas*, *hir*, *fásque*, *nefásque*,**
***Nil*, *nihil*, *instar*, *ador*, *tot*, *quot* cum prole utriusq;**
Adde *necesse* datis, *frit*, *præstóque*: plurima jungunt
Indocti, ut *Rhemis*: tu *Rhemi* flectere debes.

Multa barbara, id est nec Latina nec Græca, sunt indeclinabilia: ut Bel, quem nostri Belum vocitant: fuit primus Assyriorum Rex, post mortem habitus Deus. Cepe, *an onyon.* Pondo, *a pound.* Pedum, *a shepherds club.* Nequam, *wicked.* Nugas, idem quod nugax & mendax, *a clatterer.* Instar significat ad æquiparationem, *in likenesse.*

Virg. *Instar montis equum, divina Palladis arte*
Ædificant, sectaque intexunt abiete costas.

Ador est frumenti species. Non declinantur etiam tot, quot & utriusque composita totidem, quotquot, aliquot, necesse, & quod idem valet, necessium. Frit, *the black in the crop of the corn.* Præsto, idem est quod præsens, *present.* Adde dictis git, cete, Tempe, nepet, Cim, subtal. Virus, *poyson.* Quidam dicunt virus declinari per secundam declinationem viri, viro, &c. Barbari cum multis aliis quæ recensere non libet, jungunt oppidorum & pagorum nomina quæ in is fingunt desinere Bergis, Brugis. Tu dices plurali terminatione Bergæ, Bergarum, Bergis, Bergas. Rhemi, Rhemorum, Rhemis.

Vix retinent rectum. *frondis* cum *semine*, *frugis*,
Cum *ditione*, *dapis*, *precis* & *necis*, & *vicis* atque
***Remigis*: addis *opem*, nisi divam significaris.**
***Verberis* adjicito: *primoris*, Servius addit.**

Aleo

Aleo dat rectos, ut *gàneo*. Jungitur *expes*,
Ganeo vult etiam quartam : *satias* dabit *ate*,
Non *later*, aut *viscus*, cum doctis ferre verebor.
Nex, *remex*, & *daps*, parcè utens, pulchra putabo.

Frondis, &c, carent nominativo & vocativo. Ganeo, *a drunkard or harlot*, Et aleo, *a dycer*. Cum expes, quasi sine spe, *hopelesse*. Habent nominativum & vocativum solum. Accus. ganeonem aliquando legitur. Satias, id est satietas, *saciety*. Habet nominativum & vocativum & abl. singularem. Frequens est Grammaticis de defectivis dissensio, doctissimos igitur sequere, & hoc observa, ut rarò inventis, rarò utare. Frondis, notæ jam significationis est cum frugis, Virgil. *Frons tenera*, dixit. Feminis femini, ablat. fœmine. Et pluraliter femina integrum est. Festus nominativo femen utitur. Sunt autem femina, interiora, femora, exteriora. Ditionis, ditioni, ditionem, Abl. ditione, *dominion or empire*. Dapis, dapi, dapem, Abl. dape, plurale dapes integrum est : Dapes cibi opipari, *delicat dishes or chear*. Precis. preci, precem : Ablat. prece, plurale preces integrum est, *prayers*. Necis, neci, necem : Abl. nece, *slaughter*. Cicero nex dixit. *Insidiatori, & latroni, quæ potest afferri injusta nex?* Vicis, vici, vicem, Abl. vice, plurale vices, vicibus. Pluralem genitivum non reperi, & in singulari vicis, vici, rarissimè leges. Vices sunt alternationes, *course or time about*. Faciam vice tua, id est pro te. Remigis genitivo, datus est lib. 2. Nominativus, ex necessitate, Opis, opi, opem : abl. ope, *help*. Plurale opes, integrum est, quod significat sæpissimè divitias. *riches*. Ops, opis, quando integrum est significat Deam terræ, *the Goddesse of the earth*. Verber, nominativus cum dativo verberi rarissimè leguntur. *a long wand or scourge*. Servius recte addit (quod natura adjectivum est) primoris, i. primi & principalis. Later & viscus nominativi frequentiores sunt doctis, quam ut eorum obliqui à Grammaticis, iis privari debeant.

VOCATIVO CARENTIA.

Quærens, distribuens, infinitumque, negansque,
Et referens, vocitante carent; pronomen ut omne,
Quatuor exceptis, *noster*, *nostras*, *meus* & *tu*.

Vocativo carent interrogativa : ut Quis, qualis. Distributiva, ut quisque, omnis: cujus plurale omnes collectivè aliquando

ca-

capitur, & sic vocativum habet. Virg. *Dique Deæque omnes.* Infinita, ut aliquis, siquis. Negativa, ut Nemo, nullus, neuter. Relativa, ut Qui, qualis. Omne pronomen, præter tu, meus, noster, nostras: caret vocativo: Meus, in vocativo mi facit, & meus rarissimè.

SOLI ABLATIVI.

Est ablativus nonnullis solus in usu,
Obice, sponte, diu, noctu, natu impete, jussu,
***Astu* cum *promptu, permissu, flamine* junge.**
***Impetis & spontis flaminéque* leges aliquando,**

Quædam in singulari numero solum ablativum in usu habent, ut Obice, cujus nominativus apud grammaticos aliquando ponitur obex, in plurali obices & obicibus sunt in usu: obicum nusquam inveni, Sponte, *willingly.* Genitivus spontis etiam est in usu licet rariore. Diu id est die, *in the day time.* Noctu id est, nocte plerunque adverbia sunt, *in the night.* Natu id est nativitate & ætate, *of age.* Hinc major natu, *elder of age.* Maximus natu, *eldest.* Impete ab antiquo nominativo impes, *with force.* Unde adhuc reperitur genitivus singularis impetis. Jussu, *by command*: & permissu, *with tolleraнce.* Vix quicquam in usu habent præter ablativos jussu permissu: hoc jussum, permissum. In plurali, hæc jussa permissa: integra sunt, Astu, *by subtilty.* Terent, *Astu rem tractavit.* Promptu, *in readinesse.* Flamine, *with blowing.* Plurale flamina integrum est. & Cicero usus est nominativo flamen in Aratro.

Quibus desunt Genit. Dat. & Ablat. plurales.

Plurali numero cum sexto tertius absit,
Et patrius quintæ: *res* atque *dies* capis inde.
Talia sunt *jus, thus, æs, os, far, defruta morum.*
Hordea, mulsa forum, vinum, mare*: jungito *rus, mel,
***Oribus, & vinis,* & plura legendo notabis.**

Nomina quintæ declinationis in plurali carent genitivo, dativo & ablativo.

Excipiuntur, à Prisciano tantum duo, res rerum, dies dierum.

rum. Cic. Ostendit in Top. minus latinè dici specierum speciebus, quorum casuum apud dialecticos frequens usus est. Carent secundum Grammaticos eisdem casibus jus, thus, os, oris, &c. Defrutum est vinum decoctum ad mediam usque partem, *half sodden wine.* Morum, *a mulberry.* Hordeum, *Bear.* Mulsum potus dulcis ex vino & melle, *Meid.* Forum, est locus ubi publicæ emptiones & venditiones fiunt, causæque aguntur, *a mercat place.* Rus, *the land and countrey without towns.* Jungi possunt vel raro, vel nunquam habentia dictos casus hyems, fel, crux, &c. Doctissimi tamen oribus & vinis dixerunt, & sic plura usurpata invenies.

Reliqua certis casibus carentia.

Cætera Masculei rectum removeto priôrem.
Dic *fors forte, luesque luem, macti,* dato *macte.*
Tantundem solum *tantidem* debet habere.
Cum primo, quartum quintumq; *specus* petit: & *plus*
Pluris, & a *pluri* neutrum: plurale fit omne.
Suppetiæ, inficiæ dant *as* : *dica* format & *as, am.*
Deque *veru verum* tollunt: *grates* dato tratres.
Gratis, grate leges; *repetundarûm repetundis.*
Vis, vis, vim, vi, dat quondã has *veis,* nunc fero *vires.*
Ausim cum magno Fabio bene dicere *tabum.*

Hæc cætera, hoc cæterum, nominativum singularem masculini generis in usu non habet, qui esset cæter. Hæc fors, O fors, abl. forte, *chance.* Invenies tam fors quam fortè adverbiascere. Lues, hanc luem, aliquando etiam ab hac lue, *an infecting sicknesse.* O macte, & pluraliter, O macti, quasi magis aucte, magis aucti, dictiones quibus aliquem laudamus cum exhortatione ad virtutem aut gloriam.

Virg. 9. En. *Macte puer virtute nova sic itur ad astra.*

Tantundem, tantidem, tantundem; cæteris caret, Dicitur quasi tantum idem, id est æquè tantum, *even as much.* Specus In nominativo, accusativo, vocativoque, dum est neutri generis, Specoris, specori, specore in usu non sunt. Hoc plus hujus pluris, hoc plus ab hoc pluri. Plurale hi & hæ plures & hæc plura, integrum est. Hæ suppetiæ, has suppetias, *help.* Hæ inficiæ, has inficias, *denying.* Eo inficias, id est nego, *I deny.* Hæc dica, hanc dicam, has dicas, *an accusation or processe.* Verum genitivus in usu non est, veru, *a speet.*

Spect. Grates sine genitivo, dativo vel ablativo plurali, in singulari solum habet genitivum gratis, ablativo grate, & significat gratias, *thanks*. Harum repetundarum, abl. his repetundis tantum i. pecuniarum aut rerum principi vel populo surreptarum, *goods sought again, stollen from Prince or people.* ut Cic. Verrem accusavit repetundarum. Vis, hujus vis, hanc vim, abl. vi. Et pluraliter has veis apud veteres, nunc ab antiquo singulari dicimus hæ vires, virium, viribus, &c. Hujus tabi, abl. hoc tabo tantum, ut Grammatici volunt. Sed Quint. in pastu cadaveris etiam tabum dixit, caret tamen plurali, ut tabes: cum quo saniem sanguinemque corruptum significat. *rotten and putrified blood and worsome.*

Plurali numero carentia.

Propria plùrali (nisi sint pluralia tantùm)
Cuncta carênt, cum mensùratis, herba, frutêxque:
De specie loquimur, tamen hæc quandoq; leguntur
Plurali numero, partes ubi significamus:
Sicut *vina*, *fabæ*. Plurale tenent quoque raró
Abstractum, nomen quintæ, nomenq; elementi.

Plurali numero carent propria nomina, quarumcunque rerum, nisi sint tantum pluralis numeri. Exempla sunt propria hominum, ut Joannes, Jacobus, Anna, Phyllis, Montium: ut Ossa, Olympus. Sic nomina oppidorum, Planetarum, &c. Dixi nisi pluralia sint tantum, propter Athenæ, Gabii, Artaxata, &c. Venetia regio est, at Venetiæ Venetiarum, Venetiæ urbs, Argos hi Argi, Mænalus, hæc Mænala, & huic similia abundantia sunt, quatenus in singulari & plurali idem valent, Item hæc Fidena, hæ fidenæ, hæc Mycena vel Mycene vel Mycenes, vel hæ Mycenæ Mycenarum, & plura oppidorum nomina quorum singularia & pluralia sunt penitus synonima. Galliæ Galliarum, Hispaniæ Hispaniarum dicimus quia est Gallia Comata, Togata, Braccata, hispania citerior ulterior. Invenimus etiam in plurali non quidem propriè sed appellativè. Jacobi, Scipiones, Hectores, Mæcenates, &c. Secundo plurali carent nomina rerum quæcunque referuntur in pondus vel mensuram: ut nomina metallorum, aurum, plumbum, &c. Nomina frumentorum, ut Triticum, siligo, &c. Et leguminum: ut ervum, cannabis, & multa alia, ut Lac, butyrum, lardum, sevum. Loquimur autem de specialibus. Nam generalia pluraliter declinari nihil impedit:

impedit: ut Metalla, liquores, frumenta, legumina, &c. Quin etiam specialia in plurali numero quandoque leguntur, ubi partem significare volumus: ut vina, hordea, pisæ vel pisa, fabæ, æra, electra, farra, defruta, mella, quibus vix sunt in plurali genitivus, dativus vel ablativus. Item herbarum fruticumque nomina raro pluralem numerum habent, ut Apium, siler. Nonnulla aliquando habent, ut Lolia, lilia, rosæ, rutæ, cepæ, myricæ, genistæ, cum multis aliis. Declaranda sunt nonnulla vocabula hujus regulæ. Metallum est omnis dura materia in terræ visceribus nata, *all kind of mettal*. Nam Plinius etiam lapides vocat metalla. Isidorus septem ponit nomina metallorum magis vulgata: Aurum, argentum, electrum, stannum, plumbum, æs. & ferrum: sub quibus intelliguntur orichalcum & chalybs. Aurum, *gold*. Argentum, *silver*. Electrum, *gold mixt with the fifth part of silver*. Stannum, *tinn*. Plumbum, *lead*. Æs, *copper*. Orichalcum, *Brass or Latton*. Ferrum, *iron*. Chalybs, *steel*. Lardum vel Laridum, *Bacon*. Sevum est pinguedo cornigerorum animalium, *tallon*. Minium est terra rubra, *red lead*. Frumentum quod spicis continetur: ut hordeum, *all kind of corn*. Legumen est quod nascitur in folliculis, ut fabæ, pisa, *pease, beans, and such kind of corn*.

P*lurale tenent quoque raro*.) Sententia est, nomina abstracta, id est substantiva ab adjectivis deducta virtutes significantia aut vitia, cum nominibus quintæ declinationis & nominibus elementorum raro tenent pluralem numerum, Exempla de abstractis. Juventus, *youth*. Socordia & vecordia, *foolishness*. Sic parsimonia, memoria, eloquentia, avaritia, insania, paupertas, inopia, parcitas, infantia, humilitas, senium, marcor, Poëtica, Dialectica, &c. Exempla de nominibus quintæ declinationis, ut Fides, Macies, pernicies, caries, dies pro tempore. Sanies, sanguis corruptus. Exempla elementorum, terra, aqua, aër ignis, quæ (excepto aër,) pluralem admittunt omnia, ubi non totum elementum, sed aliquas parteis significamus. Habent quoque pluralem ex aliis complura, ut sine dubio dies & res cum pluribus quintæ declinationis nominibus, & multa abstracta. Ideo dixi non semper, sed raro.

Ovid. *Vulgus amicitias utilitate probat.*

RARO PLURALIA.

Mas. Vix plurale tenent *limus* cum *sanguine*, *fumus*,

Et fimus, & *mundus*, *muscus*, cum *nemine pontus*,
Captorum *carcer*, *sopor*, & *pulvis*, *penus*, *uncus*,
Cæstus, ceu *cultus*, pro auro, *ros* & *genuinus*.
Fœmin, *Gloria, fama, lues, pax, galla, fames, fuga, vita,*
Culpa, strues, pix; gaza, salus, cumque *indole, arena.*
Mors, tussis, proles, tabes, labes, sobolesque,
Talio cum *cholera*, *sitis*, atque *humus* & *pituita*,
Lux, plebs, jungantur *pubes, contagio, bilis.*
N. *hir, cænum, fel, pus, ver, nectar, ador, nihil, hepar*
Nil, jubar & nihilum, gluten, vulgus, pelagúsque,
Ævum, sal, barathrum cum *manna, mammona, pascha*
Justitium, fænum, virus cum *mane, necessum.*
Atque *necesse, salum, solium, fas, instar*, & *balec*:
Adde *nefas, letum, vitrum, viscum* atqne *macellum*,
Et *nitrum, spicum, sinumq; geluq; solumq;*
Atque *lutum*. Sunt his qui longè plura notarunt
Si bene discutias doctorum scripta virorum,
Multa secus cernes, quam lex vult grammaticorum.

Raro habent pluralem numerum hæc nomina. Limus sanguis, fimus, &c. Limus *i.* cœnum & terra madida, *slime*. Sanguis, in sacris solum pluraliter legi, ut virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus. Fimus, *dung*. Mundus vel mundum, pro omni eo quo se ornat mulier, in plurali non reperitur, *a womans attyre*. Alias apud naturales Philosophos pluralem habet. Muscus, *musk or fog of walls or trees*. Pontus, *the sea.* Carcer, *a prison*. Sopor, *a sound sleep.* Sub penus comprehende penum & penu idem significantia, *a girnel of victual.* Uncus, *a cleik.* Cæstus, *a kind of weapon.* Cestus etiam est cingulum sponsæ nubentis, *a Spousing girdle.* Cultus pro eo quod vulgo folium auri dicitur, *gold foylie.* Genuinus, dens in extrema gingiva homini sæpe vigesimo anno nascens interdum vigesimo octavo, *a chaft tooth.* Sequentia fœminina sunt: Gloria, Quint. consentiens laus bonorum gloria appellatur. Fama, *fame or report.* Pax, *peace*, Galla, *a nut gall, or shoe last.* Fames, *hunger.* Fuga, *flight.* Vita pro modo vivendi pluraliter leges, *life.* Terent. in Adel. Inspicere tanquam in speculo, hominum vitas jubeo. Pix, *pick.* Strues, *a heap of wood.* Gaza, *riches.* Indoles, est in pueris significatio quædam futuræ probitatis, *an*

ap-

appearing of disposition to vertue. In viris signum est præsentis virtutis, & aliquando in malum capitur. Arena, *sand.* Proles, fœtus animalis, *the fruit of man or beast.* Labes, *a spot.* Soboles, à sobolescendo, *i,* succrescendo, dicitur, *succession of children.* Asinius Pollio, pulchrè hoc nomine utitur scribens ad Cicer. Et robur & soboles militum interiit, si quidem quæ nunciantur ulla ex parte vera sunt. Cholera, *choler.* Pituita, *phlegm.* Lux, *light.* Pluraliter legitur pro diebus, luces, & lucibus, non lucum aut lucium. Pubes, *the hair on the secret-parts.* Contagio est morbi ex contactu propagatio, *infection.* Inter neutra, plurali carent hæc nomina, hir, cœnum, &c. Cœnum est lutum & terra humore resoluta, *clay.* Fel, *gall.* Ver, anni pars, Martium. Aprilem. & Maium continens, *the Spring time.* Nil, nihil, nihilum, *nothing.* Gluten, sive glutinum, *glew.* Utrumque plurali caret. Vulgus masculine aliquando pluralem habet. Ævum, *long age.* Sal masculine pluralem dabit etiam pro condimento. Barathrum, locus Athenis erat unde damnati præcipitabantur: & capitur pro immensa profunditate & inferno, *a deep gulf or hell.* Justitium, quasi juris statio dicitur: & est juris dicendi intermissio, *vacance.* Fœnum, *hay.* Mane, *the morning.* Necesse, vel necessum dicitur in quo cessandum non est, *necessary.* Salum, *the sea.* Solium, *the Kings throne.* Letum sine diphthongo & aspiratione, *death.* Vitrum, ubi parteis significamus in plurali reperitur, *glass.* Viscum, vel masculine viscus, utrumque sine plurali, *bird-lime.* Macellum, *a flesh or fish mercat.*

Nitrum, salis species, quo sordes corporum vestiúmque purgantur, *salt-peter.* Spicum, acumen ad spicæ similitudinem. Sinum vel sinus, vasculum ventrosum est, & accipitur pro flasco, *a bosom or bowked vessel.* Plaut. *Hic cum vino sinus fertur.* Gelu, *frost.* Junge dictis unusquisque. Jungenda censent alii plura: Sed in hoc plerique falluntur, quod in duobus aut tribus auctoribus non reperta nusquam inveniri ilico clamitant. Itaque siqua dixero carere aliquo, vel casu vel numero, tantisper ab illis abstineas dum è claris auctoribus me falsum deprehendes, & tum illos potius quam me imitare hac observantia tamen, ne raro inventis affectatè utendum putes.

SINGULARI NUMERO CARENTIA.

Distribuens numerus cum *cardine, festa, librique*

Cum

Cum *ludis*; *urbs*, multa carent numero ista priore,
Dant quidam libri numerum tantummodo primum

Numeri distributivi, ut bini, terni, carent singulari numero nisi singulariter pro numero cardinali ponantur, Septeno gurgite, pro septem gurgitibus: apud Virg. Septuageno coitu, apud Plin. Numeri cardinales, ut duo, tres, quatuor, &c. Sub his continentur totidem, aliquot, quot. Unus principium numeri est, non numerus. Tertio, nomina festorum singulari numero carent: ut Vulcanalia, Bacchanalia, Saturnalia, Opalia, Vinalia, Neptunalia, Quinquatria, Megalesia, Floralia, Liberalia, Feralia, & cætera festorum nomina. Horum quædam, quorum Deorum, aut Dearum fuerint, derivatio indicat: ut Vulcanalia, festa Vulcani, *the feast of Vulcan*. Floralia, floræ Deæ Festa, vel ludi, *the feast of the Goddesse Flora*. Vinalia autem erant quibus Jovi novum vinum libabant. Quinquatria, quinque diebus Palladi fiebant. Megalesia, festa erant & ludi magnæ matris Deorum, sed ludi sepius Megalenses dicuntur. Feralia, à ferendis in sepulchra epulis dicta sunt, teste Varrone, *the feasts of the dead*. Horum declinatio patet ex 2. lib. ut Parentalia parentalium, vel parentaliorum parentalibus: feriæ quæ parentibus defunctis fiunt. Nonnulla totam malunt sequi secundam declinationem: ut repotia, repotiorum, repotiis, celebrantur cum postridie nuptias apud novum maritum quasi renovatur potatio, *drinking or banquets the morn after mariage*. Item festorum nomina sunt Latinæ & Neomeniæ. Quatto, singulari carent multa librorum nomina: ut Georgica, Bucolica, Chronica, Biblia: Rhetorica, Rhetoricorum, Nam Rhetorica, Rhetoricæ, ipsa ars est benè ornatéque dicendi. Quinto, ludorum nomina, ut Apollinares, Circenses, Quinquatres, Circenses dicti sunt, quod in circo fiebant. Sexto multa oppidorum, aut pagorum nomina: ut Parisii, Thebæ, Artaxata, Hierosolymæ. Invenies etiam in singulari, Hierosolyma Hierosolymæ, apud Suetonium & Tacitum contra Vallam.

Masculina Pluralia tantum.

Masculei generis sunt hæc pluralia tantum,
***Annales*, *fentes*, *cancelli*, *Liberi*, *amores*:**

Ve:

Vepres, carceribus, Luceres, cani, Lemures do
Furfuribus, geminis, natales, Cœlitibus ceu
Manes, & casses, superi, loculi, atque *penates*
Cuique prius foret as, *majores,* atque *minores* :
Primores, fasti vel *fastus,* adde *Quirites,*
Et *pugillares, Seres, Caresque, salesque* :
Atque *lares, pisces* signum, ceu *menstrua, menses.*
Atque *fori, fasces, proceres,* sic *posteri & antes;*
Mores, inferi & ambo dabis sic *codiquecilli*
Interdum numero potientur pauca priore.

Masculina tantum pluralia sunt, Annales, sentes, cancelli, &c. Quorum nonnulla aliquando reperiuntur in numero singulari : Quæ nec penitus refugiemus, neque affectabimus. Sentes, *thorns.* Cancelli, *stanchers or little lises.* Liberi, *children.* Amores, pro turpibus & venereis, *filthy love.* Nisi adjectivo distinguantur, veluti honesti amores. Vepres, *a brier.* Carceres, *the place where horse begin their race.* In hac significatione reperitur etiam singulariter, Cic, A carcere ad calcem revocari. Luceres, nobiles quidam Romani, Cani, *white hairs in old men.* Lemures, *bogils and ghosts.* Furfures. *lumps in the head.* Pro purgamento farinæ etiam singulariter dixit Serenus. *Additur excussus niveâ similagine furfur.*

Gemini & Gemelli, *twins.* Natales, nascendi conditio, *nobility of blood.* Natalis in singulari est dies, quo quis nascitur. Cœlites, *Saints in heaven.* Manes, *the souls departed.* Casses, *grins.* Superi, *they that are in heaven.* Inferi, *they that are in hell.* Posteri, *our successours.* Loculi, *bags for mony.* Penates, *house gods or the house.* Item pluralia tantum sunt quædam quæ in *as* desinerent si singularem numerum haberent, ut Primates, Optimates, &c. Sunt autem primates civium primi, *the principle of the people.* Optimates probissimi, *the head men of a town.* Summates, sunt civium summi, *the chief of a Realm or City.* Infimates infimi, *the inferior people.* Item hæc, Majores, *our elders.* Minores, *our successours.* Primores communis generis quia naturam habet adjectivi, ut meminimus supra. *first or chief.* Tac. Erat Othoni celebre convivium primoribus fœminis virisque. Neutrum est apud Cicer, 1. Orat. Ne primoribus quidem labris attigissent. Reperitur sæpe singulariter,

Gellius, primore aſpectu. Idem ſi me non fallit quod quidem in primori pueritia legerim. Faſti faſtorum, vel faſtus faſtuum, liber eſt in quo totius anni res Romanæ & cauſæ faſtorum explicantur. Quirites ſunt Romani à Quirino, i. Romulo, *the people of Rome.* pugillares, *writing tables.* Pro eodem dicimus pugillaria pugillarium, pugillaribus, & reperitur utrumque in ſingulari. Seres & Cares populorum nomina ſunt. Sales, *merry words or ſports.* Reperitur in hoc ſignificatu ſæpiſſime ſingulariter.

Catul. *Nulla in tam magno corpore mica ſalis.*

Cicero. P. Scipio omnes ſale facetiiſque ſuperabat. Lares, *houſehold-gods, or the houſe.* Piſces ſignum cœleſte. Menſes pro menſtruis, ſingulari caret, Plinius. Cujus ſemen menſes & urinam ciet. Fori, pars navis, qua à prora in puppim diſcurritur, *the hatches of a ſhip.* Cicero. cum alii malos ſcandant, alii, per foros curſitent, alii ſentinam exhauriant. Faſces, conſulatus aut prætura, quia virgarum faſces ante magiſtratus portabantur, *the offices of the noble-men of Rome.* Proceres, *nobility.* Antes, ſulci & vitium ordines, *the outer pillars of an houſe, or firſt ranks of vines.* Virg.

Jam canit extremos effætus vinitor antes.

Mores, teſte Diomede, pro vitæ modo nam & boni & mali mores dicuntur, *manners.* Sic codiquecilli, id eſt codicilli. Tmeſis metri gratia, ſunt autem codicilli, epiſtolæ & libelli, *Epiſtles or books.* Sulp. *Ciceronis puer mihi obviam venit cum codicillis.* Juriſconſulti aliter uſurpant. Addunt quidam plura: ut Aborigines, antiqui Italiæ populi, *people of Italy.* Ludi pro ſpectaculis, *common playes.*

FÆMININA PLURALIA TANTUM.

Hæc muliebria ſunt tantùm pluralia *grates,*
Suppetiæ, cunæ, chàrites, látebræ, phaleræque,
Antiæ, & *ambages, Alpes, argutiæ,* & *ædes.*
Præſtigiæ, exquiliæ, bigæ, cum fratribus *Idus,*
Et *decimæ, inficiæ, nugæ, ſcalæque. foreſque,*
Copiæ, & *antennæ, Gades, diræ,* atque *Calendæ,*
Feriæ, & *exequiæ, gingivæ litteræ. & antæ,*
Et *decretales, inimicitiæ,* quoque & *aræ.*
Neniæ, & *illecebræ, genæ, opes, nonæ, tenebræque,*

Ex-

Exuviæ, induviæ, paleæ, salebræ, scatebræque,
Cum *valvis, tricæ, thermæ* cum *naribus*, atque
Blanditiis & *compedibus*, cum *sordibus* : adde
Clitellæ, sortes, fortunæ, divitiæque,
Gratiæ & *insidiæ* : sic *cantes, relliquiæque,*
Quisquiliæ, lactes, mappæque, minæque, plagæque,
Nuptiæ, & *excubiæ*, cum *primis, primitiisque,*
Inferiæ, & *scopæ* : *partes* si factio fiat.
Cætera vix versu contingit dicere : verum
Interdum numero potientur pauca priore.

Hæc fœminina carent singulari ut dicunt Grammatici. Ego vero horum quædam sæpicule singulariter flexa notavi. Cunæ, *a cradle.* Charites i. gratiæ, *the three graces.* Latebræ, *lurking places.* Phaleræ, equorum ornamenta, *a horse harnessing.* Antiæ, *rowles of hair on the fore heads of women.* Ambages, *boutgates.* Alpes, montes sunt Italiam terminantes. Argutiæ, subtilitates & acutè malitioseque dictum aut factum, *naughty subtilities.* Ædes : pro domo, *a house.* Quando singularem habet templum significat, sed fere semper cum adjectione, ut Ædes sacra, Ædes Jovis. Præstigiæ oculorum illusio per incantationem, vel dexteritatem, celeritatem, agilitatemque, *juglary.* Inveniuntur etiam præstigia præstigiorum. Exquiliæ, mons Romanus, id est mons exquilinus. Bigæ cum fratribus, id est cum iis quæ ejusdem sunt originis ut Trigæ, quadrigæ, &c. Bigæ, currus à duobus equis tractus, *a cart or coach with two horses.* Quadrigæ à quatuor, *a cart with four horses.* Sejugæ, à sex, *with six horses.* Monigæ, ab unico, *with one horse.* Capiuntur etiam pro ipsis equis, & reperiuntur sæpe singulariter contra Grammaticorum legem quæ exigit teste Servio : ut nomina significantia res ex plurimis constantes, singulari careant : ut Bigæ, Scalæ, Scopæ, Decimæ, *tithes.* Nugæ, *clatters.* Scalæ quæ latiores habent gradus, & immobiles, permanent, *a stair or standing ladder.* Scala est quæ ex teretibus lignis, aliave materia constructa, huc atq; illuc transferri potest. Differentia plerumque non attenditur & plurali sæpius utimur Fores, *a door.* Copiæ pro exercitu, *an host.* Antennæ, lignum ex transverso mali navalis positum, unde pendent vela, *the rea.* Gades, duæ

sunt insulæ in extremo nostri orbis versus Occidentem, ubi Europa ab Africa dividitur. Diræ. furiæ inferni. Kalendæ, primus dies cujuslibet mensis, *the first day of the moneth.* Feriæ, dies festi ac feriati, *holy dayes*, Vulgus contra Latinè loquentium consuetudinem, dicit Feria secunda, Feria tertia, &c. Exequiæ funebre officium, *funerals for the dead.* Gingivæ caro in qua dentes gignuntur, *the chafts.* Literæ, id est Epistola, & disciplinæ quæ literarum monumentis mandatæ sunt. Antæ, lapides qui utrumque latus ostii muniunt, *the jambs of a door or port.* Decretales, Pontificum constitutiones, *the decreets of Bishops* Inimicitiæ, procul dubio singulariter invenitur, *unfriendship.* Cicero 4. Tusculanorum. *Inimicitia est ira ulciscendi tempus observans.* Aræ pro penatibus, teste Diomede, *house-gods.* Næniæ, carmen funebre proprie est, *a dool song.* Et capitur pro quovis inepto cantu aut sermone. Illecebræ, *entisements.* Frequens est in singulari, Cicero pro Milone. *Quis ignorat maximam illecebram esse peccandi, impunitatis spem?* Genæ, partes capitis inter malas & auriculas, *the cheeks.* Opes, pro divitiis, *riches.* Nonæ, dies quidam in mense. Tenebræ, *darknesse.* Exuviæ. *Spoil of enemies.* Induviæ, *garments.* Palæ, *chaff.* Salebræ, loca aspera vel aquosa per quæ salire oportet, *irksome passages.* Scatebræ, *Springs of water.* Valvæ, januæ quæ in se replicantur, *folded doors.* Tricæ capilli sunt qui pedibus pullorum gallinaceorum involuti gressum impediunt. Capitur pro re nihili, *trifles and naughty impediments.* Ut Apinæ, quod etiam singulari caret. Thermæ, *hot stoves.* Nares, *the nostrils.* Blanditiæ, *flattering words.* Compedes, pedum vincula, *fetters.* Sordes, *filth or avarice.* Clitellæ, *a pack sadle.* Sortes, 1. oraculum & Dei responsum, *an Oracle of the gods.* Fortunæ, *riches.* Terent. *Omnes laudabant fortunas meas qui gnatum haberem tali ingenio præditum.* Gratiæ, Deæ, quædam, *Goddesses of friendship.* Insidiæ, Laquei & occulti doli, dolosaque expectatio ad aggrediendum aliquem, *crafty watching.* Cantes, *pipes of organs.* Reliquiæ, *the remnant of any thing.* Quisquiliæ, *fallen leaves from trees, or other naughty things.* Lactes, intestina per quæ cibus labitur, propriè in homine & ove: ut indicat Plinius, *the tripes.* Mappæ fræquens est in singulari, Horat. lib. 1. Epist. 5. v. 22.

--Ne turpe toral, ne sordida mappa. Corruget nares.--

Dicitur etiam mappum, *a board cloath.* Minæ, *threatnings.* Plagæ, pro reti tantum, *nets for wild beasts.* Nuptiæ, *marriage.* Excubiæ, vigiliæ militum, *watches.* Primæ, id est primæ partes,

tes, *the first places.* Sic secundæ significat secundas partes, *the second places*, Cic. in Oratore. *Quis unquam dubitat quin in republica nostra, primas eloquentia tenuit semper, secundas juris scientia?* Primitiæ quæ in aliqua re sunt prima & principalia, *the first fruits.* Inferiæ, sacra defunctorum, & exequiæ, *sacrifice for the dead or to the infernal gods.* Scopæ, *a bisom,* Partes, pro factione junguntur his omnibus pauca alia, ut Ceremoniæ, *ceremonies.* Minutiæ, partes partium, *small bits.* Offuciæ *crafty deceits.* Manubiæ pecunia ex vendita præda, *a prey or booting.* Facetiæ, *merry words or deeds.* Fidiculæ, *a kind of punishment with coards.* Fidicula fidiculæ, *a gittern or a lute.*

Neutra pluralia tantum.

Tantum pluralis numeri sunt neutra, *juga arma,*
Seria* cum *rostris, effata, crepundia, bactra,
Exta, *cibaria, tesqua, Ceraunia, classica, lustra,*
Cum *castris flabris, cunabula, justa, pudenda :*
Transtra, verenda, bonis,* & *munia* do *parapherniis.
***Aulæis, lachanis : libis, comitia* lector**
Addes cum *spoliis præcordia:* tunc secundæ,
Hæc *carchesia,* uti *vinacea,* & *ostia, serta,*
***Ostrea* Grammatici, *bellaria* pleraque jungunt,**
***Ilia* fit ternæ ceu *lumina mœnia,* sicut**
***Pugillaria,* uti *sponsalia, millia* junge.**
Et *vetera* atq; *mapalia,* sic *magalia* flecto :
Pluraque perfacilis melius quæ prosa recludet,
Interdum numero potientur pauca priore.

Neutra tantum pluralia sunt juga arma, &c. Quorum pauca singularem numerum quandoque habent. Juga, montium cacumina, *tops of mountains.* Invenitur quandoque in hac significatione singulariter. Arma, *weapons.* Seria, *earnest matters.* Rostra locus Romæ in quo concionabantur, rostris hostilium navium ornatus, *a place in Rome, where the Orators made their Orations.* Effata ultimæ augurum præcationes, *the last prayers of divinours.* Crepundia, reculæ pueris ludendi gratia datæ, *childrens puppets.* Ut ensiculi, puppæ, imagunculæ. Bactra populus in Scythia, & ipsa regio, in eaque regione urbs. Exta, *intrals.* Cibaria, *delicate meats,* Tesqua *desart & difficile places.* Ceraunia, montes Epiri. Classica, *trumpets*

Castra,

Castra, *a camp where an hoast remains.* Huic junguntur æstiva, hiberna, stativa. Flabra, *blowing of wind.* Flabrum instrumentum quo flabra fiunt, *a wind fan.* Cunabula & similiter incunabula, sunt cunæ, *a cradle.* Et rerum primordia. Justa, *funerals.* Pudenda & verenda, ex adjectivis in substantiva transierunt, quia intelligimus membra semper, *the secret members.* Transtra, *seats in a ship.* Bona pro divitiis, *goods or riches* Munia, *publick offices.* Parapherna, præter dotem data fœminis, *womens jewels.* Aulæa, *Tapestrie.* Lachana, *all kind of eating herbs.* Liba panis dulciarii genus, *a loaf.* Comitia, conventus populi ad magistratus creandos, pro ipsa magistratus electione, semper pluraliter dicitur, *a convention for choosing of Magistrats, or a Parliament.* Pro loco autem ubi comitia celebrantur, dicitur comitium frequenter. Spolia *Spoil of enemies.* Præcordia, cartilago circa cor, *the film of the heart.* Carchesia, *the hole of the mast, where the shrewds are fastened,* Macrobius refert carchesium, summam esse veli navalis partem, & poculum procerum circa mediam partem compressum, ansa à summo ad infimum pertingente. Vinacea, *hooles of grapes pressed.* Ostia, *the mouths of rivers.* Serta, *garlands of flowers.* Ostrea, *oysters.* Invenitur etiam fœminini, & sæpius in plurali quam in singulari ; ut Ostreæ ostrearum. Bellaria, *desert after meat.* Græcè Tragemmata & pemmata dicuntur, Omnia nomina jam dicta, secundæ declinationis sunt, sequentia vero tertiæ : ut ilia, quod tamen ipsum per secundam quandoque invenitur. Sunt autem ilia, teste Plinio, arteriæ quædam inter vesicam & alvum ad pubem tendentes, & hæc sunt ilia interiora : Vocant etiam ilia inferiores laterum partes quas respiratio præcipuè concutit. Lumina pro oculis, *the eyes.* Mœnia, *the walls of a town.* Sponsalia, genitivo sponsalium, vel per secundam sponsaliorum : dativo sponsalibus, sunt futurarum nuptiarum promissio, *spousage or wedding.* Milia pro miliari, *a mile.* Vetera pro loco quodam, frequenter in Tacito. Mapalia, *countrey cottages.* Magalia, idem. Addi his possunt pluralia in singulari rarius inventa , tam secundæ declinationis : ut Vivaria, tripudia, scruta, multitia, quam tertiæ, ut Lemuria penetralia, palearia pro pelle, à collo bovis dependente. Nam pro locis ubi reponuntur paleæ ad secundam declinationem pertinet, habétque singulare non infrequens palearium. Carent etiam singulari neutra quædam indeclinabilia : ut Tempe,

Cete

Cete & pondo: Tempe, *pleaſant places in Theſſalie.* Abuſive quæcunque loca quibus nemora præſertim, & ſylvæ gratiam addunt, Tempe vocamus.

Abundantia.

Multiplex uno ſenſu dicàtur abundans:
***Tignus* vel *tignum* ſit tectus, *piſaque piſum*:**
Cum pene innúmeris, quæ léctio multa docebit,

Nomen abundans eſt, quod in eadem ſignificatione multifariam effertur, & diverſa habet accidentia: ut Tignus vel tignum, eſt quævis trabs in ædificio, & proprie cui tectum innititur, *a beam, or balk of an houſe.* Talia ſunt multiplicia de quibus ponam modos aliquot.

Primo, quædam ſola terminatione abundant; arbos arbor; planeta planetes. 2. Quædam ſola declinatione, Laurus lauri, vel laurus. 3. Solo genere, ſicuti dubia omnia. 4 Terminatione & declinatione ſimul: ut caſſis, idis, vel caſſida, dæ. Maceria, vel maceries. 5. Declinatione & genere: ut hic vel hæc ficus, ci: & hæc ficus, hujus ficus. 6. Terminatione & genere: ut hic ſyngraphus phi hæc ſyngrapha phæ. Hic tonitrus, & hoc tonitru. 7. Quædam caſibus diverſis in declinatione, genere & terminatione iiſdem abundant, Chremes etis, vel Chremis. Sic feſtorum nomina in genitivis pluralibus; Vulcanaliorum vel ium. 8. Quædam ſub eadem ſignificatione diverſis numeris efferuntur. Fidena, næ, vel fidenæ arum, & quæ talia multa apud probatos authores eſt legere. Sed quia eorum numerus eſt maximus, quæ terminatione plurifariam inveniuntur, paucula ſubjiciam.

Alluvium, vel alluvio, vel alluvies, hujus alluviei, *a ſpeat of water*, Angiportus vel angiportum, *a little row or cloſe.* Abrotanus, vel abrotanum, *ſouthern-wood.* Hoc Amygdalum vel hæc amygdala, hujus amygdalæ, *an almond.* Aranea, vel araneus, *an ettercap.* Adagium, vel adagio, *a proverb.* Anapis, vel anapus, *a river in Sicilie* Ambago, vel ambages ſed rarius in ſingulari. Acinus, vel acina acinæ, vel frequentius acinum, *little kernels in raiſins and other fruit.* Adam vel Adamus, Abraham vel Abrahamus. Arar vel araris. Baculus, vel ſine plurali baculum Baptiſmus vel baptiſmum. Baptiſma i. ablutio *Baptiſm or waſhing.* Buccina vel buccinum. *a trumpet.* Buxus vel Buxum, *a buſh tree.* Balteus vel balteum, *a ſword belt, or ſtoothed belt.* Perſ.

Ilia

——Ilia subter. Caecum vulnus habet: sed lato balteus aur protegit.——

Curriculus vel curriculum, *a little chariot or a running place.* Carrus vel carra, vel carruca, *a chariot.* Cubitus vel cubitum, *the elbow. or the measure of a foot and an half.* Commentarius vel commentarium, liber rerum summas continens. librique expositio, *an abridgement or exposition of a book.* Crystallum vel crystallus, *crystal.* Consortium vel consortio, *company or fellowship.* Colluvium vel colluvio, vel colluvies, *an heap of filth* Capo vel capus, *a capon.* Clypeus vel clypeum, *a buckler.* Calcaneus vel calcaneum, *the heel.* Colostrum vel colostra, *the first milk after the birth, beesting,* Compago vel compages, *a joyning together.* Cavilla cavillum, *a merry mock.* Apuleius etiam dicit cavillus. Conclave vel conclavium, *a secret chamber.* Plautus in Aulularia. *Conclavium mihi pervium facitis.* Clathrus vel clathrum, *a bar.* Cepa vel cepe, *an onyon.* Cerasus vel cerasum, *a cherry.* Propert.

Hic dulces cerasos, hic autumnalia poma.

Contages vel contagio, vel contagium, *a contagious sicknesse.* Dictamnus vel dictamnum herba quædam *dittanie.* Dipondius vel dipondium, duo pondo, *two pounds.* Diluvium vel diluvies, *a Spait of water.* Eventus vel eventum, *chance.* Fundum vel fundus, *land or ground.* Sed fundum sæpius pro imo rei capitur, *the bottom of any thing.* Fretum vel fretus: per quartam declinationem, id est mare, *the sea.* Lucr. teste Prisc. *Angustoq; fretu rapidum mare dividit undis.*

Lucretium imitatus videtur Cicero quinto in Verrem. Perangusto, inquit, fretu divisa. Guttus vel guttum, *a narrow necked vessel.* Galerus vel galerum, latior pileus, *a broad hat* Ganea ganeæ, vel ganeum ganei, helluonum & meretricum diversorium, *a Bordel-house.* Gobio vel gobius, *a haddock.* Hebenus vel hebenum, *a heben tree.* Helleborus vel helleborum, *hell-bor.* Hibiscus vel hibiscum, herba malvæ similis, *wild mallows.* Hemistichium vel hemistichius, *an half verse.* Jubilus vel jubilum, vox est lætantis, *joyful shouting and crying.* Hic aut hæc Intybus, vel hoc Intybum, *Cicory.* Ludius vel ludio, id est histrio, *a player of interludes.* Ludia talis mulier. Luctus vel luctum, *mourning.* Lanio vel lanius, *a butcher.* Labium apud Gellium sæpè Labia labiæ. Mendum vel menda, *a fault.* Margarita Margaritum vel Margaris, *a pearl.* Monitus vel monitum, *an advertisement.* Mulctra vel mulctrum, vel mulctrale,

mulctrale, vas in quod mulgetur, *a kit or milk tub.* Invenitur nasus, nasa, nasum: sed in usu est nasus, *the nose.* Nepes vel Nepis, vel Nepet, oppidi Etruriæ nomen. Peribolus vel peribolum circuitus, *a compass or circuit.* Papyrus vel papyrum, *paper.* Pisa vel pisum, *pease.* Punctum aliquando punctus, *a point.*

Horat. *Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.*

Plinius. *Neque enim aliud terra universa quàm mundi punctus.* Pileus & pileum, *a bonnet.* Pascua pascuæ, vel pascuum, *a pastural place for bestial.* Porrus legitur apud Celsum, lib. 4. sed usitatius est porrum, *a leek.* Pistrina & pistrinum, *a mille or bake-house.* Postica vel posticum, *a back door or postern gate.* Pavus vel pavo, *a Peacock.* Proluvies vel proluvium, vel proluvio, *filth.* Pusius & pusio, *a little child.* Phorcus, Phorcyn, & Phorcys. pater Medusæ. Rapa & rapum, *a rape.* Rictus vel rictum, *the mouth or gaping thereof,* Ramus & ramale, *a branch.* Retis & rete, *a net.* Rhenus & Rhenum. Sabulum vel sabulo, *grofs sand.* Syngrapha & syngraphum, & syngraphus, literæ à multis conscriptæ, vel ab uno nomine multorum, qui vel adscribunt, vel sigilla appendunt in rei veritatem, *an band writ or obligation.* Plautus: *Age, istum ostende quem conscripsisti syngraphum, inter me, & amicam & lenam.* Saguntus vel Sanguntum, *a town of Spain.* Strabo & strabus, *gleyd.* Scorpius & scorpio, *a scorpion*: & cœleste signum & nodosum flagellum. Supparus vel supparum, linteum femorale dictum quod supra appareat, *a smock or top sail.* Satan & satanus, *a devil.* Thesaurus & thesaurum, *a treasure.* Textrina & textrinum, *a webfters house.* Taxus vel taxum, *an ewe tree.* Thymus, vel melius thymum, *tyme.* Torques & torquis, *a chain.* Vesper vel vesperum, & vespera, *the evening time, or evening star.* Invenitur & Hesperus in eadem significatione.

Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.

Xystus vel xystum, ampla porticus in qua athletæ, per hiberna tempora exercentur, aut locus amœnus & ad deambulationem commodus, *a gallery or walking place.*

Quæ composita diversarum declinationum efficiunt.

Us vel *is* orta volunt, *limus, cera, arma, bacillus;*
Norma, *jugum, clivus, nervus, somnusq;, animusq;:*
Pluraque cum *fræno,* quæ glossa recludet abunde:

Quædam

Quædam nomina faciunt adjectiva compositæ figuræ, secundæ vel tertiæ declinationis: quorum tamen alia sunt aliis frequentiora: ut à Limus fit illimus, vel illimis, id est sine limo vel Cœno, *without slime.* Ovid. 3, Met. v. 407.

Fons erat illimis nitidis argenteus undis.

Item sublimus & sublimis, *high.* Virg.

Sublimes in equis redeunt, pacemque reportant.

A Cera sincerus & sinceris, *clean undefiled.* Horat.

Sincerum est nisi vas quodcunque infundis acescit.

A nomine arma, inermus vel inermis, quasi fine armis, *without armour.* A baculus diminitivum est bacillus: hinc imbecillus & imbecillis, *weak.* Norma, *a square or rule.* Anormis, *out of rule.* Jugum, *a yoak.* Hinc bijugi vel bijuges, duo animalia conjugata, *two yoaked beasts.* Quadrijugi, quatuor, *four yoaked beasts.*

Virg, *Martis bijuges.*

Idem. *Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.*

Clivus, *the pitch of an hill.* Acclivus vel acclivis, *rising upward to an height,* Declivus vel declivis, *leaning downward.* Nervus, *a sinew.* Enervus & enervis. *weak and tender.* Valla notavit fere semper in declinatione tertia dici insomnis & exsomnis, per secundam vero semisomnus, *half sleeping.* Animus, *the mind, and spirit and courage.* Hinc exanimus vel exanimis, inanimus, & inanimis, magnanimus, pusillanimus, &c. Infrænus vel infrænis, quasi sine fræno, id est indomitus. Effrenis vel Effrenus idem, *undaunted.* Sic à barba dicimus imberbis vel imberbus, teste Marcello, ab annus perennus, vel perennis, à lumbus, elumbus, & elumbis, i. debilis & erigere se non valens, *very weak.*

Nomina sub eadem nominativi terminatione, & genere diversarum declinationum.

Multa tibi flexum dant quartum sive secundum,
Ut *domus*, & *laurus*, *ficus*, *colus*, & *penus* adde,
Et *lacus*, & *quercus*, *pinus*, *cornus*, *monitusque*,
Et quondam *lectus.* Veteres ita plurima flectunt.
Est aliis varius flexus: pro teste *sequester.*
Cætera, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Abundant nomina quædam declinatione, ut quæ sunt secundæ aut quartæ declinationis: saltem in aliquibus casibus, ut domus, ante satis declaratum. Laurus, ficus, fœmininum, ut ostensum

ſtenſum eſt lib. prim. & alia multa. Hæc laurus, hujus lauri, dativo lauro tantum, hanc laurum, O laure, abl. lauro & aliquando lauru, hæ lauri, harum laurorum, his lauris, has lauros & laurus. O lauri, abl. lauris, *a lawrel tree.* Colus ſecundæ eſt præter ablativum ſingularem, qui per utramque profertur, hac colu vel colo, *a rock.* Penus, cui adjungere potes ſpecus, in generibus declaratum eſt. Lacus, hujus laci vel lacus, *a loch.* Reliqua per quartam effert. Quercus, pinus, cornus, & laurus arborum nomina ſunt: Quartæ ſunt multa quæ olim per ſecundam quoque flectebantur, ut monitus, ornatus, queſtus, ſaltus, aditus, tumultus, & plura alia, Pl. in Amph, dixit lectûs locus, pro lecti locus, quod exolevit: quia nunc ſolum ſecundæ eſt. Sequeſter, ſequeſtris, ſequeſtre, per tertiam flecti dictum eſt libro primo. Invenitur etiam in ſecunda declinatione Sequeſter, ſequeſtra, ſequeſtrum. Sunt quæ pro diverſitate declinationum diverſas habent ſignificationes: ut acus, fœmininum quartæ eſt, neutrum vero tertiæ, Significationes patent ex libris præcedentibus. Item acus aci maſculinum ſecundæ eſt, & piſcem quendam ſignificat. Sunt etiam quæ in eadem declinatione pro diverſitate obliquorum diverſa ſignificant: ut acer aceris eſt arbor, *a maser tree.* Acer acris, id eſt ſtrenuus, *ſharp and bold.* Hujuſmodi omnia huc pertinere videntur, ſi recte dictum eſt, Multiplex uno ſenſu dicatur abundans.

DE COMPARATIONIBUS,

LIBER QVARTVS.

COmparatio eſt rei ad rem collatio. Gradus Comparationis ſunt tres: Poſitivus, Comparativus, & Superlativus, Poſitivus eſt, qui rem ſine exceſſu ſignificat, ut doctus. Comparativus, qui rem cum exceſſu quidem ſignificat, ſed non ſummo: ut doctior. Superlativus eſt, qui rem ſummo cum exceſſu ſignificat: ut doctiſſimus. Hunc excedit quandoque comparativus, Cicero ad filium, Vale mi Cicero, tibique perſuade, te mihi eſſe chariſſimum, ſed multo fore chariorem, ſi talibus monumentis præceptiſque lætabere.

Nomina ſola adjectiva comparantur, eaque non omnia, ſed quorum ſignificatio poteſt augeri vel minui, ut pulcher, dulcis fœlix, &c. propria propter aliquod accidens rebus inſitum comparari

parari leges, ut Nero, quia magnæ fuit crudelitatis, dicimus Neronior, pro crudelior.

Comparatio est triplex, voce tantum, significatione tantum, & utroque modo.

Comparatio voce tantum, fit ubi vox convenit, significatio discordat: ut à novus novissimus, id est ultimus. Sunt enim maxime nova fere ultima, novior sunt qui negent recte dici.

Comparatio significatione tantum est, ubi significatio convenit vox discordat: ut bonus, melior optimus. Comparatio voce & significatione est, ubi cum voce significatio convenit, ut doctus, doctior, doctissimus.

Formatio Comparativorum.

Doctior à *docti* est: ita formes cuncta secundæ:
Tolle *sinisterior*, *melior*, *pejor*, *minor* & *plus*,
Cum *major*. Donant *ficus* et *dicus*, entior apte:
Et *volus* atq; *loquus*, quæ dant *volo* verba *loquorq;*

Comparativus à nomine secundæ declinationis fit a genitivo singulari addita *or* syllaba pro communi genere, & *us* pro neutro ut doctus, doctior, doctius: amicus, amicior, amicius: non ut putant indocti, amicitior: spurcus spurcior. Pudicus pudicior, non spurcitior, nec pudicitior, spurcus, *filthy*. Mart.

Munera quod senibus viduisque ingentia mittis,
Vis te munificum Gurgiliane vocem:
Sordidius nihil est, nihil est te spurcius uno,
Qui potes insidias dona vocare tuas.

Deterior deterrimus, ab inusitato nomine deter, deteri quod malum significat, & cui aliquid quasi detritum est, ne bonum sit. Excipiuntur à regula sinister, sinisterior, bonus melior, malus, pejor, parvus minor: multus, plus, solum in neutro genere, & hoc in singulari numero: At in plurali, hi & hæ plures, & hæc plura vel pluria. Item magnus major. Sinister aliquando significat adversum vel noxium, *noysome*. Virg. 1. Georg.

Arboribusq; satisque Notus pecorique sinister.

E diverso dexter interdum est idem quod prosper & favens, *right or prosperous* a quo dexterior regulariter. A facio sunt quædam adjectiva in ficus, & à dico vel dicax, in dicus penult. correpta: Mirificus mirificentior, *marvelous*. Munificus, *liberal*. Maledicus, *evil speaking*. Falsidicus *lying*. Addunt à volo, benevolus, malevolus: A loquor magniloquus &c. benevolentior, magniloquentior, &c. Forti-

Fortior à *forti* est: Facies ita cætera terniæ.
Junior excipiunt, à nequam *nequior* exit.

Comparativus, si positivus fuerit tertiæ, fit à dativo singulari addita or, ut Forti fortior, pauperi pauperior. Hic & hæc potis & hoc pote, id est potens solum nominativum invenitur nunc habere: unde potior potissimus, id est melior & optimus: quasi potentior potentissimus. Excipitur à regula unicum nomen, Juvenis junior, legitur aliquando juvenior. Nequam citra ullam exceptionem nequior nequissimus facit, quia est indeclinabile: Sic à frugi habebuntur frugalior, frugalissimus, sed ut notat Quint, frugalis est dictio parum proba.

Superlativorum formatio,

Er rimus adjiciet superanti: Dant timus *exter*,
Et *citer*, & *dexter*: quibus addes rite *sinister*.
Dic etiam *extremus*, *maturus*, dat *rimus*, apte,
Vel *simus*: huic jungunt *satur*, à *vetus est rimus*, usq;

Positivus in *er* addit superlativo rimus, rima, rimum, ut niger, nigerrimus, deter, deterrimus, pauper, pauperrimus pauperrima, pauperrimum: Nota hisce nominibus, celebris, salubris, alacris, & siqua sunt ejus farinæ alia, quæ non in *er* tantum, sed etiam in *is* masculine inveniuntur: raro alia dari superlativa quam in rimus: ut celeberrimus, saluberrimus, alacerrimus.

Excipiuntur à regula. Exter exterior extimus vel extremus sinister sinisterior sinistimus. Exter idem est quod externus, *a stranger*. Papin. 11. Thebaidos.

Sed quid apud tales: queis nec sua pignora curæ,
Exter honos?

Valerius exterarum gentium dixit. Et Virgilius extera regna. Citer citra citrum, quod est citra, *near*. Maturus, maturissimus, vel maturimus, ab antiquo nomine matur. Sic satur saturimus, & saturissimus, ut quidam volunt. Vetus, veterrimus, tantum habet. Est autem maturum quod tempestivum dicitur, *ripe*. Ut maturæ fruges, matura poma. Satur, plenus cibo, *full*. Terent.

Sed tu cum satura atque ebria eris, puer ut sit satur facito.

In reliquis *simus* accipiet patrius positivi,
Atque dativus in i: tamen *s simus* usque præibit.
Excipe *postremus*, *supremus*, & *optimus*: atque

Pessimus, & *minimus*, cum *maximus*, *intimus* addes.
Plurimus, *infimus* adjunges. *entissimus* autem
A *ficus* atque *dicus*, facito. *Limus is* dato dempta
Cum *facilis*, *gracilisque*, *àgilis*, *similisque*, *humilisq*,.

Si positivus non desinit in *r*, tunc superlativus fit à genitivo positivi in secunda declinatione, vel à dativo tertiæ, addendo *s* & *simus*, ut celsi celsissimus, excelsi, excelsissimus. Celsus & excelsus, id est excellens, altus, *excellent*. Huic forti fortissimus.

Excipiuntur à regula pòsterus postremus, superus supremus, bonus optimus, malus pessimus, parvus minimus, magnus maximus. Interus vel inter intera interum, Veteres dicebant, ut superus, hinc interior, intimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Infer vel inferus, inferior infimus, quæ non solum ad locum, verum etiam ad dignitatem pertinent. Terentius.

Tace tu, quem ego esse infra infimos omnes puto homines.

Nomina a facio in ficus, à dico vel dicax in dicus, habent en, tissimus: ut mirificus maleficentissimus, maledicus maledicentissimus: Quandoque regulares horum inveniuntur superlativi, sed apud vetustiores, Terent. *Mirificissimus est patruus tuus.* Hæc quinque, Facilis, gracilis, agilis, humilis, similis; & ab his composita: ut difficilis, absimilis, faciunt superlativos abjiciendo *is*, additis *limus* syllabis, & ità concurrunt duo *ll*, ut facillimus, agillimus. His additur à Valla docilis, docillimus. Facilis, *easie*. Huic contrarium est difficilis, *uneasie*. Cic. *Amanti nihil est difficile*. Agilis, *prompt and souple*. Gracilis, *smal* Humilis, *laigh or low*. Docilis, *easie to learn*. Contrarium est indocilis.

Comparatio imperfecta.

Anterior superante caret, *juvenisque*, *senexque*,
Sicut *adolescens*; cui *dives* pluraque jungunt.
Temperior solum est. Ignorant hæc positivum,
Ultimus, *ulterior*, *prior*, & *primus propiorque*:
Proximus, *ocior*, atque *ocissimus* adjiciantur
Glossa gradu medió nunnulla carere docebit.

Anter vel anterus Veteres dixêre, Hinc anterior anterius, sine superlativo: juvenis juvenior, vel junis junior, senex senior

adolescens adolescentior, ut dives divitior. Terent. *Quam inique comparatum est, ut hi qui minus habent, semper divitioribus aliquid addant.* Dis ditior ditissimus integrum est: Multi addunt superlativo carentibus, Remissus remissior tantum, salutaris salutarior. Infinitus infinitior. Opimus opimior, Longinquus longinquior, Propinquus propinquior. Temperior vel rectius temporior, id est tempestivior, à tempore deductum, *timely.* Caret positivo & superlativo. Huic addunt habitior. *fatter.* At ejus positivo superlativoque utitur Gellius in lepidissimo exemplo, P. Scipio Nasica & M.-Pompelius, *cum equitum censum agerent, equum nimis strigosum & male habitum, sed equitem ejus uberrimum & habitissimum viderunt. Et cur inquiunt ità est : ut tu sis quam equus curatior? Quoniam, inquit, ego me curo, equum Statius meus servus.* Ultra, pridem, & prope non comparantur, quicquid dicat Prisc. cum suis, nam teste Diomede ulterior ultimus, & authore Plinio prior primus, propior proximus carent positivo. Dicimus & ocior & ocissimus positivo carere, nam græco ocys, id est velox, Latini non utuntur. Sunt etiam quibus negatur comparativus: ut falsus falsissimus, persuasus persuasissimus, apricus apricissimus, immeritus immeritissimus, invitus invitissimus. Legitur tamen invitus adverbialiter. Jurisconsultus, jurisconsultissimus, comis comissimus, nuper vel nuperus, nuperrimus, id est recentissimus.

Us si vocalis præit, rarò gradus exit,
More prius dicto. *Tenuis*, non additur apte.
Mobile, fixa gradus non dant, adverbia quædam:

Quando vocalis præcedit in positivo syllabam *us*, nomen aut nunquam aut raro comparatur more dicto, *i* in *or* & *simus* at ubi comparatione opus est, jungitur vice comparativi cum adverbio magis, superlativi vero cum adverbio maximè : ut Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus: Sic arduus, *hard or difficile.* Matt.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Pius propriè, qui quos debet reveretur, colit & amat, ut Parentes & Deum, *meek and godly.* Industrius, *diligent and ingenious.* Inglorius, *without glory and honour.* Strenuus *strong and diligent.* Incurius, *negligent.* Injurius, *injurious.* Ratio regulæ est, quia comparativus regulariter formatus debet superare positivum una syllaba, ut docti doctior : Et quia *i* litera

ra

ra inter duas vocales efficitur consonans, comparativus horum nominum non superaret positivum: & si *i* non fuerit consonans ut superaret: jam nasceretur cacophaton. Quis enim libenter audiat injuriior pentasyllabum. Sed autores hæc Grammaticorum ratio non movit semper. Invenies enim ab assiduus, assiduior assiduissimus, à strenuis strenuior strenuissimus. Et pius invenitur habere pientissimus, ab inusitato nomine piens. Piissimus in epistola Antonii, ut male latinum notat. Cic. Philippica decima tertia. *Tu porro, inquit, ne pios quidem, sed piissimos quæris*, & quod verbum omnino nullum in lingua Latina est, id propter tuam divinam pietatem novum inducis. Alexander inscitè negavit regulariter comparari posse tenuis. Apud Latinissimos enim invenies tenuior tenuissimus. Sicuti quædam adjectiva, ut supra, ita quædam adverbia comparantur, ut doctè doctiùs doctissimè. Nomina substantiva non comparantur, ut dies, silex, &c.

DE PRÆTERITIS ET SUPINIS VERBORUM.

LIBER QVINTVS.

COmpositū simplexq; modo flectuntur eodem:
Excipies quædam, pòst clarè notificânda.

Verbum compositæ figuræ conjugatur ut simplicis, & contra, ut Sedeo sedes in præterito sedi: possideo, possides, possedi. Excipiuntur quædam: ut Maneo mansi, immineo imminui. Et do est primæ conjugationis reddo, addo, tertiæ. Sed hæc & alia passim declarabuntur in sequentibus. Deinceps vero de præteritis & supinis tantum agemus. Nam reliqua ad conjugationes pertinentia, ex analogia & similitudine verborum, Amo, Doceo, Lego, Audio, satis noscuntur. Conjugatio est verborum per tempora declinatio.

A **quoties mutatur in** ***i*****, per** ***e*** **pono supina.**
Tolle ***habeo, do, go, sapio, salio, statuoque.***

Si verbum compositum mutet *a* simplicis in *i*, supinum retinebit *e*: ub facio feci factum: reficio refeci refectum. Excipiuntur verba in do: ut Cado cecidi casum: recido recidi re-

casum. Et in go: ut Ago egi actum, adigo adegi adactum. Et composita à Sapio, & habeo quia retinent *i* in supino. Desipui desipitum, inhibitum. Item à salio, & statuo, quæ pro *a* in supino retinent *u*: ut insilio insilui insultum, Institui institutum. Hoc etiam notatu dignum: Verba mutantia *e* in *i*, non perdunt *e* simplicis in præteritis & supinis: ut Emo emi emptum: redimo redemi redemptum: sic sedeo, insideo, &c. Composita à teneo non habent *e* in præteritis, sed supinis. Contineo continui contentum. Cædo & lædo mutant æ diphthongum in *i* longum quod retinent composita in præteritis & supinis.

Cum geminat simplex, composito tolle priorem:
Quam retinet *do*, *sto* natum, ceu *discere*, *posco*,
Pluria sic olim, ceu nunc *præcurro*, *repungo*.
Principium ullius nunquam duplicabo supini.

Cum simplex geminat principium præteriti, compositum non geminat: ut Mordeo momordi, Remordeo remordi, pello pepuli, compello compuli. Excipies composita à do, sto, disco, posco quia, semper geminant: ut credo credidi, resto restiti, edisco edidici, reposco repoposci. Sic olim plura: composita à curro, ut decurro decurri. Sed nunc inter composita verbi curro, solum præcurro geminat principium. A pungo solum repungo geminat. Caper apud Priscian. Cum ei qui nos pupugit, talionem, id est vicem à nobis redditam ostendimus, repupugi dicimus. Supinum nunquam principium geminat.

Si sit *a* præsenti, non desinit esse supino.

Quoties præsenti fuerit *a*, non aberit supino: licet in præterito mutetur: ut facio feci factum. Fallo fefelli falsum.

Præteritis quæcunque carent, spoliabo supinis.

Quæcunque carent præteritis etiam carent supinis: ut polleo, glisco, &c. licet præteritorum & supinorum defectus ad sequentem pertineat librum: tamen in hoc libro totam hanc rem absolvam, modo verbum non pluribus careat, quàm præteritis & supinis. Brevius enim id & commodiùs fiet.

PRIMA CONJUGATIO.

Præteritis *avi* facit *as*, *atùmque* supinis.

Æstuo **dans** ***avi*** **tamen** ***atum;*** ***vix*** **dabit inde.**

Verbum primæ conjugationis, facit præteritum perfectum indicativi modi à secunda persona singularis numeri indicativi modi, Præsentis temporis ablata litera *s*, & addita syllaba *vi*, quæ in supino, mutatur in *tum* vel *tu*: ut Amo, amas, amavi, amatum, amatu. Æquo, æquavi, æquatum, *to make equal.* Albo, *to make white.* Libo, *to taste.* Prælibo. *to taste before.* Æstuo, æstuas, æstuavi, æstuatum, supinum vix invenitur, id est ferveo, *to be hot or burn.* Excipiuntur pauca jam declaranda.

Excipe, ***do,*** **dedit, atque datum: stetit atq; statum** ***sto***
Cujus compositum stitit, atque stitum capit apte.

Do dedi datum; Circundo circundedi circundatum, Sic pessundo, venundo, satisdo,. Sto, steti statum, hujus composita stiti stitum faciunt: ut præsto præstiti præstitum. Insto institi institum. Da syllaba corripitur, ubicunque est prima syllaba in condeclinandis, à do: ut dabam, dare. Ergo dic penultima brevi, pessundabam, circundabam, &c. Circundo, *to close about.* Ut circundo saltus canibus. Venundo, *to sell.* Pessundo, *to tramp down.* Satisdo, *to satisfie or pay.* Sto, *to stand.* Item stat, manet, aut certum est. Virg.

Stat sua cuique dies, breve & irrevocabile tempus.
Omnibus est vitæ.-

Sto conventis, *to keep condition.* Per me non stetit, id est non fui in causa cur minus fieret. Adsto, *to stand beside.* Antesto, *to excel* Resto, *to abide or remain.* Præsto, *i.* do, *to give.* Item excello, *to excell.* Præstat impersonaliter, *i.* melius est, *it is better.* In præterito præstitit. Consto, *to stand with. or abide.* Item constat, id est liquet, *it is manifest.* Quanti constat liber, id est quanti emitur? Disto, *to stand far, or be distant.* Quantum distat hinc Roma? quinquaginta miliaria. Exto, *to appear forth.* Liber non extat, *i.* nusquam invenitur, vel periit. Insto, *to be near.* Ut pascha instat, vel operam do pro re acquirenda, *to be diligent.* Plaut. *Poscit, instat, urget, non sinit hominem quiescere.*

Dono ***lavo,*** **lavi, lotum, lautum, atque lavatum:**
Poto **magis potum.** ***Juvi,*** **jutumque, juvare.**

Lavo lavi, lotum vel lautum (nam veteres, lavo, lavis, lavi, lavere per tertiam dixerunt) in supino etiam lavatum, ab eo

quod

quod dicebatur lavavi, *to wash*. A lautum nascitur lautus, quod si nomen est, mundum, delicatum, aut elegantem significat. Poto potavi potatum, & sæpius potum; unde potor, potio, poturus. Potare ajunt esse luxuriæ, Bibere necessitatis. Compoto, *to drink together*. Compotor, qui cum alio solet potare. De hoc adagionem habemus. *Odi memorem compotorem*. Juvo juvi jutum, *to help*.

Virg. *Audentes fortuna juvat.*

Lectum est juvavi juvatum: Adjuvo, idem est quod juvo.

Terent. *Forteis fortuna adjuvat.*

Præbet *ui* per item *cubo*, cum *sono*, sive *crêpare*,
Et *domo*, sive *tono*, *veto*, cum *plico*. *Nexo*, xui, xum.
Præbet *ui* per ctum *frico*, cum *seco*, junge necare:
Nulla supina creat *mico*, dans micui. Datur avi
Nonnullis. avi tantum dat *supplico*: sicut
Omne *plico* verbum quod dat cum nomine junctum

Hæc septem verba, Cubo, sono, crepo, domo, tono, veto, plico, faciunt per duas syllabas ui in præterito, & itum in supino: ut Cubo cubui cubitum. Nexo facit nexui nexum. Hæc tria verba, Frico, seco, neco, faciunt *ui* per duas syllabas, in præterito, & *ctum* præcedente litera *c* ante *t* in supino: ut fricui frictum, secui sectum, necui nectum. Mico micui facit absque supino. Quædam ex dictis etiam dant avi in præterito, & atum in supino: ut increpo increpui vel increpavi. Implico implicui vel implicavi, implicitum vel implicatum. Sic dimico dimicui sine supino, vel dimicavi dimicatum. At supplico, *humbly to require*. solum facit supplicavi supplicatum: ut duplico duplicavi duplicatum. Cubo, *to ly*. Olim dictum est cubavi cubatum: unde cubatio dicimus. Sic domatio, tonatio, non domitio, tonitio, & contra domitus domitor, potius quam domatus, domator. Composita à cubo corripiunt penultimam, nisi assumunt *m* ante *bo*, & fiant tertiæ conjugationis; ita tamen ut idem habeant præteritum: ut Accubo accubas, vel accumbo accumbis accubui, *to ly or sit down at table*. Virg. *--Tu das epulis accumbere divûm.*

Occumbo vel occubo, *to die*. Virg.

--In utrumque paratus.
Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti.

Idem per primam dixit. *--Nec adhuc crudelibus occubat umbris.*

Sono

Sono, *to sound*. Composita penultimam corripiunt: ut Assono, *to sound back*. Pers. --*Reparabilis assonat echo*.
Resono, *to sound again*. Virg. --*Resonat clangoribus æther*.
Crepo, *to make a great sound or noise*. Ovid.
Et crepat in mediis laurus adusta focis.
Composita corripiunt penultimam: ut concrepo, simul crepo. Terent. *Ostium concrepuit*. Increpo, *to reprove or sound*. Ovid. *Abnuit Alcides, increpuitque lyra.*

Domo, *to daunt*. Edomo, perdomo, idem fere valent, & penultimam corripiunt: quam corripiunt etiam composita à Tono, *to thunder*. Veto vetui vetitum, *to forbid*. Plico plicui plicitum, & aliquando plicavi plicatum, *to fold*. Plicatilis qui plicatur. Applico penultima brevi, *to apply or joyn*. Explico, *to unfold or declare*. Implico, *to wind in*. Nexo nexas, vel sæpius per tertiam nexo nexis, *to bind*. Composita à Frico habent penultimam correptam. Affrico, *to rub still*. Confrico, *to rub together*. Perfrico, *to rub fast*. Plin. perfricui faciem, nec tamen profeci: Perfricare faciem aut frontem, est pudorem deponere. Refrico, *to rub again*. ut refrico desiderium aut dolorem, *i*, renovo. Seco secui sectum, *to cut*. Composita penultimam corripiunt, ut Deseco, *to cut off*. Disseco, *to cleave, to cut asunder*. Reseco, *to cut away*. Neco necui nectum, vel necavi necatum, *to slay*. Eneco penultima correpta. Terent. *Cur me enecas?* Mico micui, sine supino, *to shine or glance*. ut Ensis micat, Fulgur micat.
Virg. --*Crebris micat ignibus æther.*
Capitur pro movere. Virg. de equo.
Stare loco nescit, micat auribus, ac tremit artus
Ovid. *Corque timore micat*. Composita penult. corripiunt: ut emico, *to kith*. Dimico, *to fight*.

SECUNDA CONJUGATIO.

Præteritum per *ui* facit *es*: per *itumque* supinum.

Verbum secundæ conjugationis facit præteritum à secunda persona præsentis temporis, indicativi modi, singularis numeri, mutando *es* in *ui*, & supino facit *itum*, ut Habeo habui habitum, *to have*. Prohibeo prohibui prohibitum, significat impedio ne quid incipias, *to forbid*. Inhibeo, veto ne in re cœpta procedas, *to inhibite*. Arceo arcui arcitum, *to drive away*. Cicero Philip. 11. A progressu arcuit. Coërceo coërcui coërcitum, *to strain*. Supinum etiam fuit arctum, unde nomen adhuc est. Arctus arcta arctum, i. strictus, & frequentativum Arcto, i. stringo,

nam

nam idem Ardeo aliquando significat. Composita mutant *a* in *e*, ut Aberceo *to put away.* Exerceo, *to exercise or trouble.* Terent. I sane, ego te exercebo hodie, ut dignus es. Omnia verba secundæ conjugationis desinunt in *eo*, & nulla alia præter hæc primæ, beo, creo, screo, meo, calceo, laqueo, enucleo: & tria quartæ eo, væneo, queo.

Dat *doceo* doctum, *teneo* tentum, *pateòque*
Passum. Sic mistum dat *misceo*, *torreo* tostum:
Censeo dat censum: *cáreo* cassum, caritumque.

Verba hic posita, præterita secundum regulam formant, supina contra regulam: ut Doceo docui doctum, *to teach.* Edoceo, plane doceo: Perdoceo, *to teach perfectly.* Dedoceo contrario modo doceo, docens alterum malè decuisse, *to teach otherwise.* Teneo tenui tentum, *to hold.* Composita mutant *e* in *i*, ut retineo, retinui, retentum. Sic detineo, contineo. obtineo *to get.* Sustineo sustinui sustentum, unde sustento, sustentas, *to suffer.* Abstineo, *to abstain.* Terent. Non manum abstines mastigia? Supinum esset abstentum, quod non est in usu. Versus.

Abstineo nullum video retinere supinum.

Pateo patui passum, *to be open.* Plaut. Ingredere tu, fores jamdudum patent: Patefio, aperior. Pando & patior etiam faciunt passum: Misceo miscui mistum, per s potius quam mixtum, per x, *to mix or confound*; ut misceo aquam vino. Admisceo, ad aliquid misceo: Torreo torrui tostum, *to rost or burn.* Censeo censui censum, *to judge or esteem.* Censor, id est judex morum. Censura, id est judicium, castigatio.

Juvenal. *Dat veniam corvis vexat censura columbas.*

Succenseo, *to be angery.* Terent. *Adolescenti nihil est quod succenseam.* Careo carui caritum, secundum regulam: & contra regulam, cassum, *to want.* Cicer. *Carere debet omni vitio. qui in alterum paratus est dicere.*

Polleo præterito caret: & vix *nideo* donat.

Polleo caret præterito, quod nideo vix habet. Polleo, *I may or can.* Cato, *Ingenio pollet cui vim natura negavit.*

Composita sunt præpolleo, prævaleo, repolleo, revaleo, æquipolleo, æquivaleo, *to be alike.* Nideo, & renideo, *to shine.* Nidor, odorem significat rei exustæ vel assatæ.

Virg.—*Illi ingens barba reluxit.*
Nidoremque ambusta dedit.—

Quod dat *ui* neutrum, *timeoque* carento supinis.

Tolle ***valet, noceo, placeo, doleo, taceoque,***
Paret olet, càreo, pateo, làteo, calet, & li.

Verbum neutri generis, secundæ conjugationis faciens præteritum per *ui*, per divisas syllabas, cum unico activo Timeo caret supino : ut splendeo, splendui. Maxima pars verborum secundæ conjugationis ad hanc regulam pertinet. Et sciendum, quod, quæcunque carent supinis, carent etiam omnibus à supinis formandis : ut sunt participia præter. tem. & futur. in rus, & futur. infinit. & verbalia in *io*, &c. Splendeo, *to shine* Madeo, *to be wack or dunk.* Permadeo, *to be very wack.* Studeo, *to study.* Surdeo surdes surdui *to be deaf.* Surdesco surdus fio, sordeo. *to be vile or filthy.*

Virg.----*Sordent tibi munera nostra.*

Candeo, *to be white.* Excandeo, *to be very angery.* Frendeo frendes frendui, *to grin or gnash the teeth together.* Frondeo *to bloom.* Virg. *Nunc frondent sylvæ, nunc formosissimus annus.* Egeo, *to lack.* Indigeo idem. Calleo gemino ll, *to understand.*

Terent. *Ejus ingenium pulchrè calleo.*

Occalleo idem. Plin. *Longa patientia occallui.* Palleo, *to be pale*

Ovid. *Palleat omnis amans.*-----

Expalleo, *to be very pale.* Coaleo, *to grow together.* Sileo, *to be quiet.* Vileo, *to be lighly esteemed.* Jaceo, *to lye or be dispised*, ut, *Pauper ubique jacet.* Marceo, *to corrupt or spill.* Senec. *Marcet sine adversario virtus.* ***Tolle valet***, &c. Pauca neutra quorum præterita per *ui* divisas syllabas fiunt, supina retinent. Valeo valui valitum, *to be whole and able.* Noceo nocui nocitum, *to hurt or skaith.* Nunquam nocui tibi, placeo placui placitum, *to please.* Displiceo, *to displease.* Senec. *Argumentum est recti malis displicere.* Doleo dolui dolitum, *to murn.* Taceo tacui tacitum, *to be silent.* Cato.

Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.

Composita mutant *a* in *i* brevem. ut Reticeo, obticeo, conticeo, unde conticesco, Virg.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

Lateo, *to lurk.* Latet me, id est nescio. Deliteo delitui supino caret : hinc versus.

Composita à taceo, & lateo, dant nulla supina.

Pareo parui paritum, *to obey.* Senec. *Deo parere libertas est.* Etiam significat nosci. Virg.

Cui pecudum fibræ, cæli cui sydera parent.

Compareo, Appareo, idem. Dispareo, *to evanish.* Caleo, *to be hot.*

Ovid

Ovid. 13. Met. v. 592.---*Calituras ignibus aras.*
Oleo patebit, & licet licuit, cum liceo & liceor, quæ omnia ſecundum analogiam in ſupino licitum faciunt.

Dant *di ſum*, *prandet*, *videt & ſedet* : at geminâbit S *ſeſſum*, *ſtridet*, *ſtridi* facit, abſque ſupino.

Prandeo dat prandi pranſum. Video vidi viſum. Sedeo ſedi ſeſſum gemino ſſ. Strideo ſtridi abſque ſupino. Prandeo facit etiam pranſus ſum, quia eſt neutro paſſivum. Gaudeo gaviſum in ſupino, & gaviſus ſum in præterito. Audeo auſum, auſus ſum : Mœreo mœſtus ſum, de quibus in ſequenti libro agemus. Prandeo, *to dyne* ; & ponitur ſimpliciter pro comedo Horat.

Si pranderet olus patienter regibus uti.
Nollet Ariſtippus.---

Video, *to ſee*. Compoſita corripiunt *i*. ut prævideo, *to foreſee*. Provideo, *to provide* ; ut ſatis mihi providi. Invideo dicitur quaſi non libenter video, *to envy*. Invideo tibi ſcientiam, i. doleo te ſcire. Sedeo, *to ſit*, Sedet animo, i. placet. Superſedeo, *to ceaſe*. Plaut. *Superſede iſtis rebus*, Obſideo, *to ſiedge or incloſe*. Omnia in præterito retinent *e*, longum : ut obſedi, præſedi. Strideo, facio ſtridorem, id eſt ſonum violentum: Currus non linitus ſtridet. Dicitur etiam per tertiam ſtrido ſtridis.

Di, ſum, præterito gemináto *mordeo* donat : Ut *pendet*, *ſpondet*, *tondet*. Donat *Veo* vi tum. Dic *fautum*, *cautum*. *Veo* neutra carento ſupinis.

Quatuor verba dant *di* & *ſum*, geminato principio præteriti: ut Mordeo momordi morſum, Pendeo pependi penſum : Spondeo ſpopondi, ſine *ſ* in ſecunda ſyllaba, ſponſum : tondeo totondi tonſum. Compoſita non geminant principium præteriti, per regulam generalem prius dictam : Remordeo remordi, reſpondeo reſpondi. Mordeo, *to bite* ; capitur pro lædo. Terent. *Par pari referto, quod eam mordeat.* Admordeo, valde mordeo. Demordeo *to ryve with biting.* Immordeo, id eſt morſum infligo. Pendeo, *to be hanging.* Ut toga pendet, fur pendet. Compoſita ſunt appendeo, dependeo, impendeo, ſuſpendeo. Spondeo, *to promiſe.* Deſpondeo, *to wed.* Reſpondeo, *to anſwer.* Tondeo, *to clip or cow.* Detondeo, à ſummo deorſum tondeo. *Donat veo vi tum.* Verbum deſinens in *veo*, facit præteritum in *vi* ſyllabam; quam ſupinum in *tum* mutat: ut Moveo movi motum. Foveo fovi fotum. Voveo vovi votum. Duo irre-

irregulariter supinum faciunt: ut Faveo favi fautum. Caveo cavi cautum. Reliqua in *veo* fere omnia supina non habent, quia neutra sunt: ut Liveo livi. Ferveo fervi, pro quo Ferbeo ferbui dicitur: Conniveo connivi, vel connixi. Supinum connictum non est in usu.

Versus *Connivit vi, xique dabit, nullumque supinum.*

Conniveo, *to wink or dissemble.* Cicer. *Quibusdam in rebus etiam conniveo.* Moveo, *to move.* Terent. *Move te ocius nutrix.* Admoveo, demoveo, removeo, submoveo, *to remove.* Foveo, *to nurish.* Voveo, *to promise to God.* Votum promissio & desiderium: ut compos voti. Composita à moveo, foveo, voveo, corripiunt *mo, fo, vo,* nisi in præteritis, & inde formatis. Faveo, *to favour*; ut, suis quisque favet. Caveo, *to provide or eshew.* Tuo capiti cave. Præcaveo præcaves, correpta *ca* syllaba, *to foresee.* Terent. *Hoc tempus præcavere mihi monet.* Paveo pavi, sine supino, *to fear.* Flaveo, *to be yellow* Liveo, *to be blay, or to envy* Ferveo vel ferbeo, *to be hot andangry.* Deferveo, fervorem amitto, *to cool.* Efferveo, *to be very hot.*

Dant quoque vi, tum *flet, plet, delet, net, ciet* adde
Cum *viet* ortum *oleo*: sed vult adolevit adultum
Do simplex *oleo* per *ui*, mage nata per *evi.*

Sunt adhuc pauca secundæ conjugationis verba facientia præterita per *vi* syllabam, supina vero per *tum*: ut Fleo flevi fletum, *to weep.* Pleo plevi pletum, sed non est usitatum nisi in compositis: ut impleo, compleo, repleo, *to fill.* Sic ab inusitato verbo leo, est deleo delevi deletum, *to abolish or scrape away.*

Horat.—*Delere licebit.*
Quod non edideris, nescit vox missa reverti.

Neo nevi netum, fila duco, *to spin.* Ovid.
Sic sedit, sic culta fuit, sic stamina nevit.

Cieo cies civi citum, *to provoke.* Virgil.
Bella cient primaque vetant consistere terra.
—quo non præstantior alter.

Idem. *Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.*

Pro eodem dicitur per quartam cio, quod idem cum illo habet præteritum & supinum, nisi quod citum à cieo, priorem corripit: ut indicant composita frequentativi cito: ut excito, oscito, concito, penultima brevi: citum autem à cio priorem producit. Vieo vievi vietum, antiquum verbum est significans ligo & flecto. Unde vietores dicuntur qui vasa ligant, stipantque. Composita ab *oleo* sæpe habent evi etum: ut aboleo abolevi

vi aboletum. Suet. *Hoc decretum Vespasianus abolevit.* Habent quoq; ui tum: ut oboleo obolui obolitum. Plaut. *At te Jupiter, diique omnes perdant, oboluisti allium.* Oleo nunc olui olitum habebit semper. Adoleo adolevi adultum: oleo, *to savour*; ut oles cervisiam, oles hircum, composita hanc significationem semper non sequuntur: ut aboleo, *to abolish and put out of use.* Exoleo, *to pass out of use.* Inoleo, *to come in use* Ut non probanda res inolevit, obsoleo, *to go out of use.* Tull. Obsolevit jam ista ratio. Adolesco, *to grow.* Virg.

—*Tu fac mox, cum adoleverit ætas, Sis memor.*—

Dant si, sum; *suadet, ridet, manet, hæret* & *ardet,*
Et *terget, mulcet, mulget, jubeo*; geminans ss.
***Indulget*, si; tum, cum, *torquet*, sæpius optat.**
***Sorbeo*, psi, ptum; dat, vel normam rite reservat.**
***Dans a* per *i maneo* minui *facit* absque supino.**
Sic *urget*, si vult, cum *fulget, turget*, & *alget*,

Quædam habent si sum, ut suadeo suasi suasum, Jubeo jussi jussum, gemino s utrobique. At indulgeo indulsi indultum: torqueo torsi tortum sæpius. Aliquando etiam indulsum, torsum, sorbeo sorpsi sorptum, vel sorbitum. Composita à maneo mutantia, *a* in *i* breve, habent *ui* sine supino: Emineo eminui: *Sic* (id est sine supino) *urget si vult*, &c. Urgeo ursi, cui conjunguntur fulgeo fulsi, torqueo torsi, algeo alsi, suadeo, id est consulo, *to counsel.* Ovid.

Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent.

Rideo risi risum, *to laugh or scorn.*

Ridear, & meritò pectus habere neger.

Maneo mansi mansum. Sic permaneo permansi permansum, & quæcunque *a* non mutant in *i*. Maneo, *to abide or tarry.* Præterea expectare. Terent.

Quem hic manes? Item instare. Ovid.

Fata manent omnes.—

In hoc ipso significato ponitur immineo. Tull. Mors propter incertos casus quotidie imminet. Emineo, *to kyth.*

Naso. *Eminet ante oculos, quod petis ecce tuos.*

Hæreo hæsi hæsum, *to stick still.* Terent. *Lingua hæret metu.* Hinc hæsito hæsitas, & capitur utrumque pro dubito, *to doubt.* Idem. *Hæreo quid faciam?* Ardeo, *to burn.* Horat.

Tum tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Tergeo terges, vel tergo tergis tersi tersum, *to cleanse.*

Juvenal.—*Vasa aspera tergeat alter.* Mul-

Mulceo & mulgeo habent communia præterita & supina mulsi mulsum, vel ut jam dicetur mulxi mulctum. Mulceo, *to mitigate*; hinc demulceo. Terent. Non possum pati quin tibi caput demulceam. Mulgeo, *to milk*. Jubeo, *to command.*

Virg. *Infandum, regina, jubes, renovare dolorem.*

Indulgeo, *to grant easily, or to make much of.* Terent. *Nimium filio indulges.* Torqueo, *to torment, or turn round.* Exemplum ultimi. Virg.

——*Illum ter fluctus ibidem : Torquet agens circum.*——

Sorbeo, *to sup.* Fulgeo, *to shine.* Urgeo, *to compell.* Turgeo, *to be boulden.* Algeo, *to be cold.* Horat.

Qui studet optatam cursu contingere metam.
Multa tulit fecitque puer, sudavit & alsit.

Xi, ctum dant *mulcet*, *mulget*, *luget*, velut *auget:*
Xi, *friget*, *lucet*, *connivit.* at absque supino.

Hæc quatuor verba mulceo, mulgeo, lugeo & augeo, habent *xi* in præterito & *ctum* præcedente *c* in supino. Lugeo luxi, *to mourn.* Augeo auxi auctum, *to augment.* Cicer. Natura non patitur ut aliorum spoliis nostras facultates augeamus. Additur his sugeo suxi suctum, at invenitur per tertiam sæpius Sugo unde exugo, & exugeo, *to suck.* Tria verba faciunt *xi* in præterito absque supino. Frigeo frixi, luceo luxi conniveo connixi : quod etiam connivi habet, ut dictum est. Frigeo, *to be cold*, Luceo, *to shine.* Perluceo vel *r* in *l* verso, pelluceo, transluceo. Plaut. Pellucet quasi laterna Punica.

TERTIA CONJUGATIO.

Vult xi ctumque *cio facit*, & *jacit*, *ecit*, & *actum.*
Elicio per ui dat *itum*, fratres magè, *xi ctum.*

Verbum tertiæ conjugationis desinens in cio dat xi in præterito, & ctum per ct in supino, ut Aspicio aspexi aspectum. Excipiuntur, Facio feci factum, Jacio jeci jactum, Quorum composita quæ mutant a in i breve, faciunt supina in ectum, per regulam, *A quoties mutatur in i per e pono supina* : ut Inficio infeci infectum, injicio injeci injectum ; Quæ cum verbis vel adverbiis componuntur, sequuntur simplex, ut Calefacio eci actum, sic benefacio malefacio. Composita cum nominibus, transeunt in primam conjugationem. Magnifico, lætifico. Elicio magis habet elicui elicitum, quam elexi electum *to allure*

out

out. Reliqua ejuſdem compoſitionis magis vi ctum faciunt, ut pellicio pellexi pellectum. Terent. Is ſenem per epiſtolas pellexit, modo non montes auri pollicens. Simplex Lacio inuſitatum eſt, ſignificat in fraudem duco. Sic exolevit Specio, i. video, compoſitis utimur quæ ſunt deſpicio deſpexi deſpectum, Reſpicio, inſpicio, perſpicio, mutant *e* ſimplicis in *i* breve: Facio olim paſſivum habuit facior, pro quo nunc fio utimur, Jacio jacis jacere, *to caſt*. Objicio, *to object or caſt againſt*. Saluſt. Ea ſi tibi falsò objicio, refelle. Rejicio, rurſum jacio, *to caſt off or refuſe*,

Virg. —*Ex humeris rejecit amictum*.

Dic *fodi* foſſum, gemino *ſſ*: *fugi* fugitumque.

Fodio facit fodi foſſum gemino *ſſ*. Fugio autem fugi fugitum Fodio, *to delve*. Fugio, *to flee*. Compoſita utriuſque *fo* & *fu* ſyllabas corripiunt, exceptis præteritis, & ab eis formatis,

Ivi itumque *cupit*, *ſapit*, *ivi* & *ui* dat itumque,
Dic *capio*, cepi, captum. *rapio* rapui, ptum.

Cupio facit cupivi, cupitum: ſapio ſapivi ſapitum, penultima longa quia olim fuerunt quartæ conjugationis: verum ſapio nunc ſæpius quidem facit ſapui ſapitum, penultima brevi: Capio cepi captum: rapio, rapui, raptum. Sapio, *to have ſavour or to be wiſe*. Cupio, *to deſire*. Capio, *to hold, to take, or underſtand*. Rapio, *to reave*. Horum omnium prima ſyllaba corripitur in compoſitis ut percupio, percupis: reliquorum compoſita mutant *a* in *o*.

Horat. *Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.*
Dulce eſt decipere in loco.
Accipe quamprimum, brevis eſt occaſio lucri.

Seneca, Nil eripit fortuna niſi quod dedit.

Dat *pàrio* peperi, partum, paritum. *Quatioque*.
Dat quaſſi quaſſum, cuſſi cuſſum dabo proli.

In rio unicum verbum, Pario dat peperi partum, vel paritum: Hinc pariturus, illinc partus. In tio ſimplex unicum eſt, Quatio quaſſi quaſſum, compoſita ſunt concutio, diſcutio excutio, percutio, &c. Quæ omnia breviant ſecundam, & in præterito cuſſi & ſupinis cuſſum habent: Parere proprie fœminarum eſt, *to bring forth children*. & metaphoricôs, Ter. ait: Obſequium amicos, veritas odium parit. Quatio, *to ſhake*. ut Quatio arborem.

Vult *uo* ſemper *ui* dans *utum*. Vult *ſtruo* xi, ctum.
Datque *fluo* xi, xum. *Pluo* vi, vel ui, dat & utum.

Vult-

Vultque *ruo* ruitum, dat utum proles tibi ſolum:
Nulla ſupina dabunt *metuo, luo, congruo* ſicut.
***Annuo* cum ſociis : *cluo, reſpuo, & ingruo* junctis.**

Verba in *uo* per diviſas ſyllabas deſinentia faciunt in præteritis *ui* per diviſas ſyllabas & in ſupino *utum*, penultima longa: ut Arguo argui argutum, *to accuſe, or reprove, or ſhew.* ut arguo te furti. Virg. *Degeneres animos timor arguit.*——

Imbuo, *to weit or inſtruct.* Horat

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu.

A lavo compoſita hujus conjugationis ſunt. & in luo deſinunt: ut Diluo dilui dilutum, *to waſh or put away.* Excipiuntur quædam à regula, Struo facit ſtruxi ſtructum, *to build.* Fluo fluxi fluxum, *to flow.* ut aqua fluit, oleum fluit. Affiuo, *to abound.* Ovid. *Affluit incautis deſidioſus amor.*

Pluo, plui, vel pluvi, plutum, raro legitur niſi in tertia perſona ſingularis, quia exemptæ actionis eſt, *to rain.* Ruo rui ruitum, cado aut cum impetu curro, *to fall or run with force.*

Ovid. *Quo moriture ruis, majoraque viribus audes?*

Compoſita non itum ſed utum volunt, penultima brevi: ut Diruo dirui dirutum, *to caſt down or deſtroy,* quædam ſequuntur regulam in præteritis, ſed carent in ſupinis: ut metuo, *to fear.* Luo, *to pay or ſuffer.* Virg. *Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis.*

Item congruo & annuo, cum congenitis, quæ ſunt abnuo renuo, &c. Quibus adduntur, Ingruo, *to invade.* Cluo, *to ſhine or fight.* & reſpuo *to refuſe.* Spuo tamen & Nuo habent ſupina quemadmodum forte luo, & abnuo. Inveniuntur enim luiturus & abnuiturus participia. Nuo, *to nod.* Hinc annuére eſt aſſentire. Renuere, & abnuere, negare.

Bi, *bo*, bitumque facit. *Scabo, lambo* carent o ſupinis.
Ut *cubo*, ſic proles. Dant *ſcribo, nuboq;*, pſi, ptum.

Verbum deſinens in bo, facit bi in præterito, & bitum in ſupino, ut Bibo bibi bibitum, *to drink.* Naſo.

Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros.

Deglubo deglubi deglubitum, *to flea.* Suet. Tiberii verbum eſt, Boni paſtoris eſt tondere pecus, & non deglubere. Scabo ſcabi, *to rub.* Lambo lambi, *to lick.* Supina ſcabitum, lambitum, non ſunt in uſu. Compoſita à cubo in cumbo per tertiam deſinunt, & abjecto in præteritis & ſupinis *m*, faciunt cubui cubitum, ut cubo: velut procumbo procubui procubitum. Patent

hæc

hæc in prima conjugatione; scribo scripsi scriptum, *to write.* Nubo nupsi, viro trador, *to be married.* Composita à scribo producunt penultimam, à bibo corripiunt ubique.

In *vi*, *tum*, muta *sco*. *Pasco* dat tibi pastum.
Agnosco, cognosco, dabis per itum. Nihil autem
Glisco dabit, velut incœptiva : poposcit habeto
Poscere, vult disco didici : compescit ui dis,
Hæc per itum flectam. Conquexi tolle supinum.

Verbum desinens in *sco*, mutat sco in vi syllabam & tum : ut Cresco crevi cretum, nosco novi notum, suesco suevi suetum.

Excipiuntur à regula pasco, agnosco, cognosco, quæ præterita regulariter formant, pavi, agnovi, cognovi. Supina vero contra regulam pastum, cognitum, agnitum. Nosco notum in usu habet. Videtur etiam noscitum aliquando habuisse, unde sunt nosciturus & ignosciturus participia. Glisco caret præterito & supino Item præteritis & supinis carent verba incœptiva, id est inchoativæ formæ, saltem propriis. Capiunt autem præterita à primitivis : ut Calesco calui, tepesco tepui. Quorum significatio alia est quando his tribuuntur, quam ubi dantur primitivis nam calui à calesco significat calidus factus sum, calui à caleo, idem quod calidus fui. Præterea tolluntur posco poposci, disco didici, compesco compescui, dispesco dispescui; quæ quatuor faciunt supina in itum, ut poscitum, discitum, compescitum, dispescitum : sed sunt raro in usu. Conquinisco, conquexi, sine supino dicimus. Cresco, *i* augeor, *to grow.* Juv. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.* Nosco, *to know* : ut Delphicum oraculum est, *Nosce teipsum.* Agnosco, cognosco, idem.

Ovidi —*Fama celebrata per orbem.*
Litera cognosci qua sibi quemque jubet,

Ignosco, *forgive.* Terent. Pater obsecro ut mihi ignoscas. Suesco, *to use.* Cic. A te id quod suêsti, peto, me absentem diligas atq; defendas Desuesco, *to disuse*; insuesco, valde suesco. Terent. Qui mentiri aut fallere insueverit patrem, tantò, magis audebit cæteros. Pasco, *to feed.* Pasce oves meas. Pasco herbam, id est edo. Glisco, *to grow.* Posco, *to ask.* Reposco, *to ask again.* Deposco valde posco, Exposco idem. Disco, *to learn.* Dedisco, *to forget things learned.* Plaut. Haud æquum facit, qui quod didicit dedíscit. Edisco, *to learn perqueer.* Addisco, *to learn well.* Compesco, *to stay or strain.*

Juvenal. --*Digito compesce labellum.*

Dispesco, *to swade*. Plin. Nilus Africam ab Ægypto dispescit. Conquinisco caput inclino, ocquinisco, sine præterito & supino, idem est.

N mota, *ci*, *ctum*, *vinco* dat: *dicoque* xi, tum,
Ut *duco*: *parco* si, sumque, *pepercit*, itumque.
***Icere*, ci ctum vult. In *di*, *sum*, *do* benè vertes.**

Vinco facit vici victum, ablata *n* litera: Dico dixi dictum, duco duxi ductum, parco parsi parsum, vel peperci parcitum. Ico ici ictum. Plin: lib. 13. Italiæ parcitum est, vetere interdicto Patrum. Vinco, *to overcome*. Cic. Facile est vincere non repugnantes. Convinco, devinco, evinco, idem Dico, *to say or speak*. Duco, *to lead*. Sen. Fata volentem ducunt, nolentem trahunt, capitur pro judicare, & existimare. Virg. —*Tanton'me crimine dignum. Duxisti.* —

Parco, *to spare or forgive*. Ico, *to strike*. Plin. Fulmine laurus sola non icitur. *In di, sum, do bene vertes.* Do mutatur in di & sum, ut mando mandi mansum, *to eat or chew*. Scando scandi scansum, *to climb*. Defendo defendi defensum, *to defend*. Incendo incendi incensum, & accendo, *to kindle*. Exceptiones sequuntur.

Tollo *Cado*, *cecidi*, *casum*, ortis tolle supinum,
***Occido*, cum paucis teneat. *pandi*, cape, *passum*.**
E*di*, sum, vel stum, dat *pedo* pepedit, itumque:
Cædo*, cecidit habet: sic *pendo*, pependit, & in *sum
Fiet utrumq; quibus par *tendo* est, dans quoq; tentũ.

Cado cecidi casum: Composita, paucis exceptis, ut infrà; carent supino: ut accido. decido. Pando pandi passum. Edo pro comedo, edi esum vel estum, pedo pepedi peditum: cædo cum æ dipthongo cecidi cæsum: pendo pependi pensum, tendo tetendi tensum, vel tentum: cado, *to fall*. ut cecidit in foveam quam fecit. Composita mutant *a* in *i* breve: ut occido occidi occasum, *to fall down*. ut Sol occidit. Et morior, *to die*; ut in Epitaph. Tullii. Ovid.

Occidit indigne manibus laceratus iniquis.
Tullius, ab tumulo conditus exiguo.

Sic, incido. Recido, *to fall again*. Procido, *to fall before*. Excido, decido, satis nota sunt. Contra producunt penultimam com-

composita verbi cædo, *to cut, strike or slay*; ut circumcido, Recido, *to cut again*. Incido, *to cut in*. Decido, deseco, Pando, id est aperio, vel spargo, *to open or cast abroad*. Virg.

Ecce trahebatur passis Priameia Virgo, Crinibus —

Pedo, ventris crepitum facio: supinum est peditum, licet non sit multum frequens, pendo, *to hang*; ut pendo furem aut togam. Tendo, *to bend or stretch out*.

Virg. *Tendunt vela noti*, ———

Horat. *Sperat infestis, metuit secundis,*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus, informes hyemes reducit
Jupiter: idem
Submovet. Non si malè nunc, & olim
Sic erit. Quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Quod *do* componit, *didit*, atque *ditum* dabit usque;
Dic tamen *abscondi*, quod *itum poscit mage quā sum*.
***Sido* præteritum nescit, sed nata cooptant**
A *sedeo*, *sedi*, testes *consido*, *resido*.
Dant di præteritis *rudo*, *strido*, carentque supinis.

Compositum tertiæ conjugationis à do, facit didi in præterito, & ditum in supino: ut addo addidi additum, *to eek*. Edo, *to publish*. Mart.

Quum tua non edas, carpis mea carmina, Læli
Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

Trado *to deliver*. Dedo idem est. Terent. Tibi pater me dedo, quidvis oneris impone, ac impera. Condo, *to make or build*; ut condo carmen, condo domum. Quandoque æquipollet suis compositis: Recondo, & abscondo, *to hide*. Plin. Formicæ condunt æstate fructus, quibus hyeme fruantur. Abscondo, sine geminatione abscondi facit, & absconditum melius quam absconsum.

Sido præteritum nescit. Sido proprio præterito caret, ob id etiam supino, propter significationis cognationem cum compositis præteritum à sedeo capere dicitur, significat enim sidere demittere se, *to settle or sink down*. Virgilius de avibus loquens. 6 Æneid. v. 203.

Sedibus optatis gemina super arbore sidunt.

Rudo rudi, strido stridi, supina non agnoscunt. Rudo, *to bray like*

like an ass. Perf. de irato juvene. —*Arcadiæ pecuaria rudere credas* Strido, *to screik or noise.*

Tundo facit tŭtudi, tunsum, compostaque tusum
Scindo scidi, scissum, dat : *findo* fidi quoque fissum.
Et *fundo*, fudi, fusum. *Si*, *sum*, dato *ludo*,
Divido, cum *vado*, *rado*, ceu *lædere*, *trudo*,
Et *rodo*, *plaudo*, *claudo*, *cedo* geminans s.

Tundo facit tutudi geminans principium præteriti : in supino autem tunsum : in compositis ablata n litera tusum facit, Contundo contudi contusum, Immo & ipsum simplex quandoq; tusum invenitur habere. Scido scidi scissum , & findo fidi fissum, perdunt n, tam in præterito quam in supino ubi geminant s. Fundo fudi fusum non geminat s, sed perdit n, tam in præterito quam in supino. Tundo, *to bray.* Contundo, simul tundo. Optundo, *to dull.* Ter. Ne me de hac re optundas sæpius, Scindo, *to cut.* Abscindo, *to cut away.* Exscindo, *to destroy* Rescindo, *to cut again or loose*; ut rescindo pactum. Composita à scindo & findo in præterito corripiunt penultimam : ut Diffindo diffidi diffissum. Findo , *to cleave.* Hinc dicimus ligna fissilia , fissa. Fundo , *to yet or pour forth* ; ut fundo aquam. Fundo ollam, id est ollam fundendo facio. Fusile quod fudendo formatur : ut fusilis statua.

Si sum dato ludo. Decem verba mutant do in si sum : ut ludo lusi lusum, & cætera versibus comprehensa, inter quæ cedo geminat s utrobique : ut cessi cessum. Ludo, *to play.* Plin. Ludere me putas, seriò peto. Item decipio, *to deceive.*

Virg. *Multa malus simulans vana spe lusit amantem.*

Divido, *to divide.* Vado, *to go.* Rado, *to shave*; ut rado herbam, rado ollam, rado terram. Corrado *to gather together.* Terent. Minas decem corrasi aliunde. Lædo, *to hurt.* Composita mutant æ diphthongon in *i* longum, ut allido allisi allisum, *to bruise.* Collido, *to bruise together, or slay.* Illido, impellendo lædo Trudo, *to thrust.* Mola trusatilis, quæ manibus versatur. Extrudo, *to put out.* Intrudo, *to put in by force.* Detrudo, *to repell.* Rodo, *to gnaw*; ut Mus rodit caseum, caper vitem, canis ossa. Corrado, contero, Erodo, dentibus effodio.

Plaudo, *to clap hands for joy.* Applaudo, alicui plaudo. Claudo clausi clausum, *to shut or close.* Composita *au* in *u* longum vertunt, ut includo, excludo, *to shut out.* Recludo, *to open.* Secludo, *to close apart.* Concludo, *to close together, or imprison.*

Cedo

Cedo sine diphthongo, *to give place.*
Naso. *Cede repugnanti, cedendo victor abibis.*
Etiam cedo significat in partem venio. Ovid.
Cesserunt nitidis habitanda piscibus undæ.
Succedo, *to succeed.* Secedo, *to withdraw aside.*

Go, vel *guo*, xi, ctumque facit. *Go*, *surgoq;* mutant.
In rexi, rectum, pergo. Tamen ista supinis
N tollunt *pingo*, *stringo* cum *fingere*, *ringo.*
Tango, facit tetigi, tactum, dat *ago*, egit, & actum.
Vult *frango*, fregi fractum, *pegi*, *pepigique*,
Et panxi pactum *pango* capiet, *Lego*, gi, ctum.
At *xi*, *ctumque* dabunt, *intelligo*, *negligo*, *dili.*
Dat pungo, pupugi, punxi, punctum venit inde.

Verbum in *go* vel *guo* desinens facit xi in præterito, & ctum in supino, præcedente *c*, ut Affligo affixi afflictum, *to trouble and molest.* Confligo, *to fight.* Infligo, incutio. Plaut. Inflixit mihi vulnus. Producunt hæc penultimam, quorum simplex fligo obsolevit. Rego rexi rectum, *to govern.* Composita mutant *e* in *i* brevem, ut Arrigo, *to lift up.* Terent. Arrige aures, Pamphile. Corrigo, *to amend.* Terent. Si quid peccatum, arte corrigas. Pergo perrexi, *to proceed.* Surgo surrexi, *to rise*; quia cum sint à rego, dictum est, Perrigo, surrigo. Assurgo honoris exhibendi gratiâ surgo, insurgo, *to rise in contrary.* Stinguo stinxi stinctum, *to put away.* Obsolevit. Composita in usu sunt. Instinguo, *to inspire.* Distinguo, *to distinguish.* Restinguo *to repell or put out.* Exstinguo, *to put out, or slay.* Horat.

Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas, extinctus amabitur idem.

Tamen ista supinis. Excipiuntur quædam à regula, & primo quatuor quæ recte præteritum formantia in supino perdunt *n*, ut pingo pinxi pictum, *to paint*, Stringo strinxi strictum. *to strain.* Plin. Apprehensámque manum strinxit. Fingo finxi fictum, *to feign or fashion.* Salust. Omnes homines, qui student sese præstare cæteris animantibus summâ ope niti decet, ne vitam silentio transigant, veluti pecora, quæ natura prona, atque ventri obedientia finxit: Ringo rinxi rictum, vel ringor, *to grin, to be angry.* Terent. Ille ringitur, tu rides. nec

præ-

præterita, nec supina, juxta regulam formant hæc. Tango tetigi tactum, ago egi actum, notæ significationis verba. Ab hoc quia cogo est, facit coëgi, coactum, *to compell or gather together.* ut necessitas me coëgit. Virg. *Tityre coge pecus.* Frango fregi fractum, *to break.* Pango pepigi pegi, vel panxi pactum, *to fasten, to make or write.* Cicer. An pangis aliquid Sophocleum? fac opus appareat. Lego legi lectum. Sic omnia ejus composita, exceptis tribus. Intelligo intellexi: negligo neglexi: diligo dilexi. Pungo pupugi, vel punxi punctum, *to prick or sting.* Composita pleraque faciunt xi.

Dant si sum, *spargo, mergo, tergoque.* Locabis
Per xi, xum *figo, frigoque* : Carento supinis
Cum *dego, satago. sugo,* ceu *lingit, & angit.*
***Vergo* tenet neutrū, velut *ambigit. Ho* dato xi ctum**
Meio* facit minxi, mictum, cave dicere *mingo.

Hæc tria verba, Spargo, Mergo, Tergo, faciunt si & sum: ut sparsi sparsum, mersi mersum, tersi tersum. Spargò, *to scatter abroad.* Virg. *Sparge marite nuces* : spargite humum floribus. Mergo, *to dowck or drown.* Tergo, *to dight.* Detergo idem significat. Duo xi, habent in præterito, xum in supino, scilicet, Figo fixi fixum, & frigo frixi frixum. Figo, *to fasten.* Hieron. Cerne manus, Judæe, quas fixeras, cerne latus, Romane, quod foderas, Frigo, *to fry.* Frixorium, *a frying pan.* Hieron. in Esaiam. Confrixa sunt ossa mea tanquam in frixorio. Quadam verba in go terminata, aut raro aut nunquam habent supina: ut Dego & satago ab ago composita. Sugo suxi, *to suck.* Lingo linxi, *to lick.* Plaut. Mel mihi videtur lingere. Ango anxi, *to torment or trouble.* Vergo versi versum debuit habere: sed neutrum est in usu, *to passe toward.* Cicer. Perspice quò ista vergant, mihique rescribe. Utroque caret etiam ambigo, *to drive about or doubt.* Terent. Simo & Crito vicini nostri hic ambigunt de finibus; me cepêre arbitrum. Dego, *to take away.* Plaut. Istum laborem soror degam & diminuam tibi. Item transigo, *to live or dwell in a place*; ut Scipio degit vitam Linterni. Satago, solicite ago, seu laboro, *to be very careful and diligent. Ho dato xi ctum.* Duo sunt verba in *ho*, & faciunt *xi* in præterito, & *ctum* præcedente *c* in supino: ut Traho traxi tractum, Veho vexi vectum. Traho, *to draw with force.* Hinc trahea & traha, vehiculum sine rotis. Contraho, *to draw together.*

Horat.

Horat. *Contrahas vento nimium secundo, Turgida vela.*

Veho, *to carry.* Eveho & proveho, *to extoll and advance.*

Virg. —*Pauci quos æquus amavit.*

Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus.

Livius, Ad summos honores alios scientia juris, alios eloquentia, alios gloria militaris provexit. In *io* per *i*, consonantem unicum est verbum Meio, pro quo mendose passim invenitur mingo facit autem minxi mictum, *to piss.*

Persius. —*Sacer est pueri locus extra Meiite.*

Lo dat ui. Colo, consulo & occulo dantur in ultum.
Altum dic vel itum: molitum Molo, Celloq; celsum,
Cællo facit ceculi, culsum: pepuli dato pulsum.
Velli vel vulsi dat vulsum Fallo fefelli
Falsum. Sublatum dat Tollo, Sustulit atque.
Sallo facit salli salsum. Psallo, dato psalli.
Nulla supina dabunt psallo, volo: jungito prolem.

Verbum desinens in *lo* facit præteritum in *ui*: ut Colo colui, alo alui, consulo consului, occulo occului cello cellui, molo molui. Inter hac, colo, consulo, & occulo, faciunt supinum in ultum: ut cultum, consultum, occultum. Alo dat altum vel alitum: molo solum molitum, unde nomen molitor. Cello sine dipthongo celsum facit, unde nomina celsus & excelsus. Cællo cum æ diphthongo ceculi culsum facit: Pello facit pepuli pulsum: Vello velli, vel vulsi vulsum: Fallo facit fefelli falsum, tollo sustuli, sublatum à composito suo sustollo, olim fecit tetuli, Sallo facit salli salsum; Psallo psalli, supino caret: ut Volo volui: colo, *to worship or reverence, to till.* Macr. Vectius cum monumentum patris exarasset, ait Augusto, hoc est, vere monumentum patris colere. Consulo cum dativo est consilium do, *to give counsel*; ut Senes junioribus consulunt, & provideo: ut male consuluisti famæ tuæ. Consulo cum accusativo, peto consilium, *to ask counsel.* Occulo, *to hide.* Alo, *to nourish or maintain*; ut Honos alit artes. Molo, *to grind.* Cello sine diphthongo, id est cedo jam obsolevit: Composita in usu sunt, excello, antecello, præcello; *i.* præcedo & supero, *to excell.* Dicimus quoque per secundam excelleo. Cællo cum æ dipthongo; *i.* cædo vel frango, extra compositionem jam non utimur, composita præcello & procello, *to break or overthrow.* Hinc procella, *a storm.* Pello, *to put away.* Boetius de consolatione philos. lib.

Gaudia pelle *Nubila mens est,*
Pelle timorem, *Vinctaque frænis,*
Spemque fugato *Hæc ubi regnant.*
Nec dolor adsit.

Vello, *to pluck.* Fallo, *to deceive.* Terent. Eho, quæso, laudas eos qui heros fallunt? res fallit me, id est nescio, latet me. Horat.

Nec vixit male, qui natus, moriensque fefellit.

Tollo, *to lift up, or take away, or slay.* Utrumque significatum perspicitur ex illo in Neronem disticho.

Quis neget Æneæ magna de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Sallo, *to salt*; Salsus, sale conditus: & qui salibus & scommatibus hominem aspergere novit, ut apud Horatium, salsus homo. Insulsus, non salsus & ineptus. Psallo præcedente p, cano & propriè instrumento musico, *to sing or play on instruments.* Salust. Psallere, & cantare doctius quam probæ mulieri satis est.

Mo per ui, dat itum. Tremo ponitur absque supino.
Dant psi ptum Demo, promo, cum sumere como.
Vult emit, emi emptum. Geminans s, dat premo ssi, ssum.

Verbum desinens in *mo*, facit ui per divisas syllabas; & itum; ut vomo vomui vomitum, *to vomit.* Fremo fremui fremitum, *to roar and make a noise.* Tremo tremui, caret supino, *to tremble.* quatuor in *mo* habent psi ptum: ut demo dempsi demptum, Como, compsi, comptum, Demo, *to take away.* Horat. *Deme supercilio nubem.* Promo, *to bring forth or expone.* Plaut. Prompsisti tu illi vinum? non prompsi. Sumo, *to take.* Cicer. Quanquam non mihi tantum sumo, Judices, atque arrogo. Como, *to dresse or comb.* Comptus ornatus, incomptus, inornatus. Emo emi emptum, *to buy.* ut emi librum. Composita mutant *e* in *i* breve, ut Redimo, redemi redemptum, Adimo, *to take away.* Ovid.

Nam vires adimit Veneris damnosa voluptas.

Premo pressi pressum, utrobique gemino s, *to tread down or press.* Composita mutant *e* in *i* breve. Exprimo, *to press out or to speak out.* Plin. Exprimere non possum quanto gaudio sum affectus.

Ponere, cum gigno, per ui, per itumque locabo.
Dico cano, cecini, cantum: Per ui fit & entum
Proles. Dat Temno psi, ptum, Vi vertimus in tum

Præteritis, *sivi sprevi*, *stravi*, quoque *crevi*.
***Lini*, vel levi livive, litumque supinum est.**

Verba in no pauca sunt, nec datur hic regula, sed ponuntur singula, Pono & gigno habent ui per divisas syllabas & itum: pono posui positum: gigno genui genitum, cano cecini cantum. Composita mutant a in i brevem, & faciunt ui per divisas syllabas, & entum; ut præcino præcinui præcentum. Temno tempsi temptum. Quinque in *no* verba faciunt præterita in *vi* syllabam, quam in tum mutando, faciunt supina, ut sino sivi situm. Sperno sprevi spretum. Sterno stravi stratum. Cerno crevi cretum, lino livi litum. Item lini vel levi in præterito, pono, *to place or lay down.* Pone metum: Gigno, *to engender.* de viro & fœmina dicitur. Transfertur etiam sæpè ad alia. Horat.

Ludus enim genuit trepidum certamen & iram.
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

Cano, *to sing.* Virg. *Non canimus surdis.*
Temno, id est sperno, *to lightly.* Virg.

Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Magis in usu est compositum: Contemno contempsi contemptum. Sino, *to let alone.* Sperno, *to despise.* Sterno, *to spread down or cover.* Præteritum & supinum verbi cerno extra compositionem raro leguntur; significat autem video, *to see.* Lino, *to smear or anoint.* Quintil. Linisti parietem mariti sanguine. Penultima hujus verbi in præsenti & supino corripitur; Dicimus & Linio per quartam.

***Po*, psi, ptumque facit. Rupi, ruptum, dabo *rumpo*.**
Donat *ui* per *itum Strepo*, cum *crepo*. Dat *Coquo* xi ctū:
Vult *linquo*, liqui: lictum natis dabit apte.

Verbum desinens in po facit psi & ptum præcedente p, ut repo repsi reptum: sic carpo, serpo, clepo, sculpo. At rumpo dempto m, facit rupi, ruptum. Strepo & crepo (quod sæpius primæ conjugationis est) faciunt ui in præterito, & itum in supino.. Repo & serpo, *to creep.* Composita penultimam producunt. Adrepo vel arrepo, *to creep till.* Irrepo, *to creep in.* Obrepo, *to come quietly.* Senectus obrepit homini; somnus obrepit oculis. Cicero filius de Cratippo. Exoro ut mecum quàm sæpissimè cœnet: hac introductâ consuetudine, sæpè inscientibus nobis, & cœnantibus obrepit, sublataque severitate Philosophiæ humanissime

humanissimè nobiscum jocatur. Carpo *to pluck.* Virg. *Carpent tua poma nepotes.*

Clepo, *to steal.* Livius, si quis clepsit, ne populo scelus esto. neve cui cleptum erit. sculpo sculpsi sculptum, *to carve or grave.* Rumpo, *to break.* Rumpo vocem aut silentium, id est loquor. Strepo, *to make great noise.* Perstrepo, valde strepo. instrepo, in aliquo strepo, Apes instrepunt floribus. Obstrepo, contra strepo. Instrepo, inter aliquid strepo, corripiunt omnia penultimam.

Dat coquo xi, ctum. Duo sunt in *quo*, Coquo coxi coctum, linquo liqui lictum, quo supino in simplici vix utimur: Sed bene in natis, id est, in compositis. ut Relinqno reliqui relictum. Coquo, *to seeth.* Coquo cervisiam non braxo. Linquo, *to leave.* Relinquo idem: ut cordato viro relinquendæ nugæ.

Ro, vi tumque dabit. gessi *gero*, vult quoq; gestum, *Uro*, ussi ac ustum. *Verro*, ri, si, dato versum. *Curro* cúcurrit habet cursum. Dat *ui* sero natum Atque ertum: dat evit & itum, sub duplice sensu.

Verbum desinens in ro, facit in præterito vi syllabam, in supino tum: ut tero trivi tritum, quæro quæsivi quæsitum quod per syncopam etiam quæstum facit, Unde quæstus quæstor. Excipiuntur Gero gessi gestum. Uro ussi ustum. Verro verri vel versi versum, Curro cucurri cursum. Sero juxta regulam facit sevi, & in supino *e* in *a* mutato satum, significat semino aut planto, *to sow or plant.* Quam significationem si composita sequuntur, habebunt *evi* in præteritis, & *i* *tum* penultima brevi in supinis. Sin recedunt à simplicis præteriti, supinique forma, faciuntque ui ertum: ut Assero, i. prope sero vel planto, habet assevi assitum, *to sow near.* Assero, autem pro affirmo, asserui, assertum, *to affirm.* Sic dissero pro disputo vel narro, disserui disertum, unico s in supino, *to dispute or reason.* Sic sero olim habuit serui sertum. Tero, *to consume or break in pieces.* Quæro quæsivi quæsitum, cum s in præterito & supino, *to seek or to speir.* Ut quæro ex te vel à te. Magister quæsivit de te. Composita mutant *æ* diphthongon in i longum: ut Acquiro, *to get*, Gero, *to bear.* Gerulus, portator & gestator: gero quoque est rego, *to guide.* Ut Petrus se bene gerit, Composita corripiunt penultimam; ut Aggero, *to gather together.* Hinc agger, Aggero aggeris primæ, *to augment.* Uro, *to burn or hurt.* Uro hominem, id est dolore afficio,

Composita

Composita penultimam producunt: ut aduro adussi adustum, & comburo, *to burn.* Amburo, *to burn wholly.* Verro, *to sweep or cleanse.* Juv.

Verre pavimentum, nitidas ostende columnas.

Curro, accurro, excurro, incurro, præcurro facile patent. Occurro, *to meet or resist.* Succurro, *to help or come in memory:* Tul. Ut enim quidq; succurrit, libet scribere. Fero tuli latum, à tulo obsoleto verbo, & hoc in sequenti libro patebit. Furo, i. insanio, præterito supinoque apud veteres caret, *to be mad.*

Unde nota, si alicui, præteritum desit, capi illud à synonimo, ut Furo, insanivi ab insanio, aio dixi à dico: sic scabo in supino, frictum à frico.

So, vi tumque facit. si sumque *facesso, capesso,*
Cum *viso*: *pinso* dat pinuit, indeque pistum.

Verbum desinens in *so*, facit sivi & situm, ut Lacesso, lacessivi, lacessitum, penultima longa, *to trouble or provoke.*

Virg. *Efficiam posthac ne quenquam voce lacessas.*

Potest etiam in præterito habere lacessi, & Arcesso, arcessivi, arcessitum, *to accuse.* Accerso, accersivi, accersitum, *to call, or go to call.* Horat.

Si melius quid habes accerse, vel imperium fer.

Terent. *Obstetricem accerse.* Hoc venit ab accio accis. Tria verba in so faciunt si sum, Facesso facessi, id est facio, vel eo ad faciendum, *to do, or go to do.* Viso, visi, visum, eo ad videndum, *to visite.* Pinso, pinsui, pistum, id est tundo: nam veteres usu molarum carentes frumenta pistillis terebant. Nunc pinso capimus pro panem facio, *to bake.* Supina etiam sunt pinsitum & pinsum, licet non frequentia. De quæso dicetur libro sequenti.

Xi, xum, dant *plecto*, cum *flecto*, *nectere*, *pecto*.
Hæcque *xui* duo dant. Ivi *peto* donat & itum.

Verba in *to* pauca sunt, ideo non datur generalis regula: singula enumerantur & primo plecto facit plexi plexum, & flecto flexi flexum, necto nexi, vel nexui nexum: Pecto pexi, vel pexui, pexum. Peto petivi petitum, plecto, *to strike or punish.*

Horat. *Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.*

Interdum plecto idem est quod flecto, hoc autem significat inclino vel curvo, *to throw.* Necto, *to bind.* Nexilis, id est nexus, ligatus, Pécto, *to comb or dress.* Pexus, id est ornatus, pulcher, cultus elegans. Horat. Ep. 1. v. 99. ----*Rides,*

——Rides, si forte subucula pexa Trita subest tunicæ.——

Peto, *to ask*; ut peto pecuniam. At peto te lapide, id est invado persequor, *to invade.*

Mitto facit misi, missum, ss geminando supino.
Sque, *meto* geminans, *suit* & *sum* *Vertoque* verti,
Et versum. *Sterto* dat ste tuit, absque supino.

Mitto facit misi missum gemino ss in supino, meto facit messui messum, gemino utrobique ss. Verto dat verti versum: sterto stertui sine supino. Mitto *to send, to leave or put away.*

Horat. *Mitte leves spes & certamina divitiarum.*

Plurima hic sunt composita, ut Omitto, *to leave off.* Demitto, *to let down.* Horat.

Quem sua culpa premit, deceptus! omitte tueri.

De altero. Idem.

Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus.

Meto, *to shear.* Demeto penultima brevi, *to cut off.*, Virg. *Demetit ense caput.* Verto, *to turn.* Hinc frequentativum, Verso, *to turn often.* ut equus versat molam. Quid versas animo? id est, quid cogitas? Sterto, *to snoar or sleep.* Ter.

Homo fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctes & dies.

Neutrum *sisto* nihil dabit: activum stitit edit:
Deinde statum format: nobis est Gellius autor.

Sisto neutri generis significans sto, caret proprio præterito, atque supino; potest tamen utrumque sumere à sto; sisto steti statum: & composita a sisto capient utrumque à compositis à sto, quia eandem cum iis significationem habent, ut consisto, constiti, constitum, sic resisto, obsisto, assisto, circumsisto, persisto, desisto, &c. sisto activum habet stiti in præterito, & statum in supino. In activo genere nulla gignit composita, & significat stare facio: ut siste lachrymas, *to stay.*

Virg. *Siste gradum, teque aspectu ne subtrahe nostro.*

Item significat in præsentiam alicujus adduco, *to bring in presence.* Virg. *Annam cara mihi nutrix huc siste sororem.*

Dat *vivo*, xi, ctum. *Solvo* vi format & utum,
Ut *volvo*. Calvi *calvo* facit, absque supino.

Quatuor sunt verba in vo syllabam desinentia, quorum vivo facit vixi victum, solvo solvi solutum, volvo volvi volutum, calvo, calvi sine supino. Vivo, *to live.* Pers. *Vive memor lethi, fugit hora.* — Solvo, *to loose or pay debt.* Ver. *Neque tu verbis*

unquam

unquam solves, quod mihi re malefeceris. Volvo, *to rowle.* Terent. *Satis diu jam hoc saxum volvi.* Devolvo, *to row down.* Convolvo, *to row together.* Calvo, *to frustrate or deceive.* Passivum calvor. Calvo calvas primæ id est calvum facio, *to make bald.* Calveo, *to be bald.* Calvesco, fio calvus.

Nexo, xui, xum, vult. *texto,* xuit indeque textum.

In xo tertiæ verba duo sunt: Nexo nexui nexum *to knit or bind.* Texo texui textum, *to weave.* Terent. *Texentem telam studiose ipsam offendimus.* Ponitur etiam pro componere, facere, fabricare, scribere, colligere. Attexo, *to put to.* Contexo, *to make or weave together.*

QUARTA CONJUGATIO.

Ivi quarta facit: vi semper vertitur in tum.

Verbum quartæ conjugationis facit in præterito *ivi,* & in supino *itum* penultima longa: ut audio audivi auditum: scio scivi scitum: sic crocio, vocifero, ut corvus, *to crowp.* Glocio, *to keckle.* Cucurio, penultima longa, *to crow.* Lascivio, *to be wanton.* Sopio, dormire facio, *to bring on sleep* Garrio, *to clatter.* Aves garriunt, id est cantillant. Habent item penultima brevi, eo & queo cum compositis, ut redeo reditum nequeo nequitum. Ambio, i, circumeo. item ambiendo appeto, *to go about, to desire.* Ambitus tamen participium producit penultimam, quam corripit ambitus nomen, id est ambitio. De participio. Ovid.

——Rapidisque tumescere fluctus
Jussit & ambita circumdare littora terræ.

De nomine Lucan. *Ambitus & luxus & opum metuenda facultas.* Queo, *I may.* Nequeo. *I may not.*

Singultit, vult singultum, *sepelire* sepultum.
Væneo, dat vænum: veni ventum *venio* vult.

Excipiuntur à regula quædam. Primo, tria, secundum regulam facientia præteritum, & contra regulam supinum: ut singultio singultivi singultum, sepelio sepelivi sepultum, væneo venivi vænum, at venio facit veni ventum. Singultio, *to sob.* Hinc singultim Adverbium, *with sobbing.*

Horat. *Ut veni coràm, singultim pauca loquutus.*

Sepelio *to bury.* Væneo, id est vendor, quasi vænum eo, *to be sold.* Supinum multi Grammatici dicunt esse vænum, quod pro vænitum ponitur. Venio, *to come.* Composita corripiunt syllabam,

bam ut in præsenti, sed in præterito producunt: ut advenio-*to come to.* Hinc adventus, advento adventas, *to draw near.*

Virg. 6. *Adventante Deâ, procul, ô procul este profani.*

Pone *Amicit* per *ui*, per ctum. Dat *Vincio*, xi, ctum
***Sancio* jungatur, quod & ivi format & itum.**

Amicio facit, amicui amictum, *to cloath.* Vincio vinxi vinctum: sancio sanxi sanctum, aliquando sancivi sancitum. Vincio, *to bind.* Devincio, *to oblish.* Cicer. Sanguinis conjunctio devincit homines charitate. Sancio. *to statute under a pain.*

Lucan. *Romanas sancire volunt hoc sanguine leges.*

***Haurit* si, stum, dat. psi, ptum, dat *sepio.* saltum**
Et salui, *Salio* : proles formantur in ultum.
Dat *psi*, *psum*, *cambit*, legi hæc quandoque per ivi

Haurio hausi haustum, vel sine *t* hausum, *to draw up.* Sæpio sepsi septum, *to hedge or dyke in.* Salio salui saltum, *to lowp.*

Ovid. 1. Fast.

Per flammas saluisse pecus, saluisse colonos.

Cambio psi psum, *to wissel or change money.* Hinc campsor & campso. Invenitur autem & ivi habere: ut cambivi cambitum. Sic haurio haurivi haur tum: sepio sepivi sepitum: salio salivi non tamen salitum. Cujus composita mutant *a* in *i* brevem: ut insilio ui vel ivi, insultum.

***Sentio*, si, sum, vult, ut *raucio*, *fulcio*, si tum,**
Et *sarcit*, *farcit*. Per *ui* mutatur, & ertum,
Ex *pário* natum; Ri *comperit*, & *réperit*, vult.

Sentio sensi sensum: raucio rausi rausum: Tria faciunt si, tum, ut fulcio fulsi fultum. Ovid. *Hercule supposito sydera fulsit Atlas.* Sarcio sarsi sartum: farcio farsi fartum. Composita à pario quæ mutaverunt *a* in *i* brevem, faciunt ui per divisas syllabas, & ertum. Aperio, aperui, apertum. At duo habent ri & ertum: ut Comperio comperi compertum reperio reperi vel repperi repertum. Sentio, *to perceive or feel.* Raucio, *to be hoarse.* Dicitur & rauceo, unde raucesco. Fulcio, *to fortifie or hold up.* Sarcio, *to mend.* Farcio, *to fill.* Aperio, *to open.* Comperio, & reperio, *to find.*

Ovid. —*Tu non inventa reperta es.*

***Aio*, præterito caret, & meditantia verba**
***Parturio*, *esurio*, cum *nupturio*, volo tolli.**

Præ-

Præteritoque caret *ferio*, dabit attamen illi
Mutuò *percutio*, *percussi*. *Gestio* dicunt
Sumere *gestivi*, sed deficiente supino.

Aiò, id est dico, caret præterito: verba meditativæ formæ carent præterito, & proinde supino: ut dicturio, i. cupio dicere, *to desire to speak*. Esurio tamen esurivi, & parturio parturivi, nupturioque nupturivi. Ferio, *to strike*; caret proprio præterito, mutuatur tamen à synonimo percutio. Gestio habet gestivi sine supino, *to show joy by the gesture of the body*.

Deponentium & Communium præterita & supina.

EX *or* finitis activam fingito vocem,
Ut *potior*, *potio*, formabitur inde supinum.

Verbis in *or* propria desunt præterita, sed eorum loco ponimus, substantivum verbum, cum eorundem verborum participio præteriti temporis, quod à posteriore supino formatur. Hoc igitur pacto in illis formam supinorum investigabis. Finge deponentia ac communia in *o* terminari posse, deinde ex præceptis hactenus traditis, tribue illis in *o* mutatis, præterita quoq; fictitia, & supina, ut *a* potior, finge potio potis potire, hoc si uteremur, juxta regulam de quarta conjugatione haberet potivi, potitum, potitu, quæ nunc sunt supina verbi potior, cui propterea dabimus potitus sum in præterito. Sic considerabis in prima conjugatione Abominor, testor, verecundor, &c. In secunda vereor, revereor, liceor polliceor, & si qua sunt alia. In tertia Nascor, fungor, patior. Potior quartæ conjugationis est, & in quibusdam personis etiam tertiæ, *to get or bring in subjection*.

Virg. *Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat & auro*
Vi potitur —

Lucill. *Deficit alma Ceres, nec plebes pane potitur.*

Abominor, *to detest and abhor*. Testor, *to be witness, or take to witness*. Testor Deum. Detestor, *to hate or detest*. Salomon. *Arrogantiam & superbiam, & os bilingue detestor*. Verecundor, *to be shamefull*. Plaut. *Verecundari neminem apud mensam decet*. Vereor, *to fear*. Plin. *Multi famam, pauci conscientiam verentur*. Revereor, *to reverence*. Liceor, *to apprize or cheapen*. Licitum licitu. supina inusitata sunt: sic & præteritum licitus, cujus vicem supplet derivativi præteritum licitatus sum. Polliceor, *to promise*. Nascor, *to be born*. Fungor, *to exercise an office*. Patior, *to suffer*.

Sequuntur exceptiones.

Nil formant *vescor, liquor, medeor, reminiscor.*

Supinis & proinde præteritis carent. Vescor, liquor, medeor, reminiscor, inter quæ medeor secundæ conjugationis est: reliqua tertiæ conjugationis sunt. Vescor, *to eat.* Convescor, *to eat or live together.* Liquor, *to be melted.*

Ovid. *Liquitur ut glacies incerto saucia sole.*

Reminiscor, *to remember.* Medeor, *to remeid or hail.* Cic. Philosophia medetur animis.

Non servant normam *tutus, tuitus, ratus, aptus,*
Et *fassus, fructus, fruitusque, profectus,* **&** *ultus.*
Atque *sequutus,* **&** *experrectus,* **junge** *loquutus.*
Nisus **vel** *nixus, gressus,* **velut** *orsus,* **&** *usus,*
Oblitus, questus, commentus, **junge** *misertus:*
Et *fessus, mensus, lapsus, nactus,* **quoque** *pactus:*
Mortuus **ac** *ortus*: **sed donat iturus utrumque.**

Formant supina & proinde præterita, contra regulam verba, quorum participia præteriti temporis in litera posuimus. Tueor, tutum, *to defend.* Supinum etiam tuitum, hinc participium tuitus & verbale in *io*, tuitio: Habet quoque tutum vel tuitum, hujus synonymum tuor tueris tertiæ conjugationis cujus infinitivus non est usitatus nisi in compositis: ut contui, intui, obtui. Reor, ratus, sum, *to believe.*

Ovid. *Sum ratus esse feram, telumque volatile misi.*

Apiscor aptus sum, *to get.* Verbum est obsoletum, pro quo utimur composito Adipiscor, adeptus sum. Fateor, fassus sum, *to grant*; ut fateor culpam. Composita mutant *a* in *i*; ut Diffiteor, diffessus sum, *to deny.* Fruor, fructus vel fruitus sum, ut Utor, usus sum, in hoc differunt, quod utimur quopiam alterius rei aut commodi gratia, fruimur vero nullius, nisi ut voluptatem capiamus, ideoque in idem recidunt frui delectari, voluptatem capere. De utor pulchrum est Matherbalis in Hannibalem exemplum apud Livium: Non omnia nimirum eidem Dii dedêre. Vincere scis Hannibal, victoriâ uti nescis. Proficiscor profectus sum, *to go.* Ulciscor, ultus sum, *to revenge.* Sequor sequutus sum, *to follow.* Expergiscor, experrectus sum, *to waken.* Horat.

Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones,
Ut teipsum serves non expergisceris.—

Loquor

Loquor loquutus, vel per c locutus sum, *to speak*. Nitor nisus vel nixus sum, *to endeavour or to lean to*. Ovid.

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.

Gradior gressus sum, *to gang*. Ordior orsus sum, *to begin*. Obliviscor, oblitus sum *to forget*. Queror, questus sum, *to complain*. Comminiscor commentus sum, *to devise*. Terent. *Quid agam, aut quid comminiscar?* Misereor, misertus sum, *to pity*. Fatiscor. fessus sum vix est in usu, idem valet quod compositum ejus defetiscor defessus sum, *to be tyred*. Metior, mensus sum, id est pondero & considero, mensuro, æstimo, *to measure*. Labor, lapsus sum, i. cado, *to slide*. Nanciscor, nactus sum, id est acquiro, *to get*. Paciscor, pactus sum, id est facio pactum, vel in pactum peto, *to make a band or covenant*. Morior, participium facit mortuus, quod nonnulli nomen esse volunt: Participium futuri temporis est moriturus, tanquam supinum fuerit moritum, est autem morior, è vita discedo, & tertiæ conjugationis est, *to die*. Orior, ortus sum, surgere incipio, *to begin to rise*. Orior habet participium futuri temporis oriturus, tanquam ab oritum oritu supinis. Item infinitivum oriri per quartam habet. Reliqua per tertiam sæpiùs, licet oriris non male dixeris.

DE VERBIS ANOMALIS.

Defectivis, & Abundantibus.

LIBER SEXTUS.

ANOMALA.

QUæ contra normam flectes, anómala sunto:
Ut *fero*, *sum*, *fio*, *volo*, *eo*, *queo*, *sultis*, *edo*, *sis*;
Ausim, *quæso*, *forem*, *faxo* *cedo*: Pluraque multa
Defectiva etiam: sic *ambest*, *inquio* & *inquam*,
Infit, *ave*, *salve*, *capsis*, *àpage*: quibus *euge*,
Des, & *ait*, *sodes*, *ovat*, omnia prosa recludet.

Verbum anomalum vel anorme, est, quod contra aliorum regulam conjugatur: ut Fero, sum, fio, volo. nolo. eo, & queo quæ ex rudimentis nota sunt. Fero, id est porto vel patior, *to bring*

or suffer. Terent. *Multa ex quo fuerint commoda, æquum est ejus incommoda ferre.* Sum, *I am.* Habet præteritum Fui, ab antiquo verbo Fuo: caret Gerundiis, nec participium Ens in usu est: Potens nomen est, *mighty.* Participia vero præsens, absens, nihil tale à reliquis compositis est, quia prodens obens, &c. non dicimus. Comicum est, Siem, sies, siet, &c. pro sim sis sit, &c. Fio, i efficior, *to be made.* In imperativo, Fi non dicitur, & fite rarissimè.

Volo, *I will.* Imperativo caret, quia voluntas est libera, Nolo, *I will not.* In imperativo secundas habet utriusque numeri personas, Noli nolite: nolito nolitote. Eo & Queo: Ibam quibam: Ibo quibo, ut olim alia quartæ conjugationis omnia. Plaut. *Testudineum istum tibi grandibo gradum.* Sic Virg. etiam lenibat, nutribat, dixit pro leniebat nutriebat.

Malo, *I rather.* Mavis, mavult, malumus, mavultis, malunt, malebam, malui, malueram, malam, males, malet, Imperativo caret, Optativo Mallem, maluissem, malim: Conjunctivo, Malim, mallem, maluerim, maluissem, maluero: Infinitivo Malle, maluisse, cæteris caret. Sic Mavelim, mavellem, &c.

Sultis comicum est pro si vultis, & sis pro si vis, & capsis, pro cape si vis: Sodes, pro si audes. Indicat. Modo tempore præsenti ad secundam personam singularem: Sodes, capsis, cæteris carent. Sic secunda persona præsentis indicativi sis: Et pluraliter sultis, cæteris caret.

Edo es est, Et plural. Edimus editis edunt. Edebam, edi, ederam, edam: Imperativo, es, vel ede, edat. Et pluraliter Edamus edite vel este, edant. Futuro, Esto vel edito. Et pluraliter Edamus, estote vel editote, edunto. Optativo Edam, essem, edissem. Conjunctivo Edam, essem, ederim, edissem, edero. Infinitivo esse, edisse, esurum esse. Gerundia edendi, edendo, edendum. Supina esum, esu, vel estum, estu. Passivum regulare est, nisi quod estur pro editur etiam dicitur. Composita eunt similiter: ut Comedo, comes, comest, *to eat.* Exedo exes exest, *to eat all.*

Indicativo vel optativo futuri temporis, Ausim, ausis, ausit. Et pluraliter Ausint, cæteris caret, id est audebo, vel utinam audeam. Livius lib. 1. *Nec si sciam dicere ausim.*

Indicativo modo, tempore præsenti, ad primam personam quæso. Et plural. per eandem personam quæsumus, irregulariter, *u* pro *i*, id est rogo & rogamus, cætera exoleverunt. Optativo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, & conjun-

junctivo modo tempore præsenti & præterito imperfecto, utinam vel cum Forem fores foret: & pluraliter forent, id est essem, esses, esset, essent. Infinitivi futuro, fore, id est futurum esse: & ita differt ab esse, contra indoctos, cæteris caret. Terent. *Dixin' hoc fore?*

Faxo indicativi modi est futuri temporis pro faciam, *I shall do.* Conjugatur autem sic, Faxo, faxis, faxit Et pluraliter faxint. Dicimus enim in futuro Optativi & præsenti conjunctivi, Faxim, faxis, faxit. Et plural. Faximus, faxitis, faxint, pro faciam, facias, faciat. &c.

Imperativo modo, tempore præsenti ad secundam personam, Cedo, id est dic vel da. Et plural. ad eandem personam, cedite, id est dicite vel date: cæteris caret. Terent. *Tu mihi argentum cedo.* Item. *Quid factum est, cedo?* Cedite apud Plautum reperies. Invenitur cædo cæcidi, cedo cessi: & cedo defectivum quod priorem corripit.

Ambest tertia persona præsentis Indicativi, pro circum est, sola est. Inquio vel inquam dico, *I say.* Indicativo modo tempore præsenti. Inquio vel inquam, inquis, inquit. Et plural. inquiunt. Præterito perfecto inquisti, inquit: Futuro inquies, inquiet: & imperativo modo tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam inque, inquiat. Futuro optativi inquiat. Hæc in usu sunt, reliqua penè exoleverunt.

Infit tertia persona præsentis & præteriti perfecti indicativi tantum est in usu. Virg. 12. Æneid.

—*Ita turbidus infit.*

Id est, dicere incipit, *he begins to speak.*

Ave imperativo modo, ad secundam undique personam, ave, & plural. avete: Futuro aveto, & plural. avetote: Infinitivo modo tempore præsenti avere. Sic conjugatur Salve. Utrumque est salutantis verbum: ut Ave Cæsar Imperator. Salve Regina. At Cicero ad Atticum dixit. *Salvebis à meo Cicerone.* Valeo, id est sanus sum integrum est, *to be in good health.*

Apage, id est abduc, remove, *remove*; conjugatur sic, Imperativo modo tempore præsenti ad secundam in utroque numero personam, Apage, Apagete.

Imperativo modo tempore præsenti ad secundam personam. Euge, cæteris caret. Plerique dicunt esse Interjectionem assentientis, & sponte sua congratulantis.

Indicativo modo tempore præsenti; Aio ais ait. Et plural. Aiunt: præterito imperfecto Aiebam integrum est. Præterito per-

fecto aisti: & pluraliter aistis. Imperativo modo tempore præsenti ad secundam personam Ai. Futuro Optativi & præsenti Conjunctivi Aias, aiat. Et plural. Aiamus, aiant. Participium est aiens: cætera non sunt in usu, Plaut.

Vel tu mihi aias, vel neges. Idem. *Vel ai, vel nega.*

Phocas solum ponit hanc tertiam personam, Ovat. Participium est ovans, *rejoycing.* Reliqua parum sunt in usu, licet quidam ponant ovo ovas ovat, & cætera sine Eclipsi.

Amabo, *I pray you* Integrum est, quia conjugatur: ut Amo, amas, nec est proprie interjectio blandientis, licet interjectionis vel adverbii officio fungatur: regit enim post se accusativum, ut Amo: Si quis vellet omnem antiquitatem diligenter perscrutari, longe plura inveniret anomala & ecliptica, ut Excessis pro excedas: Irritassis pro irrites, Locassim pro locavero, aut locem: Prohibessis, pro prohibeas: Taxis pro tangas: Duint pro dent: Perduint pro perdant, Levasso pro levem, aut levabo, Duis pro des, creduis pro credas adassint pro adigant, &c.

Dor, furo, for, der, fer, vix unquam suscipit usus.

Personæ primæ Dor, furo, for, der, fer à fari non sunt in usu. Id de simplicibus intellige, quia pessundor, affor, bene dicimus.

Imperativus per Apocopen.

Dic, duc, fac, fer, sed fice (non fic) dicitur apte.

Per Apocopen dicimus, Dic, Duc, fac, fer, pro dice, duce, &c. Sic prædic, adduc, benefac, perfer. Composita autem à facio, ubi *a* in *i* vertitur, non patiuntur Apocopen, quia perfice, infice dicimus, non perfic, infic. Leges aliquando dice, duce, face. Terent. *Orandi jam finem face.* Idem. *Me missum face.* Ain' pro aisne, viden' pro videsne, & similia, patiuntur etiam Apocopen.

Syncopa in Præterito.

Syncopa diminuit de *vi* formata frequenter,
Ni dissyllaba sint: Tamen invenies bene *nôsti*,
Et *scîsti*, *flâsti*, *flêsti*: sic plura notabis,

Syncopa præteritis in vi syllabam desinentibus, & inde formatis, sæpe contingit: ut Petii pro petivi, Formâsti pro formasti,

ma-

mavisti, rediit pro redivit, &c. Dissyllaba rarius syncopantur, quia môsti pro movisti, isti pro ivisti, tristi pro trivisti, vix unquam invenies, præsertim extra compositionem: quia commôsti, redisti, vel rediisti intristi, & plura aliquando leges, ut frequenter nosti, scisti, flasti flesti. Horat. *Unde tam bene me nôsti?* Terent. *Scisti uti foro?* Idem: *Omnes congruunt, unum cum nôris; omnes nôris.* Fit etiam in aliis terminationibus præteritorum aliquando syncopa, sed vix apud alios quàm Poëtas. ——Virg. 1. Æneid.

Vos & Scyllaam rabiem, penitusque sonanteis
Accestis scopulos.——

Pro accessistis. Sic comicè dixti, intellexti.

Præteritum signant & præsens præteritiva
Sub voce hæc, *odi, cœpi, novi, meminique;*
Et *pepigi, Memini, tote,* atque memento re posit.

Hæc quinque verba, odi, cœpi, novi, memini, pepigi, sub terminatione præteritâ significant præsens & præteritum perfectum: ut Odi, i. odio habeo vel habui, *to hate or have hated.* Oderam, odio habebam vel habueram. Sic cœpi, i. incipio vel incepi, *to begin or to have begun.* Sic dices de reliquis: ut pepigi, i, paciscor, vel pactus sum. Dicta verba solum habent tempora à præterito formata: ut Odi, oderam, oderim, odissem, odero, odisse. Horat.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Sic reliqua, Memini ultra alia habet in futuro Imperativi, Memento tu. mementote vos. Meminero: ut odero, &c. etiam habent sensum futuri indicativi. Memini, id est recordor, vel recordatus sum, *I remember.*

Sunt neutra passiva, *solet, fit, fidit,* & *audet.*
***Mæreo* cum *gaudet* passivum præteritum dant.**
Ast utrumque volunt *titubo, placeo, pateóque,*
Suesco, caret, juro, prandet, nubit, miserétque,
Cœno, piget, tædet, pudet,* & *licet* : addito *poto.
Et *libet,* & *mereor,* pro quo *méreo* quoque legi.

Verbum neutro passivum est, quod desinens in o facit præteritum ac si desineret in or, ut Soleo, solitus sum: Fio factus sum. Fido fisus sum. Audeo ausus sum. Mœreo mœstus sum. Gaudeo gavisus sum. Quædam retinent utrumque præteritum

activæ

activæ & passivæ vocis: ut tibuto titubavi, vel titubatus sum: placeo placui & placitus sum: pateo patui & passus sum: suesco suevi, suetus sum: careo carui, & cassus sum: juro juravi,& juratus sum: prandeo prandi, & pransus sum: nubo nupsi, & nupta sum: miseret miseruit, & misertum est: cœno cœnavi, & cœnatus sum: piget piguit, & pigitum est: tædet tæduit, & pertæsum est: pudet puduit, & puditum est: liceo licuit, & licitum est: poto potavi, & potus sum: libet libuit, & libitum est: mereo merui, & meritus sum: sed merui videtur potiùs esse à mereo, quod pro mereor, invenitur, Plaut. *Tu meruisti, & adhuc meres.* Idem. *Nunquam ego illi possum gratiam referre, ut meritus est de me.* Soleo & suesco, *to use.* Fido, *to trust.* Confido idem, diffido, *to mistrust.* Audeo, *I dare.* Mœreo mœstus sum, per œ diphthongon, *to be sorrowful.* Gaudeo, *to rejoyce.* Titubo, *to stagger.* Horat.

Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.

Juro juramentum facio aut præsto, *to swear.*

Passivè signant sub o, V*apulo*, *veneo*, *fio*,
***Exulo*, cum *nubo* : *liceo* quibus addimus apte.**

Verbum neutrum passivum est quod in *o* desinens passive significat: ut sex hic posita: Vapulo, *to be stricken.* Plaut. *Vide sis quàm mox vapulare vis, nisi actutùm hinc abis.* Fio, *to be made.* Væneo, *to be sold.* Exulo, *to be banisht.* Liceo, *to be apprized.* Nubo, viro trador, *to be married.*

Abundantia, & primo verba Communia.

Hæc & plura leges communia, *largior*, *hortor*,
***Osculor*, *experior*, *stipulor*, *moror*, *hospitor*, atque**
***Criminor*, *amplector*, *veneror*, cum *dignor*, *adulor*,**
***Obliviscor*, eis *interpretor*, addito *solor*.**

Verbum abundans est, quod varie ab authoribus usurpatur. Primò, quædam sub una voce activè & passivè significant: ut verbum commune, veluti largior, horror, &c. 2. Quædam sunt diversarum conjugationum, ut lavo lavas, vel lavo lavis. 3. Quædam in præteritis, supinisve coincidunt: ut mulceo & mulgeo, mulsi, mulsum. 4. Quædam multiplex præteritum aut supinum habent: ut sapio sapui vel sapivi. 5. Quædam diversas habent terminationes, ut reverto vel revertor. 6. Quædam unum habent præteritum à diversis verbis ortum: ut Crevi à cerno &

eo: luxi à lueco & lugeo. Quæ cum conjugatione significationem mutant, inter abundantia non habebuntur: ut fundo fundas, *to ground*. Fundo fundis, *to yet forth*. Dico dicas, *to dedicate*. Dico dicis, *to say*. Volo volas, *to flee*. Volo vis, *to will*. Lego legas, *to send messengers, or leave in testament*. Lego legis, *to read*. Sero seras, *to lock*. Sero seris, *to sow*. Educo educas penultima brevi, *to bring up*. Educo educis penultima longa, *to bring forth*. Verbum commune est, quod in or desinens active & passive significat: ut Largior largiris, *to give, or to be given*. Hortor, *to exhort, or to be exhorted*. Dehortor, *to disswade, or be disswaded*. Experior, *to assay, or to be assayed*. Terent. *Omnia priùs experiri verbis quàm armis, sapientem decet*. Osculor, *to kisse, or to be kissed*. Stipulor, *to require, or to be required*. Moror, *I tarry, or am taried for*. Hospitor, *to lodge, or to be lodged*. Criminor, *to accuse, or to be accused*. Crimen, accusatio vel peccatum. Amplector, *to embrace or except, or to be excepted*. Senec, *Mala pro bonis amplecti dementia est*. Veneror, *to worship, or to be worshiped*. Dignor, *to esteem worthy, or to be esteemed worthy, to vouchsafe*. Virg.

Haud equidem tali me dignor honore.

Idem. *Conjugio Anchisa Veneris dignare superbo*.

Adulor, *to flatter, or to be flattered*. Et Obliviscor, *to forget*. Rariùs passivè leguntur: interpretor, *to expone, or to be exponed*. Solor, vel consolor, *to comfort, or to be comforted*. Hæc extra participia passivè non capiuntur, nisi ab authoribus vetustissimis.

DE VERBORUM FORMIS.

LIBER SEPTIMUS.

PRæcipuas verbi formas cognósce quaternas.

In rudimentis traditum est verborum species esse duas. Primitivam: ut Lego, derivativam, ut Lecturio, derivativorum rursus genera sunt quatuor. 1. Vel à nominibus derivantur: ut lignor, aquor, frumentor à ligno, aqua, frumento. 2. Vel ab adverbiis: ut perendinor, procrastinor, à perendie, Cras. 3. Quædam

à præpositionibus: ut supero à super. 4. Quædam à verbis derivantur, ut lectito, dormito. Horum à verbis formatorum septem, apud Grammaticos formæ observantur. Diminutiva, ut sorbillo, parum sorbeo. Imitativa, ut patrisso, græcisso. Desiderativa, viso, capesso, facesso; quibus omissis solum de frequentativis & inchoativis, meditativisq; dicemus.

De Frequentativis, seu Iterativis.

Sic Iterativum formes : *ito* fiat ab *atu*,
***V* per *o* mutabunt bene cætera verba supini.**
Si fuit *or*, manet *or*. Sunt cuncta frequentia primæ.
Præter eunt legem, *nato*, *quærito*, *fundito*, *scitor*:
***Sciscitor* atque *àgito*, *sector*, *loquitor*, *pàvitoque*.**
Perscrutàndo libros doctorum plura notabis.

Verbum frequentativum vel iterativum est quod assiduam, vel potius frequentem in agendo vim habet, & frequenter agendo iterat affectum, ut Saito, clamito. Formatur autem dupliciter, primo à verbis primæ conjugationis habentibus in supinis *atum*, *atu*, penultima longa, mutando *a* longum in *i* breve, & *u* in *o*, ut Imperatu imperito, clamatu clamito, volatu volito. 2. Reliqua frequentativa formantur à supino, mutando tantum *u* in *o*, ut increpitu increpito, cursu, curso, saltu salto, dormitu dormito dormitas, tueor tutu tutor, quia ex verbis in *or* sunt frequentativa in *or* : veluti Minor minatu minitor. Formantur contra regulam quædam. No natu, nato penultima brevi facit. Quæro quærito, *to seek busily* Ter. *Lanâ ac telâ victum quæritans.* Fundo, fundis fundito i. sæpe fundo, aut simpliciter fundo, nam frequentativa pro primitivis plerunque eleganter locantur. Scito scitu, non scito, sed scitor, *to search secret things.* Pro eodem frequentius est sciscitor, à scisco. Plaut. *Secede huc, nam sunt quæ ex te solo sciscitari volo.* Ago agito facit, *to move or shake.* Compositum ejus cogo: Cogito, *to think.* Sequor sector, *to follow continually.* Loquor loquitor, *to be ay clattering.* Paveo pavito facit, ac si supinum habeat pavitum, *to be very feared.* Si quis probatorum virorum scripta perquirat, plura deprehendet adhuc irregulariter formata. Omnia frequentativa sunt primæ conjugationis.

De Inceptivis, seu Inchoativis.

Præ-

Præſentis primique modi, *co* junge ſecúndæ.
Perſonæ, ſi vis verba incœptiva creàre,
Sic *ferves* ferveſco facit. Sed tollitur *biſco.*

Verbum inchoativæ vel incœptivæ formæ eſt quod continuum incrementum paſſionis innatæ ſignificat, & à Valla augmentativum appellatur. Et propriè tantum fit à neutris ſecundæ conjugationis, addendo ſecundæ perſonæ indicativi ſingularis numeri ſyllabam *co*: ut Tepeo tepes tepeſco, *to grow warm.* Caleſco fio calidus. Quorundam primitiva in uſu non ſunt: ut igneſco, ſaneſeo, herbeſco, liqueſco, juveneſco, ſeneſco. Quædam verba ſimiliter in *ſco* deſinentia hanc ſignificationem non ſequuntur, ut præſentiſco, i. præſentio, *to feel or perceive* Concupiſco, i, cupio, *to deſire.* Viviſco, i. vivo, *to live.* Edormiſco, i. dormiendo concoquo, *to ſlèep out.* Plaut. *Edormiſcam hanc crapulam quam potavi præter animi ſententiam.* Repueraſco, *to grow childiſh again.* Ipſa etiam ſignificatione videtur inchoativum. Plaut. *Aiunt ſolere ſenes repueraſcere.* Unum formatur irregulariter. Hiſco ab hio hias: quia regula poſcit hiaſco, *to gaunt or whiſper.* Plaut. *Ne hiſcere quidem audet.*

De Meditativis quæ, & Deſiderativa.

In meditativis, quod in *u* fit, junge ſupino,
U ſemper brevians, *rio*: ſic dabit eſurit, *eſu.*

Meditativum verbum ſeu deſiderativum eſt, quod cum primitivo ſignificat cupio, ut eſurio, id eſt eſſe cupio, *to be hungry* Formatur meditativum à poſteriore ſupino, correpta *u*, & adjecto *rio*, ut à partu parturio, id eſt cupio, aut conor parere *to travel with child.* Virg. *Parturit almus ager.*——

Rectiſſimè hæc appellari deſiderativa ſentio, Vallæ ſubſcribens; atque ut uſui aliquid concedatur, non ineptè meditativa quoque vocantur, quia diligentiſſimè meditamur, ut eorum fiamus compotes, quæ vehementer deſideramus.

FINIS.

JOAN. DESPAUTERII SYNTAXIS,

A

SEBASTIANO NOVIMOLA

Duisburgensi in absolutissimam Methodum redacta,

Ad prototypum collata & aucta, in usum studiosæ Juventutis:

Item Libellus de Reciprocis, ac ordine in declaratione Grammaticâ servando.

Accessit & ERASMI ROTERODAMI *de ratione studii Paranesis.*

Editio Novissima.

EDINBURGI,
Excudebat, *Thomas, Brown,*
ANNO DOM. 1677.

CUM PRIVILEGIO.

SEBASTIANUS NOVIMOLA
Duisburgensis, *Henrico Riswichio* Praeclarae indolis adolescenti.
S. P. D.

QVanta, optimae spei adolescens Joannis Despauterii, hâc causâ quòd summam Grammatices carmine complexus est, sit praestantia, ac utilitas: omnium rectè instruendae pubis artificum suffragia comprobant. At neminem, qui ejus opera vel unquam vidit, ignorare arbitror, quàm in oratione solutâ non observârit Horatianum illud. Quicquid praecipies, esto brevis, Cùm autem tot Scholis sit receptus, & vix ullus tum discipulus, tum etiam praeceptor reperiatur, quin ex immodicâ commentariorum diffusione nauseam contrahat: diu summis desideriis aliquem expectavi, qui Syntaxin diligenter accisam in communem utilitatem exhiberet. Quod cùm diu multùmque expectarem, nec ullius industriâ aut labore voti redderer compos, existimavi, quod ab alio expectabam, me posse. Aesopici segetum domini exemplo arreptâ falce, tandem proprias manus operi admovi, ut ex horridâ, in quâ non sine taedio, quotidie versarer sylvâ; spinas resecarem: expeditioremque studiosis ad metam properantibus pararem viam. Hunc nostrum, mi Henrice, pro tua singulari modestiâ, boni consule conatum: ac perge, quaeso, divinâ ingenii tui maturitate eniti, ut tuorum omnium de te expectationi respondeas. Vale, Coloniâ, ex Gymnasio Montano. Anno 1533. Decimo quarto Calendas Aprilis.

GRAM-

GRAMMATICÆ LATINÆ SYNTAXIS.

Quid sit Grammatica, & quæ ejus partes.

GRAMMATICA est ars rectè loquendi, scribendiq; rationem tradens: quæ, quia à literis incipit, quas Grammata vocant Græci, ideo ab iis nomen habet.

Grammaticæ partes vulgò quatuor sunt: Orthographia, quâ rectè scribere docemur: Prosodia, quæ syllabarum quantitates, carminum & accentuum notitiam tractat: Etymologia, quæ accidentia vocum explicat, potissimum ea quæ originem & flexionem notant: Syntaxis est congrua dictionum in oratione compositio, ad probatissimorum authorum usum, & imitationem conformata.

Syntaxis est duplex: Perfecta vel justa, quæ sæquitur communes regulas, & præcepta. Figurata, quæ à regulis communibus recedit: & anomola dicitur.

Perfecta Syntaxis duplex est: Intransitiva, Transitiva.

Intransitiva syntaxis est, quando una dictio concordat cum alterâ in accidentibus quibusdam: cujusmodi sunt, Genus, Numerus, Casus, Persona; & Grammaticis concordantia vel convenientia appellatur.

Transitiva est, quando dictio regit certum casum: Et dicitur exigentia, vel regimen, ut amo literas. Verbum activum vel transitivum hic, regit accusativum literas.

Omnes partes orationis regunt præter Conjunctionem: ut Oculi Domini, super Justos. Hæc volucrum. Ama Deum. Satis vini. Amans Deum. Apud patrem. Heu me. Tres solum partes regunt & reguntur, Nomen, Pronomen, & Participium, quia casus tantum regitur. Verbum solum habet ante se casum, Sola conjunctio nec regit, nec regitur, suam naturam servans.

A fronte adsciscit casum pars unica, verbum.
A tergo pars quæque regit : conjunctio. *nusquam.*

Sed de regimine plura, post concordantiam.

Concordantia est triplex, Adjectivi & sustantivi, Relativi & Antecedentis, verbi cum nominativo à fronte recto. In hac ultima concordantia, quia etiam est regimen, de ea tractabimus in regimine nominativi.

GRAMMA-

GRAMMATICES DESPAUTERIANÆ

Liber Octavus in Methodum redactus, de Concordantia & Regimine.

Adjectivi & Substantivi Concordantia.

Mobile cum fixo, genere & casu, numeróq; Conveniat: nomen sic vult cognomini adesse.

Adjectivum & substantivum esse debent ejusdem generis, casûs & numeri: *Amicus certus in re incerta cernitur. Mali corvi, malum ovum.* Adjectivum est quod substantivo indiget ad sensum perfectum. Triplex ex adjectivum: Nomen, ut bonus, Pronomen: ut meus, Participium, ut factus. Adjectivum vocavi mobile, quia de genere in genus movetur. Substantivum est, quod adjectivo substat. Id fixum vocatur, quia firmum est, nec movetur de genere in genus.

Annotatiuncula.

Pro fixo neutrum capitur cum mobile sæpe,
Abstractum Nomen, per res, pars atque resolve.

Quod dicit Cicero: *Omnium rerum mors est extremum*, id datam regulam non impugnat, quia adjectivum in neutro genere sæpè fit substantivum, & plerunque declaratur, vel per nomen res. Virg.—*Varium & mutabile semper Fœmina.*— id est, res varia & mutabilis. Vel per nomen pars, ut frigidissimum hominis est cerebrum: id est, pars frigidissima, vel per nomen quod dialectici abstractum vocant.— Servantissimus æqui, id est æquitatis. Huc pertinet illud.

Virg. *Fama malum, quo non alind velocius ullum.* i, res mala. Et Ovid. *Turpe senex miles, turpe senilis amor.* i res turpis.

Plura dabis fixo adjectivaque non sine nexu,
Pronomen numerum, gentilia, signaque deme.

Plura adjectiva non rectè uni substantivo tribuuntur, nisi interpositâ conjunctione. Vir bonus & sapiens. Nisi vel gentilia sint: ut Cretenses omnes sunt mendaces: Aut numeralia, Virg. 3. Ecl. *Aurea mala decem misi, cras altera mittam.* Sic pronomina. Rusticus ille tuus, & signa, cujusmodi sunt universalia

ſalia, particularia, interrogativa, partitiva. Omnis avarus eget. ſolus ſapiens eſt dives.

Tu debes fixo præponere mobile fermè.

Excipe gentile & cum, tranſit, participiumve.

Adjectivum ſubſtantivo ferè præponitur : ut dulce pomum. Excipe, ſi adjectivum ſit gentile : ut *Buchananus Scotus*, 2. Cum tranſitionem habet annexam : *vir imperitus rerum*. 3. Cum adjectivum eſt participium : *Præceptor ambulans docet*.

Nomen ſic vult cognomini adeſſe) Nomen & cognomen concordant in genere, caſu & numero, ſicut adjectivum & ſubſtantivum : ut Pontius Pilatus, Simon Petrus.

Item de prænomine, & Agnomine dicendum eſt ; ut Marcus Tullius Cicero, Publius Virgilius Maro, Scipio Africanus. Quatuor ſunt igitur propriorum nominum ſpecies, Nomen, Prænomen, Cognomen, Agnomen. Nomen eſt proprium ſingulorum vocabulum : ut Pontius, Tullius, Virgilius, Simon. Prænomen eſt, quod honoris, vel diſcriminis cauſa præponitur : ut Publius, Titus. Cognomen eſt familiæ & cognationis nomen : ut Cicero, Maro, Naſo, Scipio, Nero, Pilatus, Cornelius. Agnomen eſt, quod ab eventu quodam acquiritur : ut Naſo à naſi magnitudine. Cæſar à cæſo matris ventre. Africanus, à devicta Africa : Agnomina ſæpè abeunt in cognomina, cognomina verò deinde in nomina. Præterea cognomen & cognomentum pro agnomine aliquando capimus. Cic. *Scipio ille cui Africano fuit cognomen.*

De cognominibus attribuendis, præceptum. 1.

Cognomina ſupturus à locis, aut etiam aliunde dices. Terentius Afer, non de Africa. Neque præpoſitio de, additur cognomentis à loco originis vel dominii ſumptis. Sed ſi fieri poſſit, locum adjective efferimus. Baptiſta Mantuanus, vel à Mantuâ. Comes Fermilodunenſis vel à Fermiloduno. Siquidem Doctorum uſus præpoſitiones a, ab, è, ex, ad natale ſolum exprimendum recipit. Plaut. *Philocrates ex Aulide*. Terent. *Anus è Corintho : Theophraſtus è Leſbo*, vel *Leſbius*.

Præceptum ſecundum ex Eraſmo.

Barbara & ſono abſurda vocabula, vel hominum, vel locorum, vel familiarum, aut Latinis, Græciſve vocibus reddenda ſunt, aut in Latinam faciem commodè deflectenda, ut ab idiotis etiam vulgatum nomen agnoſcatur : ut cum pro Barbir, quod vulgò tonſorem ſonat, Barbirium dicimus : pro Buſſeid Buſſidium, pro Lang Langium, pro Deſpauter Deſpauterium.

Con-

Concordantia relativi & antecedentis.

Pone relativum cum præcedente, in eôdem
Et gènere, & númerο : nec non perſonâ in eâdem.

Relativum & antecedens concordant in genere, numero, & perſona : jucundiſſima voluptas eſt, quam rarior uſus commendat. Horat. *Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.* Poſui particulam in perſona ; quia licet relativum per ſe nullius ſit perſonæ, tamen ſtatim ut cum antecedente ponitur, capit antecedentis perſonam. Et ita ſemper conveniet in perſona, ideò dices. Tu laudandus es qui ſtudes : non qui ſtudet : quia ſic vel Relativum ab antecedente, vel verbum à nominativo à fronte recto in perſonâ diſcordaret.

Annotatiuncula.

Tu benè præcedens tacitum quandoque videbis,

Eleganter interdum antecedens intelligitur. Hor. l. 2. epiſt 1.

Argentum & veſtes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, eſt qui non curat habere.

Juven. *Sunt quibus eſt ſola vivendi cauſa voluptas.*

Relativum quid ſit, & quotuplex.

Relativum eſt quod rem antedictam refert, id eſt repetit, ut qui, quæ, quod : Duplex eſt Relativum, Subſtantiæ & Accidentis.

Relativum ſubſtantiæ quid, & quotuplex.

Relativum ſubſtantiæ eſt quod refert antecedens ſubſtantivum. Publ. *Homo qui in homine calamitoſo eſt miſericors meminit ſui.*

Duplex eſt Relativum ſubſtantiæ, ſimilitudinis & diverſitatis.

Similitudinis eſt, quod idem cum ſuo refert antecedente, & & ſunt hæc, qui, quæ, quod, is, hic, iſte, ipſe, ſui, ille, idem : ac de his ſolis intelligenda eſt hæc regula. Diverſitatis eſt, quod refert antecedens diverſum quidem à conſequente, cum quo concordat in genere, numero & caſu : ſed tamen ſub eodem genere, vel ſpecie naturæ comprehenſum : ut *Amo laurum & cæteras arbores* : hinc infertur laurum eſſe arborem, verùm à cæteris arboribus diverſam. Relativa diverſitatis ſunt, alius, alter, reliquus, cætera, cæterum, cæter aut cæterus non dicitur, His relativis nunquam utimur, niſi oſtendere velimus, antecedens ejuſdem eſſe generis, vel ſpeciei cum eo quod conſequitur. Cic. *Expertes rationis ſunt equi, boves, & reliquæ pecudes.*

Relativum accidentis quid.

Rela-

Relativum accidentis est, quod refert antecedens adjectivum: ut sum albus, qualis est pater. Hujusmodi sunt qualis, quantus, quot, quotus, quotennis, quotuplus, quotuplex, cujus, cujas. Ponit hæc Priscianus, quorum tamen quædam nisi apud Grammaticos nusquam legi. Hic rursum sciendum est, relativa accidentis ad datam regulam non pertinere: quia semper cum consequente concordant in genere, numero & casu: ut Catharina est pulchra qualis est ejus filius, vel quale est ejus mancipium. Idem faciunt relativa substantiæ diversitatis, ut eorum definitio indicat, & unum similitudinis suus: ut Virg. *Trahit sua quemque voluptas.* Publius Mimographus. *Avarus ipse miseriæ causa est suæ.* Relativum & antecedens in casu non conveniunt, nisi ab eodem verbo regantur, ut sequitur.

De relativo regula oratoria prima.

Quando relativo præcedens subdis, eodem
Ponatur casu; quia verbo dantur eidem.
Quem scribo librum, bonus est: ornatiùs aio,
Quàm *librum quem*: nam rarò reperimus in usu.

Quando Relativum qui, quæ, quod, præponitur antecedenti, sic ut antecedens cum eodem verbo construatur, Latinè & eleganter in eodem ponuntur casu: ut quas ad me dedisti literas, fuerunt elegantes & jucundæ. Quam legis historiam, est lepida. Terent. *Quas credis esse has, non sunt veræ nuptiæ.* Idem. *Populo ut placerent, quas fecisset fabulas.* Quint. *Non sustineo eosdem expetere, ne, quos porrexerim cibos, venena fiant.* Si autem antecedens in eodem casu præcedat, erit quidem oratio figurata, minus tamen elegans, & rarior apud probatos. Virg. Æn. *1. Urbem quam statuo vestra est.* Orator dixisset, teste Vallâ, Quam urbem statuo vestra est. Plaut. *Naucratem, quem convenire volui, in navi non erat.* Hanc orationem, & omnes huc pertinentes sic expone, per expressionem alicujus subauditæ particulæ. Quem Naucratem convenire volui, is in navi non erat. Idem *Patronus qui vobis fuit futurus, perdidistis.* Ordinato, qui patronus vobis fuit futurus, eum perdidistis. Istam ordinationem tradit Donatus.

De Relativo regula Oratoria secunda.

Si referens ponas inter generum variorum
Casus, haudq; sequens fuerit proprium, dabis ut vis:
Sin proprium fuerit, referens conforme sit illi.

 quod

Quotiescunque Relativum qui, quæ, quod, ponitur inter casus diversorum generum, & sequens fuerit nomen appellativum, poterit concordare cum utrolibet, si verò sequens sit nomen proprium, cum eo concordabit. Prioris partis exempla. Cic. primo de legibus. *Animal plenum rationis & consilii, quem vocamus hominem.* Idem. *Quibus tandem gradibus Romulus in cœlum ascendit.* ? Hisne quæ isti appellant bona ? Ovid. 1. Met. v.7. *Ante mare & terras. & quod tegit omnia cœlum, Unus erat toto naturæ vultus in orbe. Quem dixêre chaos*, &c. Posterioris partis testimonia. Salust. *Est locus in carcere quod Tullianum appellatur* Cic. *Carcer, quæ latumiæ vocantur.* Invenitur interdum relativum convenire cum præcedente, licet sequens casus sit nomen proprium, Cic. *Propius à terrâ Jovis stella fertur, quæ Phaëthon dicitur.* Notandum relativum in neutro genere totam orationem referre. Terent. *Quod beatum isti ducunt, uxorem nunquam habui.*

De Conjunctionibus & de Interrogativis.

Consimiles optant casus conjunctio, quærens,
Consimílesque modos, si non regimen varietur.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his etiam quatuor, Quàm, nisi, præterquam, an, similes casus & modos copulant : Interrogativum etiam & responsivum in eodem casu conveniunt. Vir bonus & sapiens. Perfer & obdura. Nulli placet præterquam sibi. Aliæ quædam voces eandem copulandi vim habent, tanquam, licet, sicut, quasi, velut, &c. Amandus pater, licet difficilis.

De Interrogativis.

Cui præceptori operam dedisti ? Erasmo. Quo morbo fuisti impeditus ? Febriculâ. Signanter dictum, Si non regimen varietur. Quando enim dictio diversos exigit casus tunc regula locum non habet. Quanti emisti librum ? Asse & minoris. Cujâ interest? Præceptoris. Verùm ubi nullus est casus, in casu non conveniunt. Quando vel per idem verbum respondemus, quo interrogamur. Ter. *An non dixi hoc futurum ? Dixti.* Vel per adverbia. Etiam, ita est, Sic est, sanè, quidem. Aliquando per verbum faciam vel factum, Terent. *Charea tuam vestem detraxit tibi ? Factum. Et eâ est indutus ? Factum.*

Quid interrogativum.

Interrogativum est rei dubiæ vel tanquam dubiæ postulativum. Responsivum per quod ad interrogativum respondemus.

Regula aptè respondendi.

In

Interrogativis danda sunt debita responsiva: ut Quis es? Petrus. Quid es? Homo. Qualis es? Albus, niger, doctus & similia qualitatem dicentia, Quantus es? Bipedalis, & cætera quantitatem continuam significantia. Quotus es? Primus, secundus, &c. Quot ludunt? Tres quatuor, &c. Qualem equum emisti (Valla dicit rectè responderi) oblongum, lato pectore, brevi alvo: quia qualitas, magis quam certa quantitas significatur. Interrogatus qualis es, si reddis homo, ineptè loqueris.

De Regimine.

Post concordantiam de casuum Regimine agendum est, & quidem hoc ordine, ut, si qua dictio diversos regat casus, tota declaretur in priore casu, nec alibi repetetur, quò brevitati simul consulamus, & levemus ediscendi laborem. Aspiret cœptis mitissimus DEUS noster JESUS CHRISTUS.

Sex sunt casus. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, & Ablativus. De Vocativi Regimine, quia à paucis regitur particulis, in constructione Nominativi obiter pauca dicemus, ubi de adverbiis, & interjectionibus agetur. Sunt qui ponunt septimum casum, is in ablativo comprehenditur: & octavum, is sub dativo continetur.

Regimen Nominativi.

Nominativus in oratione, vel regitur vel ponitur absolutè ut Dominus noster Jesus Christus, is est veritas. Regitur autem Nominativus duobus modis. Figuratè, & sine figurâ: ut tu & Petrus luditis, tu ludis. Sine figurà, à fronte, & à tergo; ut Deus regnat, vocor Joannes: Figuratè verò octo regitur modis: per Appositionem, per Evocationem, per Conceptionem, per Prolepsin, per Zeugma, per Antiptosin, per Eclipsin, per Synthesin rarò utendam. Exempla videbuntur suo loco. Hæc præmittere placuit, quia præter alia commoda, rationem aperiunt, ob quam hæ figuræ, à quibusdam ad finem Syntaxeos rejectæ, in constructione Nominativi tractentur.

Regula Nominativi prima.

Ante capit rectum personâ convenientem
Et numero, verbum quod personale vocatur;
Nec non finitum. Rectum persæpè tacêmus.
Sæpe loco illius quid pono. Ne puer uni
Pluralem dones sermônem, non honor est hic.
At de me solo numerus dicêtur utervis.

Omne verbum personale finiti modi, regit ante se expres-

se vel subauditè, ejusdem numeri & personæ, nominativum, vel aliquid pro nominativo, ut Ego scribo, tu legis. Virg. *Fama volat.* Nos canimus. Ovid. *Tempora labuntur.* Pluit, tonitruat. Publius. *Deliberare utilia mora tutissima est.*

Utiles annotatiunculæ in datam regulam.

Dixi personale verbum, quia impersonale ante se nominativum non recipit: ut statur, curritur, pœnitet me peccati.

Dixi finiti modi, quia infinitivus ante se non nominativum, sed accusativum recipit, nisi poëticè vel historicè pro præterito imperfecto indicativi modi ponatur. Ter. *Omnes mihi invidere & mordere clanculum ego autem floccipendere:* id est omnes mihi invidebant & mordebant clanculum, ego autem flocci pendebam. Cicer: *Hic judices ridere, stomachari, atque acerbè ferre patronus causam sibi eripi.* Dixi vel subauditè, quia tribus modis nominativus ante verbum intelligitur. Primò, in omni verbo primæ vel secundæ personæ potest nominativus intelligi.

Ovid. *Et si quid faciam nunc quoque quæris, amo.*
Idem. *Venturæ memores jam nunc estote senectæ:*
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Raro exprimitur prima persona vel secunda, nisi fuerit emphasis aut discretio: Nos hominem accusavimus, vos damnastis. Emphasis est figura altiorem præbens intellectum, quàm quem verba per seipsa declarant, ut Æolus ad Junonem. Virg. 1. Æneid.

Tu mihi quodcunque hoc regni, tu sceptra Jovémque
Concilias: tu das epulis accumbere divûm.

Secundò, in verbis tertiæ personæ pluralis numeri intelligitur homines: veluti Lolium, ut aiunt, facilè crescit, difficulter perit. Sic ferunt, perhibent. Ovid. *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.* Tertiò, in verbis exceptæ actionis intelligitur nominativus Deus vel natura: ut pluit.

Quid verbum exceptæ vel exemptæ actionis.

Verbum exceptæ actionis est, cujus actus Deo vel naturæ tribuitur: ut pluit, fulminat, quia solus Deus verè dicit. Ego pluo, fulmino, tono, hyberno, pro hyemem facio. Apud Poëtas nominativus aliquando exprimitur. Theocritus apud Philelphum-

Fidere Batte decet, meliùs cras forsan habebit.
Sperandum est vivis, non est spes ulla sepultis.
Nunc pluit, & clarus nunc Jupiter æthere surgit.

Hæc exempti actus impersonalia dantur.

Fulminat atque *tonat, ningit, pluit,* atque *coruscat:*

Ver-

Vernat & *æstivat*, *gelat*, *autumnatque*, *hyematque*,
Hybernat, quandoque *tonitruat* atque *pruinat*,
Grandinat & *rorat*, *noctescit*, sive *diescit*,
Lucescit, simul *aurorat* conformia junges.

Postremò adjeci regulæ, vel aliquid pro Nominativo: Quinque enim modis ponitur aliquid loco Nominativi. Primò, infinitivus sine casu. Cato. *Legere & non intelligere, negligere est.* Quicquid ponitur loco nominativi, est generis neutri. Persius. *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.* Secundò, infinitivus cum accusativo ante se: ut Tyrannos vivere non expedit Reip. id dialectici vocant dictum. Tertiò, infinitivus cum aliquo casu post se. Pers. *At pulchrum est digito monstrari & dicier hic est.* Terent. *Seni verba dare est difficile. Est pii patris pio succurrere gnato.* Quartò, appellatum ut quòd studes, est tibi conducibile. Appellatum, est tota oratio nominativi & verbi, præcedente tali particula, quod, ve, ne, aut simili. Multò ornatiùs per dictum, quàm per appellatum loquimur. Diligenter igitur discant pueri hoc in illud mutare hâc viâ: Gaudeo quod tu benè vales. Gaudeo te bene valere. Quintò, quædam adverbia funguntur nominativi officio: ut partim virorum sunt occisi. Mart. *Cras te venturum, cras dicis, Posthume, semper, Dic mihi, cras istud, Posthume, quando venit?* Sunt qui dicunt dictionem technicè, seu materialiter sumptam, pro nominativo poni: ut Amo est verbum, sed talis dictio est verum nomen indeclinabile neutri generis.

Unum pluraliter non esse compellandum.

Ne puer uni pluralem, &c, Uni honoris causa non est pluraliter loquendum: ut Rogò te amice, venias ad prandium meum, non autem rogo vos amice ut veniatis. Sed de seipso potest quis tàm pluraliter quàm singulariter loqui. Quint. *Utinam hoc mihi fata præstarent, ut residuum laborantis animæ in tuo poneremus amplexu.* De his Erasmus sic ait, si probatos Grammaticos audimus, in primâ personâ, mutatur numerus persæpè, aut modestiæ aut festivitatis, aut Euphoniæ gratiâ. In secundâ personâ nunquam, nisi cum genus significamus, non personam. In tertiâ, invidiæ causâ raro. Exempla primæ personæ. Cic. ad Brutum. *Populo imposuimus, & oratores visi sumus.* Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.*

Ovid.Ep.1. *Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus Tam longæ causas suspicor esse moræ: Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est, Esse peregrino captus amore potes.* Ad solum Ulyssem scribens Penelope, taxat hic totum virorum genus

ES-

Exemplum tertiæ personæ. Ter. *Cum ad uxores ventum est, tum fiunt senes.* Nausistrata unum Chremetem per invidiam senes appellat.

Appendix.

Imperat ille modus præponit qui sibi quintum.

Vocativi (qui semper sunt secundæ personæ) imperativis præponuntur. Virg. *Eripe nate fugam, finemque impone labori.* Aliquando subauditur. *Ferte citi flammas*, sub: vos. Præterea quando uni loquentes, ad plures sermonem dirigimus potest locutio esse pluralis. Virg. *Vos O Calliope precor adspirate canenti.* Compellat Calliopen ad omnes musas sermonem dirigens, teste Landino.

REGULA ELEGANTIÆ.

Rectos si binos numerûm verbo variorum
Præponas, verbum quadrabit proximiori.
Omnia pontus erat, dic, & *domus antra fuerunt.*
At *vestes sunt lana*, feras: *est lana caveto.*

Verbum substantivum positum post duos nominativos diversorum numerorum, eleganter consentit cum posteriore nominativo.

Ovid. *Omnia pontus erat.* Idem. *Domus antra fuerunt.* Singularis numeri est Domus. Terent, *Amantium ira amoris redintegratio est.* Ovid. *De arte aman.* lib. 3 v. 111. *Vestes quas geritis sordida lana fuit.* Hæc tamen elegantia sæpè non observatur. Livius. *Captivi militum præda fuerunt.* (At vestes sunt lana, &c.) Si verbum substantivum ponatur inter duos nominativos diversorum numerorum concordabit cum præcedente: ut vestes fuerunt lana, non vestes fuit lana. Sermones summi Patris, sunt meditatio justi. Aliquando fit contra. Lucan, *Sanguis erant lacrymæ.*

Secunda regula principalis.

Cum substante, vocans, & vim quod servat eorum,
Si sit res eadem, post se rectum retinebunt.

Verbum substantivum, verbumque vocativum, & eorum vim habentia, regunt post se nominativum, qui significatur accipi pro eodem, cum nominativo præcedente explicitè vel implicite, ut Deus est omnipotens. Vocor Joannes. Cognominor Despauterius. Plaut. *Hic vigilans somniat.* Posterior casus non significatur accipi pro eodem: ut in his. Gladius est Petri. Pater est Joannis.

Annotatiuncula.

Ut verbum habet ante se aliquid vice nominativi, ita etiam post se : ut Furari est peccare, Cicer. *Magis isti serviunt, si observare est servire*, id est si observatio est servitus.

Quid verbum substantivum & quot.

Verbum substantivum est, quod aliis verbis substat in conjugando vel resolvendo : ut Lego, id est sum legens. Legor; lectus sum in præterito. Sum unicnm est verbum substantivum. Fio, substantivum non est, ut nec exto, nec exisito de quibus lege Laurentium Vallam.

Vim substantivi verbi habentia.

Triplicia verba habent vim verbi substantivi : primò, passiva, quorum activa regunt duos accusativos pro eâdem re acceptos : ut Crederis dives, quia dicimus, credo te divitem. sic habeor, judicor, æstimor, fio doctus. Salust. *Virtus clara æternaque habetur.* Ovid. *Quæritur Ægistus quare sit factus adulter. In promptu causa est desidiosus erat.* Secundò, multa verba neutra, veluti eundi, manendi, vivendi : ut concedo domum potus. i. eo. Ovid. *Victa jacet pietas.* Virg. *Ast ego quæ divum incedo regina, Jovisque & soror & conjunx.* Incedere est cum fastu & magno apparatu ire. Seneca. *Tenero ac molli passu gradum suspendimus, nec ambulamus sed incedimus.* Sedes tristis, curvus, & erectus. Vivo inops. Evado doctus. Dic etiam Evado in doctum virum. Tertiò, plurima alia verba activa & deponentia, quorum non constat certa regula : ut Audivi hoc puer. Feci invitus, melius quam invité. Nudus egressus sum de utero matris, nudus revertar. Hujusmodi nominativi eleganter ponuntur, penè pro adverbiis. Virg. 8. Æn. *Nec minus Æneas se matutinus agebat.*

Appendix.

Factus, habitus, creditus, & similia ab hujus farinæ verbis participia, post se capiunt casum quem ante se habent, adeo etiam ut, si Vocativi casus fuerint, vocativos casus post se copulent.

Lectule divitiis facte beate meis.
Rufe mihi frustra nequicquam credite amice.

Appendix altera.

Quotiescunque participium verbi substantivi, vocativi, vel vim eorum habentis, ponitur inter duo substantiva, concordabit cum præcedente : ut Petrus est factus mancipium Si vero utrique postponitur conforme erit utrilibet. Livius 6 decad. 4. *Ludos Megalesia appellatos.* Idem. lib. 9. decad. 3. *Ludi fuerunt Megalesia appellata.* Cicero. *Video amicitiam nostram inimicitias modo factas.*

Quid

Quid verbum vocativum, & quot.

Verbum vocativum est quiddam generale, quod per rei nomen præsertim proprium, aliquando etiam commune determinatur; ut Vocor Joannes. Quinque sunt verba vocativa: Nuncupor, appellor, vocor dicor, nominor. Eorum activa regunt duos accusativos, qui significantur ad eandem rem pertinere. Publ. *Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.* Vocativorum verborum vim habent, cognominor, agnominor, inscribor, salutor, baptizor, arguor, &c. Ut Cognominor Scipio, Agnominor Africanus. Horat. in arte poët.

Descriptas servare vices operumque colores,
Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?

APPENDIX.

Septem modis poteris exprimere quis vel qui vocaris, vocor, dicor nominor, appellor, nuncupor Petrus, est mihi nomen Petrus, est mihi nomen Petri. Plaut. *Nomen Mercurii est mihi.* Est mihi nomen Petro, hic est elegantissimus. Habeo nomen Petri. Author Servius. Habeo nomen Petrum. Idem author est. Sic dicimus, facio, impono, indo tibi nomen Joannes, Joannis, Joanni, Joannem.

Appendix de infinito esse & similibus.

Esse pares optat casus. Sed non malè dices,
Huic licet esse probum : loquitur sic Quintiliânus.

Esse, & alia à verbis utrinque Nominativum habentibus infinita, copulant similes casus explicitè vel implicitè, qui significantur accipi pro eodem. De nominativo, ut Petrus cupit esse doctus. De dativo, *Nobis non licet esse tam disertis.* De accusativo, *Apparet hunc esse servum Domini pauperis.* Cato : *Sperne repugnando tibi tu contrarius esse.* Claud. —— *Natura beatis omnibus esse dedit si quis cognoverit uti.* Apud poëtas Nominativus pro accusativo positus invenitur, Luc. *Tutumque putavit, Jam bonus esse socer.* Ovid.—*Sed enim quia rettulit Ajax, Esse Jovis pronepos*—

ANNOTATIUNCULA.

In dictis copulantur similes casus explicitè, in sequentibus

tibus nominativi & accusativi implicitè. Ter. *Hei mihi! disce esse Pater ab his qui verè sciunt. Tibi placet evasisse divitem*, subauditur *te*: At si dicas, tibi placet evasisse diviti, nihil subaudies. Præstat vivere pauperem, quam injustè divitem: venustè subauditur generalis accusativus aliquem.

De Nominativo & obiter de aliis casibus, figuratè constructis.

Figura est ratio loquendi à vulgari sermone & trito differens; quæ ratione aliqua aut authoritate nititur. Virg. Æn. 1. *Miratur molem Æneas magalia quondam*. Figuratè dixit Virg. Dic *molem, quæ fuit magalia quondam*. Figura non erit, quia nihil arte novatum, nihil à communi ratione remotum.

Figura est triplex Dictionis, Locutionis, Constructionis.

Dictionis figura est, quæ fit in Dictione. Quatuordecim figurarum dictionis, ut summatim dicam, hæc natura est, ut dictionem vel augeant: veluti Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, Ectasis, Diæresis: vel minuant, ut Aphæresis, Syncopa, Apocope. Systole, Synæresis, Eclipsis, Synalœpha: vel invertant ejus elementa: ut Antithesis, Metaphesis. Unde Græco nomine metaplasmi, hoc est, transformationes vocantur. Ectasis verò non auget dictionem syllabâ sed tempore. Ita Systole non minuit dictionem syllabam auferens sed tempus.

Virg. *Obstupui steteruntque coma, & vox faucibus hæsit.*

In steterunt artificiosissimè penultimam corripuit, ut subitum terrorem magis exprimeret. Figura locutionis est, quæ circa loquendi aliquem modum, non circa congruitatis regulam versatur: ut *sine Cerere & Baccho friget Venus*; est Metonymia, quia inventor pro invento capitur. Figura constructionis est quæ circa Grammaticas constructiones versatur: Et sunt novem: Appositio, Exocatio, Syllepsis vel Conceptio, Prolepsis, Zeugma, Antiptosis, Synthesis; Eclipsis, Synecdoche. De hac ultimâ in constructione genitivi, commodior erit dicendi locus.

APPOSITIO.

Apponens conjunge pari casu duo fixa,
Esto res eadem; declaratumque præito,

Si duo vel plura nomina substantiva ad eandem rem pertinentia conjungantur sine conjunctione, erunt ejusdem casus per appositionem : ut Fratres gemini, fluvius Rhenus urbs, Roma, arbor Morus, mensis Augustus, Marcus Tullius Cicero Orator suavissimus.

Quid appositio.

Appositio est sine conjunctionis medio substantivorum ad eandem rem pertinentium, in eodem casu positio : ut Urbs Roma. Horat. *E genus & formam regina pecunia donat.*

Verùm cum dico, fluvius & Rhenos, urbs & Roma, non est appositio. Notandum appositionem per omnes casus fieri, quia semper in casu conveniunt, licet genere & numero dissideant. Ovid. 15. Met. v. 116. *Quid meruistis oves, placidum pecus?* Virg. *Ite meæ quondam felix pecus, ite capellæ.*

Substantiva in appositione duobus modis possunt esse diversorum numerorum : Priore, ubi alterum numero singulari caret ; ut urbs Athenæ Pisces signum, quoniam duo sunt. Virg. —*Corydon ardebat Alexin Delicias Domini.*—

Posteriore, ubi alterum est collectivum. Ovid.

Turba ruunt in me luxuriosa proci. Idem.

Quid meruere boves animal sine fraude doloque?

Animal hic collectivum est, sic apud Juvenalem :

Quanta est gula, quæ sibi totos

Ponit apros, animal propter convivia natum?

Tribus de causis fit Appositio, Primò, causâ restringendæ generalitatis: ut urbs Grandavum, Arbor laurus, Mensis Junius. Secundò, causâ removendæ æquivocationis : ut Leo signum ardet. Plin. *Lupum piscem non vidit Italia.* Æquivocum est polysemum ; hoc est, dictio diversâ significatione, multa significans, ut canis. Tertiò fit causâ attribuendæ proprietatis : ut Plato homo doctissimus.

Appositio declaratur per participium ens, licet parum sit in usu, teste Prisciano : ut diligo Petrum, hominem justum, i. Petrum entem hominem justum Occurrit etiam uti alterum substantivorum ponatur in genitivo, nempe quod specialius est, ut oppidum Antiochiæ: urbs Paravi: terra Italiæ. Et sic fit regimen

EVOCATIO.

Si ternam primæ des, totum sit tibi primæ.
Sique secundæ des ternam, totum esto secundæ.
Pauper ego canto : Luca vir maximus audi.

Quando immediatè primæ vel secundæ personæ jungitur tertia,

tia, tota oratio eſt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut Ego pauper canto, tu dives trepidas. Dico immediatè quia in Evocatione non poteſt intercedere conjunctio, eſtque hæc figura appoſitio quadam: exigit enim & perſonas ad eandem rem pertinentes, quarum evocans ab evocatâ declaretur, & prætereà reſolvi poteſt per ens, ut appoſitio: veluti, Ego pauper nil timeo, i. Ego ens pauper, aut qui ſum pauper. Defende me tu vir optimus. Tace tu homo imperitus, ens, ſubintelligitur, teſte Valla, tertio elegantiarum libro.

Quid ſit Evocatio.

Evocatio eſt continua tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio: ut ego Joannes ſedeo. Virg. *Non omnia poſſumus omnes.* Quatuor ſunt neceſſaria in evocatione: perſona evocans, perſona evocata, abſentia conjunctionis, & verbum perſonæ evocanti conforme, perſona evocans eſt prima vel ſecunda perſona: Sola tertia eſt evocata. Duplex eſt evocatio, explicita & implicita. Explicita eſt ubi perſona evocans, cum evocatâ exprimitur: ut ego Petrus ſcribo, tu Paulus ludis. Tit. Liv. *Audi tu populus Albanus.* Implicita eſt ubi perſona evocans ſubauditur. Cicer. *Trahimur omnes laudis ſtudio. Ave Cæſar ſummus Imperator.* Horat. *Decipimur ſpecie recti pars maxima vatum.* Ovid. *Si qua voles aptè nubere, nube pari.* Cic. *Omnes trahimur & ducimur ad ſcientiam cupiditate gloria.* Perſona evocans & evocata tribus modis poſſunt eſſe diverſorum numerorum. Primò, ubi alterum ſingulari numero caret, aut ſaltem heteroclitum eſt: ut Ego deliciæ tuæ canto. Secundò, in collectivis. Ovid. —— *Populus ſuperamur ab uno, Vixque viro.* —— Senſus eſt, nos populus ſuperamur. Virg. *Nos tua progenies, cœli quibus annuis arcem, Prodimur.* — Tertiò, in diſtributivis. Ovid. *In magnis læſi rebus uterque ſumus.* Perſona exocans (nos) intelligitur, quia ſenſus eſt: Nos uterque ſumus læſi.

Paraſceue ad conceptionem.

Quæ per &, aut ſocias jungo, dant ritè valorem.
Pluralem: ſic *cum* pro conjungente repoſtum.

Duo vel plura ſingularia copulata per conjunctionem, vel per præpoſitionem CUM, pro ET, valent ſæpè dictionem pluralis numeri: nt Ego & tu, i. nos, tu & iſte, i. vos, Petrus & Joannes, id eſt illi. Ideo verbum, vel adjectivum, aut relativum erit pluralis numeri: ut Joannes & Petrus ludunt, quos video. Virgilius & Ovidius ſunt docti. Exemplum de CUM.

Apu-

Apuleius. *Postquam finitum est illud Paridis judicium, Juno quidem cum Minerva tristes & iratis similes à scena redeunt, indignationem repulsa gestibus professa.*

Ovid. *Ilia cum Lauso de Numitore sati.*

Nota quod conjunctio aliquando intelligitur per Asyntheton. Terent. *Dum ætas, metus, magister prohibebant.* Quandoque multiplicatur per Polysyntheton: ut Ego & Petrus, & Paulus currimus.

Conceptionis regula.

Personam atq; genus semper dabimus mage digno.
Prima quidem reliquis præstat, ternæq; secunda.
Masculeum reliquis præstat, neutri muliebre.

Copulatum æquipollens uni plurali est ejus personæ, aut generis, cujus est pars dignior, per conceptionem. Exemplum de personâ. Ego & tu est primæ personæ, quia est pars dignior: ideo dicemus. Ego & tu disputamus. Exemplum de genere: Petrus & Anna est masculini generis. cujus est pars dignior copulati petrus: ideo dicemus per adjectivum, masculini generis Petrus & Anna sunt pii.

(*Prima quidem reliquis præstat*, &c.) Prima persona dignior est secundâ & tertiâ. Secunda vero solum tertiâ. Concipit ergo prima secundam & tertiam, secunda tertiam tantum. Tertia persona, ut indignior nunquam concipit (*Masculeum reliquis præstat*, &c.) Masculinum genus dignius est fœminino & neutro, quæ ab illo concipiuntur. Fœmininum superat & concipit neutrum: ut Lena & scortum sunt impudicæ

Quid Syllepsis.

Conceptio est mediata indignioris ad dignius reductio: ut Ego túque damus. Quinque in conceptione sunt necessaria: Dictio concipiens dictio concepta, copula, verbum vel adjectivum concordantia cum dictione concipiente & non conceptâ. Concipere hîc est dignius esse, & ad se trahere. Conceptionis quatuor sunt species: personarum, generum numerorum, casuum.

Conceptio personarum.

Personalis erit syllepsis, si modo verbum
Ritè coaptetur personæ nobiliori.

Conceptio personarum est, in quâ persona à personâ concipitur: ut Ego & Cicero valemus: Et est duplex, directa & indirecta: Conceptio directa est, quæ fit sine cum: ut Tu & Petrus luditis: Indirecta est, quæ fit per cum præpositionem personæ

fonæ concipienti adjunctam : ut Tu mecum gaudemus. Virg.

—divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.——

Conceptio Generum.

Tum generum fiet syllepsis, mobile quando,
Aut referens, generi respondet nobiliori.

Conceptio generum est, in quâ unum genus concipit alterum : ut Mars & Venus capti. Ptolemæus & Cleopatra sunt reges. Pater & mater sunt amandi, quos jubemur honorare. Conceptio generum est duplex, explicita & implicita. Explicita est, in qua genus conceptum & concipiens exprimuntur : ut Joannes ejúsque uxor sunt pii. De Syllepsi generum implicita hi sunt versus.

Implicitam vocites generum Syllepsin, *uterque Est probus*, at debent mas & fœmella notari.

Conceptio generum implicita est, quando de viro & fœmina loquimur, non expressis concipiente & concepto : ut Uterque est probus, de Petro ejusque uxore. Uter parentum tuorum est mortuus. Semper oportet loqui de viro & fœmina, alioqui nulla esset figura. Genes. *Erat uterque nudus*, de Adam & Heva dicitur. Virg. de Cupidine & Venere. Æn. 4.

Una dolo divûm si fœmina victa duorum est. Ovid. Fast. 3. *Nubere si qua voles, quamvis properabitis ambo,*
Differ, habent parvæ commoda magna moræ.

Conceptio generum implicita fit quinque modis. Primò, per distributivum : ut Uterque est probus, Nullus homo est Græcus. Secundò, per particulare : ut Alter horum loquitur. Tertiò, per demonstrativum : ut Hi sunt Christiani. Quartò, per quæsitivum : ut Quis horum mentitur sexum ? Quintò, per substantivum: ut Latona peperit geminos, *viz.* Apollinem & Dianam.

Conceptio casuum.

Syllepsis casus, per cum connectere verbo.
Plurali primum casum solet atque latinum.

Conceptio casuum est, in quâ nominativus tertiæ personæ concipit ablativum mediante præpositione cum. Virg. 1. Æn. *—Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt.—* i. Quirinus & frater Remus. In hujusmodi orationibus qualis est, Ego tecum ludimus, magis est personarum conceptio, quàm casuum : ideo dixi nominativus tertiæ personæ.

Conceptio Numerorum.

Posterior numerus vult dignior esse priore.

Con-

Conceptio numerorum eſt,ubi plurale concipit ſingulare: ut Diſcipuli & præceptor ſtudiis fatigantur. Milites & princeps ſunt bellicoſi. Aldus affirmat plurale debere præcedere: ut Virg.—*Sunt nobis mitia poma. Caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis.* Alioqui fieri Zeugma ait.

In conceptionem generum annotatiuncula.

Vix benè dicitur, Calamus & papyrus ſunt ſtudioſo neceſſarii, quia in conceptione generum, copulatum debet ſignificare res animatas, ſin minus; Adjectivum ei dabitur neutri generis, per regulam indifferentiæ.

REGULA INDIFFERENTIÆ.

Sint res abſque animâ, ponetur mobile neutrum.

Quotieſcunque ſubſtantiva rerum inanimatarum cujuſcunque generis conjunguntur ad adjectivum, vel demonſtrativum, vel relativum plurale ipſum erit neutri generis ferè ſemper. Saluſt. *Nox & præda hoſtem remorata ſunt.* Luc.——*Serpens, ſitis, ardor, arenæ. Dulcia virtuti: Gaudet patientia duris. Virga tua, & baculus, ipſa me conſolata ſunt.* Cicer. *Eâdem mente comprehendimus colorem, ſaporem, odorem, ſonum, quæ nunquam animus cognoſceret. In promovendis, ætas, maturitas, gravitas morum, & literarum ſcientia ſunt inquirenda.* Tit. Liv. *Labor voluptàſque diſſimillimâ naturâ, ſocietate quâdam inter ſeras naturali ſunt innexa.*

Dixi ferè ſemper: quia quando res ſunt inanimatæ, ſit aliquando conceptio generum, ſed rariſſimè. Luc. —*Hinc leges & plebiſcita coacta.* Cicero in ſom. Scip. *Conſilia cœtuſq; hominum jure ſociati, quæ civitates appellantur.* Saluſt. *Fama atque fortuna eorum pares ſunt.* Juſt. *Miſericordia in eo & perfidia pari jure dilectæ* Fit & implicite indifferentiæ regula, veluti: Utrumque eſt homini utile: ſcilicet aqua & ignis. Similiter ubi non de multis loquimur, ſed multa uni convenire ſignificamus. Plaut. *Utrumque hæc multiloqua, & multibiba eſt anus.*

PROLEPSIS.

In partes totum partitur ritè Prolepſis,
Cum verbo poſitum, Tacitum quandoque videbis.

Propter totum cum verbo vel adjectivo congruè conſtructum in partibus, verbum vel adjectivum eleganter intelligitur per prolepſin: quæ Latinè præſumptio dicitur. Terent. *Ambo defeſſi ſumus ego vapulando, ille verberando.* Liv. *Duo reges, alius aliâ via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt.* Vidi duos angelos

angelos sedentes, unum ad caput, alterum ad pedes, ejus. Totum est dictio pluralis numeri, ut Homines, aut copulatum, ut petrus & paulus: aut dictio collectiva: ut Turba, populus.

Quid prolepsis.

Prolepsis est attributio proprietatis toti diviso in suas partes, quæ totius proprietatem vario modo continent: ut Omnes student: hic scientiæ, ille pecuniæ; alius Veneri. Totum est omnes, cui attribuitur proprietas student, quæ in partibus hic, ille, alius vario modo continentur. In prolepsi sunt quinque necessaria, Totum, partes, determinationes partium, proprietas, & ordo. Proprietas, est verbum vel adjectivum, ordo in eo consistit, ut præcedat totum, & partes sequantur. Duplex est prolepsis, explicita & implicita; Implicitam indicat posterior versus, eámque vocat tacitam: Prolepsis explicita est, in qua totum & partes exprimuntur: ut Sal. *Exercitus hostium duo. unus ab urbe, alter à Gallia obstant.* Implicita est in qua totum intelligitur, vel partes in adjectivo continentur. Ter. *Curemus aquam uterque partem, tu alterum ego item alterum.* Totum nos intelligitur in curemus, & partes continentur in uterque: Ego & tu nempe. Salust. *Cœperunt se quisque magis magisque extollere.* Ovid. *Vestras quisque redite domos*, pro vos redite domos, tu tuam, alius suam.

ZEUGMA QUID.

Unius est verbi ad diversa reductio Zeugma,
Aut adjectivi. *Nihil hic, nisi carmina desunt.*
Irâtus Rex est, Reginâque non sine causâ.

Zeugma est unius proprietatis ad diversa reductio: ut Carus est panis & vinum. Ego sicut fœnum arui. Differt Zeugma à Syllepsi, In Zeugmate una proprietas diversis tribuitur, uni expressè, alteri subauditè: ut iratus est Rex & Regina. In Syllepsi proprietas pluribus tribuitur simul: ut Rex & Regina irati sunt. In Zeugmate quinque sunt necessaria, proprietas, duo substantiva conjungens & concordantia proprietatis, cum uno expressè, cum altero intellectè. Tres sunt Zeugmatis species. Protozeugma, Mesozeugma, & Hypozeugma: Latinè Zeugma à superiori, zeugma à medio, Zeugma ab inferiori. Protozeugma est, in quo verbum vel adjectivum ponitur in principio. Virg. *Nunc silet omnis ager, pecudes, pictaque volucres.* Mesozeugma, est in quo verbum vel adjectivum ponitur in medio. Corn. Tacit. *Mediocres poëtas nemo novit, bonos pauci.* Virg. *Caper tibi salvus & hœdi*: Cœli movendi sunt, & terra,

Hypo-

Hypozeugma est in quo proprietas in fine ponitur. Virg. —*Nihil hic nisi carmina desunt.*

Ter. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.*

Antiptosis seu casûs Enallage.

Antiptôsis erit, pro casu ponito casum.
Pars etiam mutata locum pro parte tenebit:
Pro genere adde genus, tum verbis, nominibusque:
Personam pro persona; pro tempore tempus,
Próque modo suppone modū, numerúmq; decenter
Pro numero, tibi fiet Enallaga rarior usu.

Antiptosis quæ Enallages est species, est casûs positio pro casu. Horat. *Macte virtute esto*, pro mactus. Duplex est antiptosis; Licita est illicita. Licita ut id genus, pro ejus generis: id ætatis, pro ejus ætatis: id temporis profectus est, pro eo tempore, quibus in extremis, pro in quorum extremo, & quam plurimæ in orationibus etiam usurpatæ. Illicita quæ notanda potius, quàm imitanda. Plaut. *Alienis rebus curas* pro res alienas. Idem. *Quid tibi hanc rem curatio.* Terent. *Boni & liberalis viri officium functus es.* Pro officio, Enallage est permutatio, vel unius partis orationis pro aliâ, vel accidentis pro alio accidente. Sic nomen pro adverbio, Libens faciam. Adverbium pro nomine. Ter. *Hinc illæ lachrymæ* pro ex hoc. Verbum pro nomine. Velle suum cuique est. i. Voluntas. Sic conjunctio pro adverbio, quidem pro certè. Et eâdem parte proprium pro possessivo: Dardana suscitat arma, i. Dardania. Sic proprium pro adjectivo. *Hector uterque animo, Tullius eloquio*, pro fortis & disertus. Accidentia pro accidentibus.

Activum verbum pro passivo. —Nox humida cœlo præcipitat, pro præcipitatur. Et Virg. *Pictis bellantur Amazones armis*, pro bellant activo. Persona pro altera Ter. *Si quis me quærat Rufus præsto est*, pro præsto sum: nam ipse loquitur. *Dii faciant sine me non moriatur ego.* Tempus pro tempore, Virg. 3. Æn. *Et ni mea cura resistat*, pro resisteret, vel restitisset.

Sic modus pro modo: quiescas pro quiesce: ut sæpe infinitivus pro præterito imperfecto indicativi. Ter. *Facile omnes perferre ac pati*, pro perferebat & patiebatur. Salust. *Romani festinare*: pro festinabant.

Numerus etiam pro numero. Dedimus operam, pro dedi. Cic. *Si tempus est ullum, jure hominis necandi. quæ multa sunt*, pro

pro tempora. --Medióque ex hoste recepit, pro hostibus.

SYNTHESIS.

Synthesis haud vocem, sed cernit significatum,
Rem magis aspiciunt, quàm vocem sæpè poëtæ.

Synthesis est figura in quâ constructio refertur ad sensum & intellectum non ad vocem, ut 1. Æneid. *Pars in frustra secant, verubusque trementia figunt.* i. aliqui. Hanc figuram apud oratores vix unquam reperies, sed familiaris est poëtis & historicis, præcipuè tamen poëtis. Synthesis est triplex, adjectivi & substantivi, Relativi & antecedentis, Nominativi & verbi. Synthesis inter adjectivum & substantivum, Relativum & antecedens, quinque fit modis, primò ratione discernendi sexus. Plaut. *Audivi sæpè hoc vulgò dicier solere elephantem gravidam perpetuos decem esse annos.* De relativo ut si quis dicat, Anser, quæ incubat ovis. Secundò, ratione subauditionis: ut --Præneste sub ipsa, subaudi urbe. Rex est Carnoti, quæ est pulchra, scilicet urbs. Tertiò, ratione collectivi. Corn. Tac. *Magna pars saucii, aut palantes in montem Vocetium perfugere.* Apu. *Vulgus ignobile quos, &c.* Quartò, ratione distributionis. Ovid. 2. remed. *Utraque formosa Paridi potuere videri.* Ter. *Si quisquam est, qui placere se studeat bonis quamplurimis, in his poëta nomen profitetur suũ.* Quintò, ratione abstracti pro concreto positi. Ter. *Scelus, post quã est ludificatus virginẽ, ad rem respexit,* teste Donato. Idem. Ubi illic scelus, qui me perdidit, i. plurimum scelestus. Synthesis in nominativo & verbo fit duobus modis, priore ratione collectionis Stat. *En utraque gentis Turba rogant.* Posteriore, causa distributionis, Sal. *Uterque insaniunt.* Ovid *Quo ruitis? Vestras quisque redite domos.*

ECLIPSIS.

Multa per Eclipsin sæpè intellecta tacentur.
Dictio namque regens casum, vel dictio recta
Sæpè deest: supplenda tamen cum postulat usus.

Dictio sæpè regens casum, aliquando etiam dictio recta eleganter subauditur. Difficilia quæ pulchra, subaudi, sunt. Ter. *Ubi ad Dianæ veneris.* Cic. *Quod in tabulis quæ sunt ad Opis patebat.* Tit. Liv. *Linteis libris ad Monetæ inventis:* subaudi, templum.

Eclipsis est prætermissio necessariæ dictionis ad rectam orationis structuram, quæ in omnibus orationis partibus locum habet & gratiam: quam eruditè & copiosè, sicuti & reliquas figuras tractat Linacer.

Adverbia & interjectiones.

En, ecce, hē, primū quartumve aliquándo requirunt
Heu petit & quintum, velut o, hei, væhq; dativum.
Proh, primum, quartum, quintumq; notatur habere.

Hæc adverbia demonſtrandi, en, ecce, hem, petunt poſt ſe nominativum vel accuſativum. Cic. *Ecce tibi ſtatus noſter*. Ter. *Hem aſtutias*! Hem comicum eſt, non oratorium. En ſæpe exprobrantis. Ponuntur & ſine caſu, & tunc fere utimur, ubi quid ex improviſo fieri ſignificamus.

(Heu petit & quintum, velut) Heu, & O, petunt poſt ſe nominativum, accuſativum, & vocativum. Plin. *Heu dementia, allatoris adventus ſemper eſt gratus*. Cic. *O variam volucremque fortunam*! Item. *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contráque ficlas omnium inſidias, facile ſe per ſeipſam defendit*? O ſervit omni affectui, teſte Valla, & pulchrè ſubauditur, quando affectus eſt parum vehemens. Cic. in Anto. *Indignum facinus, & hominem nequam*. Hui, levioris caloris eſt interjectio petens accuſativum. Ter. *Hui tam graves raſtros quæſo*.

(Hei væhque dativum) Duæ interjectiones, *hei* & *væh*, regunt dativum poſt ſe. Virg. *Hei mihi qualis erat*.— Mart *Væh tibi cauſidice* Væh quoque cum accuſativo antiqui poſuerunt.

(Proh primum &c.) Proh interjectio dolentis, indignantis, & aliquando admirantis conſtruitur cum nominativo, accuſativo, & vocativo: ut Proh dolor. Plaut. *Proh ſancte Jupiter, quid video*? Terent. *Proh Deûm, atque hominum fidem*.

Junguntur verbis adverbia, nominibuſque,
Participiſque, aliis conſtructa adverbia cernes.

Exempla regulæ: benè audit, temerè judicans, Vix vir, Valdè benè. Cætera huc pertinentia vivâ voce diſcipulis ſunt tradenda.

REGIMEN GENITIVI.

REGULA PRIMA.

SI duo continuè jungántur fixa, nec una
Sit res, in pátrio rectè caſu dabis unum.

Omne nomen ſubſtantivum regit alterum ſubſtantivum in genitivo, ſi ipſa pro diverſis ſignificantur accipi, conjunctione nec explicitè nec implicitè intercedente: ut Ager Petri. Facun-

cundia Ciceronis. Biantis dictum. Valere corpore, naturæ munus eſt: Divitiæ dantur à fortunâ. Sapientia animi bonum eſt. Summa ſummarum, apud Plin.

Elegantiæ Regula.

Quoties loquendum foret per quis, quæ, quod, multus, is, minor, tantus, quantus, & alia nonnulla adjectiva, venuſtè adjectivum in neutro genere ſubſtantivum efficiemus, mutando prius ſubſtantivum in genitivum. Quæ cauſa, quid cauſæ: multa pecunia, multum pecuniæ. Nullus in nihil vertitur: ut Nullus locus, nihil loci. Plaut.

Neque habet plus ſapientiæ quam lapis.
Quantum quiſque ſuâ nummorum ſervat in arcâ;
Tantum habet & fidei ——— Horat.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus invidiæque.

Pleraque adjectiva neutra pluralia regunt genitivum ſingularem, Acuta belli, Aperta Oceani. Vel pluralem ſæpiùs: Amara curarum: Ardua montium: incerta caſuum: anguſta viarum: ubi rectio ponitur pro convenientia, pro amaras curas, anguſtas vias, &c. Pulcherrimum eſt id temporis pro eo tempore: id ætatis pro eâ ætate: id locorum pro eorum locorum. Neque hoc regimen ſolum in nominativo aut accuſativo fit. Valer. Max, *Fuerat eodem loci.* Idem. *Multo jam noctis ſerum auxilium venit.* Nomen ſubſtantivum regit genitivum primitivi pronominis: Arma illius. Quia primitiva capiuntur ſubſtantivè, & à ſubſtantivis pendent.

Appendix.

Inſtar* amat patrium, quandoque notabis *ad inſtar.
De Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri.

REGULA SECUNDA.

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paſſio fertur.
***Filius* ergo *mei*, ne dixeris : at *meus* inque.**

Nomen ſignificans rem poſſeſſam, non poteſt pro poſſidente vel habente regere genitivos primitivorum paſſivè ſignificantes, mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: ſed pro iis ſumit poſſeſſiva. Filius mei, non dicitur, ſed meus : nec pater noſtri; ſed noſter: quia mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, non ſignificant poſſeſſorem, ſed paſſivè rem acceptam: ut Amor tui, quo amaris. Deſiderium mei, quo ego deſideror. Amor tuus, quo tu aliquem amas. Deſide-

rium meum, quo ego desidero. Siquidem meus, tuus, suus, noster, vester, activè significant, & cum suis substantivis conveniunt, sicuti genitivi primitivorum reguntur solùm à nominibus substantivis.

Possessiva tenent patrios pronomina quinos.

Pronomina possessiva quinque, Meus, tuus, suus, noster, vester, Genitivos quintuplices adsciscunt. 1. Numerorum cardinalium: Noster duorum eventus ostendet, utra gens sit bello melior. 2. Universalium & particularium. Cic. *Voluntati vestræ omnium parui.* Idem, *Qui vestris paucorum laudibus respondent.* 3. Adjectivorum: unius, ipsius, solius. Cic. *Solius enim meum peccatum corrigi non potest.* Idem. *Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris,* 4. Participiorum. Ovid. 1. Amor. -- *Sæpè rogabis, Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.* --*Nostras vidisti flentis ocellos.* 5. Substantivorum. Cicer. *Tuum hominis simplicis pectus vidimus.* Genitivi nostrum & vestrum partitivè capiuntur, & cum iis eandem Syntaxin habent: uterque nostrum, nullus vestrum.

REGULA TERTIA.

Temporis, atque loci, quantique adverbia quædam, Exoptant patrium: dic *venimus illius ergo.*

Quædam adverbia temporis, loci, quantitatis, regunt genitivum. Temporis, *In Esaia,* tunc temporis, tum temporis, interea loci, id est temporis, pridie illius diei. Postridie absolutionis. Cic. Dicimus etiam pridie Calendas, postridie Nonas, pridie Idus, & tunc intelligi videtur præpositio ante vel post, cujus virtute accusativum habent. Loci, ubivis gentium, nusquam gentium, unde gentium, ubi terrarum, in quibus gentium & terrarum, solum ornatûs gratiâ ponuntur. Cicer. *Tu autem abes longè gentium* Cæsar. *Eo discordiæ ventum est;* valde elegans locutio, pro ad eam discordiam. Cic. *Quo miseriæ venimus!* Persius. *Huccine rerum Venimus?* Quantitatis? *Satis loquentiæ.* Affatim lignorum, partim hominum. Ovidiana Helena ad Paridem: *Nec tibi plus cordis, sed magis oris inest.* Plaut. *Virtute ambire oportet, non fautoribus: Sat habet fautorum semper qui rectè facit.*

Cave dicas parvum vini, sed parum: nec magnum oris, aut majus oris, sed multum & magis. Ubi enim adverbia sunt quantitatis, nominibus neutri generis genitivum vix damus. Ergò aliquando adverbium est cum genitivo. Virg. 6. Æneid. --*Illius ergò Venimus, & magnos Erebi tranavimus amnes.*

REGULA QUARTA.

Quævis proprietas, aut pars cui mobile jungis,
Laudem significans, aut vituperamen, habeto
Aut patrium aut sextum: ceu *vultus fœmina pulchri*,
Aut *vultu pulchro*. Quandoque Synecdoche habebit
Ritè locum quarto, aut sexto: ceu *candida collum*
Aut *collo*: *miserè doleo cor*, *cordève* dices.

Substantivum subjecti, aut totius, regit dictionem proprietatis, aut partis cum adjectivo laudis vel vituperationis, in genitivo vel ablativo. Proprietatis, ut Vir summæ virtutis, vel summa virtute. Plin. *Aristoteles vir immensæ subtilitatis*. Cicer. *Non multi cibi hospitem accipies, sed multi joci*. Terent. *Homo antiquâ virtute ac fide*. Partis, Populus duræ cervicis, vel durâ cervice. Herba magnæ radicis, vel magnâ radice. Parasitus avidissimæ gulæ, vel avidissimâ gulâ. Terent. *Virgo rufa, cæsia, sparso ore, adunco naso*. Subjectum est, cui aliquid accidit: ut Homo subjectum es scientiæ, proprietas est res quæ accidit: ut Scientia est proprietas, quia accidit homini.

Synecdoche quando fiat.

Quandoque Synecdoche habebit, &c.) Nomen adjectivum, aut cum participio verbum passivum, aut neutrum, significans proprietatem, aut accidens in parte rei, potest illius partis dictionem in accusativo vel ablativo regere per Synecdochen: ut Æthiops albus dentes vel dentibus. Doleo caput vel capite. Frangor brachium vel brachio. Fractus membra vel membris.

Synecdoche quid.

Synecdoche est, quando adjectivum vel verbum conveniens cum toto, regit partem totius in accusativo vel ablativo: ut Puer bonus indolem vel indole. *Ennius ingenio maximus, arte rudis.*

Synecdoche fit vel per	Adjectiva vel	Nominal.	puer bonus indolem vel indole
		Participialia.	Vir vulneratus caput vel capite.
	Verba vel	Neutra.	Petrus rubet faciem vel facie.
		Passiva.	Petrus truncatur manus vel manibus.

Hæc figura tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, nihil ad externa respiciens, proinde Synecdoche non est. Potens divitiis. Gravis pietate. Præditus dignitate. Sed in hoc Martialis disticho in Zoilum.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

Synecdoche dividitur in directam & indirectam. Directa est, in qua veræ partis dictio in accusativo vel ablativo regitur: ut Nuda pedem vel pede. Indirecta Synecdoche est, in qua non vera pars, sed pro parte adjacens quippiam reperitur. Virg. 1. Æneid. *Perfusus sanie vittas.*—

In Synecdoche constructionis tria sunt necessaria: Totum, pars, proprietas id est verbum vel adjectivum. Constructionis synecdoche poëtis maximè licet uti, proximè deinde historicis, oratoribus vix unquam.

Regula quinta, Opus Usus.

Poscit *opus* sextum, tolerans quandoque secundum,
Ut *mihi libro opus est, at opus dux,* Tullius inquit
***Est nobis.* Ut *opus* Plautus sic utitur usus.**

Opus substantivum regit ablativum cum dativo intercedente verbo sum: habet quoque sed rarissimè genitivum pro ablativo. Cic. *Authoritate tua nobis opus est, & consilio & etiam gratia.*

Ovid. *Non minor est virtus, quàm quærere parta tueri.*
Casus inest illic, hîc erit artis opus.

Salust *Priusquam incipias, consulto, & ubi consulueris, maturè facto opus est,* Hic ablativi participiorum neutri generis eleganter ponuntur pro infinitivis consulere & facere. (*At opus dux Tullius,* &c.) *Opus* pro necessario interdum adjectivè indeclinabile convenit cum substantivo, in genere, casu, & numero. Cicer. *Dux nobis & auctor opus est.* Idem. *Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi.* Cæsar. *Respondit, si quid ipsi à Cæsare opus esset, sese ad eum venturum fuisse.* Sic dicimus, opus est mihi consilio à te (Ut opus Plautus sic utitur usus) Usus capitur aliquando pro opus, & regit similiter ablativum cum dativo intercedente verbo substantivo, præsertim apud Plautum in Asinaria. Viginti jam usus est filio argenti minis. Menedemus apud Ter Mihi sic est usus, tibi ut opus est facto, face. *Ch.* An cuiquam est usus homini, se ut cruciet? *M.* Mihi est)

Regula de adjectivis verbalibus.

Activè signans verbale dabit genitivum
Mobile: ceu quædam, quorum vix scitur origo.

Adjectivum verbale & participiale activè significans, regit ge-

genitivum:ut quædam adjectiva, de quibus an verbalia sunt ambigitur: ut Amans vini: patiens frigoris: Consultus juris. Memor beneficii: Compos voti. Ut plurimorum nominum ad hanc regulam pertinentium vis liquescat, opus est sequentem annectere differentiam.

Amans vini & amans vinum sic differunt:Amans vini est qui multum vinum cupit, & ex consuetudine amat: nec præsens tempus hic magis significatur quàm præteritum : est enim Amans nomen comparabile. Amans vinum est, qui jam amat vinum, & participium est. Sic patiens frigus, qui patitur. Patiens frigoris, qui per multam consuetudinem frigus facilè tolerat, & multos videas patientes frigus, minimè patientes frigoris. Doctus Grammaticam, qui Grammaticam didicit, etiamsi neglexerit, participium est. Doctus Grammaticæ, qui multo usu Grammaticam callet nomen est; Ita dices in reliquis.

Undecuplicia adjectiva nomina regunt casum hujus regulæ : Primo in ans & ens.

Amans,fugiens patiens,fugitans,potens pro potentiam habens nam pro abundans etiam ablativum habet. Virg. de Italia. *Terra antiqua potens armis,atque ubere glebæ.*

Sen. *Amantes tui amat.* Sal. *Catilina patiens inediæ algoris, vigiliæ, supra quam cuiquam credibile est.*Tac. *Vulgus cupiens voluptatum.* Juvenal. *Metuens virgæ jam grandis Achilles.* Salustius *proprietatum in verbis retinentissimus,consuetudini concessit.*

Secundo in tus, sus, è præteriti temporis participiis.

Doctus, indoctus, profusus, peritus, imperitus, insuetus, suspensus, Salust. *Alieni appetens, sui profusus.* Horat.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilæ discive trochive quiescit,
Ne spissæ risum tollant impunè coronæ.

Tertiò in ivus.

Cometes est belli significativus. Plin. Imitativus juris, multis sic utuntur medici:ut Herba expulsiva veneni. Vinum incentivum libidinis: sic virtus sui diffusiva. Lapis consistivus sanguinis. Potio opitulativa alvi. Ita apprehensivus, penetrativus,&c.

Quartò. in idus.

Avidus, cupidus, trepidus, validus, impavidus. Plin. *Natura hominum est novitatis avida.* Plaut. *Leno auri cupidus.*

Ovid. *—Cupidus studiorum quisque suorum.*

Tacit. *Animi validus, & corpore ingens..*

Quin-

Quinto in ax.

Rapax, capax, ferax, fugax, sagax, pervicax. Quint. *Natura tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus.* Tacit. *Opum contemptor, recti pervicax.* Ovid. 15. Metam.

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas.
Omnia destruitis.— Idem de seipso, lib. 4. Trist.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitaque fugax ambitionis eram.

Sexto, in osus.

Ambitiosus dignitatis, studiosus, curiosus, incuriosus. Cicer. de amic. *Pila studiosi fuerunt.* Phileph. *Quid enim earum rerum sumus curiosi, quæ animæ curas non adimunt, sed augent?* Osus, perosus &, exosus, modò nomina sunt activæ significantia, cum genitivo: ut exosus vitæ, perosus ridendi: sed passivè capta cum dativo: ut Epictetus diis haud est exosus. Modò sunt participia accusativum regentia, licet verba exodi & perodi non sint in usu. Columella. *Immundam segnitiem perosa est.* Ovid.

Ille perosus opes, sylvas, & rura colebat.

Septimo in ius.

Dubius, nuncius, scius, præscius, conscius, nescius, innoxius, obnoxius. Virg. Fama est.

Tam ficti pravique tenax, quam nuncia veri. Idem. Æn. 10. *Nescia mens hominum fati, sortisque futuræ,*
Est servare modum rebus sublata secundis. Auson.
Quænam summa boni? mens quæ sibi conscia recti.

Octavo in ilis.

Docilis, susceptibilis, penetrabilis, mutabilis. Ovid.

—*Pravi docilis Romana juventus.* Plin.

Luscinias Græco atque Latino sermone dociles. Hic docilis ablativum habet. Valer. Max. *Alexandri pectus insatiabile laudis.*

Nono in rus.

Avarus pecuniæ: maturus, securus, gnarus, ignarus. Tacit. *Fama nec curiosus, nec vendicator, pecuniæ alienæ non appetens, suæ parcus publicæ avarus.* Virg. 1. Æneid.

Clam ferro incautum superat, securus amorum
Germanæ. Horat.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius avaris.

Decimo in gus.

Prodigus pecuniæ. Belli præsagus. Virg. de Drance. *Largus opum & linguâ melior, sed frigida bello Dextera.*

Undecimo, plurima diversæ terminationis nomina. Ru-

Rudis, compos, impos, memor, immemor, fœlix, infœlix, æmulus. Multa puer similia observabis crebrâ lectione. Cicer. *Græcarum literarum rudis.* Plaut. *Ita me Rex Deorum atque hominum faxit patriæ compotem.* Salust. *Laudis avidi, pecuniæ liberales erant.*

Claud. *Munificus laudis, sed non est prodigus auri.*

Oriundus rarissimè habet genitivum, frequenter vero ablativum, cum præpositione a vel ab, vel sine præpositione.

REGULA SEPTIMA.

Affinis, similis, communis, par, propriúsque
Finitimus, fidus, conterminus, atque *superstes,*
Conscius, & *socius, conformis,* sive *propinquus,*
Et *vicinus, amicus,* avet jungi his *alienus* :
Hæc casum ternum donabunt, sive secundum,
Cætera queis damnum signabitur, utilitásve,
Cum terno Pones. *Armis* fer, & *aptus ad arma.*

Quædam adjectiva regunt genitivum vel dativum, frequentiùs tamen dativum : ut affinis senectutis vel senectuti. Similis patris plerumque dicitur de moribus, similis patri de figurâ. Commune omnium vel omnibus. Par tui vel tibi, Par odio, importuna benevolentia. Finitimus fluvii vel fluviò. Cicer. *Est finitimus oratori Poëta,* Fidus amici vel amico. Conterminus fontis vel fonti. Superstes dignitatis paternæ, vel dignitati. Conscius deliciarum, vel deliciis. Socius belli, vel bello. Conformis imaginis, vel imagini. Propinquus, vicinus urbis vel urbi, Erasmus. *Aurora Musis amica est, & apta studiis.* Quintil. *Sicut aves ad volatum, equi ad cursum, ad sævitiam feræ gignuntur, ita nobis propria est mentis agitatio atque solertia.* Idem. *Rationem nobis præcipuam dedit, ejusque nos socios esse cum diis immortalibus voluit,* Ovid. *Mala sunt vicina bonis.* Alienus consilii, consilio, & à consilio. Terent. *Homo sum, humani à me nihil alienum puto.*

(*Cætera queis damnum,* &c.) Cetera adjectiva quibus significatur quæpiam utilitas vel damnum, regunt dativum, & sunt quintuplicia.

Primo, adjectiva adversitatis sive contrarietatis.

Hyems est nobis gravis. Infestus hosti, id est valde molestus. Infensus discipulo, i. valde iratus. Ovid.

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo. Plaut.

Opulento homini haud servitus dura est,
Hoc magis miser est divitis servus.

Hoc modo construuntur plurima contrarietatis, seu repugnantiæ verba, de quibus agemus in constructione dativi.

Secundo adjectiva proximitatis.

Confinis, intimus, familiaris, adjectivum.

Cato. *Proximus ille Deo qui scit ratione tacere.*

Reducuntur huc multa proximitatis verba: propinquo, adhæreo, proximo. Solini verbum proximo, quod, ut alia pro dativo, potest habere accusativum cum præpositione ad. Solin. *Geloni ad hos proximant.*

Tertio, verbalia in bilis passivè significantia.

Auson.. *Multis terribilis, caveto multos.*
Horat. *Hic tibi sit potius, quàm tu mirabilis illi.*
Idem. *Nulli flebilior quam tibi Virgili.*
Virg. *Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli.*

Quarto, verbalia in dus.

Ovid *Sæpè tibi pater est, sæpè legendus avus.*
Horat. *Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper,*
Multaque divitibus non patienda ferat.
Idem. *Si vis me flere, dolendum est primum ipsi tibi.*

Sed hoc magis est gerundium nominativi casus. Legendus nomen, id est Legi dignus, aut qui debet legi. Legendus participium, id est Qui legetur. Ita dicas de reliquis.

Quinto varia.

Plurima dativum adsciscunt, de quibus non datur certa lex, quæ semper ex se, vel ex adjuncto, commodum vel incommodum, damnum vel utilitatem important: ut Gratus ingratus, jucundus, injucundus, fidelis, fidus, perfidus, infidus, dulcis, amarus, congruus, prosper, fœcundus, dexter, obnoxius, pestifer, exitialis, odiosus, malus, nequam, &c. *Sapiens.* Qui sibi nequam, cui bonus? *Publ.* O vita misero longa, fœlici brevis *Senec.* Cunctis esto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus. *Plin.* Fidelissimi ante omnia homini canes & equi. Cato. *Somno ne deditus esto.* Absonus fidei apud Liv. id est infidelis. *Absonus voce* cui inepta vox est. Cicer. *Sunt quidam aut lingua ita hæsitantes, aut voce absoni.* Absonus à voce, id est discordans.

(*Armis fer, & aptus ad arma*) Quædam pro dativo possunt accusativum habere cum præpositione ad. Horat. *Infirmo capiti fons aptus, idoneus alvo.* Plaut. *Tot quidem non potuisti adducere homines, magis ad hanc rem idoneos.*

REGU-

REGULA DE PARTITIVIS.

Partitiva volunt genitivum : ut signa, gradusque, Pronomen, numerus duplex, adverbia quædam.

Dictio partitiva postulat genitivum pluralem nominis non collectivi, vel singularem collectivi : ut quisque hominum. Partitivum est, quod partem multitudinis indicat sive sigillatim multa significat, ut aliquis, quidam, nullus, neuter.

Quintuplices dictiones, regunt genitivum per regimen partitionis. Primò, signa universalia quædam : ut Quicunque hominum peccaverit, punietur. Particularia vero, ut Surripuit commilitonum aliquis librum meum. Interrogativa, ut quis horum mecum venit? Uter vestrum scit latinè? Secundò casum hujus regulæ petunt gradus comparationis. Positivus quidem. Plin. *In capite paucis animalium nisi volucribus apex.* Idem. *Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.* Comparativus : ut Fortior manuum est dextra. Superlativus : ut doctissimus Poëtarum, optimus plebis.

Tertiò, omne fere pronomen regit genitivum hujus regulæ : ut hæc volucrum, illa sororum. In Ethicis Aristotelis. *Laudamus quidem juvenum eos, qui sunt verecundi.*

Quartò, duplex numerus regit casum hujus regulæ, numerus cardinalis i. principalis, quo vulgò numeramus, duo, tres, quatuor, quinque : ut Duo istorum, Centum virorum. Et numerus ordinalis, quo ordinem indicamus : ut Primus hominum. Octavus sapientum. Unus, numeri principium, & solus, pro quo unus eleganter ponitur hunc casum regunt. Plin. *Calvitium uni tantum animalium homini inest.* Idem, solus animalium. Quot, tot, quotus, ultimus, ad numeros pertinent. Jdeo genitivum partitivè regunt. Terent. *Quot hominum istic litigant.* Juvenal.

—Regum ultimus ille bonorum.

Quintò, adverbia quædam regunt casum hujus regulæ: ubique locorum, nusquam scripturarum, Omnium dulcissimê canit philomela. Plin *Lynces clarissimè omnium quadrupedum cernunt*

ANNOTATIUNCULA. I,

Pro genitivo hujus regulæ licet interdum ponere casus per quos declaratur, nempe accusativum cum inter, aut ablativum cum de, vel ex, vel in pro inter : ut unus istorum, id est inter istos, vel de, vel ex, vel in istis. Sueton. *Verbum M. Catonis est, unum ex omnibus Cæsarem ad evertendam Rempublicam sobrium accessisse.*

ANNOTATIUNCULA. 2.

Substantiva partitivè non regunt, nisi per subauditionem adjectivi partitivè positi. Plin. *Quadrupedum talpis visus non est*, subaudi solis. Sciendum est etiam nomina quædam sub prædictis non comprehensa partitivè construi: ut medius & dimidius Horat. *Virtus est medium vitiorum.* Idem. *Dimidium facti qui bene cœpit habet.* Porro adjectivum partitivum debet esse ejusdem generis cum genitivo quem regit, ut sequitur.

Sit conforme genus, partitio quando notatur
Ni collectivum, vel vox heteroclita detur:
Recte etiam dices, *Quid agis dulcissime rerum?*

Adjectivum partitivum convenit cum genitivo in genere: ut quisque virorum, quæque fœminarum. Tres sunt ab hac regulâ exceptiones. Prima in collectivis: ut Optimus plebis. Secundo in heteroclitis, ut Infimum cœlorum lunam continet. Tertia, ubi adjectivum præcedens respicit. Terent, *Est genus hominum qui se primos omnium rerum esse volunt.* Horat. *Quid agis dulcissime rerum?* Boet. *Confitemur Deum omnium rerum esse præstantissimum.*

De Comparativis & Superlativis partitivè sumptis.

Res similis generis medius gradus, atque supremus
Poscunt: ille duas, hic plures usque duabus.

Comparativus & superlativus, ut regant genitivum per regimen partitionis, requirunt comparationem inter res ejusdem generis, vel naturæ: Comparativus inter duas, Superlativus inter plures duabus: ut Dextera est fortior manuum, Pollex est fortissimus digitorum. Ideo malè dicitur, Hector est fortissimus Græcorum, quia non fit comparatio inter ea quæ sunt ejusdem generis: cum Hector non sit Græcus, sed Trojanus. Esse ejusdem generis nihil est aliud, quam quando excedens, & quod exceditur, ejusdem sunt naturæ & conditionis.

Regula Comparativi.

Sin minùs ista aderunt, medio gradui dato sextum.

Ubi comparatio non fit inter duo ejusdem generis, comparativus habet ablativum, qui per quam exponitur: ut Doctior illo, vel doctior illis. Hector fuit fortior quovis Græco.

Horat. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.*

Mensura sextus medio superadditur atque.

Additur comparativo ablativus mensuram excessus significans:

cans : ut Sum longior te quatuor digitis. Item hi ablativi opinione, fide, justo, æquo, solito, dicto, & similes rem excessam non significantes. Cicer. *Majorem opinione hominum cepi dolorem.* Juven.

Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo.
Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.

Casum imi medius poscunt gradus atque supremus.

Comparativus ac superlativus regunt etiam omnem casum sui positivi :ut plenior rimarum,plenissimus rimarum : quia plenus rimarum dicimus. Sic gratus regi, gratior regi, gratissimus regi.

Ponitur in neutro medius, sed non minus aptè.

Comparativus in neutro genere elegantissimè ponitur : ut ornatius dixeris : nihil tuo patre generosius : Nihil Virgilio suavius : Nihil matre tuâ castius, quàm, Nullus patre tûo generosior. Nemo Virgilio suavior. Nulla matre tuâ castior.

REGULA NONA.

Dat patrium aut sextum tibi *copia*. sicut *egestas*,
***Plenus*,*inops*, *saturat*,cum fratribus *implet*,*abundat*,**
Atque *egeo*, *careo*, testes : quibus adjice *sanus*,
Et *miser*, & *dignus*, cum pluribus, & bene multa
Verba : velut *crucio*, cum *pendeo*, *lætor*,& ango,
***Desipio*, *abstineo*, *potior*, sic, ponis *aloque*,**
***Indoleo*, *recreo* : quæ pluráque prosa recludet.**

Adjectiva, & verba quædam copiæ & egestatis, cum nonnullis aliis, regunt genitivum vel ablativum : ut plenus rimarum sum. sinum lacte plenum. inops consilii sum, inops sermone, potior regni.

Virg. *Auro vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames?* Ter. *Quasi tu hujus indigeas patris.* Valer. *Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.* Jam latè omnia declarabo.

Adjectiva genitivum vel ablativum regentia.

Genitivum vel ablativum indifferenter habent. Plenus, locuples, satur, dives, abundans, refertus, fœcundus, egenus, indigus immunis, pauper, & plura, si doctissimorum usum diligenter rimemur. Virg.

Despectus tibi sum, nec qui sim quæris Alexi.

Quam dives pecoris nivei, quam lactis abundans.

Hic abundans nomen eſt, teſte Priſciano, quia verbum abundo rariſſimè genitivum regit. Horat. de arte.

Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.

Lucan. lib. 1 *… unda virorum Paupertas fugitur.*

Plaut. *Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus.* Ovid.

Quis matrem niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetat?

Cicer. Inops verbis. Sæpius genitivum regunt ſterilis, vanus, expers, inanis, & alia nonnulla. Plautinus Soſia, ipſe dives operis, & laboris expers: Quodcunque homini accidit, liberè poſſeretur: Æquum eſſe putat, non reputat laboris quid ſit.

Perſius.

O curvæ in terras animæ & cœleſtium inanes.

Ablativum ſæpius habent quam genitivum, truncus oneratus orbatus, orbus. dignus, indignus, viduus, vacuus, contentus, ſaucius, lapſus, miſer, ſanus: & plura ſi doctorum ſcripta diligenter evolveris. In ſacris: Dignus eſt mercenarius mercede ſuâ. Captus oculis, auribus, pedibus, mente, membris, id eſt, carens horum uſu, captus avaritià, amore, i. detentus. Captus amœnitate loci, i. delectatus. Quædam habent etiam ablativum mediante præpoſitione. Saluſt. *Omnes homines, qui de rebus dubiis conſultant, ab odio, amicitiâ, irâ, atque miſericordia, vacuos eſſe decet.*

Verba genitivum vel ablativum regentia.

Licitè genitivum vel ablativum regunt egeo atque indigeo: at reliqua hujus regulæ verba ſæpius ablativum, ut impleo, compleo ſaturo, abundo, potior, pendeo, lætor, &c. Id ſemper obſervandum eſt, ut oratio noſtra varietate delectet citrâ affectationem. Sunt quæ variant conſtructionem: ut affiuis, abundas amore, vel affluit abundat tibi amor Pub. *Negandi cauſa avaro nuſquam deficit.* Participo te auro vel auri. Participo pœnam, id eſt in pœnâ fio particeps. Cicer. *Qui alteri exitium parat, hunc ſcire opportet ſibi paratam peſtem, ut participet parem.*

Dat patriúm aut quartum *faſtidio*, ſed mage quartũ

Faſtidio hanc rem nunc dicimus. Olim etiam faſtidio hujus rei: Lucil. *Triſtes, difficiles ſumus, faſtidimus honorum.*

Sic plures antiquorum, teſte Nonio.

REGULA DECIMA.

Dic *ſatago rerum*, patrium aut dantem *miſerêri*,

Sed

Sed mage vult patrium. *Dominor* **dat rite dativum.**
In sacris etiam patrium, velut *auxiliari.*
Grammaticæ leges plerumque Ecclesia sprevit,
Tu vivendo bonos, scribendo sequare peritos.

Satago exigit genitivum rerum. Terent. Is quoque rerum suarum satagit. Misereor vult genitivum vel dativum, sed melius genitivum. Huic synonymum misereſco eosdem petit casus, Virg. 8 Æneid. *Arcadii quæso, miserescite Regis.*

Boet. *Dilige jure bonos, & miseresce malis.*
Ecl. 2. *Nil nostri miserere, mori me denique cogis.*

Misereor tutiùs dicitur regere solùm genitivum, nam exempla pro dativo sunt corrupta. Misereor semper habet accusativum, & differt à miseror. Misereri passivum affectum habet: est enim corde anxium esse ex alicujus miseriâ: Miserari vero activum estque verbis, lachrymis, aut ope dolorem, quem ex miseriâ vel nostrâ vel alienâ habemus, ostendere. Ab illo fiunt misericors & misericordia; ab hoc miserator & miseratio: quæ nomina eodem modo distinguuntur. Cic. *Misericordia est ægritudo ex miseriâ alterius.* Sed ad rem. (*Dominor dat rite dativum*, &c.) Dominor & auxilior dativum postulant, ut Sapiens dominabitur astris. Auxilior miseris, in sacris etiam cum genitivo leguntur: Quis dominatur tui in diis Domine? Hier. in Esaia. *In die salutis auxiliatus sum tui.* Cæterum si rectè vivere velimus, sanctos imitabimur, etiam indoctissimos, si venustè cupiamus scribere aut loqui, Linguæ latinæ peritos imitari studebimus, licet Nerone pejores Præter dictos casus Dominor etiam habet accusativum mediante præpositione, aut ablativum Cicer. *Fœlix senectus, si usque ad ultimum spiritum dominabitur in suos.* Salust. *Fortuna in omni re dominatur.*

REGULA UNDECIMA.

Accuso, damno, moneo, contraria *laudo*;
Criminis aut *pœnæ*, vel *laudis* habento secundum
Aut sextum. Sed Valla dedit tantummodo sextis,
Altero & ambobus, neutro, vel *utro,* vel *utroque.*

Verba accusandi, damnandi, monendi, laudandi, & his contraria: excusandi, absolvendi, vituperandi, regunt genitivum vel

vel ablativum criminis, pœnæ, admoniti, laudis, vituperii. Omnia fermè genitivum frequentiùs habent quàm ablativum: demptis quinque ablativis, altero, ambobus, neutro, utro, utroque: per quorum genitivos hic loqui non licet, teste Valla: ut Utro accusatus es? Furti an homicidij? non utrius.

ACCUSANDI VERBA.

Accuso, incuso, ago, postulo, arcesso, insimulo, arguo, noto defero, alligo, astringo, criminor, & similia: ut Accuso illum furti vel furto. incuso illum negligentiæ. Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.* Cicer. *Ne quem unquam innocentem judicio capitis arcessas.* Terent. *Si herum insimulabis avaritiæ malè audies.*

Ovid. —*Utinam temeraria dicar.*
Criminibus falsis insimulâsse virum.

Terent. *Hic furti se alligat.* Plaut. *Furti se astringit,* Hier. *Qui alterum mendacii criminaris, desine ipse mentiri.*

EXCUSANDI VERBA.

Excuso, purgo, expurgo, me parricidii vel parricidio.

DAMNANDI.

Damno, condemno, multo, admulto, punio, plecto, convinco, redarguo. Ad accusationem vel damnationem pertinent etiam teneo, interrogo, cado, periclitor, perdo, do pœnas, satisdo, suspectum habeo: ut Qui sustulit rem sacram de profano: furtine tenetur? an sacrilegii? an utroque? Horat. *Damnatus longi Sisyphus laboris.* Cic. *Capite damnatos morte multavit.* Idem. *Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine.* Idem. *Meipsum inertiæ, nequitiæque condemno.*

ABSOLVENDI.

Absolvo, libero, &c. ut Absolutus est parricidii vel parricidio.

MONENDI.

Moneo, admoneo, commoneo, commonefacio te debiti. Liv. *Adversæ res admonuerunt religionum.* Commemoro pro admoneo, rarò est cum genitivo.

LAUDANDI.

Laudo, miror, probo, commendó: ut commendo te pietatis aut pietate. Servius figuram Græcam hîc esse putat.

Virg. Æn. 11. *Vir Trojane, quibus cœlo te laudibus æquem?*
Justitiæne prius mirer, belline laborum? Id est causâ vel gratiâ justitiæ.

VITUPERANDI.

Vitupero, corripio, reprehendo, increpo, increpito te negligentiæ malè gestæ rei.

APPEN-

APPENDIX.

Junge his interdum sextis & præposituram:
Et do causatum, crimen, quarto, admonitúmque.

Ablativo hujus regulæ apponitur interdum præpositio: ut ago te repetundarum, repetundis, aut de repetundis. Cic. *Lex vetat eum qui de pecuniis repetundis damnatus sit, in concione orationem habere*. Ponitur interdum crimen in accusativo. Cic. *Inertiam accusas adolescentum*. Sic quoque admonitum, laus, vituperium, causatum. Ter. *Ridiculum est te istud me admonere, Clitipho*. Luc. *—Littusque malignum excusat.* - Eodem modo dicimus, Littus malignum causatur. Causatur morbos, id est in accusationem adducit.

Ovid. *Tunc agitur censura, & sic exempla parantur:*
Cum judex, alios quod monet, ipse facit.

REGULA DUODECIMA.

Verba volunt sexto pretium. Ponas sine fixo
In patrio *pluris*, *tanti*, *quanti*, atque *minoris*:
Cum fixo in sexto. Raro quartum *valeo* vult.
***Viliùs* & *meliùs*, *pejùs* vel *cariùs emi*,**
Valla negat rectè dici per nomina posse.

Omne verbum, cujus actus aliquo pretio constat, potest regere post se nomen pretii, vel valoris in ablativo: Emi abs te equum decem aureis. Excipiuntur quatuor nomina, tanti, quanti, pluris, atque minoris cum compositis tantilibet, tantidem, quantivis, & similibus, quæ sine substantivis in Genitivo ponuntur: at cum substantivis in Ablativo: ut Quanti pransus es, aut quanto pretio? Quanticunque locabis præstaret domum vendere. Valeo huc pertinet: ut Tanti res valet quanti potest vendi. Aliquando hoc verbum regit pretium in accusativo. Varro. *Denarii dicti, quod denos æris valebant, quinarii quod quinos. Vilius & melius*, &c. In quibusdam solum adverbialiter loquendum est, teste Valla ut Emo viliùs & meliùs, id est quod Barbari dicunt, pro meliore foro, Latini; Emo minoris, Emo pejùs aut carius, id est pluris.

Verba hujus regulæ.

Emo, comparo, mercor, vendo, venundo distraho, væneo. loco, conduco, taxo, liceo, addico, metior, fœneror, paciscor, mutuor, sto, consto, sum, redimo, ædifico. impleo, calceo, docec

doceo. ago, &c. Emi tanti, quanti voluísti: Pulchrè ſubauditur vendere. Virg.

Hectoris exanimum corpus vendebat Achilles Auro———

Terent. *Quid agas? niſi ut te redimas captum quàm queas minimo, & ſi nequeas paululo, at tanti queas.* Plin. de Pamph. pictore. *Docuit neminem minoris talento quam mercedem & Apelles, & Melanthius ei dedere.* Quanti ſtat, quanti conſtat, idem ſunt. Senec. *Parvo fames conſtat, magno faſtidium* Livius. *Multo ſanguine, ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit.* Terent. *Quanti eſt ſapere,* id eſt valet, Plaut. *Pluris eſt oculatus teſtis unus, quàm auriti decem.*

ANNOTATIUNCULA.

Tanti, quanti, pluris, minoris, ſunt hic ſubſtantiva. teſte Lanc Præterea ejuſmodi orationes, qualis eſt hæc Plauti: *Mortuus pluris pretii eſt quàm ego.* Et Terent. *Meam herus operam deputat parvi pretii,* pertinent ad regulam quartam genitivi, & in poſteriore ſubaudiendum eſt, *eſſe.*

Regula Decima tertia. De verbis æſtimandi.

Æſtimo, curo, puto, facio, cum *conſulo, duco,*
Pendo, habeo, refert, eſt, inter & *eſt* bene jungo,
Ante dabunt dictos patrios; cum *plurimi* & *æqui*
Et *parvi, nihili, nauci, flocci que, bonique,*
Magni, infiniti, majoris, maximi, & *aſſis,*
Et *minimi, multi.* Quædam benè ponito ſexto.

Verba æſtimandi, ut æſtimo, exiſtimo, curo, puto, facio, conſulo, duco, pendo, habeo, ſum, & de quibus ſequitur peculiaris regula, intereſt, ac refert, præter genitivos tanti, quanti, pluris, minoris, regunt etiam genitivos, plurimi, æqui, parvi, nihili, nauci, flocci, boni, &c. quibus additur genitivus pili, & forſan plures. Pro quibuſdam poſſunt habere ablativum: ut æſtimo te aſſis vel aſſe. Exiſtimo te magni vel magno. Valer. Max. *Magno ubique pretio virtus æſtimatur.* Senec. *Data magno æſtimat, accepta parvo.* Cicer. *Glorioſa ſapientia non magno æſtimanda eſt.* Exempla de genitivo. Terent. *Quid de me fiat, parvi curas.* Plaut. *Reſpicio vos nihili meam gratiam facere.* Nihili vel pro nihilo hunc habeo librum, i. contemno, non autem poſſideo. Plaut. *Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit.* Ovid.

Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis.
Boni consulo, id est in bonam partem accipio. Consulo te, id est consilium à te peto. Consulo tibi, id est do consilium. Consulo honori aut famæ, id est provideo.

Regula Decima quarta.

Pauca recordandi, patrium, quartúmve requirunt,
Ut *memini. memoror,* sic *obliviscor* habétur.

Verba memoriæ & oblivionis: ut Recordor, memini, memoror, deponens, reminiscor. recolo, obliviscor, regunt genitivum vel accusativum. Cicer. *Proprium est stultitiæ, aliorum cernere vitia, oblivisci suorum.* Virg. *Quisquis es, amissos hinc jam obliviscere Graios.* Plaut. *Faciam ut hujus diei locique meique semper meminerit, qui mihi in cursu obstiterit.* Cicer. *Illud semper memento, qui ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequicquam sapit,* Memini pro mentionem facio, respuit accusativum, postulátque solum genitivum vel ablativum, cum præpositione de: ut Meminit tui, vel de te. Sic dices etiam recordor, cogito de hac re Cicer. *Obliti salutis meæ, de bonis ac de liberis vestris cogitate.*

APPENDIX.

Huc pertinet, Venio in oblivionem, Venit in mentem illius diei, vel venit in mentem ille dies. Subit cogitationi, vel subit animum cogitatio. Fugit, latet me hæc res, id est rem ignoro, aut non recordor. Lucanus per dativum ait: —Tu mihi causa lates. *Cic.* Cui nostrum latêre arbitraris, Vossius ait, lateo cum accusativo esse constructionem Græcam.

Regula Decima quinta.

Refert, inter & est, est, signans commoditatem,
Officiúmve, petit quosvis patrios, nisi septem
Refert, *inter* & *est, nostráque, meáque,* referto,
Cum reliquis. Capiet *cuja* vel *cujus* utrumque
Est *nostrum, vestrúmque, meúmque, tuúmque, suúmq;.*

Hæc tria verba, Refert, interest. & est; ad alicujus vel commoditatem vel utilitatem, vel officium pertinentia, regunt quosvis genitivos, præter, septem primitivæ speciei: Mei, tui, sui, nostri, vestri, nostrum & vestrum: pro quibus refert & interest, regunt ablativos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, quibus jungitur cujâ.

cujâ. Est vero capit nominativos Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum: ubi officium intelligitur.

Exempla de Genitivis.

Uxoris refert quid rerum gerat maritus nôsse. *Cicer.* Interest omnium rectè agere. *Idem.* Adolescentis est majores natu vereri. *Plaut.* Est miserorum, ut, malè volentes sint, atque invideant bonis.

De Ablativis CUM, INTEREST, *&* REFERT.

Terent. Tuâ quod nihil refert, percontari desinas. *Sueton de Julio Cæsare.* Ferunt dicere solitum non tam suâ, quam Reipub. interesse, uti salvus esset. Dices cujus, vel cujâ interest.

De Nominativis CUM EST.

Cicer. Neque enim meum est contra authoritatem senatus dicere. *Idem.* Tuum est consulere temporibus & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis.

APPENDIX.

Interest & refert, habent etiam genitivos æstimandi: videlicet, tanti, quanti, magni, parvi. In reliquis sæpius habent vel nomina vel adverbia: Multùm, plùs, plurimùm, magis, minùs, parum, paulùm, maximè, minimè, pauxillum, nihil, aliquid, quid, & si qua sunt similia: ut Magni mea interest. *Cic.* Permagni interest, quo tempore hæc epistola tibi reddita sit. *Valer. Max.* Nihil interest an humi, an sublime putrescam. Juven. *Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus instituas.*

Minimùm interest, id est paululum. Minimè refert, id est nihil. *Terent.* Quid tuâ (malum) id refert; respondet alter, magni. Malùm est interjectio, Notandum est, hos genitivos addito substantivo in ablativum mutari. Juvenal.

—Parvo discrimine refert,
Quo gestu lepores, aut quo gallina secetur.

REGULA XVI. *Pathetica.*

Pœnitet & tædet, miseret, pudet, & piget, optant Accusativum patientem cum genitivo

Hæc quinque impersonalia activæ vocis, pœnitet, tædet, miseret, pudet, piget, regunt accusativum patientis rei, cum genitivo agentis, cujus loco interdum habent verbum infinitum: ut Pœnitet me peccati vel pœnitet me peccasse. Tædet me vitæ vel tædet me vivere. Miseret CHRISTUM peccatoris. *Plaut.* Aliorum te miseret, tui, nec te miseret, nec pudet. Sub mise-

ret, comprehenditur miserescit, sub aliis, composita: ut pertædet, dispudet. *Col. de Euripide* Matrimonii pertædebat.

Cor. Nepos in vitâ Attici. Nusquam suscepti operis eum pertæsum est. Sic in præteritis dicimus. Misertum est Virginis, puditum est Consilii. *Cicer.* Pertæsum est levitatis.

REGULA XVII.

De tenus ac obiter de aliis præpositionibus

Sæpe *tenus* patrium numero præeunte carentem,
Aut res signantem geminas, vult Valla tenere,
Vult *ad* cum sociis quartum, velut *absque* Latinum.
***Sub, super, in, subter,* casui junguntur utrique**
In vario sensu: facilis docet omnia prosa.

Tenus præpositio petit genitivum pluralem, res geminas, ut Valla notavit, significantem, aut numero singulari carentem, alioqui vult ablativum; in plurali etiam quandoque genitivum. Exemplum ubi res sunt geminæ

Virg. 3. Georg. —*Optima torvæ*
Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix.
Et crurum tenus à mento palearea pendent.

De genitivo singulari numero carente. Cœlius. *Illi rumores, de comitiis TranSpadanorum, Cumarum tenus caluerunt.* De secundo genitivo. *Olympus attollitur nubium tenus.* De ablativo singulari. Virg 2. Æneid. --*Lateri capulo tenus abdidit ensem.* Hinc hactenus, quatenus, eatenus, quæ plerumque adverbia sunt. (*Vult ad cum sociis*) Ad, apud, &c. quæ simul triginta & una sunt, regunt accusativum casum: ut ad patrem. Apud villam. His Valla versus addit, quod semper postponitur. Salust. *Ægyptum versus.* (*Velut absque Latinum*) A, ab, abs, quæ sedecim sunt, regunt Latinum, qui ablativus est: ut A domo, ab homine. (*Sub, super, in, subter*) quatuor sunt præpositiones accusativum vel ablativum regentes: In, sub, super, & subter, sed plerumque in diverso sensu: ut sum in templo: vado in forum Utrique interdum casui serviunt clam, & procul, præpositionibus annumeranda. Cur. *Procul muro* Liv. *Procul muros.* Sed hæc sine casu adverbia sunt. Ovid.

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti.
Clam ferro incautum superat.--

De præpositionibus accusativum petentibus.

Annotatiuncula.

AD & APUD *differunt.*

Ad tam motus, quàm quietis verbum admittit: ut Samnites ingrediuntur ad Curium sedentem ad focum. Apud, solum quietis verbum desiderat, aut saltem non exterioris motûs. Sedeo apud Petrum. Ad pro circiter ponitur. Cic. *Dormit ad horas tres.* Elegantiam habent. Omnes ad unum periêre: i. nullo excepto. Ad amussim, ad unguem, i. exactissimè, exquisitâ diligentiâ. Ad tempus. Item ad habet vim similitudinis. Terent. *Pulchra quidem, sed nihil ad nostram hanc.*

APUD & PENES *distinguuntur.*

Apud, locum aut personam innuit: ut vidi te apud forum. Cœnavi apud Pompeium. Penes, personam, dominium, ac potestatem, Janus apud Ovidium.

Me penes est unum vasti custodia mundi. Horat,
Multa renascentur, quæ jam cecidêre, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus.:
Quem penes arbitrium est, & vis & norma loquendi.

ANTE & POST.

Præpositûræ, sint sine casu, adverbia sunto.

Ante & post, ubi accusativus abest, adverbia sunt, pro antea, postea. Virg. *Longo post tempore venit.* Et dicimus, multò antè vel pòst, aut antè vel pòst multò. Item pòst paulo vel paulò post contra indoctos. Sic omnes præpositiones absente casu adverbiascunt. Persius. *- Nec te quæsiveris extra.* Plaut. *Veniam adversum tempori*, id est, obviam tempestivè.

CIS, CITRA, *cum contrariis.*

Cis & citra quibus opponuntur trans & ultra, nihil differunt, nisi quod cis antiquius est magisque nominibus montium vel fluviorum præponitur. Cis Rhenum. Et cis aliquando pro ultra ponitur, teste Marcello. Citra ponitur etiam pro minus quàm: Ultra pro magis quàm. Citra naturæ leges i. minus quam naturæ leges patiantur. Item citra, i. sine. Senec. *Ede citra cruditatem, bibe citra ebrietatem.*

CIRCA, CIRCITER, ERGA.

Circa ad locum & tempus refertur: ut Circa forum: Circa horam tertiam. Circiter ad tempus numerumque. Plaut. *Redito huc circiter meridiem.* Curt. *Circiter duo millia desiderati.*

Aliquando etiam locum dicit, & sæpe adverbiascit ut Lapis circiter in medio quadratus. Erga ad personam refertur. Corn. Tacit. *Erga populum superbum. Erga principem contumeliosum.* Quint. *Pleraque contra frigus ex suo corpore vestiuntur, & arma iis ingenita quadam; & ex obvio ferè victu, circa quæ omnia multus hominibus labor est.*

INTER, INTRA & EXTRA.

Inter innuit medians aliquid. *Ut multa cadunt inter calicem supremaque labra.* Intra, certos loci, temporis, aut alterius rei fines demonstrando significat, habetque contrarium extra. Horat. *Iliacos intra muros pugnatur & extra.* Intra triduum: Intra famam, id est citra opinionem.

INFRA, SUPRA, SUPER, SUBTER.

Infra ad dignitatem refertur: ut Infra omnes infimos es homo nequissime. Et ad locum, habétque relativum supra, cum quo res plerunq; significat interjecto spatio distantes. Ut Infra tectum es, si foco assideas. Nubes supra nos pendent. Virg.

Tum mihi cœruleus supra caput adstitit imber,
Noctem hyemémque ferens & inhorruit unda tenebris.

Eodem modo subter & super relativa sunt, nec distantiam, quemadmodum illa, sed rerum contactum frequenter significant. Sedeo super lapidem. Urinator mirificè subter aquam durat.

JUXTA, PROPE.

Pro eodem accipiuntur Juxta & prope: Juxta autem adverbium apud eloquentissimos sæpè significat similiter, eodem modo, æquè. *Salust.* de inertibus. Eorum ego vitam, mortémque juxtà æstimo, quoniam de utraque siletur. *Erasmus Roterodamus*. In aliorum pulchrè ac turpiter factis, quid deceat, quid non, juxta videmus.

OB & PROPTER.

Causam innuunt ob & propter: veluti, ob virtutem amandus es. *Cic.* Is denique honos mihi videri solet, qui non propter spem futuri beneficii, sed propter magna merita claris viris defertur, & datur. Propter etiam prope significat. Virg.

Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam———Ob interdum significat ante.

Livius. *Fœda mors ob oculos erat.*

SECUNDUM, SECUS.

Caper negat rectè dici, Secus te sedeo, quia dicendum esset, in-

Inquit. Secundum te ſedeo. Variat autem ſecundum, ſignificationem. *Cic.* Proximè autem & ſecundum Deos, homines hominibus maximè utiles eſſe poſſunt. Hic poſt & quaſi ſecundo loco ſignificat: Item ſecundum te judico : id eſt pro te. Secundum quietem tua imago mihi obverſata eſt, id eſt in quiete. Vulgare eſt ſecundum : id eſt juxta Solonem cecinit Ovidius.

—Ultima ſemper.
Expectanda dies homini eſt, dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremàque funera debet.

USQUE

Uſque ſine alia præpoſitione appoſitâ, gaudet plerumque poſtponi : ut Romam uſque iter habeo. Additâ præpoſitione tranſit in adverbium. *Cic.* Uſque ad Numantiam miſit. *Terent.* Ex Æthiopiâ eſt uſque hæc. Uſurpatur etiam quando adverbium eſt pro aſſidue, diu, ſemper. *Plaut.* Valuiſtin' uſque?

Præpoſitiones ablativi caſus.

A, ab, abs, idem ſignificant, ſed à ſolum conſonantibus jungitur, ab vocalibus : raro autem aliis conſonantibus quàm conſonanti i, & liquidis l & r: ut ab Jove, ab lege, ab Rege.

Ovid. 1. Met. *Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus :*
Non ſocer à genero fratrum quoque gratia rara eſt.

Abs, vix aliter utimur quam ante q & t. Abs Tito.

Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere gaudeas.*

A vel ab, pro poſt, ornatè ponuntur. Perſ.

O Jane, à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Item defenſionis vim habent. Cic. M. *Cœlius talis tribunus fuit, ut nemo contra civium perditorum popularem, turbulentamque dementiam à Senatu, & à bonorum cauſâ ſteterit conſtantius*, i. pro partibus Senatûs, pro partibus bonorum. Ab epiſtolis, à rationibus dicitur, qui epiſtolis, rationibus præeſt. A ſecretis, i. ſecretarius, ſecretorum ſocius. Ab re, i præter rem, indecens, inutile. Liv. *Haud ab re duxi.*

CUM:

Cum aliquando Euphoniæ cauſâ neceſſariò poſtponitur : ut Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum. Quacum, quocum, quibuſcum: meliùs, quàm, cum qua, cum quo, cum quibus. Cic. *Quid dulcius, quàm habere, quocum omnia audeas loqui ut tecum?*

CORAM. CLAM. ANTE. PALAM.

Coram, adverſatur clam, & differt ab ante. Nam ante

oculos

oculos longe intelligi poteſt: Coram, proximitatem ſignificat. Terent. *Quæ mihi ante oculos coràm amatorem adduxti tuum?* Differt quoque coram, à palam. Coram ad certas perſonas pertinet. Palam ad omnes, & fere adverbium eſt, pro manifeſtè. Terent. *Quæ vera audivi taceo, & contineo optime. Sin falſum, aut vanum, aut fictum eſt, continuo palam eſt.*

DE. E. EX.

De ab à differt. De materiam ſignificat, quemadmodum è, & ex. A nunquam materiam innuit, ſed efficientem cauſam. Plin. *Liber tam ineptus, ut non de puero, ſed à puero factum eſſe credas.* Diverſa ſunt igitur. Hoc de te audio, & hoc audio à te, hic enim eſt cauſa efficiens. Illic materialis. E & ex idem ſignificant, ſed è conſonantibus tantum jungitur: ut è jure è Republicâ, id eſt ad utilitatem Reipublicæ. Ex tam vocalibus quàm conſonantibus: ut ex arbore, ex dignitate, i. pro dignitate, vel ad dignitatem. E renibus laboro, id eſt morbum patior in renibus. Ex ſententiâ aliquid habere, id eſt ad votum & deſiderium noſtrum. Ex compoſito, id eſt deditâ opera. Ex Amphitheatro venit, qui in illo fuit. Ab Amphitheatro venit, qui in loco fuit illi proximo.

Comes facundus in via pro vehiculo eſt, i. vehiculi vice. Sto pro turribus, pro Joanne, i. ut turres, ut Joannem defendam. Pro viribus, pro virili, vulgaria ſunt. Pro foribus, id eſt ante fores. Pro roſtris, pro tribunali, id eſt in roſtris, in tribunali.

P R Æ.

Præ ſignificat ante, ut præ cunctis eſt honorandus. Et propter vel ab. Terent. *Ut ſit miſera præ amore!* Comparationis præterea vim habet. Idem. *Hîc ego illum contempſi præ me.*

Præpoſitiones communes.

I N *cum Accuſativo.*

In accuſativo ſervit, quoties motum ad quamvis rem ſignificamus, motum dico, vel manifeſtum, ut Redeo in gratiam.

Horat. *In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.*

Vel latentem, ut *Avaritia creſcit in horas.* Martial.

Heſterno ſœtere mero qui credit Acerram,
Fallitur: in lucem ſemper Acerra bibit. Virg.
Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus.

In

In pro contra ponitur : ut Crudelis in privignos noverca. Invehor in æmulum. Virg.

Quid meus Æneas in te committere tantum?
Quid Troes potuere? Item in pro erga. Idem.
——Imprimis Regina quietum
Accipit in Teucros animum, metémque benignam.

IN *&* SUB *cum Ablativo.*

Cum in loco, aut aliâ re, quid fieri significamus, in & sub ablativum postulant: ut Versor in foro, sub dio, sub nocte. *Cicer.* Verum decus in virtute positum est, quod maximè illustratur magnis in Rempubl. meritis. Virg.

Ædibus in mediis, nudoque sub ætheris axe
Ingens ara fuit.—— Ovid.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est experienda fides In pro inter ponitur. Virg.*—Cadit & Ripheus justissimus unus,*
Qui fuit in Teucris, & servantissimus æqui.

SUB *cum Accusativo.*

Sub accusativum habet, ubi motus fit ad rem : ut Eo sub tectum. Virg.— *Postésque sub ipsos, Nituntur gradibus.*—

Item sub pro paulo ante, vel circa. *Erasmus.* Sub cœnam paulisper inambula, cœnatus idem facito. Sub somnum exquisiti quippiam, ac dignum memoriâ legito. Et pro statim post: ut sub hæc verba. *Cicero Planco.* Sub eas statim recitatæ sunt tuæ.

SUPER *&* SUBTER *cum Accusativo.*

Super quando adversatur præpositioni subter, cum accusativo sæpius legitur : ut Super aëra æther est. Similiter quoties ultra significat : ut Virg.

——Super Garamantas & Indos.
Proferet imperium.—

Et præter. *Sueton.* Super cætera flagitia. Sic subter sive quies fuerit, sive motus, accusativum ferè semper habet : Poëtice interdum ablativum Virg. 9. Æn. *Subter densâ testudine.*

SUPER *cum Ablativo.*

Super pro de positum, habet ablativum. Virg.
Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Præterea pro in aut propter. Virg. *Fronde super viridi.*
Non moveor super hac re, i. propter hanc rem.

REGULA

REGULA XVIII.

De genitivo, & obiter de aliis casibus pro adverbiis loci.

Quæstio si fiat per ubi, nomenque prioris
Sit numeri & proprium, ceu primæ sive secundæ:
In patrio dabo, quando locum designo minorem.
Militiæ, belli,* atque *domi,* sic ponis *humique,
Addimus interdum dictis, *terræque, togæque.*

Propria nomina pagorum, & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel secundæ declinationis, singularis numeri & appellativa, Militiæ, belli, domi, humi, terræ & togæ cum quæstio fuerit per ubi, apponuntur verbis vel participiis in genitivo, pro adverbiis loci: ut si quæratur : ubi est Papa? optimè respondebis, Est Romæ. Ubi studuisti ? Studui Gandavi. Ubi est segnis ? Domi. Ubi agit temerarius ? Militiæ. Sic poma jacent humi. Condo corpus terræ, i. in terra. Gratus principi, belli, togæque. Hoc per ablativum dicere posses. *Plin.* Dubium est togàne an bello præstantior fuerit. Humi construitur etiam cum verbo motus ad locum.

Virg.

Nec prius absistit quàm septem ingentia victor.
Corpora fundit humi.—— Idem. ——*Procumbit humi bos*

Si ternæ nomen fuerit, numerive secundi,
Cum *ruri* dabitur terno aut sexto, mage terno.

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, cum quæstio fiet per ubi, ponuntur pro adverbiis loci in dativo vel ablativo : elegantiùs autem in dativo cum appellativo ruri: ut Terentius natus est Carthagine vel natus est Carthagini. Tarquinius vixit Gabiis. Studes Athenis. Ruri philosopharis. Dices & rure per ablativum. *Liv.* Scipio vitam Linterni egit sine desiderio Urbis : morientem rure, eo ipso loco sepeliri se jussisse ferunt. Per dativum locutionem esse lepidiorem innuit Servius : nec desunt apud Latinos scrptores testimonia. *Cic.* Convento Antonio Tiburi, quæ Romæ, quæque Carthagini acta.

APPENDIX.

Non solum pro adverbiis localibus quidam dativi ponuntur sed inveniuntur etiam pro adverbiis temporis positi, aut

veriùs

veriùs adverbia sunt: ut tempori, luci, vesperi, quibus addi potest sorti, i. per sortem. Virg. 2. Georg. de apibus loquens.

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti.

Terent. Nunquam tam manè egredior, neque tam vesperi domum revertor, quin te in fundo conspicer fodere.

Tu sextum casum, si quando per *unde* rogâris,
Aut *quâ* responde. Si per *quò*, pónito quartum
In propriis: quibus usque cupit *rus* cum *domus addi.*

Nomina propria oppidorum, aut pagorum, ubi quæstio fieret per unde, aut per qua, ponuntnr pro adverbiis loci in ablativo sine præpositione, cum duobus appellativis rus & domus. Unde venis? Venio Româ. Tibure, domo. Terent. *Timeo ne pater jam rure redierit.* Qua ibis Romam? Colonia, Sed hic per præpositionem sæpiùs loquuntur propter Amphibologiam vitandam: ut per Coloniam proficiscor Romam versus: (*Si per quo, ponito quartum.*) Nomina propria oppidorum vel pagorum, ubi quæstio fieret per quò, ponuntur sine præpositione in accusativo, cum appellativis rus & domus: ut Quo vadis? Vado Gandavum, Brugas, Parisios, Terent. *Ego cum filio rus ibo.*

Virg. *Ite domum saturæ, venit Hesperus. ite capellæ.*

Bárbarus haud fies appónens præpositúras.

Si quis dictis nominibus Præpositionem interdum adjiciat, non censebitur Barbarè locutus. Quintil. *In domo furtum factum est ab eo qui domi fuit.* Liv. *Legati ab Ardeà veniunt.* Cic. *Ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putabatur.* Maximè autem uti licet ad, ubi locum proximum significamus, ut Hostes venerunt ad Gandavum, i. in locum Gandavo vicinum.

APPENDIX.

Accedentibus adjectivis, vix abesse potest præpositio. Propter. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.*

Excipiuntur meus, tuus, suus, noster, vester, & alienus. Dicimus enim; sum domi meæ, tuæ, &c. Cic. *Malo esse cum timore domi meæ, quàm cum periculo domi alienæ*; dicendum est igitur, Versor in domo amplâ. magnificâ, regia: non autem, Versor domi amplæ, magnificæ, regiæ. At Livius ait: *Capuam flectit iter luxuriantem longâ felicitate ac indulgentiâ fortunæ.* Sic & alii interdum. Ovid. *Atque aliquis doctas jam*

nunc

nunc eat, inquit, Athenas. Eodem quoque modo majorum locorum nomina ſine præpoſitione adverbialiter poſita invenies, licet aliter Grammatici præcipiant, ut ſubnotabimus. Virg. 1. Æneid.

Italiam fato profugus, lavináque venit Littora.——

Annotatiuncula generalis.

Diximus ubique propria oppidorum & pagorum nomina, quia propriis aliorum locorum, ut Regionum, Inſularum, Montium, Fluviorum, præter dicta, appellativis omnibus adhæret præpoſitio, ſive actio fiat in loco, de loco, per locum, ſeu denique ad locum. Plancus Ciceroni. *Ab Iſarà caſtra movi, pontem tamen qùem in Iſarà feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis reliqui.* Virg. 1. Æneid.

Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum
Tendimus in Latium. Horat.
Impiger extremos currit mercator ad Indos :
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

De adverbiis localibus.

Ubi, quò, quà, unde, quorſum, & quouſque, de loco quærunt ſi nec relativè, nec infinitè ponantur. Quæcunque autem nomina ad hæc prima quatuor diximus reſpondere, eadem ad quorſum, & ad quouſque in accuſativo reddi poſſunt, adjecto verſus, quando per illud, & uſque quando per hoc facta eſt quæſtio : ut Quorſum tenes iter Ænea ? Carthaginem verſus. Quouſqne te fata trahunt ? In Italiam uſque.

Hoc tamen ſæpè intelligitur, teſte Valla : Sed de nominibus ſatis. Tribuuntur etiam ſingulis ſua adverbia, de quibus nunc agendum eſt.

Adverbia in loco.

Ad ubi reſpondent hîc, illîc, iſtîc, ubi, alibi, alicubi, ibidem, ubique, ubilibet, ubivis, ſicubi, necubi, nuncubi, paſſim, vulgò, i nibi, uſquam, nuſquam, peregrè, alicubi, intus, foris. ſuperiùs, inferiùs, ſuprà, infrà.

Adverbia ad locum.

Ad quo reſpondent, Huc, illuc, iſtuc, intro, foras, eò, eòdem, aliò, aliquò, quoquò, quolibet, quovis, quodam, quopiam, ſiquò, nequò, ultrò, citrò, utroque, neutrò, peregrè, uſquam, nuſquam, quocunque, ſupra, infra vel ſuperius, inferius: invenies interdum, hoc, iſto, illo, pro huc, iſthuc, illuc.

Adverbia per locum.

Ad quà reſpondent, Hac, illac, iſtac, uſquam, nuſquam, intus,

Intus, foris, eà, eadem, quaquà, quacunque, quaque, qualibet, ſiquà, nequà, aliquà, aliò, utraque & rectà. Terent. *Cur non rectà introiiſti?* Cic. *Rectà venit ad me.*

Adverbia de loco.

Ad unde reſpondent, Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, utrinque, undique, cominus, eminus, intrinſecus, extrinſecus, utrinſecus, forinſecus, nuſquam, inde, peregrè, ſupernè, infernè, ſtirpitus, humanitus, radicitus, cœlitus, unde unde, undecunque, undelibet, aliunde, alicunde, ſicunde, &c. Dehinc non loci, ſed ordinis adverbium eſt, pro poſthoc. Abhinc temporis eſt, pro ab hoc tempore.

Adverbia locum verſus

Ad quorſum reſpondent, Horſum, iſtorſum, illorſum, ſurſum, deorſum, antrorſum, dextrorſum, lævorſum, ſeorſum, ſiniſtrorſum, retrorſum, aliorſum, quoquoverſus, vel quoquoverſum.

Adverbia uſque ad locum.

Ad quouſque reſpondent, Hucuſque, iſtucuſque, illucuſque, hactenus, &c.

Annotatiuncula generalis.

Hîc, illîc, iſthîc, &c. eodem modo differunt, quo pronomina hic, iſte, ille. Hic pronomen pertinet ad primam perſonam, & me ſignificat, aut meum, aut quod eſt ubi ego ſum, vel habito, aut de quo loquor. Iſte refertur ad ſecundam, & ſignificat te, aut tuum, aut quod eſt, ubi habitas, vel de quo loqueris. Ille ad tertiam pertinet & neutrum prædictorum ſignificat, ſed tertium quiddam. Plaut. *Quis eſt quem videmus venientem pannoſum ac ſqualidum? Illene eſt noſter Syrus?* Is refertur ad abſentem. Hîc adverbium ſignificat in loco, ubi ego ſum: iſthic in loco, ubi tu es. Illic in loco ubi eſt de quo loquimur. Huc, id eſt ad hunc locum. Iſtuc, id eſt ad iſtum locum in quo tu es, Illuc, id eſt ad illum locum in quo nec ego ſum, nec tu. Sic dices de aliis.

Ille quidem laudat, contemnit & *iſte* viciſſim.
Reſpicit *hic* propius, ſed quod magis *ille* remôtum

Ille in oratione emphaſin ſæpe habet, & ob eminentiam, rem quam omnibus notam ſignificare volumus, denotat. Alexander ille magnus. Conjungitur etiam alicui perſonæ: *Ille ego qui quondam.* Virg. *Tune ille Æneas?* Iſte cum rem aliquam cum ſtomacho aut contemptu indicamus. Terent.

Iſte

Iste Cherea, iste Ephebus frater Phedriæ. Sic cum ad duo antedicta referuntur hic & ille, hic ad propius & posterius, ille ad prius & remotius refertur. Auson.

Quis neget Æneæ natum de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Aliquando fit contrà. Ovid. lib. 1. Trist. Ecl. 2.

Quocunque aspicio, nihil est, nisi pontus & æther.
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.

Et Livius lib. 30. *Melior certiorque est tuta pax, quàm sperata victoria: hæc in tuâ, illa in Deorum manu est.*

DATIVI REGIMEN.

REGULA PRIMA.

FIxa dabunt ternum; substantivo mediante
Verbo: quod per *habet* contingit sæpè resolvi.

Omne nomen substantivum potest regere dativum mediante verbo substantivo, quod exponitur per *habeo.* ut Mihi liber est, tibi pecunia, id est, ego librum habeo, tu pecuniam. Virg. *Sancta probis pax est.*——— Idem.

Ludite securè quibus æs est semper in arca.

Dic etiam, Mihi bene est; id est, bene habeo, benè valeo. Sunt qui dicunt hujus regulæ dativum à nomine regi, mediante verbo substantivo. Alii dicunt regi ab ipso verbo. Suum cuique relinquo judicium.

REGULA SECUNDA.

Ternum pro quarto aut sexto cum præpositúris.
Pónimus, *It clamor cœlo,* Pro more poëtæ.
Cur tibi despicior? Nunc omnibus itur ad aurum.

Dativus ponitur sæpè pro accusativo vel ablativo cum præpositione: ut It clamor cœlo, i. ad vel in cœlum. *Infererque Deos Latio.*—— i. in Latium. Despicior tibi, i. à te. Curritur omnibus, ad aurum, i. ab omnibus. Tu es mihi visus. *Publ.* Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.

Gemini Dativi.

Sunt quædam geminos verba admittentia ternos.

Sunt quæ præter dativum antedictæ regulæ alium admittunt dativum: ut Filia est mihi curæ. Sum tibi auxilio, præsidio, consilio, commodo. Ter, *Sunt hæ tibi nuptiæ cordi?*

Horat.

Horat. *Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim.*

Sic do tibi hanc rem doti vel dotem. Sum tibi documento vel documentum. Plaut. *Est ager hic nobis sub urbe, quem dabo dotem sorori.* Idem. *Nemo id probro ducit Alcmenæ.* Cic. *Habeat me sibi documento*; i. meo exemplo faciat.

REGULA TERTIA.

Acquisitivè si ponas verba, dativum
His dato. Communis fermè omnibus esto dativus.

Omne verbum acquisitivè pŏsitum, regere potest dativum rei acquirentis; in cujus honorem, vituperationem, utilitatem, damnum, lætitiam, jucunditatem, favorem, petitionem, similitudinem, aliquid fieri significamus. Doce mihi prolem. Cic, *Non omnibus dormio.* Virg.

—*It hasta Tago per tempus utrumque.* Idem. Æneid. 2.
—*Ubi templum, illi centumque Sabæo.*
Thure calent aræ. Pers. ad Desidem.
—*Tibi luditur affluis amens, contemnere.*— Horat.
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Ovid.
Casus ubique valet, semper tibi pendeat hamus:
Quo minimè credis gurgite piscis erit.

Cum dativo accusativum regentia.

Hæc casum ternum cum quarto verba requirunt
Comparo, do, reddo, jubeo, contraria, narro,
***Ascribo, mitto, oppono, promittóque,* junge**
***Subjugo* cum variis, quæ lectio multa docebit.**

Decuplicia verba dativum cum accusativo regunt. *Primò, verba comparandi.* Comparo, compono, confero, assimulo, accommodo, æquo, exæquo, adæquo, postpono, posthabeo, antepono, antefero: ut comparo Virgilium Homero: vel per ablativum, cum Homero. Horat.

Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat,
Si veteres ita miratur laudàtque Poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Cic. ad Lepid. Hoc esse animo scito omnes sanos, ut mortem servituti anteponant. Confero te Joanni, i. Comparo. Confero tibi vel in te beneficium, id est do. Confero me ad villam, i. eo.

II. *Dandi vel reddendi.* Do, dono, impertio vel impertior,

tior, partior, impendo, divido, distribuo, præbeo, lego legas, exhibeo, concedo, mutuo, commodo, fœneror, stipulor, adhibeo, adjicio, adjungo, admoveo, addo & similia. *Reddendi*: Reddo, restituo, resigno, retribuo, rependo, repono, refero, resolvo, &c. ut par pari refero. Plaut. *Do tibi operam si quid est quod me velis.* Horat. *Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina vitæ Tempora dii superi?* Dicimus, dono tibi equum: & dono te equo. Dono te civitate, i. efficio te civem, impertio vel impertior tibi salutem, vel impertior te salute.

III. *Jubendi & prohibendi.* Jubeo, præcipio, mando, impero, injungo, committo, edico, &c. *Prohibendi* vero prohibeo, nego, denego, interdico, &c. Jubeo tibi hanc rem; & aliquando jubeo te hanc rem cum duobus accusativis Cicer. *Non quia aliquid juberem*, subaudiri videtur *facere*. Prohibeo, interdico tibi domum, vel prohibeo, interdico te domo. Plaut. *Damna multa mulierum me uxore prohibent.* Interdico sæpius invenies cum dativo & ablativo: ut interdico tibi domo mea. Per eosdem casus & impersonaliter lepidè loquimur, Cic. *Malè rem gerentibus patriis bonis interdici solet.* Passivè dices interdicor aquâ aut igni, aut aqua aut ignis interdicuntur mihi: huc pertinet tempero, & moderor. Plaut. *Linguæ tempera*, temperor iram, & ab ira: moderor tibi & te. Versus.

Interdico tibi carnem vel carne latinum est.

IV. *Nunciandi.* Indicandi, Declarandi. Indico, nuncio, declaro. annuncio, insinuo, manifesto, revelo, recludo, refero, patefacio, aperio. monstro, ostendo, significo, lego. interpretor, suggero, dico, prædico, exprimo, narro, enarro, memoro, recenseo, recito, repeto, refero, respondeo, fari, loqui&c. Indico tibi veritatem: primæ conjugationis secundam syllabam corripit. Indico ventri bellum; i. denuncio, tertiæ, & secundam producit. Dico tibi diem: id est tempus constituo, refero tibi hanc rem; i. narro. Refero ad te; id est in consultationem fero. Quintil. *Non retulit ad matrem, non propinquos consuluit, non amicos. De his réferam ad Senatum* potiùs quàm *hæc referam ad Senatum*, Refero tibi acceptum; id est fateor me accepisse abs te. Cicer. *Vitam acceptam refert clementiæ tuæ.* Respondeo quæstioni & ad quæstionem. Structuram perpendiculo, vel ad perpendiculum respondere oportet; id est convenire. Virg.

Virg. *Illa seges demum votis respondet avari.*
Agricolæ; id est satisfacit.

V. *Vendicandi.* Vendico, ascribo, usurpo, occupo, addico, acquiro, adipiscor, &c. non idem, sed simile quid significantia: ut vendico mihi hunc librum: Ascribo tibi honorem.

VI. *Mittendi.* Mitto, transmitto tibi literas. Sæpiùs mitto ad te, scribo ad te, quàm tibi dicimus. *Legavit Rex ad nos decem Oratores.* Destino tibi literas, pro mitto, raro legitur, sed propriè significat assigno, delibero, constituo.

Virg. *Me destinat aræ.*

VII, *Opponendi.* Oppono, objicio, offundo, &c. Cicer. in Sal. *Ego meis majoribus virtute mea præluxi: Tu tuis, vitâ tuâ, quam turpiter egisti, magnas offudisti tenebras. Quare noli mihi antiquos viros objectare.*

VIII. *Promittendi.* Spondeo, despondeo, promitto rogatus, polliceor ultrò, pollicitor; recipio: ut Redde quæ coram recepisti mihi; i. promisisti. Recipio te, notum est. Do tibi fidem; i. sanctè promitto: Habeo finem; i. credo.

IX. *Verb. Subjugandi*, subjicio, submitto, supero, debello: ut Rex subjugavit sibi hosteis. Horat.

——— *Mihi res non me rebus submittere conor.*

X. *Varia verba.* De quibus non est certa regula, dativum & accusativum postulant: ut Minor, interminor, debeo, invideo. Plin. *Neque ego, ut multi, invideo aliis bonum, quo ipse careo.* Debeo tibi vitam Assuesco pro assuefacio: nam alioqui solum dativum habet. Quint. de puero. *Non assuescat, ne dum infans quidem est sermoni qui dediscendus sit.* Suadeo, persuadeo. Plaut. *Odi ego aurum multa multis sæpe suasit perperam.* Impono urbem monti. Impono tibi; i. decipio te. Commendo te regi; i. amicè committo. Commendo te apud regem; i. laudo, credo, fido, confido, committo. Terent. *Ah scelesto, ovem lupo commisisti.* Dico etiam fido, confido hac re. Formido, metuo, timeo te, ne quid mali mihi facias. Publ. *Inimicum quamvis humilem docti est metuere*; formido, metuo, timeo tibi, ne quid mali tibi contingat: ut Metuo tibi infortunium.

Annotatiuncula generalis.

Quemadmodum dativus sæpè ponitur pro accusativo aut ablativo cum præpositione, ita vicissim quandoque accusativus aut ablativus mediante præpositione, verbis adhæret loco dativi: Hinc variam constructionem multa verba sortiuntur: ut Loquo

quor tibi, vel ad te, vel loquor tecum. Misceo aquam vino, vel cum vino. Nitor hastæ, vel hasta, vel in hastam, sed peculiare est, Nitor ad rem. Fabius. *Altius ibunt qui ad summa nituntur.* Huc plurima sanè pertinent verba, quæ diligenti lectione observanda ac usu, qui ubique multum potest, discenda censeo.

Verba dativum ut proprium casum regentia

Tertius est verbis proprius natis, *fore*, *sum*, *fit*,
Aque manénte *facit*: poscunt hunc sæpe per *ob*, *con*,
Ante, *sub*, *inter*, *ad*, *in*, *post*, *præ*, conjuncta: quibus do
Occúrro, *fáveo*, *stúdeo*, *medeórque* & *adulor*,
Auxílior, *famulor*, *noceo*: sed dat *juvo* quartum
Páreo præsideo, *pugno*, *cum parcere*, *grator*,
Quæque frequenter erunt impersonalia junge
Contingit, *restat*, *placet évenit*, *accidit*, & *fit*.
Sufficit, & *constat*, *libet*, & *liquet*, & *dolet*, adde
His vacat, & *conducit*, & *expedit*, & *licet*, atque.
Convénit & *præstát*, sed dicito *pertinet ad me*.
Attinet & *spectat*, rectè conjungimus isti:
Multa regunt ternum, quibus haud est regula certa.

Dativum ut proprium casum regunt verba undevigecuplicia.

Primò. Composita à Fore. dativum sibi proprium exigunt: ut spero hæc mihi profore. Utinam Joannes adforet nobis. Cic. Sulpitio. *Major mihi ratio adfore nulla potest, quàm conjunctio consuetudinis sermonumque nostrorum.*

II. Composita à sum: ut Adsum, desum, obsum, prosum, absum, insum. Publ. *Luxuriæ desunt multa, avaritiæ omnia:* Asin. Pollio. Cicer. *Neque deesse, neque superesse Reipublicæ volo*; id est superstes esse. Supersum labori; i. vinco laborem: Quædam pro dativo vel accusativum vel ablativum additâ præpositione sortiuntur. Dicimus enim, adsum pugnæ, adsum in pugna vel adsum ad pugnam, proinde puer fac memineris jam datæ annotatiunculæ.

III. Composita à *Facio* & *Fio*: ubi facio non mutat *a* in *i*: ut Satisfacio tibi; satisfit tibi. Malefacio, benefacio patri. Salust. *Pulchrum est benefacere Reipublicæ* Brut. Cic. *Cui re*

Cui te gratias vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri.

IV. Cum præpositionibus quibusdam composita. Verba plurima cum his præpositionibus. Ob, Con, Ante, Sub, Inter, Ad, In, Post, Præ composita, dativum postulant.

OB. Occumbo, obluctor, obrepo, obgannio, obmurmuro, occino, obturbo. Virg. —*In utrumque paratus.*

Seu versare dolos seu certæ occumbere morti.

Idem. —*Genibusque adversa obluctor arenæ.*

CON. Condormio, consono, colludo, convivo. Commorior tibi, vel tecum. Cic. *Omnis oratio moribus consonet.* Terent. *Ex Andro commigravit huic viciniæ.* Et nomina quædam à con composita, dativum habent: ut concolor corvo, cognominis Paulo.

ANTE. Antecello, antecedo, anteeo, antesto, anteverto illi vel illum doctrinâ. Cic. pro Arch. *Antecellere omnibus ingenii gloriâ contigit.* Plaut. *Virtus omnibus rebus anteit.* Terent. *Miror ubi ego huic anteverterim;* i. hanc præcesserim. Sueton. in Aug. *Magnificentiâ omneis antecessit.*

SUB. Succedo tibi, subjicio, subjaceo, suboleo; ut pecunia fortunæ subjacet. Virg. *Nostris succede penatibus hospes.* Plaut. *Subolet jam uxori, quod ego machinor.*

INTER. Intersero, intersono, intervenio, intersum, intermisceo, intermico: ut Lupus intervenit fabulæ. Claud.

—*Rutilum squamis intermicat aurum.*

AD Arrideo, acclamo, asto, acquiesco, assideo, adhæreo, appropinquo, allabor, admolior, adigo: ut Lucretia adegit cultrum cordi. Horat. *Parcus ob hæredis curam, nimiùmque severus. Assidet insano.* Virg. ———*Antiquis Curetum allabimur oris.*

IN. Impendo, insurgo, insusurro, inhio, innitor, immoror, inhæreo, insideo saxis. Cic. *Omnibus, quorum mens abhorret à ratione semper aliquis aliis dolor, aliis terror impendet.* Virg. *Vela cadunt remis insurgimus.* Immineo, incesso, immitto illi vel illum. Ovid. *Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.* Cic. *In nostras fortunas imminent.* Virg. *Regibus incessit magno discordia motu.* Sed incesso, & alia nonnulla ab in composita, accusativum quoque exigunt sine præpositione, per regulam quintam constructionis accusativi Licet incesso aliquando habeat accusativum cum in. *Liv.* Incessit morbus in castra. Intendo vires; i. extendo. Intendo animum studiis; i. do operam

ram studiis. Horat. lib. 1. Ep. 2.

Invidiâ vel amore vigil torquebere si non,
Intendas animum studiis & rebus honestis.

Virg. *Incubuitque thoro, dixitque novissima verba.*

POST. Postpono famam pecuniæ, Posthabeo: Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

PRÆ. præpondero, præniteo tibi fide. *Cic.* Suis majoribus virtute præluxit. Præcurro, praeo, præcedo, præsto omnibus vel omnes. *Plaut.* Vestræ fortunæ meis præcedunt. *Cæsar.* Helvętii reliquos Gallos virtute præcedunt. *Cic.* Hoc præstat amicitia propinquitati, quòd ex propinquitate benevolentia tolli potest, ex amicitiâ non potest. *Quintil.* Præstat ingenio alius alium.

V. Verba occurrendi dativum habent. Pers. *Venienti occurrite morbo.* Sic obvio, obsto, obsisto, occurso. Virg.

Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.
Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Obvius nomen, & obviàm adverbium, similiter dativum regunt: ut Sum tibi obvius: Venio tibi obviam. Sic prævius. Ovid. *Prævius auroræ lucifer ortus erat.*

VI. Verba favendi: ut Faveo amico. Sic annuo, arrideo, subscribo, consentio, assentio, vel assentior, hæreo, adhæreo: astipulor, concino, suffragor, accedo, benè volo, benè cupio, benè opto, &c. Virg. *Jupiter omnipotens audacibus annue cœptis.* Cic. *Senatus mihi assensus est.* Assentior quandoque regit accusativum cum dativo. Cic. Primo de Oratore. *Cætera assentior Crasso* Idem, *Quare tibi, Antoni, utrumque assentior.* Virg. *Aspirat primo fortuna labori*; i. favet, auxiliatur. *Cic.* Ad hanc laudem aspirare non possunt; i. de hac laude acquirendâ, ne sperare quidem possunt. Accedo tuæ sententiæ; i. assentior. Novum plerunque infortunium novo accedit dolori, sive ad novum dolorem; i. adjungitur.

VII. Verba studendi, & diligentiam abhibendi. Studeo, incumbo, incubo, attendo, indulgeo, insisto, insto, inhio, insudo, invigilo, innitor; vaco, inhæreo, operam do, impendo, navo, adhibeo operam: ut studeo Grammaticæ, invigilo pecuniæ. *Cic.* Quantùm quisque Reipublicæ studuit, tantùm mihi fuit aut amicus aut adversarius. Studeo pro vehementer cupio, aut volo, regit accusativum. *Idem.* Unum sentitis, unum omnes stu-

ſtudetis. Dicimus incumbo ad vel in laudem non laudi. *Tullius*. Mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem. *Idem*. Incumbe per Deos immortales, in eam curam & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem & gloriam afferat. Attendo juri vel jus. Inſiſte negotio ſapienter; i. da operam. Inſiſte bonorum veſtigiis, i. innitere. Habet etiam accuſativum. Virg. *Nulli fas casto ſceleratum inſiſtere limen*. Inſto operi; i. diligenter inſiſto: inſto opus, i. aggredior, facio opus. Tibi multa bona inſtant à me; i. futura ſunt Virg. lib. 8.

Heu quantæ miſeris cædes Laurentibus inſtant.

Vaco pro ceſſo aut careo, capit ablativum cum à vel ab: ut Vaco à labore, à ſtudio, i. non laboro, non ſtudeo. Cicer. *Vacare à culpa magnum eſt ſolatium*. Quandoque præpoſitio omittitur. Idem. *Nullum eſt tempus quod juſtitiâ vacare debeat*. Hujus conſtructionis cauſam require in regula nona genitivi.

VIII. Medendi, medeor & medicor, & ſi qua ſunt his ſignificatione conformia. Virg. *Senibus medicantur anhelis*. Lact. Circumſpice conſcientiam tuam, & iniquitatum medere vulneribus: Legitur etiam utrumque cum accuſativo.

IX. Adulandi verba: Adulor, blandior, aſſentior applaudo, lenocinor, palpor: ut Adulor diviti. blandior matri, aſſentior nobili. Indoctis applaudet plebecula. Cicer. *Tibi ſerviet, tibi lenocinabitur*. Plaut. *Obſervatote quam blandè mulieri palpabitur*. Palpo palpas, idem quod palpor accuſativum regit, aut dativum.

X. Verba auxiliandi. Auxilior, ſubvenio, ſuccurro, adminiculor, opitulor, patrocinor, commodo, ſubeo, proſpicio, provideo, caveo, conſulo, de quo dictum eſt latius: ut Auxilior tibi ſubvenio pauperi. Caveo tibi; i. proſpicio. Lege cautum eſt; i. proviſum eſt Caveo periculum; i. ſugio Caveo te, vel à te; i. provideo ne mihi noceas. Plaut. *Qui cavet ne decipiatur, vix cavet, quem etiam cavet*. Conducit, confert huic rei, vel ad hanc rem; i. utile eſt. Juvo accuſativum habet, olim etiam dativum.

XI. Verba famulandi: ut Famulor diviti. Sic ancillor, ſervio, inſervio. Eraſm. *Nil magis optandum quam ut ſacerdos immunis à conjugio liber ac totus ſerviat Domino.*

XII. Nocendi verba: Noceo, reſiſto, inimicor, reluctor, obnitor, inſidior, obloquor, detraho, ſuccenſeo, indignor, iraſcor, derogo, obtrecto, incommodo, afficio, renitor, in-

injurio, adversor, obsisto, obsto, renuncio, dissentio, refragor invideo, malevolo; ut Noceo nemini: Deus superbis resistit: Horat. *Eutrapelus cuicunque nocere volebat, Vestimenta dabat pretiosa.— Terent.* Senex de Davo. Quem ego credo manibus pedibusque obnixè omnia facturum, magis id adeò mihi ut incommodet, quàm ut obsequatur gnato. Derogo, & detraho tibi vel de te. *Cic.* Indignum est de lege aliquid derogari, aut legem abrogari. *Idem.* Ille in Achaiâ non cessat de nobis detrahere. Æmulor illi, i. invideo. Æmulor illum. i. imitor. Illudo, insulto illi vel illum AliquandoLædo illi per dativum veteres dixêre: nunc vero Lædo illum.

XIII. Verba parendi sive obediendi, Pareo, obedio, obtempero, acquiesco, morigeror, obsequor, geniculor, supplico, audio, ausculto, cedo, concedo, ut Pareo magistro, obedio patri.

Tibul. *Longa dies homini docuit parere leones.*

Audio tibi, vel audio te, id est obedio. Cic. *Si me audies, vitabis inimicitias.* Audio cum dativo rarius est. Audiens dicto sæpissime legitur: sed hic audiens nomen est, teste Diomede. Ausculto autem pro obedio, plerumque dativum habet. Davus apud Teren. Nec quid agam certum est, Pamphilumne adjutem, an auscultem seni. Cedo, concedo tibi, id est locum do.

Ovid. *Cedit amor rebus, res age tutus eris.*

Cedunt mihi hæc bona, id est, in jus meum veniunt. Concedo fato, id est morior.

XIV. Verba præsidendi: ut præsideo, præsum, &c. Cic. *Debeo sperare omnes Deos qui huic urbi præsident, mihi ac mereor relaturos esse gratiam.*

XV. Pugnandi verba poëticè dativum regunt, apud Oratores & historicos ablativum habent intercedente cum, elegantissimè accusativum etiam cum præpositione in: Pugno tibi vel tecum. vel in te: sic Certo, digladior, concurro, congredior &c. Virg. *Montibus in nostris, solus tibi certet Amyntas.* Cicer. *Æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, luxuria, ignavia temeritate, cum vitiis omnibus.* At rebello, repugno: & quædam alia, nusquam non dativum habent, Plin. *Difficilius est voluptati repugnare quàm iræ.* Ovid.

—Ignavis precibus fortuna repugnat. Sunt item quæ accusati-

ſativum habent ſine præpoſitione, veluti, debello, & expugno.

XVI. Verba parcendi, & veniam dandi, ut parco, ignoſco Publ. *Bonis nocet quiſquis pepercit malis*. Plaut. *Stultitiæ adoleſcentiæque ejus ignoſcas*. Ignoſco poteſt habere accuſativum cum dativo: Idem. Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo. Sic parco pro conſervo. Virg. *Multa talenta Gnatis parce tuis.*—

Parce lacrymis, injuriæ, vindictæ, metui, i. abſtine à lacrymis, ab injuria, &c. Virg. *Parce metu*, pro metui, antiquus dativus eſt. Dicimus etiam per infinitivum. Parce lacrymari. Virg.

Parce pias ſcelerare manus.—

XVII. Verba gratulandi. Gratulor & grator poëtis hiſtoriciſque proprium. Ovid. *Gratulor huic terræ quod abeſt regionibus illis.* Virg. *Inveni germana viam, gratare ſorori.* Dicimus gratulor tibi hanc rem, hac re, & de hac re. Cicer *Gratulor tibi victoriam. Idem.* Gratulor tibi affinitate viri medius fidius optimi. *Idem.* Quod mihi de Italiâ gratularis, agnoſco humanitatem tuam His cognata ſunt gaudeò, gratificor, & gratum facio. Cic. *Tibi gratulor, mihi gaudeo.*

XVIII. Quædam verba cum infinitivo imperſonalia, ſine eo perſonalia (ſed raro aliter quam in tertiâ perſonâ) regunt dativum: ut Contingit, reſtat, & reliqua verſibus comprehenſa, quibus cognitis, non erit labor ſynonymorum, & contrariorum conſtructionem perſpicere, qualia ſunt obtingit, obvenit, perplacet, diſplicet, ſuperat, ſupereſt, reliquum eſt, collibet, ſedet, patet, &c. De imperſonalibus exempla.

Horat. *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*
Ovid. *Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi.* De perſonalibus, Horat. *Quod ſatis eſt cui contingit, nihil amplius optat.* Publ. *Cui plus licet quam par eſt, plus vult quàm licet.* Stat & præſtat imperſonalia raro dativum habent expreſſum. Virg. *Stat caſus renovare omnes.* Saluſt. *Nonne emori per virtutem præſtat, quàm vitam per dedecus amittere?* Pertinet, attinet, ſpectat ad me, dicendum eſt, non autem mihi.

XIX. Multa regunt dativum, de quibus certa non conſtat regula: ut Sto judicio. Cano receptui, ut milites à pugna redeant Cano progreſſui, ut ad pugnam progrediantur. Intercedit mihi tecum amicitia, Dativus interdum ſolius feſtivitatis cauſa verbis appingitur: ut Suo ſibi hunc jugulo gladio. Horat. *Quid mihi Celſus agit?*

Ex

Ex adjectivis, quæ ternum jure requirunt:
Derivata leges constructa adverbia terno.

Adverbia quædam admittunt dativum nominis adjectivi, unde deducta sunt: ut prodire alicui obviam, canit similiter huic. Fecit inutiliter sibi, Propinquius tibi, proximius illi, Congruenter naturæ, obvius enim, similis, inutilis, &c. Gaudent dativo. Horat.

Vivere naturæ si convenienter oportet.

REGIMINIS ACCUSATIVI.

REGULA PRIMA.

ANte volunt quartum verba infinita, suôrum
Post casum. Præ nulla supina, gerundia nulla
Dant casum; dabitur verbi pòst casus agéntis,
Ni sit in u: Post nil capit hoc, vult mobile præ se.
Post etiam sequitur sua participans benè verba.
Nam regimen fit idem, si significatio par sit.

Omne infinitivum verbi personalis potest ante se regere accusativum, post se autem casum verbi à quo descendit: ut hominem parerè Deo æquum est. *Terent.* Meum gnatum rumor est amare. *Idem.* qui postquam audierat filio suo non datum iri uxorem. *Cic.* Hanc sibi rem præsidio sperant futurum. Hic non repeto nominativum verbi finiti, rejectis particulis, quòd, ut, aut simili, in accusativum ante infinitivum murari, proinde refer animum ad syntaxin nominativi, ubi & alia de infinitivo dicta invenies, in regulâ *Ante capit rectum, &c.*

Gerundiorum & supinorum constructio.

Præ nulla supina, gerundia nulla, &c. Nec supinum, nec gerundium regit ante se ullum casum: sed post se regit casum verbi activæ significationis: & sicut dicimus, lego historiam, ita venio causâ legendi historiam, vado lectum historiam.

ANNOTATIUNCULA.

Casum dico verbi activæ significationis: quia ubi gerundium & supinum passivè capiuntur: non admittunt ablativum verborum passivè significantium: sed ponuntur absolute, teste Valla: ut male dicitur, liber est difficilis ad in-

telligendum

telligendum â nobis. Non venio vapulatum à te. Omitti enim debet ablativus juxta probatorum consuetudinem. Virg.— *Alitur vitium, crescitque tegendo.* Idem. *Uritque videndo fœmina.*— Quint. *Memoria excolendo sicut omnia alia augetur*: i. dum tegitur, videtur, excolitur. Refragantur Vallæ, Sulpitius & Calepinus, verùm, ipsi exempla fingunt, nulla è doctis afferunt.

Gerundiorum casus.

Quatuor sunt gerundiorum casus: Nominativus in dum. ut Petendum, Genitivus in di, ut petendi. Accusativus in dum: ut petendum: Ablativus in do, ut petendo. Solvendo non sum, dubitari potest (inquit Valla) dativus sit, an ablativus: utcunque est, gerundia dativi casus rarissimè invenies apud probatos scriptores. Jungimus solvendo dativum. *Quin.* Pauperi solvendo non sumus.

De Gerundio Nominativi casus.

Finitis in dum, *fuit, est, erit,* adjiciatur:
Quando necesse notant, fermè comitante dativo.

Gerundium nominativi casus verbo substantivo adhæret; cum quo necessitatem quandam indicat. Juvenal. *Vivendum est rectè.*

Horat. *Si vis me flere, dolendum est: Primum ipsi tibi*: —
Ovid. *Utendum est ætate, cito pede labitur ætas.*
Cic. *Iterandum eadem ista mihi*, subauditur est.

De Gerundio Genitivi casus.

In di adjectivis, aut junge gerundia fixis:
Juncta leges patrio plurali nomine quarti.

Gerundia in di (quæ sæpissimè capiuntur activè: ut causâ discendi isthuc venio, i. ut discam. Passivè rarò: ut Misi filium Coloniam erudiendi causâ, i. ut erudiatur. *Just.* Athenas erudiendi gratiâ missus, quanto doctior majoribus suis, tanto & gratior populo fuit.) Junguntur nominibus substantivis amor. causa, occasio, tempus, locus, ratio, gratia, opportunitas, & similibus: ut Amor habendi, causa pereundi, tempus tacendi. Ovid. *Carpe cibos digitis, est quidam gestus edendi: Ora nec immunda tota perunge manu.* Junguntur etiam in di adjectivis: ut Certus eundi, peritus navigandi. Notandum hic est, infinitivum pro gerundio capi hujusmodi nominibus appositum, Virg. *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros, Et breviter*

viter Troiæ supremum audire laborem. Incipiam.— Amor cognoscere & audire, i. cognoscendi & audiendi, sive ut cognoscas & audias. Ovid. *De juventute & senectute. Hæc dare consilium pugnare paratior illa est : Hæc ætas bellum suadet, at illa gerit.* Paratior dare consilium, i. ad dandum consilium. Sic pugnare, pro ad pugnandum. Habent interim in di gerundia genitivum pro accusativo præsertim in plurali, licet Valla negat vitio carere : ut Composui hunc librum instituendi puerorum gratia : Plin. *Cum illorum videndi gratiâ me in forum contulissem.* Illorum, pro illos dixit.

De gerundio Accusativi casus.

In *dum* quod finit, gaudet præponere *ad*, *inter*.
Rariùs *ante*, vel *ob* vel *circa* jungitur illi,

Gerundia in dum (quæ sæpissimè significant activè : ut Inter legendum hoc notavi, id est dum legerem, passivè vero rarò, ut Persii carmen ad intelligendum est difficile.) Ponuntur cum ad, ob, circa, propter, ante & inter. Oirg. —*Ante domandum Ingentes tollunt animos,* — Erasm. *Ne preceps sis ad loquendum.*

De gerundiis Ablativi casus.

In *do*, præcedunt *in ab*, *ex*, cum *de*, similésque.
Atque etiam dices *scribendo scribere disces*,

Gerundia in do (quæ aliquando activè significant : ut Hos occidendo : Illos accusando totam civitatem labefactasti. Aliquando capiuntur passivè : ut Memoria excolendo augetur.) Apponuntur dictionibus quæ ablativum requirunt : ut Ex defendendo quàm ex accusando uberior gloria comparatur. Quint. *Ratio rectè scribendi, juncta cum loquendi est.* Interdum absolutè ponuntur : ut Scribendo disces scribere.

Gerundiva Nomina

Ornatiùs per gerundiva loquimur, quàm per gerundia. Conveniunt autem gerundiva cum dictionibus per gerundia rectis in genere, numero, & casu : ut causâ habendæ pecuniæ tibi famulor, per gerundium diceres, Causâ habendi pecuniam. Sic per gerundium dicimus, petendum est pacem : Per gerundivum, petenda est pax.

Gerundivorum Nominum casus.

Gerundiva in vocativo vix unquam reperiuntur. In nomina-

minativo rara sunt absente verbo substantivo, quale est hoc. Virg. — *Volvenda dies en attulit ultro*; i. quæ volvitur, Gerundivorum obliquis sæpè utimur. Ovid. *Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi, Nunc avis in ramo tecta, laremque parat.* Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.* De dativo. Vaco agro colendo, vineæ pastinandæ, nemori succidendo. De accusativo. Cic. ad Catilinam. *Vivis & vivis, non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam.* De ablativo. *Laboravi in colendo agro, in conficiendâ epistola.* Cicer. *Orationem autem Latinam profectò legendis nostris efficies pleniorem.*

APPENDIX.

Verbis quæ motum signant, prius adde supinum.

Supina in *um* apponuntur verbis aut participiis motum significantibus: ut Eo venatum. Vel clam indicantibus motum: ut Do filiam nuptum, Plaut. *Heu senex? pro vapulando herclè ego abs te mercedem petam. Coctum egõ, non vapulatum, dudum conductus fui.* Horat. *Spectatum admissi risum teneatis amici.* Supina in *u* elegantissimè construuntur cum adjectivis sine ullo regimine. Plin. *Acipenser piscis rarus inventu.* Cic. *Non facile est dictu. quantopere conciliet amicos comitas affabilitàsque sermonis.* Ovid.

Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur,
Vulgus amicitias utilitate probat.

(*Post etiam sequitur sua participans*, &c.) Omne participium regit post se casum verbi sui, ut sicut dicimus: Amo DEUM: ita amans DEUM, & amaturus DEUM: ut amor à DEO: ita amatus & amandus à DEO: sic serviens DEO, vapulans à magistro, Verborum communium in *ns* & *rus* participia, regunt accusativum patientem. In *dus* ablativum agentem mediante præpositione. In *tus* utrumque admittunt casum, accusativum in significatione activa, ablativum in passiva.

Dum mutat regimen, fit participans tibi nomen: Comparat, & tempus, dum perdit significatum: Adde his compositum, dum simplex sit tibi verbum.

Participium transit in nomen quinque modis: Constructione, cum alium quàm verbum regit casum. Ut scitus vadorum, acceptus tibi. Comparatione: ut Amans nomen est, cum facit compa-

comparativum amantior. Compositione, quoties aliter componitur quàm verbum. ut Illæsus, innocens, nomina sunt, quia non dicimus illædo, innoceo. Amissione temporis ut *Palleat omnis amans.* Beatus pro divite. Amissione significationis, ut indictus pro non dictus, quia indico minime significat non dico: sic ingenitus pro non genitus, amandus pro amari dignus.

(*Nam regimen fit idem*, &c.) Cur Gerundia, Supina, & participia, regant casus verborum suorum, ratio hæc est. Ubi significatio est eadem, idem erit & regimen,

APPENDIX.

Per eandem rationem nomina quædam pro participiis posita verborum casus regunt: ut Præscius futura, populabundus agros. Justin. *Gratulabundus patria expiravit.* Itidem & verba neutra pro activis, habent activorum casus: ut Amo regit accusativum, ergo etiam ardeo pro vehementer amo.

Virg. *Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.*

Sic pereo, depereo puellam, Huc pertinent accusativum proprii actus regentia, veluti curro longum cursum. Vivo vitam. Gaudeo gaudium. Servio miseram servitutem. Cic. *Rideamus gelota sardonion*; i. risum sardonium. Juven. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.* Præterea verba ad sensus pertinentia sæpè pro activis sumuntur: ut — *Vox hominem sonat*; id est, sono exhibet. *Olet unguenta. Oratio Demosthenis Olet lucernam.* Sapit vas. Sapit adustionem. Dicimus etiam pluit sanguinem, & sanguine vel sanguis pluit.

Appendix Altera.

Permultis verbis infinitivus abhæret.

Infinitivus aliquando finiti modi verbo adhæret: ut cupio scire, vereor dicere.

Regula Accusativi secunda.

Omne dat activum, tolle *interdicere*, quartum:
Hoc verbum sextum pro quarto sæpiùs optat.

Omne verbum activum regit post se accusativum rei patientis, qui in oratione passivâ fit nominativus: ut Amo Deum, Deus amatur à me. Aras terram, terra aratur à te. Puer osculatur matrem, mater osculatur à puero. A regulâ excipitur interdico, quia pro accusativo sæpiùs ablativum

habet

habet, ut diximus: Potes etiam excipere jubeo & invideo, ut Jubeo & invideo tibi, tu juberis & invideris à me. At à multis passivis abstinendum est, teste Diomede, quia venustiùs per impersonale dices, jubetur & invidetur mihi.

ANNOTATIUNCULA.

Activum verbum igitur hic voco, quod ab aliis transitivum dicitur: & differt à verbo activi generis. Verbum activi generis est quod in *o* definens acceptâ *r* facit ex se passivum, præter facio, cujus passivum est fio. Verbum activum est quod agere significat, sive in *o*, sive in *r*, desinat; ante se regens nominativum agentem, post se vero accusativum patientem: ut Diligo, oro, operior, criminor. Horat.

Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget. Idem.
Nec tardum operior, nec præcedentibus insto.

Pertinent igitur ad hanc regulam non solum verba activi generis, verùm etiam neutra, deponentia & communia. Hic notabis obiter, quòd, quæcunque neutra accusativum patientem regunt, tertiam habent passivi generis personam & quatuor participia: duo in significatione activa, ut seminans seminaturus: duo in passiva, ut seminatus & seminandus.

REGULA TERTIA.

Celo, rogo, doceo, geminant, ut *vestio,* quartos
Diversos: dices *veniam* quoque *poscimus abs te*:
Induo veste Patrem, dic: aut *vestem induo patri*:
Rem tibi, vel *de re te celo,* dicimus apté.
Te doceo de Grammaticâ, tu dicito parcé.

Celo, cum verbis rogandi, docendi, vestiendi regit duos accusativos pro diversis acceptos: ut Celo te arcana mea. Doceo discipulos poësin. Rogo magistrum veniam, Induo te tunicam. Sed rogandi; i. precandi, & interrogandi verba, admittunt quandoque ablativum pro altero accusativorum: ut A nemine percontaberis ea, quæ tuâ non intersunt. Virg.

Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.

Cicer. Legem sibi indicunt innocentiæ, virtutum omnium, qui ab altero rationem vitæ reposcunt. Supplico semper dativum habet. Terent. *Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.* Verba vestiendi mutant interdum accusativum personæ in dativum: ut Induo tibi tunicam: Rei vero in ablativum, ut induo te tunicâ. Ovid. *Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis.*

Personam

Personam hîc voco, quicquid patitur: Rem, quod neque agit, neque patitur. Eodem planè modo variat celo, ut Celo tibi consilium meum: Sed hoc ablativo rei dat præpositionem. *Cic.* Bassus noster de hoc me libro celavit. Cœlo pro sculpo huc non pertinet. Quamvis invenitur, Doceo te de hac re. *Salust.* De itinere hostium Senatum doceo. Non tamen libenter dicerem, Doceo te de hac re, Instituo, imbuo, & instruo, exigunt ablativum, sine præpositione: ut, Intererit multum quibus moribus puerum instituas. Horat.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.—

Cato. *Si tibi sunt nati, nec opes, tunc artibus illos Instrue.*—

ANNOTATIUNCULA.

Dixi duos accusativos pro diversis acceptos: quia duos accusativos ad eandem rem pertinentes: aut qui significantur ad eandem rem pertinere, bene regunt alia verba: ut Voco te hominem. Circe fecit homines lupos & leones.

APPENDIX.

Quorum activa duos varios jungunt sibi quartos Illorum passiva rei quartum modò poscunt.

Passiva verborum duos accusativos diversos regentium, priore accusativo in nominativum mutato posteriorem admittunt, qui ferè est rei inanimatæ: ut Rogo te veniam: Tu rogaris à me veniam, doceo discipulos Grammaticen, discipulus docetùr Grammaticen, non Grammatice docetur discipulum.

Virg. 2. Æn. 505.

Arma diu senior desueta trementibus ævo
Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum
Cingitur.———

REGULA QUARTA.

Delectat, decet,* atque *juvat,* da quarto & *oportet.

Hæc quatuor verba, Delectat, decet, juvat, oportet, accusativum post se capiunt, & cum infinitivo impersonalia dicuntur, cum nominativo ante se, personalia: ut Delectat me studere, aut delectat me studium. Decet sacerdotem castè vivere, aut decet sacerdotem casta vita. Juvat nos aspicere arva, aut juvat nos aspectus arvorum. Dubium videri potest an oportet accusativum habeat. Si enim dicas: Oportet te ire, te non regitur ab oportet. Sane ubicunque hoc verbum personaliter invenitur, post se nusquam habet accusativum, cum quo alia

tria passim occurrunt. Horat. *Quem res plus nimio delectavere secundæ, Mutatæ quatient.* Idem. *Parvum parva decent.* Ovid. *Scilicet interdum miscentur tristia lætis: Nec populum toto pectore festa juvant.* Dedecet, ostendit, lædit, & alia nonnulla cum infinitivo impersonalium quoque naturam accipiunt: ut Indulgere Baccho offendit cerebrum. Antiqui decet ponebant cum dativo more Græcorum. Ter. in Adel. *Ut vobis decet.*

REGULA QUINTA.

Compósitum quandoque dabit sibi præpositturæ Casum: Quocirca quartum, sextumque dat *exit*, Sæpè quidem docti repetunt bene præposituram.

Verbum compositæ figuræ regit aliquando casum præpositionis cum quà componitur: ut Adeo Petrum. Circumsistimus magistrum. Plaut. *Me miserum ad hunc modum, decies die uno sæpè extrudit ædibus.* Horat. ---- *Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam Insiluit.* —— Idem. ----- *Hæres hæredem alterius velut unda supervenit undam.* Dicimus Exeo & egredior, domo vel domum, quia è, ex, & extra in compositione idem valent. Sæpè præpositio repetitur, ut Egredior è templo. *Cic.* Extra cancellos egredi conabor. *Ter.* In amore hæc omnia insunt vitia, injuriæ, suspitiones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax rursum. Verum ne quis in repetitione præpositionis pleonasmum committi putet, sequens notanda est regula.

Æquivalens gèminis, harum si júngitur uni Dictio, pro rèliqua tantúmmodo debet haberi.

Quoties dictio æquivalet duabus dictionibus in significando, si ipsi alteri illarum jungatur capitur solum pro reliqua; ut Insum in lectione, id est sum in lectione,: Opusculum significat parvum opus, at si parvum apponatur, habetur pro primitivo. *Cicer. in Paradox.* Accipies igitur hoc parvum opusculum Sed, hoc modo diminutivis utimur ob vehementiorem rei depressionem. Huc non respexerunt, Lancil. Perot, & Bergomates, qui negant nemo idem significare, quod nullus homo, quia Livius superfluè dixisset, Nemo hominum, & Ter. Hominem callidiorem vidi neminem, quam Phormionem. Sed certè in his & similibus, nemo solùm, pro nullus ponitur: Quòd vero idem Livius ait: Nemo Deorum:

rum: & Virg. *Turne, quod optanti divûm promittere nemo Auderet, volenda diés en attulit ultrò.* Tolerabilis acyrologia est teste Servio. Ipsa autem etymologia indicat nemo ad homines peculiariter pertinere, constat enim à ne & homo, ut cum Servio, Pompeius Festus testatur.

REGULA SEXTA.

Quàm poscendo diu; quartum vel pónito sextum
Cum quovis verbo: secus ablativùs adesto.

Omne verbum regere potest accusativum vel ablativum temporis sine præpositione, aut accusativum cum præpositione ubi quæstio fieret per quamdiu & quamdudum, aut per quampridem de longiori tempore quærens. Quamdiu habitâsti Lutetiæ? Treis annos, vel tribus annis, vel per tres annos. Quamdiu obiit pater tuus? Ab hinc tres dies, vel tribus diebus. *Cic. ad Attic.* Quod quæris quamdiu hic? paucos dies: sed certum non habeo. Virg.

Noctes atque dies patet atri jànua Ditis.

Cic. *Tenuisti provinciam per decem annos.* Suet. de Caligula. *Vixit annis 29. imperavit triennio & decem mensibus diebusque octo.* Venustius tamen tempus continuum per accusativum effertur. Plaut. *Quasi claudus sutor domi sedet totos dies.* (*Secus ablativus adesto*) At quæstione facta per quando, aut quanto tempore pro intra quantum tempus solus ablativus datur. Quando venisti? Horâ tertiâ. Ovid. *Mense malas Maio nubere vulgus ait.* Quanto tempore hæc scripsisti? Tribus horis. Ovid.

Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Jupiter, exiguo tempore inermis erit. id est intra exiguum tempus.

REGULA SEPTIMA.

Quantum sit spátium, quarto vel dicito sexto:
Ast ubi quid factum, sexto tantummodò prome.

Verbum eundi & distandi regit accusativum vel ablativum distantiæ aut spatii, ut ambulavi septem millia, vel millibus. Colonia abest hinc iter, vel itinere quatuor dierum. Plaut. Euclio. *Si herclè tu ex istoc loco digitum transversum, aut unguem latum excesseris, continuo herclè ego te dedam discipulam cruci.*

ANNOTATIUNCULA.

Diſtantiæ caſus aliquando ſubauditur. Cic. *Nos properabamus in caſtra, quæ aberant bidui.* Cum dicimus, ivi duo millia, ſubauditur genitivus (paſſuum) quia miliare continet propriè mille paſſus, continet autem paſſus quinq; pedes.

Mart, *Te tamen ut videam, duo millia non piget ire.*
Ut te non videam, quatuor ire piget.

(Aſt ubi quid factum ſexto &c.) Ubi quid factum ſit, eloquemur ſolùm per ablativum : ut Captus eſt latro ſexto ab urbe lapide, non ſextum lapidem. Sed opus eſt ut nomen diſtantiæ ſit, alioqui præpoſitio adderetur: ut Joannes Baptiſta decollatus eſt in carcere.

Ut propius, ſic proxime amat ſibi jungere quartum.
Proximus at propior poſcunt ſibi nomina ternum.

REGIMINIS ABLATIVI.

REGULA PRIMA.

Naturâ faciens regitur ſine præpoſiturâ
In ſexto, à verbis permultis, mobilibuſque.
Sic dabis efficiens quodcúnque, mobô bene poſſis.
Hoc *per*, *præ*, *propter*, referare: *Pudore tacemus.*
Te virtute colo. Tardus ſenio. Gravis ære,
Rex dono Chriſti : *divino numine præſul.*

Omne fere verbum & plurima adjectiva regere poſſunt ablativum cauſæ efficientis, præcipuè naturalis & internæ : qui ablativus declaratur per præpoſitionem, *per*, vel *præ.* vel *propter.* Exempla de verbis, Tacco pudore, rubeſco ignorantiâ. Hic ſtupet vitio. Pingueſcit glis ſomno: Feci amore tui, id eſt propter pudorem, ignorantiam, &c. aut præ pudore, &c. Cicer. ad Petrum. *Mirificè capior facetiis, maximè noſtratibus.* Ambroſ. *Peccator quamvis foris abundet, & deliciis fluat, odoribus fragret, in amaritudine animæ ſuæ vitam exigit.* Horat. *Hic murus aheneus eſto, Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ.* Idem. *Imberbis juvenis, tandem cuſtode remoto, Gaudet equis canibuſque, & aprici gramine campi.* Exempla de adjectivis: Pallidus morte, albus frigore tardus ſenio, gravis ære, ſuperbus honore, id eſt propter mortem, frigus, &c. Plin. *Utica Catonis morte nobilis.* Quintil. *Ariſtotelem dubito ſcientiâ rerum, an ſcriptorum copiâ, an eloquendi ſuavitate, an inventionum acumine, an varietate*

operum

operum clariorem putem. Quædam substantiva ut dignitatum nomina, regunt ablativum efficientis, ut Dei gratiâ Rex, divino auxilio Papa.

REGULA SECUNDA.

Materies ex qua rarò sine præpositurâ
Ponitur: ut *Fulvo nummos cudit faber auro.*

Materia ex qua aliquid fit, in ablativo exprimitur sæpiùs cum præpositione de, e, vel ex: ut Faber facit ex auro calicem. Homo factus est de limo terræ. Aliquando præpositio subauditur, sed ferè apud poëtas, ut apud Virg. *Ære cavo clypeus.—*
Sectâque intexunt abiete costas,
Quin tu aliquid saltem potiùs, quorum indiget usus,
Viminibus, mollique paras detexere junco?

REGULA TERTIA.

Materiam circa quam proprietas habet *esse*,
Mobile cum verbo sexto capit: *auctus honore*,
***Lacteque distentus*: Sic adjectiva dabúntur**
Plúrima, cum verbis *fungor, vescor, fruor, utor*,
***Victito, fraudo, beo, dono, afficio, colo, sterno*,**
Cum multis junges, quæ prosa recludet abundè.

Plurima adjectiva & verba regunt in ablativo materiam circa quam proprietas versatur. De adjectivis, ut Auctus muneribus. Uber distentum lacte. Duplex auro. Vir duplex animo. Præditus virtute. Cic. in Verrem. *Homo singulari cupiditate, audaciâ, scelere præditus: lentus gradu, dulcis eloquio benignus naturâ, promptus linguâ, tardus manu.* Licet hic sit materia, cui quid inhæret, tamen dici quoque potest materia circa quam fit aliquid.

Exempla de verbis: fungor, defungor magistratu, vescor carne, fruor amici conspectu. Utor, abutor nummo. Victito lacte, fraudo te jure, beo te divitiis, dono te equo, afficio te honore, colo te modico munere, sterno lectum tapetis, prosequor te laude, id est, laudo te. Sic prosequor te odio, amore, benevolentiâ. Pascor herbis, passivi generis est, pascor herbas, deponens est. Dignor te laude, id est, dignum judico.

Virg. *Haud equidem tali me dignor honore.*
Mutat aurea æreis. Horat.
Diruit, ædificat, mutat, quadrata rotundis.
Tempero me vino, vel à vino. Conficior mœrore, senectute,

tute,tristitiâ. Frustro,aut frustror te spe,id est decipio,frustror expensas,id est frustra ago. Multa tam nomina quam verba huc referri possent, quibus ex ordine instituto nona in constructione genitivi data est regula. Fungor, vescor,fruor,utor,inveniuntur etiam cum accusativo. De impertior & dono,latius in dativo dictum est; in regulâ *Acquisitivè si ponas verba.* &c.

REGULA QUARTA.

Forma modúsve datur per casum rite Latinum.

Nomen formæ vel modi regitur in ablativo à verbo & adjectivo nomine, aliquando etiam à substantivo, quotiescunque apta fieret interrogatio per quomodò, ut si quis quærat, quomodo cantabimus? aptè respondebis, submissâ voce, gravi accentu. Sic Aspicio te torvis oculis. Facies miris modis pallida. Ovid. 1. Epist.

Tres sumus imbelles numero.——

Nomine Petrus, Cognomine Paulus, Nomine Grammaticus, re Barbarus. Præceptor consiliis. Rex titulo.

Virg. ——*Trojanus origine Cæsar.*

Non injuriâ id feci. More meo doceo, Jure meo hoc mihi vendico. Recito dulci prolatione.

REGULA QUINTA.

Mobile vel verbum mensuram dat sibi quarto
Vel sexto, *longus treis ulnas*, vel *tribus ulnis*.

Adjectivum nomen vel verbum regit mensuræ nomen in accusativo vel in abl. ut hic pannus est longus tres ulnas, vel tribus ulnis. Pl. de Babylone. ***Murus ducentos pedes altus quinquagenos latus.*** Plaut. ***Comesse panem tres pedes latum potes:*** In sacris. Erat autem Ninive magna itinerè trium dierum.

Pers. ——***Nugaris cum tibi, calve,***
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet:
Adjectiva quibus dimensio significatur,
Sunt longus, latus, crassusque, profundus & altus.

REGULA SEXTA.

Mensuram, excessûs verbum vel mobile sexto
Optat: ut *excedo digito pede longior uno.*

Dictio significans excessum regit ablativum, qui significat excessus quantitatem certam vel incertam, ut sum te longior capite,

Hoc

Hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior, multo fortior. Juvenal. dixit de Pygmæis.

——*Tota cohors pede non est altior uno.*

REGULA SEPTIMA.

Passivis sextum dabimus cum præpositurâ
A* vel *ab. Accipiens* sic *do, distans, removensque.
Sic *alius* ponas, & quæ conformia nôris.

Omne verbum passivum potest regere post se ablativum intercedente præpositione à vel ab, ut Amor à Petro, liber legitur à Magistro, vapulans à Præceptore, Infans osculatur à matre. Horat. —*Laudatur ab his culpatur ab illis*

Quintil. *Fabricius respondit se à cive spoliari malle, quàm ab hoste venire.*

Annotatiuncula de constructione impersonalium in tur. Passivum verbum hic voco, non solum quod est passivi generis, sed quodcunque pati significat, sive in o sive in or desinit. Et adduntur passivæ vocis impersonalia, licet activè significent, quæ præter ablativum post se regunt casum suorum verborum: ut Tibi reclamatur ab omnibus. Cicer. *Nihil est à me inservitum tempori.* Sed cavendum, ne eis quæ veniunt ab activis & à neutris accusativum regentibus, accusativum apponas: non enim sic loquerer, à me legitur Matthæum, à te aratur terram. Sed personaliter, à me legitur Matthæus, vel lego Matthæum, à te aratur terra, vel tu aras terram. (*Accipiens sic do, distans removensque.*) Verba accipiendi, distandi & removendi, regunt ablativum cum præpositione à vel ab. (*Accipiendi*, ut Accipio, recipio, audio, disco, quæro, habeo, intelligo, conduco, spero, expecto, nascor, &c.) Binas à te recepi literas. *Terent.* Disce ab his qui verè sciunt *Publ.* Ab alio expectes alteri quod feceris. Tacit. *Nasci à principibus fortuitum est.* Fœnero vel fœneror tibi, id est pecuniam ad usuram do. Fœnero vel fœneror abs te, id est ad usuram accipio. Contra Vallam, teste Mancinello. *Distandi & removendi*: ut disto, differo, absum, abeo, recedo, discedo, alieno, amolior, divido, segrego, arceo, abhorreo, averto. aufero, &c. ut longe distat à nobis India. Absum ab Italia. Suet. *Nec abhorret à veritate.* Horreo, abhorreo hanc rem. id est abominor, execror, aut formido. Aufer à nobis Domine iniquitates. Averte iram tuam à nobis. Supersedeo sæpius legi-

legitur cum ablativo quàm accusativo. Cicer. *Supersedeas hoc labore itineris*, id est omittas venire:

Annotatiuncula generalis.

Verbis hujus regulæ aliquando datur Ablativus omissâ præpositione. Suet. in Domitia: *Philosophos omnes Urbe Italiaque submovit.*

Horat. —*Aliorum opprobria sæpe absterrent vitiis*; —
Idem. *Vivere si rectè nescis. discede peritis.*

(*Sic alius ponas* (Quædam adjectiva regunt ablativum cum à vel ab: ut alius ab illo. Sic alter, diversus & primus à Rege. Secundus à Principe, integer à vitiis. Castus à Venere, Romulus oriundus est Trojâ, vel à Trojâ. De Vacuus & aliis quibusdam, dictum est in constructione genitivi.

REGULA OCTAVA.

Instrumenta dabis sextis sine præpositurâ.

Quodvis verbum potest regere instrumentum in ablativo, cui nullo modo addi potest præpositio: ut Scindo panem cultro. Cedo ferulâ, Impuli te pugno, Peto te stricto gladio. Concordiâ res parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.

Horat. *Reges dicuntur magnis urgere culullis,*
Et torquere mero quem perspexisse laborant.
Virg. *Nullus ubique potest fœlici ludere dextra.*

ANNOTATIUNCULA.

Ubi non instrumentum significamus, sed comitem, quem modum actionis vocant, licet præpositionem addere, teste Valla: ut Acceptus est à nobis cum honore, magna cum benevolentia scripsit. Cum mirâ affabilitate me alloquutus est.

REGULA ULTIMA.

Absque regente, duos sextos bene pone sequelæ.
Discunt discipuli, me præceptore docente.

Quoties duæ orationes nominativi & verbi sic se habent: ut alteri apponatur talis particula dum, quando, postquam, aut similis: lepidè priorem mutamus in duos ablativos, qui non reguntur, sed ponuntur absolutè: ut pro, dum magister legit, pueri scribunt, eleganter dicitur, magistro legente pueri scribunt. Sic Magi apertis thesauris obtulerunt munera Augusto regnante natus est Christus, Tiberio imperante crucifixus. Ter. *Me impulsore non fecit.* Horat. de sene. *Laudator temporis acti, Se puero*, id est cum ipse esset puer.

Dicitur ablativus sequelæ sive consequentiæ, quia aliquid ex alio denotatur sequi: ut Sole lucente evanescunt tenebræ. Dicitur absolutus, quia non regitur.

In postremum hunc locum (ne quid transmutasse dicamur) paucula explicatæ Syntaxi, de gradibus comparationum rectè statuendis, & legitimâ adverbiorum, & conjunctionum cum verborum modis consensione, operæprecium subjicere duximus, ut hisce adminiculis, promptiùs & puriùs adjuti, adolescentes orationem forment Latinam.

Valdè, apprimè, unicè, impensè, abundè, admodùm, per, perquam, cum primis, imprimis, sanè, oppidò, tam, quàm, & quæ in um desinunt, parum, multum, nimiùm, tantùm, quantùm, aliquantùm, aliáque id genus, positivis ferè adhærent. Cic. *Socer hujus vir multum bonus.* Plaut. *Timida es aliquantulum soror.* Terent. dixit cum comparativo, aliquantulum ad rem avidior.

Comparativis apponuntur plerumque hæc. Paulo, nimio, aliquantò, tantò, quantò, quò, eò, vel hòc multò, modicò, longè. Cic. *Paulò deteriùs valeo, quàm soleo.* Virg.

At pedibus longè melior Lycus.—

Adduntur superlativis sæpius, Multò, longè, facilè, cum haud dubiè significat: quam pro valde, quàm pro quantum, verbo possum junctum. Tam, quam, dum se mutuo consequuntur, pro, ut, ita. Salust. *Quàm quisque pessimè facit, tam maximè tutus est.* Sic tantò, quantò, apud Cat.

Tantò pessimus omnium Poëta,
Quantò tu optimus omnium Patronus.

De quorundam adverbiorum modis.

Indicativum petunt:
- Ut pro postquam. Ter. *Ut ventum est in urbem.*
- Dum. Idem. *Dum ætas tulit*, pro quamdiu.
- Donec. Ovid. *Donec eris fœlix.*

Subjunctivo adhærent:
- Ne prohibentis. Ne facias, aliquando imperativo jungitur. *Ne sævi tantopere.*
- Dum, pro dummodo. Ter. *Dum prosim tibi.*
- Quasi, ceu, tanquam, perinde, ac si, haud secus.

Quam

Indicativis gaudent vel Subjunctivis.

Quum proprium suum verbum habent: tanquam feceris ipse aliquid: Quasi non nôrimus nos inter nos, aliter copulant.
Antequam priusquam. Ter. *Priusquam pereo.*
Næ, pro profectò, pronominibus præpositum.
Næ, ego sum homo infelix.
Similitudinis adverbia, quemadmodum, ut, utcunque, sicut, Ut sementem feceris, ita & metes.

TEMPORIS.

Simul simulac. simulatque, quum, antequam ubi, postquàm quam. Ter. *Priusquam pereo*; dum, & donec, quoad, vel quousque.

Post has voces, adeò, ita, sic, tam, talis, tantus, tot, non ponitur, *quòd*. sed *ut*, cum subjunctivo. *Cic.* Adeone ignarus es, ut hæc nescias?

Aliter, secùs, contrà, asciscunt, ac, atque, quàm. Ter. *Non secus, ac si meus esset frater.* Idem. *Neque aliter contrà quàm censeo loquor.*

Perinde & proinde, quod idem significant, asciscunt à tergo, Atque, ut, quasi, ac, si. Plaut. *Perinde res omnes sunt: ut eas magni facias.*

Plus & ampliùs, junguntur nominativo & accusativo, sed quàm subauditur. Terent. *Plus quingentos colaphos infregit.* *Cic.* Ampliùs sex sunt menses. Vi suâ regunt ablativum ut casum proprium: plus anno. Amplius tribus digitis.

NEDUM.

Nedum secundam in clausula partem tenet. In oratione affirmativâ jungitur rei minoris momenti. Effunderem pro te sanguinem, nedum pecuniam. In oratione negativâ jungitur rei majoris momenti. Non funderem pro te pecuniam, nedum sanguinem.

Non solùm, non tantùm, non modò, priorem sensum occupant. Affirmando cum eo quod minus est, Negando cum eo quod majus est. Non solùm pro te non moriar, sed nec pugnem.

De modis quos expetit Conjunctio.

Indicativum postulant quanquam, etsi, in principio statim sententiæ: in medio etiam subjunctivum. *Cic.* Etsi vereor, judices.

Quando, quandoquidem, quatenùs pro siquidem, quoniam. Quip-

Quippe cùm proprium habet verbum. Danda illi venia, quippe ægrotat: si addideris qui, quæ, quod, fere subjunctivo, adhæret. Non est illi venia danda, quippe qui pejeraverit antea. Nisi in principio sententiæ.

Ne, an, num interrogandi particulæ. Terent. *Num cogitat, quid dicat.*

Siquis, siquis, adest. Mirum, ni, Subjunctivis adhærent sæpius, Quamvis, licet: Ni, quòd pro ut, Utqui, utpote qui, quippe qui. Quo pro ut causali. Cum pro quamvis vel quoniam: ut pro quamvis. Servi ut taceant jumenta loquentur, Ne dubitantis particula. Ter. *Timet ne deseras se.*

Aliquando Indicativum; aliquando Subjunctivum amant.

Tametsi, etiamsi, nisi, si, siquidem, quia & quòd, causam notans

Ut gaudet Indicativo pro
- quam. Plaut. *Ut nunc malè eum metuo miser.*
- postquam. Virg. *Ut regem vidit.*
- nota interrogandi: *Ut vales?*
- particula admirantis. Virg. *Ut vidi, ut perii?*

Ut Subjunctivum postulat cum.
- pro quamvis: *Ut desint vires tamen est laudanda voluntas.*
- Imprecationi servit: *ut, Te dii perdant.* Cum causam finalem notat, *orat ut ad se venias.*
- Post verba, timeo, metuo, vereor, eleganter ponitur, ut Pro ne, vel ne non: *Metuo ut substet hospes.*

Conjunctiones geminatæ.

Cùm præcedens, tum sequens indicativum poscunt sed cùm præcedit cum minore, tum sequitur cum majore. odit cùm literas, tum virtutem. Et &, tum tum, nec neque, paria vel imparia connectunt. Vir tum doctus, tum pius.

AUTEM VERO.

Autem sequitur particulam non, vel porrò, non autem, porrò autem.

Verò sequitur has particulas. Nec, neque, tum, ne, sanè, jam, at, enim, quasi nunc. Item pronomina, Ego, tu, ille.

Ergo & igitur breuioribus conclusionibus serviunt, Quare & quamobrem longioribus, cùm conjunctiones sunt.

FINIS.

DESPAUTERIANÆ
LIBER IX.
De ordine declarationis Grammaticæ, & de Syntaxi reciprocorum.

ORDO GRAMMATICÆ
DECLARATIONIS.

OPtandi debent adverbia ſive vocandi
Sumere principium : veluti interjectio ſæpe,
Ecce, ***Age*** **&** ***heus***. **Poſt hæc, caſum decet addere quintum,**
Hinc rectum ſequitur verbum. Tibi ſit generalis
Regula, quæ à tergo regitur, vult dictio cuncta
Poſtponi. Si quid declarat, juris idem ſit.
Si quid ſit tacitè poſitum, ſupplere jubebo.

Regulæ in ordine Grammaticæ declarationis obſervandæ ſunt ſeptem. Prima regula. Excitandi particulæ: ut adverbia optandi, vocandi, demonſtrandi, hortandi, & reſpondendi, & interjectiones plerumque ſumunt principium in ordine Grammaticæ declarationis Secunda. Poſt hæc ſequitur vocativus. Tertia. Poſt Vocativum ſequitur Nominativus à fronte verbi rectus. Quarta. Poſt nominativum ſequitur verbum perſonale finiti modi. Semper intelligo ſi ſit in oratione, nam ſi hæc abfuerint, ab imperſonali incipimus: ut, *Tædet animam meam vitæ meæ*. Quinta. Dictio recta à tergo ſequitur dictionem regentem. Itáque poſt verbum perſonale aliquando ſequitur nominativus: ut, ſum homo: aut accuſativus, ut Amo Deum: vel ablativus, ut careo nummis. Sexta, Declarans, declarato poſtponitur: ut adjectivum ſubſtantivo, adverbium verbo, infinitivus finito. Item infinitivus & ſupinum, & gerundium poſtponuntur adjectivo: ut Certus mori, aut moriendi; turpe dictu. Præpoſitio cum ſuo caſu poſtponitur verbo per hanc regulam; quia ipſa cum caſu declarat ſignificationem verbi: ut adeo ad forum. Septima, in declaratione orationis diligenter videndum eſt an aliquid ſubaudiatur, quia hoc ſuppleri debet: ut miſeram me, vereor, ſubauditur ô vel heu. Unde mihi lapidem. Hebræi ſunt, & ego.

Sex

Quod *rogat* atq; *refert*, & habet quod vim referētis,
(Ut quod verba petit semper duo, *dum*, *quia*, *donec*)
Atque *negans*, præit. Ob Logicam mutàbitur ordo.
Præcèdens semper præponitur & referenti.

PRIMA EXCEPTIO.

Interrogativum semper præcedit, Ideò ab obliquo vel adverbio sæpe inchoamus ordinem: ut, quem quæritis? Ubi vidistis hominem? Quem tædet vitij?

SECUNDA.

Nomen relativum, & hinc adverbium, præcedit dictionem à quâ regitur: ut. Hic est quem videre cupivi. Vidi campum ubi Adam habitavit. Virg.

—O tèrque quatèrque beati,
Queis ante ora patrum, Trojæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere.—

TERTIA.

Dictiones vim relativam habentes, ut quæ ad sensus perfectionem plura verba petunt, debent in declaratione Grammaticâ præcedere. Tales dictiones sunt Nomina vel Adverbia infinita, cum, deinde, deinceps, sic, sicuti, dum, quando, quia, quoniam, licet postquam, quàm, quamvis, & similia his quamplurima.

QUARTA.

Dictio negativa debet præcedere: ut Neutiquam faciam, Neminem video. Adverbium prohibendi etiam negandi vim habet, ergo præcedit, ut Ne feceris.

QUINTA.

Propter Dialecticorum præcepta oportet interdum contra dictas regulas partes orationis ordinare? ut, *Cuique homini anima est. Aliquo homine ditior sum. Hominem cognosco.* Et similia, quæ tamen à doctis interim spernuntur. Sonorum alius vox, alius non vox

SEXTA.

Relativum necessariò postponitur antecedenti, ideò obliquus contra dictas regulas aliquando præponitur nominativo aut verbo: ut, *Ciceronis indiget suus filius. Patrem sequitur sua proles.*

DE RECIPROCIS.

Reciprocum, est relativum reflexivum, quod ad id unde prodiit revertitur, ut primitivum sui, & derivativum suus, velut, iste amat se: ecce, hic amor reflectitur ad amantem. Sic iste diligit filium suum, hîc dilectio tendit in rem diligentis. Ut autem faciliè pateat ad reciprocorum notitiam iter, ante omnia diligenter considerandum est principale suppositum, ad quod fieri debet reciprocatio: ut *Superbus est sui laudator.* Publ. *Avarus ipse miseriæ causa est suæ.* Expectat te Joannes. Sic in omnibus orationibus de ut, & ne, principale suppositum, est suppositum prioris orationis: veluti, Magister præcepit ut ad se venirem, Joannes timet ne sibi noceam: Joannes diligit Petrum & fratrem suum, de fratre Joannis intelligitur, Joannes diligit Petrum & fratrem ejus, de fratre Petri intelligitur: quia hic ad obliquum, illic ad principale suppositum fit relatio. Ideò in Evangelio benè dicitur; *Surgens accepit puerum, & matrem ejus nocte. Et vocabis nomen ejus JESUM. Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum. Eorum* dixit, non *suis*, ne de peccatis JESU, quæ nulla fuêre, loqui videatur. Vertit autem interpres *eorum* pro *ejus*, Matthæus enim Græcus pluralem Genitivum autôn habet.

ANNOTATIUNCULA.

In Reciprocis multi errârunt, aut ipsis ex industriâ abusi sunt, ut *Laur. Valla* ostendit: sed cautè videndum est ad quid fiat relatio: ne non ille, sed nostra erret censura: ut apud Horatium.

Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge.

Georg. Valla vult *sibi* pro *ei* poni, quod verum non est, quia sibi ad famam non refertur. Sed sensus est, *finge convenientia sibi*, id est, ea quæ sibi ipsis non adversentur, verum inter se aptè cohæreant, ne monstrum nascatur tale, ut nec pes, nec caput uni reddatur formæ.

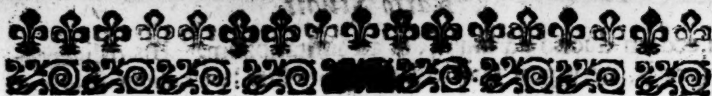

FINIS.

nendum ducito ad usum, & ad imitationem. His diligenter curatis, ne pigeat quarto iterare. Nam hoc habent eruditorum virorum summo ingenio, & summis vigiliis lucubrata scripta, ut millies relecta magis magisque placeant, semperque admiratori suo novum miraculum ostendant. Id quod tibi in tabulâ tuâ sæpenumero; nec sine causâ laudatâ evenire solet, quod anteà non animadvertisses: Idem tibi multo amplius in bonis auctoribus eveniet.

Releges igitur quartò, ac quæ ad Philosophiam maximè verò Ethicen, referri posse videantur circumspicies: si quod exemplum quod moribus accommodari possit. Quid autem est ex quo non vel exemplum vivendi, vel imago quædam, vel occasio sumi queat? Nam in aliorum pulchrè aut turpiter factis quid deceat, quid non, juxtà videmus. Hæc si facias, jam vel edidiceris, quanquam aliud egisti. Tum demum si libet, ad ediscendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certè perquam exiguus. Quid deinde? Restat ut cum studiosis congrediaris, tuas annotationes in medium proferas, vicissimque aliorum audias, alia laudabis, alia reprehendes, tuas partim defendes, partim castigari permittes. Postremò quod in aliis laudâsti, tuis in scriptis imitari conaberis. Secreta studia à doctis laudantur: at ita ut post ea è latebris in arenam prodeamus, viriumque nostrarum periculum faciamus. Id quod sapientissimè à Socrate est dictum. Experiamur utrum partus ingeniorum vitales sint, nimirum obstetricum industriam imitati. Quare alternatim utrisque utetur, qui non vulgariter volet evadere doctus Vale.

F I N I S.

RATIO STUDII.

Quis sit modus repetendæ Lectionis.

QUibusdam prima, ac unica ferè cura est statim ad verbum ediscere; quod quidem non probo. Est enim magni laboris, tum fructûs propè nullius. Quorsum enim attinet, psittaci more, verba non intellecta reddere. Commodiorem igitur viam accipe. Lectionem quidem auditam continuò relege: ita ut universam sententiam paulò altiùs etiam animo infigas: Deinde à calce rursus ad caput redibis, & singula verba excutere incipies: ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curam attinent. Videlicet, si quod verbum obscurum, aut ancipitis derivationis: si Heteroclitæ conjugationis, quod supinum quod præteritum faciat, quos habeat majores, quos nepotes, quàm constructionem, quid significet & hujusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursum de integro percurrito, ea jam potissimum inquirens quæ ad artificium Rhetoricum spectant. Si quid venustius, si quid elegantius, si quid concinnius dictum videbitur annotabis indice, aut asterisco apposito. Verborum compositionem inspicies, orationis decora scrutabere, authoris consilium indagabis, quâ quidque ratione dixerit. Ubi quid te delectaverit vehementius, cave præter casam (quod aiunt) fugias, fige pedem, ac abs te ipso rationem exige, quare tantopere sis eâ ratione delectatus, cur non ex cæteris quoque parem ceperis voluptatem. Invenies te acumine aut exornatione aliquâ oratoriâ, aut compositionis harmoniâ. aut, ne omnia persequar, simili quapiam causâ commotum fuisse. Quod si aliquod adagium, si qua sententia, si quod adverbium vetus, si qua historia, si qua fabula, si qua similitudo non inepta, si quid breviter, acutè, aut alioquin ingeniosè dictum esse videbitur, id tanquam thesaurum quendam animo diligenter reponendum

quos percensere neque possum, neque operæprecium est, iis relinquito, quos Barbariem immenso labore discere juvat. Initio non quam multa, sed quam bona percipias refert. Sed jam rationem accipe, quâ possis non solùm rectiùs sed etiam faciliùs discere. Hoc enim in homine artifice præstare solet artis ratio, ut tantundem operis, cum rectiùs expeditiusque, tum leviùs etiam efficiat. Diem tibi in operas partire, id quod & à *Plinio* secundo, & à Pio Pontifice Maximo, viris præstantissimis factitatum legimus, Principiò, quod caput est, Præceptorem interpratantem non attentus modò, sed & avidus ausculta. Non contentus impigrè sequi differentem, aliquoties prævolare contende. Omnia illius dicta memoriæ præcipua etiam literis mandabis, fidelissimis vocum custodibus. Quibus rursus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam,qui sic animum induxerat,ut se tenere crederet, quicquid servorum quisquam meminisset. Noli committere, ut codices habeas eruditos, ipse sis ineruditus. Audita ne effluant, aut apud te, aut cum aliis retracta, nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere memento, quam unam D. Aurelius tum ingenio, tum memoriæ imprimis conducere scripsit. Conflictio quoque & tanquam palæstra ingeniorum, nervos animi præcipuè tum ostendit, tum excitat, tum adauget, Nec sciscitari, si quid dubitabis: nec castigari, si quid errabis, sit pudor.

Nocturnas lucubrationes, atque intempestiva studia fugito: nam &ingenium extinguunt,&valetudinem vehementer offendunt. Aurora Musis amica, est apta studiis. Pransus, aut lude, aut deambula, aut hilariùs confabulare. Quid quod inter ista quoque studiis locus esse potest? Cibi non quantum libidini, sed quantum valetudini satis sit sumito. Sub cœnam paulisper inambula:cœnatus idem facio.Sub somnum exquisiti quippiam, ac dignum memoriâ legito. De eo cogitantem sopor opprimat: id experrectus à teipso reposcas Plinianum illud semper animo insideat tuo. Omne perire tempus quod studiis non impertias. Cogita juventâ nihil esse fugacius, quæ ubi avolârit semel, redit nunquam. Sed jam hortator esse incipio indicem pollicitus. Tu suavissime Christiane, hanc formam, aut si quam poteris meliorem, sequere, ac benè Vale.

DES. ERASMI ROTERODAMI,

De ratione ſtudii, ad *Chriſtianum Lubecenſem* Epiſtola parænetica.

CUm te incredibili quodam ardore literarum flagrare minimè dubitarem, Chriſtiane non vulgaris amice, hortatore nihil opus eſſe putavi, ſed ejus. quam ingreſſus eſſes, viæ duce modo, ac tanquam indice. Id quod mei officii eſſe judicavi, videlicet, ut tibi homini non modò, multis modis copulatiſſimo, verum etiam jucundiſſimo, veſtigia, quibus ipſe à puero eſſem ingreſſus commonſtrarem. Quæ ſi tu pari curâ accipies, quâ ego dicturus ſum, futurum confido, ut neque me monuiſſe, neque te paruiſſe pænituerit. Prima igitur cura ſit, ut Præceptorem tibi deligas quàm eruditiſſimum: Neque enim fieri poteſt, ut is rectè quenquam erudiat, qui ſit ipſe ineruditus. Quem ſimulatque nactus fueris fac modis omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filii viciſſim in illum induas affectum. Ad quod quidem cum ipsa honeſti ratio nos debet adhortari; quod non minus debeamus iis, à quibus rectè vivendi rationem, quam à quibus vivendi initia ſumpſimus: tum iſta mutua benevolentia tantùm ad diſcendum habet momenti, ut fruſtra ſis literarum Præceptorem habiturus, niſi habueris & amicum. Deinde ut te illi & attentum. & aſſiduum præbeas. Contentione enim immodicâ nonnunquam obruuntur ingenia diſcentium. Aſſiduitate vero, & mediocritate ſuà perdurat, & quotidianis incrementis majorem opinione acervum accumulat. Satietate, cum in omnibus rebus, tum in literis, nihil pernicioſius. Laxanda eſt igitur aliquoties illa literarum contentio, intermiſcendi luſus, ſed liberales & literis digni, & ab his non nimis abhorrentes: imò mediis ipſis ſtudiis perpetua quædam voluptas eſt intermiſcenda, ut ludum potius diſcendi, quam laborem exiſtimemus. Nihil enim perquam diu fieri poteſt, quod non agentem aliquâ voluptate remoretur. Optima quæque ſtatim ac primum diſce. Extremæ eſt dementiæ diſcere dediſcenda: Quod in curando ſtomacho ſolent præcipere Medici, idem tibi in ingeniis ſervandum puta. Cave ne aut noxio aut immodico cibo ingenium obruas, utroque enim juxta offenditur. Ebrardum, Catholicon, Brachylogon, cæteroſque id genus,

quos

JOAN. DESPAUTERII

Ninivitæ Artis Versificatoriæ Compendium.

Accessit appendix de Accentibus. Item de Figuris *Liber*.

Prioribus editionibus longè emendatior.

Editio Novissima.

EDINBURGI,
Excudebat *Thomas Brown*, Anno Dom. 1677.

DE PEDIBUS METRICIS.

Pyrrhichius geminis brevibus fluit, & salit acer.
Spondæum longis liquet & constare duabus.
Syllaba longa brevi subjecta vocatur *Jambus.*
Quòd si longa brevem præcedat, habeto *Trochæum:*
Dactylus ingreditur longâ, brevibusque duabus.
At geminis fertur brevibus longaque *Anapæstus.*
Tres brevians *Tribrachys* rapido volat ocior *Euro:*
Vult *Proceleusmaticus* brevibus constare quaternis.
Longa, duæque breves, & longa, creant *Choriambum.*

ARS

ARS VERSIFICATORIA LIBER X.

Carminis, & metri, seu versus definitio.

QUid est carmen? Oratio strictiore pedum lege coërcita, & ornatissimum dicendi genus. Unde dicitur carmen? A Canendo, quòd sit aptum cantibus. Non, quod lenocinio vocis cantanda sint carmina, sed cum quadam gravitate pronuncianda. Nam autore Cæsare, qui benè legit carmina, benè cantat: qui verò benè cantat, malè legit. Quomodo aliter dicitur carmen? *Metrum*, ex eo quòd certâ pedum mensurâ carmen metiri soleamus. Quomodo aliter? *Versus*, quòd tam diu verti debeat, quoad rectè constituatur, vel quia uno versu finito, ad principium alterius vertamur.

De Pede.

Quid est pes? Syllabarum dispositio certo numero definita. Dicti autem sunt pedes, quia, quemadmodum pedibus ambulamus, sic carmina quibusdam quasi pedibus incedere videntur: vel quia per eos veluti scalarum gradus carmina scandimus. Quid est scansio? Legitima metri per singulos pedes distinctio. Dic aliquot ex vulgatioribus carmina, *Hexametrum*, *Pentametrum*, *Sapphicum*, *Asclepiadaum*, *Phaleucium*. Habésne super his regulas? Habeo, ostende.

De Hexametro Versu.

Hexametrum senis carmen pedibus fit: & aptè
Dactylus est quintus: sextam sibi vult regionem
Spondæus: reliquisque locis fit uterlibet horum.

Dic sensum. Carmen Hexametrum sex pedibus constat: quorum quatuor primi sunt Dactyli vel Spondæi: quintus tantùm Dactylus, sextus vero Spondæus. Quid est Dactylus? Est pes constans tribus syllabis, quarum prima est longa, & duæ ultimæ breves: *Ut scribite, carmina.* Quid est Spondæus? Est pes constans duabus syllabis longis: ut *Dantes, scribunt.* Affer exemplum carminis Hexametri?

Arma virúmque cano, Troiæ qui primus ab oris, Si venit.

Scande. *Arma vi* Dactylus, *rúmque ca* Dactylus, *no Tro* Spondæus, *iæ qui* Spondæus, *primus ab* Dactylus, *oris* Spondæus. Scande, i. distingue pedes; metire carmen, &c. Cur dicitur Hexametrum? Quia sex pedum ictibus ipsum metimur: ab hex, i. sex, & metron, i. mensura. Quid in id annotari præcipit Despauterius? Hac sequenti regulâ contenta.

Pedes nothi sive illegitimi in Hexametro.

Hæc te legitime docui; nam sæpe Poëtæ
Ista minus servant. Tu quanta licentia cautus
Est permissa vide, ne quando turpiter erres:
Namque rei gravitas quintà in regione locavit
Spondæum: veluti, *Magnum Jovis incrementum.*
Datque pedes alios Maro: tu puer elige legem.

Explica? Horoici versus pedes legitimi, i. ex carminis lege debiti, sunt dactylus & spondæus: admittuntur tamen nothi, i. illegitimi, per poëticam licentiam, quam cavebis, quia raró occurrit, nec nisi in magnis operibus eorum Poetarum, qui extra omnem invidiæ aleam positi sunt. Poëtæ itaque in quintâ regione sæpè spondæum locant, ubi rei gravitas & majestas significatur, aut mœror & languor: tamen id raro est faciendum. Virg.

Chara Deûm soboles magnum Jovis incrementum.

Idem. *Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ*
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam?

Et iterum de Sinone maximam tristitiam, languorémque simulante, *Constiti atque oculis Phrygia agmina circumspexit.* Hi versus spondaici dicuntur. Quandoque sexto loco est Dactylus; sed vix, nisi hypermeter locum habeat, & una syllaba redundet. Virg.

At tuba terribilem sonitum procul excitat horrida.

Ob eam rem tales versus dactylici appellantur. Reperiuntur & alii peregrini pedes in diversis locis hexametri, qui sunt, Anapæstus, proceleusmaticus, nisi cæsuræ licentiam esse velis. Tu licentiam cavebis, nisi tantus fueris, quanti hi apud quos ea licentia reperitur, & tum ita cautè & ita parcè licentià uteris, ut veteres. Qui sunt hi pedes quorum modo meministi? Jambus est pes constans duabus syllabis, priore brevi, alterâ longâ: ut Doces. Anapæstus pes constans tribus sylla-

ſyllabis; quarum duæ primæ ſunt breves, & ultima longa, Virg. *Profuit inſano contorquens vortice ſylvas*

Fluviorum Rex Eridanus: campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit.

Proceleuſmaticus, pes qui conſtat quatuor ſyllabis brevibus: ut Ariete: & vertitur in dactylum per ſynæreſin, quaſi vocalis fiat conſonans. *Herent parietibus ſcala, poſteſque ſub ipſos*
Nituntur gradibus.—

Eſt autem ſynæreſis, duarum ſyllabarum in unam propter verſum contractio. Subjice reliqua.

Ultima verſûs anceps.

Ultima cujuſque eſt communis ſyllaba verſus,
Ne credas eſſe in ſexta regione trochæum.

Ultima ſyllaba conjuſcunque verſûs eſt anceps: id eſt, communis pro arbitrio componentis.

Penthemimeris cum aliis caſuris.

Per penthemimerim brevis eſt producta licenter.

Penethemimeris, eſt ubi poſt duos pedes manet ſyllaba partem orationis finiens: veluti, *Omnia vincit amor.*— hic poſt duos pedes, *omnia*, *vincit a*, manet ſyllaba *mor*, finiens hanc orationis partem *amor*, cujuſmodi ſyllaba invenitur licenter produci ratione cæſuræ, cum naturaliter ſit brevis, ne dicatur tertio loco eſſe Jambus quem non recipit heroicum. Cæſura vel ſectio eſt ſyllaba reſidua in fine dictionis poſt pedem abſolutum, quæ, ſi brevis ſit, licentiâ extenditur. Quatuor ſpecies habet. Triemimerim, ubi poſt unum pedem manet ſyllaba dictionem finiens. Virg.

Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.

Penthemimerim ubi poſt duos pedes ſyllaba manet. Virg.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Heptemimerim, ubi poſt tres pedes. Virg.

Dona dehinc auro gravia, ſectoque elephanto.

Ennemimerim, ubi poſt quatuor pedes. Virg.Eccl.6.

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Pentametrum carmen.

Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius eſto
Semper *ſpondæus*: quartus quintuſque *anapæſtus*:
In reliquis *ſpondæus* erit, vel *dactylus*, ut vis.

Pen-

pentameter versus constat quinque pedibus, quorum tertius semper spondæus est; quartus & quintus anapæstus; reliqui spondæi aut dactyli, vel hi mixti: ut vis, Semper autem adsit Penthemimeris, sive cæsura: Exemplum, *Omnibus invideas livide, nemo tibi.* Metire; *omnibus*, dactyl. *invide*, dactyl. *as li*, spond. *vide ne*, anapæst. *mo tibi.* anapæst. Alii scandendo post duos primos pedes faciunt cæsuram, deinde duos dactylos sumunt cum alterâ cæsurâ: sic.

Arte levis currus, arte regendus amor.

Arte le, dactyl. *vis cur*, spon. *rus*, cæsura, *arte re* dactyl. *gendus à* dactyl. *mor* cæsura. Unde dicitur Pentameter? A pente, i. quinque & metron, mensura: quia quinque habet mensuras seu pedes. Pentameter versus cum hexametro junctus facit carmen Elegiacum, miseriis. aliis etiam rebus scribendis aptum quale est Ausonii.

Fortunam reverenter habe, quicunque repente,
Dives ab exili progrediêre loco.

Et debet cum eo sensum concludere, aut suspendere, ita ut in sequentibus duobus penitus absolvatur. Aliquando tamen sententia protrahitur in multo plures versus, quod rarum est.

Asclepiadæum carmen.

Vult Asclepiadis versus *spondæon* habere
Principio; binos hinc rite capit Choriambos,
Pyrrhichium sequitur, quo non velocior alter.

Aselepiadæus versus constat spondæo, duobus Choriambis, & Pyrrhichio: ut Horat. Od. 1.

Mæcenas atavis edite regibus. Distingue pedes: *Mæce* spondæus *nas atavis*, choriambus, *edite re*, choriambus; *gibus* Pyrrhichius. Alii sic; *Mæce* spondæus, *nas ata*, dactylus: *vis* cæsura; *edite*, dactylus; *Regibus*, dactylus. Quis pes choriambus? Qui constat quatuor syllabis, quarum prima est longa, secunda brevis, tertia brevis, quarta longa: ut, *Nobilitas.* Quis pes Pyrrhichius? qui ex duabus brevibus conficitur: ut *Deus*, unde dicitur versus Asclepiadæus ab Asclepiade inventore. Dicitur & Choriambicum. Sunt & alia duo Choriambicorum genera, de quibus consule Buchanani Prosodiam.

Sapphicum carmen.

Quinque pedes Sapphûs carmen capit: esse *trochæum*
Vult primus, quartusq; & quintus: tertius autem

Dacty-

Dactylus : ipse locum sumes *spondæe* secundum
Hoc carmen post treis versus sibi jungit *Adonis*
Metrum : quod sic fit, *spondæum dactylus* anteit.

Carmen Sapphicum constat trochæo, spondæo, dictylo, duobus trochæis : veluti. *Ut queant laxis resonare fibris.*

Metire. *Ut que* trochæus, *ant la* spond. *xis reso* dactyl *nare* trochæus : *fibris* trochæus. Catullus sæpè duos trochæos primos ponit, quem imitatur Buchananus, *Psal.* 90.

Mox humi comis jacet arefactis.

Huic carmini post tres versus subditur Adonium, sive Adonicum sic dictum ab Adone inventore, dactylo & spondæo constans: ut apud Severinum Boetium. *Nubibus atris, condita nullum &c.* Nomen habet à Sappho puellâ primùm hoc genere apud Græcos usâ. Quid est trochæus? Pes qui ex longâ & brevi construitur, ut *Solve.*

Phaleucium carmen.

Quum facies carmen quod composuisse Phaleucus
Dicitur, in prima *spondæus* erit regione :
Dactylus* inde datur, triplicem cui junge *trochæum.

Phaleucium constat spondæo, dactylo, & tribus trochæis : ut apud Catullum. *Passer deliciæ meæ puellæ.* Scande. *Passer* spond. *delici* dactyl, *æ me* troch. *æ pu* troch. *ellæ.* troch. Nomen accepit à Phaleuco inventore, & dicitur alias hendecasyllabum, quod sine Synalæphâ & Eclipsi undecim est syllabarum. Catullus in prima regione usus est, promiscuè Iambo & Trochæo, de quo vide Buchanani Prosodiam. Quæ sunt figuræ scansioni potissimum deservientes? *Synalæpha, Eclipsis. Synæresis, Diæresis* : Profer de his regulas.

Eclipsis & Synlœpha.

M necat Eclipsis, seu vocalem *Synalœpha.*
Dictio dum sequitur, quæ à vocali incipiatur.

Eclipsis est (m) literæ cum suâ vocali detractio quoties dictio aliqua in (m) literam desinit, & dictio sequens à vocali inchoatur, ut in hoc versu.

Virtutem primam esse puta compescere linguam.

Scande. *Virtu* spond. *tem pri* spond. *messe pu* dactyl. (*m* & *a* detracta) *ta com* spond. *pescere* dactyl. *linguam* spond.

Virg. —*Multum ille & terris jactatus & alto.*

Scandi-

Scanditur sic, *Multil, let ter, ris ja, statu &, alto*:

Synalœpha, est vocalis detractio, quoties dictio in eam desinit, & sequens à vocali exordium sumit: ut,

Sera nimis vita est crastina, vive hodiè. Scande:

Sera ni, mis vi, test cra, stina vi, v'hodiè. Quod si versus finiatur in (m) vel vocalem, & sequens à vocali incipiatur, nulla erit eclipsis aut synalœpha, præterquam in paucis versibus, qui dicuntur hypermetri, ubi in versu finito manet syllaba, in (m) vel in vocalem desinens, quæ à principio alterius versus detrahitur: ut, Virg.

Sternitur infœlix alieno vulnere, cælumque
Adspicit & dulceis moriens reminiscitur Argos.

Idem. *Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem*
Et foliis undam tepidi despumat aheni.

Vocalis non detracta, sed correpta tantùm.

Non perimens longam raró breviare poeta
Consuevit: veluti *sunt insulæ ore canendæ.*

Vocalis ante vocalem non semper detrahitur, sed aliquando longa solùm corripitur, quod notandum magis quam imitandum. Virg. *Et longum formose vale*, vale, *inquit Jola.*

Credimus? an qui *amant, ipsi sibi somnia fingunt?*
Nunc magno nobis sunt insulæ *ore canendæ.*

Vocalis ante vocalem immutata.

Id mirare magis, vocalem nil variatam
Interdum cernes: velut *Ionio immenso.*

Aliquando vocalis manet invariata: sed id quoque magis notandum quam imitandum. Ovid.

Jactari quos cernis in Ionio *immenso.*

Versus est spondaicus. Virg.

Et succus pecori, *& lac suducitur agnis.*

O. & HEV.

***Heu*, ô non perimes: at ô interdum breviabis.**

O & Heu, ante vocales integræ manent. Ovid.

O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis. Virg.
Florentem cytisum sequitur lasciva capella,
Te Corydon, O Alexi: Trahit sua quemque voluptas.

Ubi O etiam corripitur. Ovid.

Heu

Heu ubi pacta fides? ubi quæ jurare solebas: &c.
In his ergo Synalœpha nihil juris habet.

Vocalis ante vocalem in eadem dictione absumpta.

Vocalem perimunt plerumque in nomine eodem:
Sic Maro docte refers, *Alvearia vimine texta.*

Synalœpha fit nonnunquam in eadem dictione. Virg.
Seu lento fuerint alvearia *vimine texta.* Scande alvaria.
Propert. Eosdem *habuit secum quibus est elata capillos.*
Scande, *os habu, it se,* &c. Hæc contractio fit plerunque in possessivis in (reus) finitis. Ovid 12. Metamorph.

Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aureaque
Ex humeris medios coma dependebat in armos. Propert.
Ferreique *Eumeidum thalami*—— Sic contrahuntur.
Apud poëtas ablativi *eadem & eodem.* Virg. in Bucol.

Uno eodémque igni—Propert.
Hâc eâdem *rursus Lygdame curre viâ.*

Synæresis nulli vitanda.

Omnibus ista licet, *huic, cui, dii, diis*, quoq; *dehinc, dein*
Proin, deest, seminanimis, prout, deorsũ, præbendere, se-
Sic *ii*, sic *iisdem.* Quædam divisa leguntur. *(orsum:*

Synæresis est duarum vocalium naturaliter diversum, in unam contractio, ut Thesi pro Theseï. Phæton pro Phaëaon: Aurî pro aureis. Virg. 1. Æneid.

Fit strepitus tectis, vocémque per ampla volutant
Atria: dependent lychni laquearibus aureis.

In sequentibus solet esse licentia in carmine, *huic, cui, dii, diis, dehinc, dein, proin, deest, semianimis, semiustus, semihomo, prout, deorsum seorsum, prahendo, ii, iisdem:* ut
Huic *conjunx Sichæus erat*——Cui *pendere suâ patereris,*
(Quædam divisa legnntur.) Nam *hic* dissyllabum est Sidonio.
Assurrexit huic *coxit quod torridus Auster.* Albinus.

Ille cui *ternis Capitolia celsa triumphis.*

DIÆRESIS.

Scandere si bene vis, cognosce Diæresin aptè,
Ex unâ per quam duplen fit syllaba semper:
Sic *sylüæ* vates lyricus trisyllabon effert.

Diæresis ust unius syllabæ in duos divisio: ut *sylva* disylabum est, sed vates lyricus Horatius per tres syllabas sylüæ dixit: ideo notitia hujus figuræ ad scgnsionem necessaria est.

In

In verbis Volvo & Solvo frequens diæresis apud Poëtas. Catul. de passere. *Quod zonam* solvit *diu ligatam.*

Ovid. *Debuerant fusos* evoluisse *suos.*

Diæresis, id est divisio. Diaireo, id est divido.

I vocalis ubi putatur esse consonans.

Nominibus Græcis non consonat i, sed Hebræis:
Quapropter dices *Jacobus*, *Jambus*, *Jaspis*:
Profer *Julus*, *Japys*, *Joannes & Jason*:
Suavéque ab indoctis laniatum nomen *Jesus*.

I litera nunquam in Græcis, sed sæpê in Hebræis est consonans, unde Jacobus quatuor syllabarum est, Jambus, Jaspis, Julus, Japys, Jason, &c. trium, Jesus autem trissyllabum est.

Quot sunt regulæ generales quantitatis syllabariæ? Duodecim. Cedo quæ?

Prima de Positione.

Dum postponuntur vocali consona bina,
Aut duplex, longa est positu. Quod si duo subsint
Finali, rarò positu producitur illa.

Vocalis naturaliter brevis, quam duæ consonantes continuò sequuntur, ita ut una consonantium in eâdem dictione ipsi vocali adhæreat, aut vocalis quam in eadem dictione sequitur duplex, x, & z: vel j consonans in medio dictionis non compositæ, inter duas vocales posita: ut Maja, producitur ea vocalis positione, sive positu consonantium, vel duplicis. Excipe in nominibus bijugi, trijugi, multijuges, &c. Cur dixisti vocalis? quia omnis syllaba, gratiâ vocalis quanta dicitur. Cur dixisti, ita ut una consonantium, &c. Quia non oportet semper utramque in eâdem syllabâ locari, sed una potest esse in fine unius dictionis, & altera statim in principio alterius dictionis sequentis: verbi gratiâ (*a*) in *at* corripitur, eadem, si consonans in principio sequentis dictionis ponatur, producitur. Virg. 4. Æneid.

At Regina gravi jamdudum saucia cura.

Exempla regulæ sunt, Tempus, annus, lustrum, dixerunt, azymus, aio, &c. Consonans bis posita pro duabus habetur; ut, prima in annus, &c. Declara illud, *Quod si duo subsint finali raro*, &c. Hoc est, Oportet ex iis consonantibus alteram semper esse junctam cum vocali. Nam siqua dictio termina-

tur

tur in vocalem brevem: & huic subjicio in versu dictionem, in cujus initio sunt duæ consonantes, fallor si puto illam vocalem finalem brevem posse produci positione, quanquam hoc factum aliquando reperiatur: ut apud Juvenal.

Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Occul spon. *ta spoli* dact. hic *ta* longa est positione consonantium sp. sed quod tam rarum est, non est trahendum in exemplum.

Regula secunda de liquescentia.

Cum muta liquidam scribens in syllaba eàdem,
Ancipitem ponas vocalem, quæ brevis esset;
Hanc tamen in prosa semper breviare jubemus,
Sunt *l*, *r*, liquidæ: queis raro jungimus *n*, *m*.

Quando vacalem natura brevem sequuntur muta & liquida, eandem cum sequente vocali constituentes syllabam, ita tamen ut præcedens vocalis in eadem dictione ponatur, ipsa est anceps in versu, in prosa vero semper correpta. Mutæ sunt b, c, d, f, g, k, p, q, t: Liquidæ l & r & aliquando n, m. Ovid.

Et primo similis volucri, mox vera volucris.

Virg. *Albanique patres, atque alta mœnia Romæ.*

Ovid. *Tempus*, Atla, *veniet, tua cum spoliabitur auro Arbor* ———

Sic ibidem: *id metuens solidis pomaria clauserat* Atlas, *&c.*

De *n* & *m* rariora sunt exempla: ut, Arithmos, id est numerus: & cycnus, quæ corripiuntur. Hor.

Donatura cycni si libeat sonum.

Versus est Asclepiadæus. Cur dixisti in regulâ *vocalem naturâ brevem*? Quia quæ sine positione producitur, nulla liquescentiâ potest corripi: ut prima in Matrimonium.

Cur dixisti, *eandem cum sequente*, &c. Quia alioqui liquescentia locum non haberet: ut abnuo, obruo, &c.

Regula tertia de Diphthongis.

Diphthongum produc in Græcis atque Latinis.
In Græcis semper: verum subeunte Latina
Vocali, brevio: veluti *præit*, atque *præustus*.

Omnis diphthongus naturaliter producitur tam in Græcis quàm in Latinis: ut Musæ, cœna, audio, euge. In Græcis quidem etiam subeunte vocali: ut Æneas, OEagrus: in Latinis verò tum corripitur sæpiùs, ut praesse, præhendo, & omnia

omnia à præ composita, sequente vocali. Virg.

Stipitibus duris agitur, sudibusque praeustis. Ovid.

Raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.

Quid est diphthongus? Duarum vocalium vim suam retinentium in eâdem syllaba complexio. Unde dicitur? A dis, i. bis, & phthongus, sonus, quasi duarum vocalium sonus.

Quot sunt diphthongi? Sex, æ, œ, au, eu, ei, yi, ut Sæpè fœnum, aula, Euterpe, treis, Harpyia.

Regula quarta de vocali ante vocalem.

Vocalis brevis ante aliam manet usque Latinis.

Vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus corripitur: ut Maria, Lucius, Lucia.

Sex exceptiones.

Ni capit r, *fio* produc: & nomina quintæ
E servant longum, si præsit i; ceu *speciei.*
Anceps *ius* erit patrio; dic semper *alius:*
***Alterius* brevio tantum: commune sit *ohe*;**
***Caius* & *Cai* produc: conformia junge.**
Dianam* varia: longa *aër dius* & *eheu.
Et patrius primæ, cum sese solvit in aï.

Exceptiones sunt sex. *Prima*, Fio producitur, ubi abest *r*, ut fiebam, fiam: ubi verò adest *r* corripitur, ut fieri, fierem. *Secunda*, nomina quintæ declinationis producunt, *e* ante *i* in genitivis dativisque si præcedat *i*: sicut speciei: secus corripiunt: ut fi dei, rei. *Tertia* pronomina secundæ declinationis, & nomina habentia secundam declinationem pronominum variant *i* ante *us*: ut unius, illius, quæ in prosâ tantum producuntur. Alius in genitivo tantum producitur: Alterius solum corripitur. *Quarta*, ohe interjectio exclamantis, & satiati variatur. *Quinta*. Pompei, Cai. Vultei, similesque vocativi producuntur, & ubicunque *i* consonans in vocalem vertitur, ut fit in Caius trissyllabo. *Sexta*. Diana primam habet communem Aër, dius, & eheu, & genitivus primæ, cum solvitur in ai longam.

De vocali ante vocalem in Græcis.

Hîc Græci variant, nec certa lege tenentur.

Græcorum quædam producunt vocalem ante vocalem: ut

Aër

Aër, latria. Quædam corripiunt: ut Sophia, de quibus non potest dari certa regula.

Regula quinta de derivativis.

Derivata patris servabit dictio normam,
Consona si patris maneat: docet istud *aratrum*.
Multa tamen tolli vatum monumenta docebunt.

Syllaba tanta est in derivato, quanta fuit in eâ primitivi parte, unde immediatè derivabatu r, si consonans primitivi maneat in derivato: ut Legi præteritum priorem producit: ergo etiam legeram, legerim, legissem, legero, legisse, quia à legi formantur. Lego autem priorem corripit, ergo etiam legebam, legam, legerem, &c. Item supinum *aratum* producitur: ideò etiam quod ab illo fit *aratrum* non positu tantum, sed naturâ ipsâ. Cæterum multa contra primitivorum regulas aut producuntur aut corripiuntur, quæ usu & lectione auctorum observabis.

Regula sexta de compositione.

Simplicis observat mensuram compositivum,
Quamvis diphthongus, vel vocalis varietur.
Hanc legem spernunt *dicus* à *dico*, *innubus* atque
***Pronubus*, *ambitus*, *nihilum*, cum *semisopitus*,**
Pejerat* à *juro*, cum *dejerat*, *agnitus*, & *cog.
***Connubium*, varies: ab *itum*, *comitia* dicas.**

Compositum sequitur simplicis regulam, & contra; etiam diphthongo aut vocali mutatâ: ubiq; tamen sunt regulæ observandæ positionum & vocalium ante vocales; ut ludo colludo: lædo, illido, amicus inimicus: tabeo, contabeo: taceo, reticeo: facio, reficio. Sic per hanc regulam præpositiones in compositione quantitatem priorem servant. Ut abeo, adamo, subeo, evoco, deduco, amoveo, &c.

Hanc legem, &c. Ab hac regulâ demuntur à dico nomina in dicus: ut Causidicus, maledicus, &c. A nubo, pronuba, innuba. Connubium variatur. Ambitus, ta, tum; participium ab ambio, ambis, producitur. Ambitus, nomen semper corripitur. Nihilum à ni, i. non, & hilum res nullius precii, utpote fabæ nigrum quod producitur: nihilum autem corripitur. Pers. Stat. 3.—*Gigni.*

De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.

Sopio

Sopio primam producit, & semisopitus eandem corripit: Cætera satis patent: præter comitium, quod à simul itando dictum volunt, & producit primam etiam, nempe com: licet eadem in coeo brevietur: nam coeo erat comeo, i. simul eo: sed fecit euphonia coeo, Præterea comitium antepenultimam producit, hoc est illud *i* ante *t*, cum idem sit breve in coitum, & in simplici itum.

SE & DI.

***Se* produc & *di*: præter *dirimo* atque *disertus*.**

Se & *di* præpositiones Latinæ inseparabiles producuntur: ut Segrego, diduco, &c. Corripiuntur tamen Dirimo, disertus.

RE.

Est *re* breve: at *refert* à *res* producere debes:
***Rejicit* & *reicit*: Nam quæ *jacio* tibi formant,**
I prius interdum tollunt, ut corripiantur.
Addit, vel demit metri gravitate Poëta.

Re præpositio inseparabilis corripitur; ut Redeo, reditus pro annuo proventu, renuo. *At refert*, &c. Refert à res compositum producitur: alioqui corripitur. Rejicio à re & jacio producitur positu: quia in eo verbo *i* consonans est: ubi autem corripitur, j consonans abjicitur, quod etiam contingit in aliis compositis à jacio: ut adjicio, vel adicio: abjicio abicio: subjicio vel subicio, &c. Ea abjectio in prosâ barbarismum facit: in carmine in his compositis à jacio omnibus licet, Poetæ profectò plerumque metri gratiâ aliquid addunt aut demunt, id in prosâ esset barbarismus, præterquam fortè in paucis jam olim in prosâ admissis.

PRO.

Est *pro* breve in Græcis: *pro* longum ritè Latinis.

Pro. Græca præpositio pro *ante*, semper corripitur: ut prolepsis, prologus, Propheta, &c. *Pro*, Latina præpositio producitur: ut prodo, proficio, &c.

PRO *correptum.*

Corripias *pronepos*, *profugat*, *profugit*, *proficiscor*,
Et *procio* peto significans: cui junge *procello*,
Atque *profana*, *professa*, *profunda*, *profesta*, *profari*,
Sunt contra patrem correpta *profecto*, *protervus*.

Propi-

Propino vario, *procuro*, junge *profundo*.
Sic bene docte locas *propello*, *propago*, Lucreti.

Dictiones textui insertæ corripiunt *pro*, inter quas propino, procuro, profundo, propello, propago, propagas verbum variant: Propello quidem & propago apud Lucretium potissimum.

I *&* O *in compositis.*

Pars si componens uni prior *i* vel *o* donat,
Sit breve: *cunctipotens* & *Timotheus* manifestant.
Quod si non semper manet *i*, producito semper.

Habet hæc regula partes duas, quarum prior est, Dictiones compositæ, sive Latinæ sive Græcæ, terminantes in *i* primam partem compositionis, breviant *i*: ut Bifidus, trifidus, sesquipes, semivir, vitisator, &c. Posterior. Dictiones Græcæ terminantes in *o* primam partem compositionis, breviant illud *o*: ut Dorothea, Samothracia, Timotheus, *Quod si non*, &c. Hoc si ex declinatione tantùm proveniret, produceretur: ut Tantidem, tanticunque. Sic si partes compositionis dividantur, & legantur seorsim: ut magni pendo. Vide plura octavâ Buchananææ Prosodiæ regulâ.

Exceptio.

A *quotus* atque *dies* rectè variato: at *ibidem*
Et *tibicen* erit longum, cui jungis *ubique*.
Protrahit Ausonius *matricidam* gravitate.
Lagopus, *geolophus*, atque *Theophila* produc;
Cum *Leucopetrâ*: *Geometra* jungitur aptè.
Quod *medius* facit atque *dies*, producito semper.

A quotus & dies fit *quotidie*. Et hinc *quotidianus*, & variari potest utrumque. At *ibidem*, *tibicen* ubique producunt *i*, scilicet secundo loco positum. Ausonius metri gratiâ producit *matricida* in Monostichis Cæsarum.

Matricida Nero proprii vim pertulit ensis.

Alii *Mauriquecida*. & sic corripiunt.

Lagopus avis leporino villo pedes habens: *Geolophus*, i. terræ tumulus: *Theophilus*, *Theophila* propria: *Leucopetra*, loci nomen, & interpretatur alba petra: *Geometra*, notæ significationis producuntur, *Meridies*, quasi medius dies, producitur semper: cui junge *pridie* & *postridie*.

Regula septima de præteritis dissyllabis,

Præte-

Præteritiva tenent primam diſſyllaba longam;
Tolle, *bibit*, *ſcidit* & *fidit*, ac *tulit*, ortáque *do ſtd.*

Præterita diſſyllaba producunt priorem: ut Veni, feci, vidi &c. Tolluntur ſex, bibi, ſcidi, fibi, tuli, dedi, ſteti, quæ breviant.

Regula octavâ de geminatis præteritis.

Corripiunt binas geminantia : ceu *ceciderunt.*
Tolle *ceciderunt* à *cædo* : à *pedo pepedi.*

Præterita geminantia principium, primam & ſecundam ſyllabam corripiunt, niſi poſitio impediat: ut Tetegi, peperi, pepuli, tutudi. In cecídi vero à cædo, & pepedi, prima tantum corripitur: Ideò excipiuntur.

Regula nona de Supino diſſyllabo.

Cuncta ſupina tenent primam diſſyllaba longam :
Præter nata *ſero*, *cieo*, *lino*, *ſto*, *ſino*, *ſiſto*,
***Do*, *ruo*, cum *queo*, *eo*, *reor*: At *ſtaturus* atum dat.**

Supina diſſyllaba producunt priorem ſyllabam: ut viſum, luſum, &c. *Præter nata ſero*, &c. Eximuuntur *ſatum* à ſero, *citum*, à cieo, *litum* à lino, *ſtatum* à ſto & ſiſto, *ſitum* à ſino, *datum* à do, *rutum* à ruo, *quitum* à queo, *itum* ab eo, *ratum* à reor. *Staturus* contra primitivi naturam primam producit.

Regula decima.

Præ tum vocalem de vi, reliquis dabo longam.

Omne Supinum non dictum, mutans *vi* ſyllabam in *tum* producit vocalem ante *tum*, ut expeditum, petitum, &c.

Regula undecima, de verborum crementis.

A incrementis verborum.

A creſcens produc : niſi cremento *dare* primo.

Crementum verbi eſt ubi exceditur ſecunda perſona ſingularis numeri, præſentis temporis, indicativi modi, activæ vocis: quæ ſi defuerit, qualis, foret oſtenditur : ut *Amamus* creſcit, quia excedit hanc perſonam *amas*, *Oſcularis* creſcit, quia, ſi ſecunda perſona activæ vocis foret, ipſa eſſet *oſculas*. Vocalis in primo cremento eſt, quæ erat ſecundæ perſonæ ultima : reliqua in ſecundo cremento eſſe dicuntur. A igitur in omni cremento producitur, ut Amamus, legebamus: Excipitur in primo cremento *do*, *das*, *dare*, cum ſuis primæ conjugationis compoſitis : *Venundabam*, *peſſundabam*, &c.

E in crementis.

Ni subit *r*, produc *e* semper : cum subit *r*, do
Cum socio ternæ breve præsens protrahe *reris*.
Semper *e* corripitur præ *ram*, *rim*, *ro*, *beris* adde:
In reliquis produc : quamvis *stĕterunt* Maro dicat.

E in utroque cremento producitur : ut Amemus, amaremus, docemus, legebam : nisi postponatur *r* : nam tunc corripitur omne præsens tertiæ conjugationis : ut Legor, legeris, legere, legeremus, legerem. (*Cum socio.*) Id est, præterito imperfecto subjunctivi modi. Re ante re vel ris producitur : ut Legereris, legerere : E ante ram, rim, ro semper corripitur : ut Legeram, legerim, legero. Sic amaveram. Beris vel bere corripitur : ut amaberis, amabere. Cætera producuntur: ut Steterunt, legerunt; qualia Virgilius, & plures licenter corripuere, nos non imitabimur: ut Obstupui, steteruntque comæ & vox faucibus hæsit.

I *&* U *in crementis verborum.*

I produc primo cremento, dummodò quarta
Est verbum : debet semper producier *ivi*.
Corripe præteritis *imus* undique: *venimus* edit;
In subjunctivo *rimus*, *ritisque* licenter
Invenies; dices *nolito*, *velimus*, & itis,
Et *simus*, *sitis* produc. Erit *u* breve, non *o*.

I in primo cremento verbi quartæ conjugationis semper producitur : ut audimus, auditis, audire, audirem. &c. Ibam, ibo, &c. Item præteritum in ivi producit ubique *i* antè *vi* : ut Petivi, petiveram, Imus in omni præterito, corripitur : ut Venimus, audivimus. Nisi in subjunctivi præterito, in quo rimus & ritis licenter producuntur. Aldus ait rimus & ritis ubique corripi in præterito:in futuro,in prosâ produci,in versu verò variari. Crementum per *i* in verbis sum, nolo & volo, cum compositis producitur, ut Sitis, velitis, possimus, &c. O in cremento producitur,ut Amatote:U vero corripitur:ut Volumus:Cætera nota sunt.

Regula duodecima, de nominum crementis.

A longum, Eque scies, simul O: sic profer *earum*
Musarum, *rerum*, *dominorum*, sicque *dierum*,
V brevis Ique manet, *Versibus*, *gravibusq*; notabunt

Crementum nominis, pronominis & participii, eſt exceſſus obliqui in ſyllabâ vel ſyllabis, ſupra nominativum ejuſdem numeri; ut Puer pueri, qui quorum. In cremento autem plurali, *a*, *e*, *o*, producuntur; ut Harum, rerum, horum, *i* & *u* corripiuntur; ut artibus artubus. Prima declinatio in ſingulari non creſcit niſi pro *a* dicatur *ai*, de quo ſatis dictum eſt. Nec quarta niſi in dativo ubi eſt vocalis ante vocalem, ut dictum eſt. Ergo à ſecundâ auſpicabimur.

Crementum ſecundæ declinationis.

Quæ ſequitur primam, tantum producit *Iberi*.

In ſecundâ declinatione unica producit penultimam genitivi, Iber Iberi, & ejus compoſitum, Celtiber, Celtiberi.

Tertia Crementum A *&* O.

Dic *atis*: *onis* ob o ſer: *inis* breve: protrahis *enis*.
***On* ſi vertis in *o*, menſus ſit, qui fuit ante.**

A corripitur, ut poëma poëmatis, ab o producuntur onis & enis: ut Cato Catonis. Anio, Anienis. Inis ab o corripitur: ut Virginis, &c. Si Græca in on amittant n, ſervant in obliquis quantitatem quam habuerunt: ut Agamemnon, Agamemnonis: Briton Britonis. Sic Brito. Britonis, Saxo Saxonis, Macedo Macedonis, &c. quæ corripiuntur.

C.

Dices *halecis*: nec ſpernes *Melchiſedecis*.

Halec halecis: Melchiſedec Melchiſedecis, producunt penultimam genitivi.

D.

***Davidis* à *David* dices, *Bogudis* *Bogud* optat.**

Duo in d corripiunt. Davidis. Bogudis, *Buchan.* Pſ. 132.
Davidis eſto memor. ———

L.

Maſculeum dat *alis*, neutrum formatur in *alis*.
***Elis* cum *Solis* produc. reliquis breviatis.**

Al alis maſculini generis corripit penultimam: ut ſal ſalis, Hannibal, balis Neutra producuntur: ut capital, talis, &c. Sic Michaelis. Danielis, &c. Et Sol ſolis. Reliqua corripiuntur.

N.

On nimis incertum eſt. *En* *inis* dat: cætera produc.

En

En inis corripitur : ut Nominis, Cætera producuntur: ut Pæanis, Sirenis, Delphinis,&c. De on nequeo dare certam regulam, nam multa producuntur: ut Babylon Babylônis, Certheron Cytherônis,&c. Multa corripiuntur : ut Canon canonis. Dæmon dæmonis; Memnon Memnonis.

R.

Aris produco neutris: *Nectar*, *jubar*, aufer.
Protrahe *Nar naris*, *furis*, *veris*, *Recimeris*,
Byzer, *Ser*, & *Iber*: In ter Græcum, *æthere* dempto;
Oris, ab or produc; cum neutris corripe Græca.
Arboris & *memoris* brevies, indictaque cuncta.

Aris ab ar neutri generis producitur: ut Laquearis, &c. Tolluntur nectaris, jubaris, & quædam propria, Hamilcar, Hamilcaris, &c. *protrahe nar*, &c. Producuntur quæ sequuntur in litera: Nar naris fluvii nomen. Fur furis, Ver veris, Ricimer Ricimeris viri proprium: Byzer Byzeris populus : Ser Seris, populus à Serâ urbe, apud quam sunt lanigeræ arbores, unde serica vestimenta conficiuntur : Iber Iberis Hispanus.

In ter Græcum, &c. Græca in ter producunt penultimam genitivi: ut Crater crateris; Character characteris: Excipitur Æther ætheris. *Oris ab or produc*, &c. Produc oris ab or: ut amoris,&c. Sed corripe neutra, ut Marmoris,&c. Et Græca: ut, Castoris, Hectoris, cum memoris, arboris, & cum omnibus non dictis: ut mulieris, gutturis, martyris, &c.

AS.

Atis ab as produc. Ab *anas anatis* breviato,
Cætera corripies, nisi *vasis*; dico *vadis vas*.

As atis porrigit: ut Pietas pietatis, &c. Demuntur Anas anatis, avis, &c Et mas maris, Vas vadis : & Græca mittentia genitivum in adis, ut Palladis, &c.

ES.

Es breviat, nisi cum *locuples*, *mercesque*, *quiesque*;
Sic *hæres*; Græcum jungo quod præbuit *etis*.

Es breviat penultimam genitivi : Miles militis; Interpres interpretis, Ceres Cereris, &c. Producuntur vero Locuples locupletis, Merces mercedis : Quies quietis, Hæres hæredis : & Græca quæ habent in genitivo etis : ut Magnes magne-

magnetis; Tapes tapetis, Lebes, lebetis, &c.

IS.

Is breviat. Tollo *glis gliris*, quodque dat itis:
Et *Psophis*, *Crenis*, *Nesis*; Græcum quod in n fit.

In is corripiunt penultimam genitivi: ut Lapidis, Isidis, cineris, &c. Sed porrigunt Glis gliris: Et quæ habent itis: ut Dis ditis: Sic Samnis, Quiris. Lis & Psophis, idis urbs: Crenis Crenidis. Nymphæ nomen. Nesis, Nesidis; insula adjacens Campaniæ. Adde Græca in is, quæ pern etiam finiuntur, ut Salamis Salaminis, Trachys Trachynis.

OS.

Protrahit *os* Tria corripiunt, *bos*, *compos*, & *impos*;

Os in obliquis penultimam producit: ut Rhinoceros, rotis, Custos custodis, flos floris. Tros Trois Heros Herois. Tria, Bos bovis, Compos compotis, impos impotis corripiunt.

Us breviat. Tollas præ *dis*, *ris*, *tis*, quod habebit
U; præter *pecudis*, *ligurisque*, *intercutis* addo
At *melius melioris* habet; consormia junge.

Us penultimam genitivi corripit: ut Corporis Velleris, Tripodis. Oedipodis, &c. producunt quæ habent utis, udis, aut uris: ut virtutis, subscudis, juris, sic incudis. Corripiuntur pecudis, Liguris à Ligus, & intercus intercutis. Comparativa producuntur: ut Melioris, &c.

BS. PS. MS.

Consona cum præit *s*, patrii penultima curta est.
Hinc *Cyclops*, *seps*, *gryps*, *conops*, *cercops* removeto:
Plebsque, *Europs*, *hydrops*, Fuge *Cyclopis*, atq; *Dolopis*.

Nomen in *s* præcedente consonante: ut *bs*, *ms*, *ps*, penultimam genitivi corripit; Lælaps Lælapis, nomen canis. Producuntur Seps sepis serpens, Gryps gryphis animal; Conops conopis, i. culex, Europs Europis proprium regis. Hydrops hydropis aqua intercus Cercops cercopis, populus à Jove in simias conversus. Ovid.

Quippe deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exosus.——

Adde plebs plebis, id est vulgus.

(Fuge Cyclopis, &c.) Cyclops tantùm producitur contra

Sulpi-

Sulpitium, Dolopis vero corripitur, Cyclops, gigas unoculus.

X.

Præ gis vocalem brevio. Producito *lex*, *Rex*,
Ex icis abreviat, *vibex*, nisi. Cætera produc,
Præter *Abax*, *similax*, *Atrax*, cum *dropace*, *Candax*,
Fax, & *Athax*, *Pharnáxq*; *panáxq*; *storáxq*; *Coláxque*,
Pix, & *onyx*, *illix*, *histrix*, cum *mastige varix*,
Coxendix, & *Eryx*, *fornixque*, *calixque*, *Cilixque*,
Dic *filicem*, *salicem*, *laricem*, *natricemq*; *nivemque*,
Capadocem, *celocem*, cum *præcoce*. Jungitur illis
Dux, *trux*, *nux*, *crux*, atq; *volux*. Variabo *Syphacem*,
Et *Bebrycem*, raro nomen producimus istud.

Vocalis ante g corripitur: ut Remex remigis, Grex gregis Phryx phrygis, &c. Sed producuntur Lex legis. Rex regis.

Corrrpe item icis ab ex, ut Vertex verticis, &c. Unum producitur, vibex vibicis. Cætera producuntur in obliquis: ut Myrmex myrmecis: Halex halecis, &c. Quæ sequuntur in textu breviantur: Abax abacis. mensa numeratorum. Similax similacis, species hederæ. Atrax Atracis, fluvius. Dropax dropacis, unguenti genus. Candax insula, vulgo Candia: Fax facis. Athax Athacis, fluvius, Pharnax viri proprium, panax panacis herba, quæ dicitur etiam panaces, & panacea. Storax storacis, genus aromatis: Colax Colacis, parasiti nomen; Pix picis, Onyx onychis, unguis & lapillus pretiosus. Illix illicis, id est fraudulentus. Histrix histricis, erinaceus. Mastix mastichis, melius mastiche. resina lentisci arboris. Corripitur, Mastix, mastigis vel mastigos, flagellum: Producitur hinc mastigia id est verbero. Varix varicis, plus æquo intumescens vena, Coxendix, coxendicis, coxa: Eryx Ericis, urbis montisque nomen: Fornix fornicis, arcus lapideus: Calix notum: Cilex Cilicis, populus. Filix herba. Salix, Larix laricis arbor. Narrix natricis, serpens. Nix nivis. Cappadox, Cappadocis, quispiam in Cappadocia natus. Præcox præcocis, præmaturus. Dux, trux, cis, crudelis. Nux, crux, volux. Syphax, proprium viri, variatur, & Bebryx, populus rarò producitur.

De primis, regulæ generales.

A solum trahit l, quodque, & dissyllaba *mannas*,
E, dissyllaba d, simul l, tardant: sed & n s:
T, que, vel v, conso. Cætera corripiunt,
I, tardant d, vel l, n, & s, seu consonitans v,
M, vel r, in dissyl. Cætera corripiunt.
O *bogomoso*, dissyllaba d, modo tardant,
U, rapiunt, b, l, p, polysyllaba t, neque solum u.

A in primâ corripitur ante omnes consonantes simplices: præterquam ante *l*, & dissyllaba mannas, id est ante *m*, *n*, *s*. E corripitur ante omnes consonantes simplices in primis, præter dissyllaba *d* & *l*, & præterquam ante *n s r* & *v* consonantem. & præter dissyllaba in *m* & *r*. O corripitur nisi ante *b g m s*, & dissyllaba ante *d*. U vero producitur nisi ante *b l p*: & polysyllaba in *t*, & ante *v*, cum aliâ literâ: ut pluvia, nam si sola sit producitur, ut uva.

De mediis.

A tardat g vel v, mediis: sed cætera curtant,
E, c, d, tardant, l, m, n, t. vel u, mihi sola.
I, nisi sit super v, vel q, poscit breviari.
O, medio tardant s, t, sed cætera curtant.
U, curtant b, vel f, l, p, seu consonitans v.
Dum subsunt mediis: cætera longa dabis:
Excipienda suæ ponuntur in ordine normæ:
Nunc satis est primam significasse viam.

A in mediis producitur ante *g* & *v* consonantem, ante cæteras corripitur. E producitur in mediis ante *c d l m n t* & *v* consonantem, ante cæteras corripitur. I corripitur in mediis ante omnes, præterquam ante *q* & *v*. O producitur in mediis ante *s* & t, ante cæteras corripitur. U corripitur ante *b f l p*, & *v* consonantem, ante cæteras producitur. Exceptiones quærendæ sunt in codice *Despauteriano* majore, ubi omnia fusissimè explicantur. Hic enim satis est velut quoquomodo viam indicasse.

De ultimis, A terminale.

A declinatum brevia. Sed protrahe sextum,
Et quintum, cujus rectus producitur, & *Mna*.

Pro-

Producunt nostri quædam muliebria Græca
In recto, ut *Tegea:* sine teste nihil volo tale.
Non declinatum produc. *Ita* cum *quia* demptis,
Et *puta* non verbo. *Ginta* melius loco longum.
Postea, & *ultra* leges cum *contra,* curta licenter.
Eia rapit Flaccus : Sidonius *Halléque luja.*

Ultima syllaba noscitur positu; ut post, ast, est, amant. Diphthongo; ut Heu, musæ. Regulâ; ut A declinatum corripitur; Musa, Anna, nominativi & vocativi casus. Loquimur de declinatis per casus, non per tempora. *Sed protrahe,* &c. Ab hac regulâ tolluntur ablativi, quia producuntur : ut Musâ, meâ, lectâ, & vocativi à nominativis productis; veluti. Ænea, Anchisa, Atla. Mna monosyllabum cujuscunque casûs producitur ; quia fit ex mnea per synæresin.

Producunt. A in nominativo Græco fœminini generis, à nostris corripitur : licet illi producant, veluti Scylla, Medea, Lerna, &c. Quosdam tamen nominativos nostri produxerunt ad imitationem Græcorum, sic tamen ut aliqua ea surarum locum habeat, ideò nihil tale producemus sine authoritate, idque faciemus rarissimè : quia poterunt in è terminari, ut Tegea vel Tegee, &c.

Non declinatum, &c. A in omnibus per casum non declinatis producitur : ut clama, frustra, præterea, supra &c. Corripiuntur autem *ita, quia, & puta* adverbium. Numeralia in *ginta* rectius producuntur; ut Triginta. Produc quoque præterea, interea, postea, contra, quæ interim corripiuntur ; Eia Valerius Flaccus corripit. Halleluja Sidonius, Laudate Dominum.

E in ultimis.

E brevia. Primæ produc, & nomina quintæ
Cum natis : addes pluralia cuncta. Secundæ
Junge *doce* & socias. Monosyllaba longa repono,
Inclinativas præter. *Malè* cum *benè* demptis,
Omnia produces adverbia, siqua secunda
Præstiterit, summique gradûs adverbia quævis.
Sunt *ferme* atque *fere* producta : quibus dabis *obe.*

E corripitur, ut Docere, Ganymede, Hercule, Achille, & similes Vocativi, & Ablativi tertiæ.

Prima

Prima produc,&c. E in primâ & quintâ declinatione in quocunque casu reperitur, producitur: ut parasceue, Anchise, vocativi & ablativi, specie, Die, re, hinc hodie, pridie, postridie, quotidie, quare: sic Fame, quia aliquando quintæ fuit. Produc quoque pluralia in *e*; ut Cete, Tempe.

Secunda,&c. Producitur omnis secunda persona vocis activæ singularis numeri, præsentis temporis secundæ conjugationis, imperativi modi: ut Doce, Mone. Monosyllaba producuntur: ut Me, te, se, de. Hinc demuntur conjunctiones Encliticæ, que, ve, ne, & in compositis: Quisque nonne, *&c*. Producuntur adverbia in *e* ab adjectivis secundæ declinationis, sive comparentur, sive non; ut piè, egregiè, æquè, doctè, *&c*. Corripiuntur tamen benè & malè, atque mage pro magis. Adverbia superlativi gradus undecunque fiunt producuntur; ut Maximè, minimè, *&c*. Produc etiam fere, ferme, & Ohe.

I finalis.

I longum pono. Vocitantem contraho ternæ:
Sæpeque Græcorum ternum, *Minoidi* testis.
Sed *nisi*, sive *quasi*, *mihi*, *ibi*, *sibi*, *ubi*, variabis
Et *tibi*: junge *cui*, tantum breve *moly* locatur.

I producitur, Corripitur verò cunctus tertiæ vocativus; ut Alexi, Amarylli, Phylli, *&c* Dativus quoq; tertiæ Græcus corripi invenitur; ut Palladi, Minoidi, *&c*. Papin. 1. Achil.

Palladi littorea celebrabat Scyros honorum. Fortè diem.

Sed *nisi*, &c. Variabis in literâ posita, inter quæ *nisi*, & *quasi* rectius corripiuntur. *Cui* sæpius est monosyllabum. *Moly* tantum breve, herbæ nomen.

O in fine.

O commune datur. Produc monosyllaba, jungens
Cum terno sextum, atque adverbia nomine nata.
At variabo *cito*, cum *sedulò*, *mutuò*, *crebrò*,
Seròque: Sit curtum *modo* solùm: sed breviari
Ergô pro causa non vult. Produco quaterno
In casu nomen, fit cujus in ûs genitivus.
O patrii produc, variáque gerundia verba.

O variatur, ut Cato. Leo. Apollo, *&c*. Producuntur tantum monosyllaba; ut sto, do, tio, *&c*. Producuntur tantum

tum dativi & ablativi ; ut Domino, meo, amato, *&c.* Producuntur tantum & adverbia ex nominibus ducta ; ut tanto, quanto falſo, primo, &c. Variantur autem cito, ſedulo, mutuo, crebrò, ſerò, modò, adverbium pro ſolùm corripitur. Ergo pro cauſâ producitur. Produc Græcum in *o* faciens genitivum in *ûs* ; in nominativo, dativo, accuſativo, & ablativo ; ut Dido, Clotho, Argo, Clio, Sappho, *&c.* Genitivus in *o* producitur tantum, ut Apollos Apollo, Androgeos Androgeo, *&c.* Variáque gerundia verba : ut Virg.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Tibul.
Aufer & ipſe meum pariter medicando dolorem.

U & B.

V ſemper produc : B contrahe: Barbara deme.

U Produc, ut JESU. B corripitur : ut ab, ob : demuntur Barbara in B, quia producuntur: ut Job, Aminadab, Jacob,&c.

C *in ultimis.*

***C* produc : *præter nec, donec.* Sed variabis**
***Hic* bene pronomen : *fac* verbum jungimus iſti.**

C producitur ; ut Sic, corripiuntur nec donec. Hic adverbium producitur : pronomen variatur, ut fac verbum.

D & T.

***D* breve ponatur, ceu *t*, niſi ſyncopa fiat.**

D corripitur, ut Apud, Bogud, ſic finita in *t*, ut caput, amat, docet : niſi aliquando per ſyncopen producantur : ut Fumât pro fumavit : obît pro obivit.

L.

***L* breve ſit : cum *ſol, ſal, nil,* tolluntur Hebræa.**

L corripitur, ut Hannibal, Hiempſal, mel, fel. Producuntur Sol, nil & ſal. Hebræa quoque producuntur, ut Michael, Raphael, &c.

N.

***N* produc. Demas *an in,* & prolem, *tamen,* atque**
***Forſitan* & *forſan, viden',* huic conformia junges.**
Quod dat *inis* curtũ eſt, velut *on*, quod tertia neſcit
Corripitur quartus, quando brevis ultima recti eſt.

N producitur, ut Hyen, Titan, Delphin. Et omnia nomina tertiæ in *on*, ut Agamemnon. Tolluntur à regula *an, in*, cum prole, *dein* ; *exin, ſubin, proin, tamen, attamen, forſitan*

fitan, viden', & quæcunque per Apocopen *n* habent: ut men, pro mene, ten' tene, egon' egone, *&c. quod dat.* Corripe *n* habens *inis* in genitivo; ut pecten, crimen, &c. Corripitur quoque in *o* nomen secundæ declinationis quod Latini in *um* vertere solent. ut Ilion, Pelion, *&c.* Corripitur similiter Accusativus, cujus nominativi ultima corripitur; ut Medean, Maian, Accusativi à nominativis productis producuntur tantum; ut Æneean, Anchisen.

R.

R brevies. produc cujus dat patrius eris:
Addito *Iber*, *aër*, *æther*. Sit *Celtiber* anceps,
Vir, *cor*, non longum meliùs. Producito tantum
Cur, *far*, *lar*, *nar*, *par*, *fur*. Vix prolem breviabo.

R Corripitur, ut Mulier, pater, mater, *&c.* Producuntur nomina in *er*, habentia *eris* penultimâ longa in genitivo; ut Crater, character, clyster, ver, *&c.* Iber, aër, æther adduntur. Celtiber variatur, ut vir. Ovid.

De grege nunc tibi vir, & de grege, taurus habendus.

Et cor quod tamen melius corripitur: producuntur tantum cur, far, lar, *&c.* Et par cum compositis impar, *&c.* quæ non omninò, rectè breviantur quandoque.

A S.

As produc. Sed *adis* quæ dant patrio, breviantur:
Et ternæ quartus: vates novus Elïas inquit.

As producitur; ut Foras. Corripiuntur tamen omnia nomina tertiæ, quorum genitivus in *adis* vel *ados* definit, ut Arcas. Ovid. *Quatuor autumnos Pleïas orta facit.*

Corripe quoque accusativum pluralem tertiæ in *as*; ut Rhetoras, *&c.* Baptista Mantuanus corripuit Elias.

E S.

Ponitur *es* longum. Pluralia corripe Græca
Quæ crescunt velut *es* de *sum*: *penes*, *inquies* adde
Cum neutris: & si patrio est penultima curta
Ternæ. Tolle *Ceres*, *aries*, *paries*, *abies*, *pes*.

Es producitur, ut Anchises, Dares. Corripiuntur autem omnia Græca pluralis numeri tertiæ declinationis, crescentia in singulari, veluti Dæmones, Vascones, Britones, pæanes, delphines, cràteres, castores, gigantes, pyxides, & quam plu-

plurima alia. Es à sum corripitur, ab edo, producitur, & penes præpositio, & inquies nomen. Corripiuntur nomina neutri generis; ut Hippomanes, Cacoëthes. Juvenal.

—Tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.

Corripiuntur nomina tertiæ in es penultimam genitivi corripientia: utpote quæ itis, etis, aut idis penultima brevi obtinent: ut Miles, teres, deses, *&c.* Producuntur solùm Ceres, aries, *&c.* Pes apud Poëtas anceps est. Auson. in Gryph.

Qui bipes & quadrupes, mox & tripes, omnia solus.

I S.

Is brevio. Verum plurales protraho casus:
Isque quod in patrio mutatur in *itis* & *inis*,
Aut *entis*. *Tethys* vario, *glis*, *vis* quoque nomen
Cum verbo longum est: veluti persona secunda
Protrahit *is*, quoties *itis* plurale reponit.
In subjunctivi *ris est* commune futuro.

Is corripitur, ut inquis, quis, *&c.* Producito dativos & ablativos plurales in *is*; ut Queis plurale. Dominis, *&c.* Item treis omneis, *&c.* Produc etiam nomina in *is* quæ penultimâ longâ faciunt genitivum crescentem in itis vel *inis*; ut Lis, Dis, Samnis, Salamis: Aut in entis, ut Simois, Pyrois. *&c.* Tethys variatur. produc ad hæc glis, vis, sive nomen, sive verbum cum suis; ut Sis pro sivis, quamvis, utervis, *&c.* Producuntur etiam secundæ personæ singulares, quando plurales habent itis penultima longa; ut velis, nescis. Futurum in subjunctivo anceps est. Horat.

Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddideerit junctura novum.— Ovid.
Da mibi te placidum, dederis in carmina vires.

O S.

Os produc. Patrius brevis est & *compos*, & *impos*:
Osque essis præbens. Rectos breviato secundæ.
Os recti produc, quoties tibi patrius *o* dat.

Os producitur: ut Flos, nepos, *&c.* Corripitur quicunq; genitivus in *os*: ut Pallados, Tydeos, *&c.* Et *compos* & *impos*, *os essis* breviantur. Os oris producitur: Omne nomen in *os* secundæ declinationis: ut Samos, synodos, &c. corripitur.

Pro-

Producuntur & nomina quæ per quartam declinationem Atticam faciunt genitivum in o: ut Athos, Androgeos, *&c.*

US.

Us correpta datur. Monosyllaba cum genitivis
Ternæ vel quartæ produc numerique secundi
In quartâ primum, quartum quintumque: & in *uris*,
Dumve *utis* patrius, vel in *udis* & *untis*, *odisve* est,
Aut quintus fit in *u*; longus tum rectus habetur,
Ergo produces venerabile nomen IESUS.

Us corripitur: ut Tempus, pecus, *&c.* Producuntur vero monosyllaba: ut pus, thus, rus, *&c.* Et genitivi tertiæ: ut Clius, Didûs, *&c.* Et genitivi quartæ, & in plurali ejusdem declinationis nominativi, accusativi, & vocativi: ut visûs manûs: Et in uris, *&c.* Producitur us in nominativo singulari ubi genitivus terminantur in uris & utis, vel udis: ut Tellus, virtus, palus. Horat. Palus in arte poëtica corripit.

Regis opus: sterilisque diu palus aptaque remis.

Simile est, ubi genitivus desinit in untis? ut Cerasûs cerasuntis, opus opuntis, *&c.*

Græca quoque à pus producuntur: ut Sciopûs, Melampûs, *&c.* Produc quoque ubi vocativus in u desinit: Panthûs, quia Vocativus est Panthu. Sic quia per ou diphthongon scribitur, doctissimi produci testantur adorandum Domini & Dei nostri nomen I E S U S.

De decem vitiis in carmine vitandis.

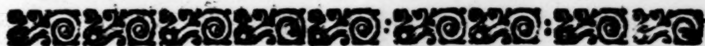
Barbara nulla inerit vox, aut incongrua metro.
Nulla redundabit nulla integritate carebit.
Nil transponetur, nil confundet male sensum,
Nec rapies longam, nec produces breviandam,
Nec post vocalem, nec post *m* versu in eodem,
Partibus à variis vocalis ritè sequitur,
Syllaba in pereat precedens: ut modo dixi.
Nec succussantes, nec pones molle crepantes,
Nec paucis numeris tibi multa licere putabis.
Nec tibi propones, nisi summos quosque imitandos.

Monemur vulgata decem vitia in carminibus contexendis vitare.

vitare. Primò ne barbarum vel incongruum quicquam admisceamus. Secundo, ne quid redundans aut deficiens sit: ut qui quoque, aut alias particulas propter metrum duntaxat ingerunt. Qui pedum nimis, aut non satis ponunt: qui sensum non explent aut frustra repetunt. Tertiò, ne quid malè transponatur. Quartò ne sensus confundatur. Quintò, Syllabarum quantitas non violabitur. Sextò, nec post vocalem, nec post m ponetur in eodem versu dictio incœpta à vocali, nisi fiat Eclipsis aut Synalœpha. Septimò, non ponemus succussantes literas, syllabas aut pedes: ut

O Tite tute Tati tibi tanta Tyranne tulisti.

Octavò, ne quid sit affectate nimis, turgidè aut molliter sonans. Nonò, vitabitur in parvo poëmate magna licentia. Et decimò, cavebimus ne non probati authoris carmina imitemur.

BREVIS ACCESSIO DE VARIA. *Carminum apud Poëtas nominatione.*

1. NOnnunquam Carmina ab invéntoribus sua nomina sortita sunt aut ab iis qui plurimùm ea usurpârint, *Sapphicum*, *Asclepiadeum* à Sappho puellâ, & Asclepiade Medico inventoribus: *Archilochium*, *Hipponacticum*, quod in genus metra frequentiùs usurpârint Archilochus Hipponax.

2. Nonnunquam à pede prædominante, ut *Jambicum Dactylicum*, in quibus versibus Jambus, & Dactylus potiores & primas partes occupant.

3. Sæpe à scansione, & pedum numero. *Monometrum*, quòd duos pedes habeat, quale est Adonicum: *Dimetrum*, quòd quatuor pedes: *Trimetrum*, quòd sex: *Tetrametrum*, quòd octo: A monos unicus, dis his, treis tres, tetras quatuor, & metron mensura: siquidem perpetuò in Jambicis, Trochaicis, & Anapæsticis, duo pedes unam solummodò mensuram sive metrum constituunt: cum in reliquis carminum generibus singuli per se pedes singulas suas mensuras expleant

4. Nominantur etiam à versuum numero. *Monastichon*, ubi unus versus: *Distichon*, ubi duo: *Tetrastichon*, ubi quatuor: *Hexastichon*, ubi sex: *Ogdeastichon*, ubi octo: *Decastichon*,

casticbon. ubi, decem, *&c.* pro versuum numero. A monos unicus, dis bis, tetras quatuor, hex sex, ogdo octo, deca decem, & stichos versus.

5. Sic ob argumento *Epithalamium*, carmen nuptiale; *Epicedium*, *Epitaphium*. emortuale carmen. Ab epi super, & thalamos thalamus, cedos funus, & taphos sepulchrum. *Genethliacon*, natale carmen: à genethle ortus. *Bucolicum* pastorale, quod hoc ornamenti sibi peculiare habet, quòd quam sæpissimè, si commodè fieri possit, quarto loco Dactylum requirat. A Bucolos bubulcus, *Georgicon*, quod de Agriculturâ tractat. A georgos agricola. *Heroicum*, quod heroum res gestas enarrat.

6. A syllabarum numero. *Hendecasyllabum*, quod undecim syllabas habeat, ut Phaleucium, vulgo sic κατ᾽ ἐξοχὴν, i. per eminentiam vocatum & Sapphicum. Ab hendeca undecim, & syllaba. *Pentasyllabum*, quòd quinque syllabas habeat: ut *Adonicum*. A pente, id est quinque, & syllaba.

7. Aliquando à syllabarum defectu, vel redundantiâ. *Acatalecticum*, quod suis absolutum numeris in nullo redundat, aut deficit, ab, a, i. sine & catalego desino. *Catalecticum*, quod unâ syllabâ deficit. A catalego, *Brachycatalecticum*, cujus fini deest pes integer. A brachys brevis, & catalego. *Hypercatalecticum*, in quo una redundat syllaba. Talis versus in Heroico est Hypermeter, ubi syllaba illa residua principio sequentis versus inter scandendum conjungitur. Ab hyper super, & catalego.

8. Sæpè à misturâ carminum diversorum. *Monocolon* uniforme est, ut Heroicum. *Dicolon*, bimembre est, ut Elegiacum. *Tricolon* habet tria genera commista, ut Asclepiadeum, cum Pherecratio Heroico, & Glyconico. Horat. lib. 1. Od. 5. 14, 21. *&c.* *Dicolon distrophon*, quod ex duobus diversis compositum carminibus, & posteà eadem usque genera repetit. *Dicolon tetrastrophon*, cum post tres ejusdem generis versus, quartúmque alterius modi ad primum reditur, ut Sapphicum cum adonico Dimetro. *Tricolon Tetrastrophon*, cum post tres diversis generis versus ad primum reditur, Ut est Od. 16. lib. 1. & passim alibi apud Horat. & Buchan. A colon membrum, & strepho verto. Quin & quælibet etiam genera suas habent variationes multiplices, ut in Hexametro videre est, cujus species 47 literatores observârunt. Alius enim est Heroicus reciprocus, ut *Musa mihi*

causas

causas memora, quo numine læso, Retrogradus hic, *Læso numine quo memora causas mihi musa.* Alius est recurrens, qui metro stante, neque literis loco motis, ut ab exordio ad finem, sic à fine ad exordium relegi potest, ut hoc Hexametrum.

Si benè te tua laus taxat sua laute tenebis.

Et hoc Pentametrum.

Roma tibi subito motibus ibit amor.

Aliquando Reciprocus mutat sensum, ut hic Philelphi in *Pium secundum.*

Laus tua, non tua fraus: virtus, non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.

Convertitur hunc in modum.

Eximium decus hoc fecit te scandere, rerum
Copia non virtus; fraus tua, non tua laus.

Correlativus, qui correlationes habet.

Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi,
Capras, rus, hostes fronde, ligone, manu.

Cui similis hic Glascuensi Prætorio insculptus.

Hæc Domus odit, amat, punit, conservat honorat,
Nequitiem, pacem, crimina, jura, probos.

Et sic de cæteris.

FINIS.

DE ACCENTIBUS EX PROSODIA *Georgii Buchannani.*

ACcidunt & syllabis toni tres: acutus, qui eas attollit, ut Dominus. Gravis, qui deprimit, ut in syllabis mi & nus. Circumflexus, qui & tollit & deprimit, ut môs. Sed corruptus pronunciandi usus fere acutum cum circumflexo confundit.

Regula Prima.

Monosyllaba omnia attolluntur, & quæ longa natura sunt, circnmflexuntur, ut *Lâus*, *frâus*.

Excipe.

Tres particulæ quæ vocantur encliticæ, quod accentum præcedentibus dictionibus ad se retrahant, ac sic legantur tanquam pars ejus essent. Hæ enim non secùs atque in unâ dictione, adjectione syllabæ mutant accentum, ut.

Cór'pora corporáque, sic *hómines hominésque.*

Virg. 3. Georg.——*Tectúmque laremque*,

Armáque, Amyclaúmque canem, Cressámque pharetram.

Regula secunda.

In dissyllabis penultima habet accentum, ut in *bónus*, *rárus*, *pánis*.

Regula Tertia.

In polysyllabis è tribus ultimis una semper attollitur, nec ultima unquam. Si in polysyllabis penultima longa sit, ea attollitur, ut *Románus*, *senésco*.

Si penultima brevis sit, quæ eam præcedit attollitur. ut *Dóminus*, *Virgílius*, *Virgílii*, *corpôribus*, *córpori*.

Hæc est vera accentuum ratio: cui qui plura adjiciunt, mihi videntur timuisse, ne hæc, pars absque magistri operâ comprehendi posset, ideoque rem per se facilem objectis tenebris obscurare voluisse. Eorum errorem vir doctissimus Julius Scaliger satis luculenter in libro de causis Grammatices redarguit.

DE-

DE FIGURIS
LIBER XI.

Figuræ definitio.

ARte novata aliquâ dicendi forma figura est,
Sunt ejus species, *Metaplasmus, Schema, Tropúsque.*
Quas manifestatis vitiis referabimus amplè.

Figura est arte aliquâ novata forma dicendi. Figurarum notitia est Poëtis, Oratoribusque necessaria:

Figuræ species sunt tres: *Metaplasmus, Schema, Tropus.*

Cæterùm fuerit operæpretium vitiorum naturam ante manifestare, ut ea à figuris separare sciamus.

De vitiis.

Vitia orationis generalia sunt tria. Barbarum, obscurum, inordinatum. Barbaræ orationis species sunt duæ: *Barbarismus*, *Solœcismus*: Ejusmodi vitia utpote in primis vitanda declarabuntur.

Barbarus est, quisquis scribendo, sive loquendo
Verbum corrumpit: peregrinum est *Barbara lexis.*

Barbarismus est unius dictionis corruptio, scribendo aut loquendo commissa, ut tollero cum duobus ll, Busiris penultimâ correptâ. *Barbara lexis*, est dictio peregrina, ut Guerra, bladum, stufa, fardellus, charteria, *&c. Barbarismus* dicitur à Barbarus, id est dissonans, quia à verâ Latinitate dissonat, & dissidet. Barbarismus in prosa nomen suum retinet, apud Poëtas Metaphlasmus & Pathos nuncupatur. Ideò licet ex Poëtis depromantur Barbarismi exempla, ne credas ipsos locutos esse barbarè, sive(ut Veteres sæpius dicebant)rusticè: sed intelligas Barbarismum fore, si quis ita loqueretur in prosâ. Itidem censendum est de Solœcismo, cui Schemati apud Poetas nomen est.

Esto *Solœcismus*, vitiosa oratio quævis.

Solecismus est impar et inconveniens compositura partium orationis: ut *Acuta gladius. Salvete reverende Magister*: Veteres Solœcum dixerunt potius, à quo Solœcisso solœcissas, *i.* incongruè loquor.

Obscura ignobilisque orationis Species.

Obscuræ ignobilisque orationis species sunt octo: Acyrologia, Pleonasmus, Perissologia, Amphibologia, Tautologia, Macrologia, Eclipsis cum Aposiopesi, Ænigma.

Impropriè sumptum verbum dicatur *Acyron.*

Acyrologia, est impropria dictionis usurpatio: ut *Spero* pro *timeo. Accede ad hunc ignem*, i. ad hanc meretricem. Acyrologia; interpretatur impropria loquutio; ab acyros, i. improprius, & logia, i. loquutio.

Omne supervacuum *Pleonasmus* ritè vocatur.

Pleonasmus, est adjectio supervacua ad plenam significationem, ut —*sic ore loquuta est. Vidi his oculis.* Et interpretatur superabundantia, à pleonazo: i. plus quàm oportet facio aut dico

Esto *Perissologus* tibi sermo superfluus omnis:

Perissologia, est adjectio superflua sine ullâ vi rerum: ut *Ibant quà poterant, quâ non poterant, non ibant. Vivat Rex, & non moriatur.* Transfertur Perissologia superflua locutio: à perissos, i. superfluus, & est penè eadem quæ pleonasmus.

Amphibolon dubius Romanis sermo feretur:

Amphibologia est vitio compositionis ambiguè posita sententia, ut *Aio te Æacida, Romanos vincere posse.* Et sit ab amphibolos, i. dubius. Rectiùs dicitur *Amphibolia.*

Tautologos, verbis variis rem signat eandem.

Tautologia est diversorum verborum aut orationum eandem rem significantium inculcatio; ut *Ipse egomet venio, exultans redeo, gaudensque revertor.* Tautologia dicitur à tautotes, i. identitas & logia locutio.

Macrologos, sermo nimium prolixus habetur.

Macrologia est longa sententia res non necessarias comprehendens. Virg. *Postera jam summo Spargebat lumine terras Orta dies cum primum alto se gurgite tollunt, Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.* Satis fuerat dixisse, *orta dies*: Macrologia traducitur longus sermo sine necessitate: à macros, id est longus.

Eclipsis, verbum: *Reticentia* verba subaudit.

Eclipsis unicum verbum, i. dictionem subaudit. *Reticentia* vero, i. aposiopesis, plures dictiones supprimit. Eclipsis, i. defectus, seu defectio. *Terris jactatus & alto.* —deest, in. Terent. *Quem ego, si sensero,* deest machinari fallaciam, & acerrimè puniam.

Est *Ænigma* gravis nimium tibi sermo solutu.

Ænigma, est obscura sententia per obscuram similitudinem rerum: *Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me* Significatur enim aquam in nivem converti, & ex eadem rursus effluere. Diomedes. *Mare concretum in cretâ, ligneo in campo. ubi caro humana ossibus ludebat*; quo significatur sal in cretaceo salino, super mensam in quam manus talos jactabat, Ænigma dicitur ab ænittomai, i. obscurè loquor.

Inordinatæ orationis Species.

Inordinatæ orationis species quinque: Tapinosis, Æscrologia, Cacophaton, Cacozelia, Cacosyntheton.

Magna *Tapinosis* tenui sermone relcudit.

Tapinosis, est humilitas magnæ rei, non id agente sententiâ quod demonstrat; apud Virg. *Dulichias vexasse rates.* —Pro atrocissimè raptasse, ac laniasse; à tapinos, i. humilis.

Æschrologus nobis obscœna oratio fertur:

Æscrologia, est vitio compositionis inverecunda oratio, aut compositio verborum obscœnæ significationis, *&c.* aut obscœna pronunciatio, ab aischros, i. turpis.

Est *Caco* ritè *phaton*, quicquid sonat haud benè nobis

Cacophaton, aut cacephaton, est obscœna pronunciatio, vel in compositione, vel in uno verbo. *Arrigere.* apud Poetas, obscœnè capitur; ut *Arrige aures Pamphile.* Cacon, i. malum, phaton, dictum, hoc est male sonans dictum.

Esto *Cacozelon* prava affectatio nobis.

Cacozelia est per affectationem decoris corrupta sententia: cum eo ipso dedecoretur oratio quo illam voluit author ornare; ut, *Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa*

Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo, &c.

Cacozelon, 1. mala affectatio.

Haud bene compositum *Cacosyntheton* esto Latinis.

Cacosyntheton, est vitiosa dictionum compositio, vel indecens scriptura; ut —*Versâque juvencum Terga fatigamus hastâ.* —Cacosyntheton transfertur malè compositum.

Dictio transformata Poetæ sit *Metaplasmus.*

Metaplasmus est transformatio quædam recti solitique sermonis in alteram speciem metri, ornatûs necessitatisve causâ; ut cœlicolûm induperator: à meta, *i.* trans, & plasma, *i.* figmentum.

Metaplasmi species sunt quatuordecim: Prosthesis. Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope, Ectasis, Systole, Diæresis, Synæresis, Eclipsis, Synaloœpha, Antithesis, Metathesis.

Adjice principio quicquam, sic *Prosthesin* edes.

Prosthesis est appositio quædam ad principium dictionis literæ vel syllabæ: ut gnate pro nate: retulit pro tulit: astat pro stat. Dicitur à pros, *i.* ad, & thesis, positio, hoc est appositio.

Adjice quid medio, sic fiet *Epenthesis* aptè.

Epenthesis, est appositio quædam ad mediam dictionem literæ vel syllabæ: ut Relliquias, gemino ll pro reliquias: alituum pro alitum. Epenthesis dicitur ab epi & en, quæ conjuncta significant inter, & thesis positio, ut sit interpositio.

Adjice quid fini, pulchram facies *Paragogen.*

Paragoge, est appositio quædam ad finem dictionis: ut potestur pro potest: à para, *i.* ad: & agoge *i.* ductio, hoc est adductio. Lucret *Quod tamen expleri nullâ ratione potestur.*

Aufert quid capiti Vates, ut *Aphæresin* edat.

Aphæresis, est ablatio de principio dictionis literæ vel syllabæ contraria Prosthesi: ut pone metum, pro depone: ab aphaireo, *i.* aufero.

E medio quicquam tollas, ita *Syncopa* fiet.

Syncopa, est ablatio de mediâ dictione literæ vel syllabæ contraria Epenthesi ut audacter. pro audaciter: à syn. *i.* con, & copto, incido. Est enim concisio: ut dixti, commôrat, pro dixisti, commoverat, &c.

Est

Est *Apo* nempe *cope* quicquam de fine recidens.

Apocope, est ablatio de fine dictionis, litera vel syllabæ contraria Paragogæ: ut Achilli pro Achillis; ex apo, *i.* ab, & copto scindo.

***Ectasis* extendit tibi jure puer breviandam.**

Ectasis, est extensio syllabæ contra naturam verbi ut Italia, prima producta, quæ naturâ alioqui corripitur. Dicitur ab ecteino, *i* produco. Eadem Diastole vocatur.

Producenda foret, quam *Systole* corripit ipsa.

Systole, est correptio syllabæ contra naturam verbi facta, contraria Ectasi. ut Aquosus orion, pro orion productè: à Systello, *i.* corripio.

Syllaba per binas divisa, *Diæresis* esto.

Diæresis, est divisio unius syllabæ in duas: ut Aulai pro aulæ à diaireo, *i.* divido.

Syllaba de binis est facta *Synæresis* una.

Synæresis, est conglutinatio duarum syllabarum in unam, contraria Diæresi: ut Phaton disyllabum pro trissyllabo: à syn, *i.* con, & æresis divisio, quasi divisorum conjunctio.

M, necat Eclipsis seu vocalem *Synalœpha*.

Ellipsis vel *Eclipsis*, est *m* literæ cum suâ vocali ante vocalem elisio *Synalœpha*, est vocalis ante vocalem interemptio in diversis dictionibus. *O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes*. *Eclipsis* ab ec & leipo, *i*, deficio, Latinè elisio. Synalœpha, *i.* collisio: à Synaleipho, *i.* conjungo.

***Antithesis* fiet tibi, litera si varietur.**

Antithesis, est literæ pro litera positio: ut Olli pro illi: ab anti, *i.* pro, & thesis positio, quasi aliud pro alio positio.

Est *Meta* nempe *thesis*, si transponas elementum.

Metathesis, est literarum in alium locum transformatio, nullâ literâ è dictione sublatâ: ut Euandre, Tymbre, pro Euander, Tymber: à meta, *i.* trans, & thesis positio, quasi transpositio,

Præ-

Præpositura quidem mutata, *Parallaga* fiet:

Protheseon parallaga, aut parallage est præpositionum mutatio, cum altera pro alterâ ponitur: ut Æneid. 6. *Cui de te tantum licuit.*——pro in te. Protheseôn parallage transfertur præpositionum mutatio, à pro, i. præ, antè & thesis positio.

De Schemate.

Scemata dant species tibi *Lexeos*, & *Dianœas*:

Schema, est quicquid à simplici atque in promptu posito dicendi modo, vel poëticè vel oratoriè mutatur.

Schematis species sunt duæ: *Dianœas*, *i.* mentis, vel sensûs, vel sententiarum. *Lexeos*, *i.* dictionis. verborum, sermonis, orationum.

Schematis autem Lexeos species multæ sunt, sed necessariæ traduntur: per quas similes colligentur. Prolepsis, Zeugma, Hypozeuxis, Syllepsis, Asyntheton seu Dialyton, Polysyntheton, Anadiplosis, Anaphora, Epanalepsis, Epizeuxis, Paronomasia, Schesis onomatôn, Paromœon, Polyptoton, Hyrmos, Climax.

Schema transfertur cultus, figura, habitus. Dianœa, *i.* sententia, Lexis, dictio.

Per partes referat totum, aut post facta *Prolepsis*:

Prolepsis est præsumptio rerum ordine secutarum, vel cum numerus antè verbo redditur, quam personæ definiantur: ut,

Intereà Reges ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, &c.
——bigis it Turnus in albis,
Tum pater Æneas, Romanæ stirpis origo,
Et juxta Ascanius magnæ Spes altera Romæ,
Procedunt castris &c.

Prolepsis item est, quum id quod posteriùs accidit, ante tempus ascribit: ut 1. Æneid.——*Laviniaque venit*
Littora—— Lavinum enim nondum erat, quum ad Italiam venit Æneas. Et ita Prolepsis referat post facta, *i. e.* quæ posteà contigerunt.

Et dicitur prolepsis, à pro, id est ante, & lepsis sumptio.

Verbo uno plureis sensus per *Zeugma* recludo:

Zeugma est unius verbi conclusio, diversis clausulis aptè conjuncta: ut adversatur libidini castitas, avaritiæ liberalitas, mediocritati luxuria, modestiæ superbia. strenuitati acedia, Zeugma interpretatur adjunctio, à zeugnyo jungo.

Jun-

Jungat *Hypozeuxis* sua rebus verba quibusque:

Hypozeuxis, est figura zeugmati contraria, ubi suum cuique clausulæ redditur verbum. Virg. *Regem adit, & regi memorat nomenque genusque. Quidque petat quidve ipse ferat.*

Verbo uno varia est *Syllepsis* clausula nexa:

Syllepsis est diversarum clausularum per unum verbum conglutinata conceptio, veluti. Virg.—*Hic illius arma hic currus fuit.*—A syn, i. con & lepsis captio: ut sit conceptio.

Copula supprimitur, quo fiat *Asyntheton* aptè:

Asyntheton, est oratio sine conjunctionibus necessariò subauditis: ut *Dum ætas, metus, magister prohibebant*; à privativâ particulâ a sine, syn, con; & theton id est positum, quasi incompositum.

Copula multiplicata facit *Polysyntheton* usque.

Polysyntheton est oratio multis nexa conjunctionibus. Virg.

——*Athamásque, Thoásque*,

A poly, i. multum, & syntheton, i. compositum, quasi multipliciter compositum.

Est *Anadiplosis*, repetunt tibi carmina finem.

Anadiplosis est versûs finis, in principio alterius repetitio: ut ———*sequitur pulcherrimus Astur,*

Astur equo fidens, & versicoloribus armis.

Ab ana id est re, iterum, & diplosis duplicatio.

Principium fit idem nonnunquam versibus apte.

Anaphora, est relatio verbi ejusdem, aut similis per principia, complurium versuum; ut.

Nate mea vires, mea magna potentia solus,
Nate patris summi, &c.

Ab ana, i. re iterum, & phora latio.

Principio & fini reperitur versus eodem.

Epanalepsis, est cum eadem dictio, & principium versûs, & clausulam tenet, ut,

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

Et transfertur reacceptio sive replicatio; ab epi & ana quæ conjuncta significant, re iterum, & lepsis acceptio.

Dictio

Dictio format Epizeuxin cum vi geminata.

Epizeuxis est ejusdem dictionis fine medio geminatio cum impetu pronunciationis; ut, *Meme adsum qui feci, in me convertite ferrum, O Rutuli, &c.* transfertur conjunctio aut combinatio.

In simili verbo ludit quandoque Poëta.

Paronomasia est veluti quædam denominatio, vel quoties aliud nomen efficitur de alio. ut Næ isthæc incœptio, est amentium haud amantium; à para, *i.* juxta, & onomasia denominatio.

Mobile cuique suum fixo connectitur aptè.

Schesis onoma ôn, est cùm singulis nominibus epitheta connectuntur. *Marsa manus, Peligna cohors, festina virûm vis.*

Componitur ex nominativo schesis, *i.* habitus, & genitivo onomatôn, *i.* nominum, quasi habitus, vel habitudo nominum.

Principiis eadem est Paromœon litera multis..

Paromœon est quando ab eisdem literis diversæ dictiones sumunt initium: ut *Machina multa minax minitatur maxima muris.* Paromœon, *i.* simile; à para, *i.* juxta, & homoios similis.

Verborum eadem est Paromœon litera multis.

Homœoteleuton, est quum simili modo plurimæ dictiones finiuntur: ut *Bella horrida bella.* Dicitur ab homoios, *i.* similis & teleuton, *i.* finitum.

Casus Homœoptoton erit similis tibi multus.

Homœoptoton est oratio uno similique casu compacta, & excurrens in eosdem & similes casus. Ennius, Mœrentes, flentes; lacrymantes, ac miserantes: ab homoios, *i.* similis, & ptosis casus.

Bella Polyptoton varii sit clausula casus.

Polyptoton, est oratio casuum varietate distincta, aut clausula varios casus retinens.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas:
Imprecor arma armis,

Et dicitur à poly, id est multus; & ptosis, *i.* casus.

Sermonis series prælonga vocabitur Hyrmos.

Hyrmos, est series aut constructio orationis continuæ, tenorem suum in multos versus protendens. Virg. 6. Æneid.

Prin-

*

Principio cœlum ac terras, campósque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra.
Spiritus intus alit.—

Et dicitur Hyrmos, quasi syrmos, i. tractus, à syro, i. trabo.

E verbo in verbum *Climax* it pulchra figura.

Climax, est de verbo in verbum gradatio, quæ dicta repetit & priusquam ad aliud discendat in prioribus resistit : ut *Africano virtutem industria, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit*. Transfertur scala vel gradatio.

De Tropis.

Vertit ad improprium *Tropus* omnia significatum.

Tropus, est verbi vel sermonis à propria significatione in aliam cum virtute mutatio : ut Vulpes pro astuto. Bacchus pro vino. Dicitur à trope, i. versio vel mutatio.

Tropi species sunt tredecim ; Metaphora, Catachresis, Metalepsis, Metonymia, Antonomasia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Periphrasis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria, Homœosis.

Propter rem similem pro verbis verba repones.

Metaphora, est rerum verborúmque per similitudinem translatio ; ut *rident prata*, à metaphorein. i. transferre.

Esto *Catachresis* bona vocis abusio nobis.

Catachresis, est usurpatio nominis alieni : ut parricidam matris quoque, aut fratris interfectorem dicimus quum propriè sit patris, à cata, i. contra, & chresis, i. usus, quasi contra usum.

At *Metalepsis* erit transumptio facta gradatim.

Metalepsis, transumptio gradatim facta, cum dictio aliud à sua propria significatione ex his quæ præcesserunt denotat : ut,

Post aliquot mea regna videns mirabor aristas.

Post aliquot aristas, ergo post segetes, & sic post æstates, & deinde post aliquot annos : à meta, i. trans & lepsis sumptio vel acceptio.

Dico *Metonymiam*, *Bacchum bibo*, *Vina coronant*.

Metonymia, est nominum transmutatio, quoties pro inventore inventum, pro continente contentum, pro efficiente effectum

effectum, pro possessio possessorem, aut contra capimus. Metonymia transfertur nominis transmutatio: à meta, i. trans, & onoma, i. nomen.

Appellativum proprii vice sæpe locatur.

Antonomasia est vocabulum quod sine nomine positum proprio ejus loco fungitur: ut Magnanimus Anchisiades, pro Ænea. Saturnia pro Junone, transfertur pronominatio aut pronomen: ab anti id est pro, & onoma, id est nomen.

Exornat carmen fixo bene mobile quadrans.

Epitheton, est appositum nomini adjectivum, perpetuam ferme naturam rei indicans: ut *Alma Ceres*, *pulchra Venus*, *Tristia bella*: ab epi, i. ad & theton positum: quasi appositum.

Cum pars pro toto contrave, *Synecdoche* habetur.

Synecdoche est figura cum à parte totum intelligitur, aut contra: numerúsque pro numero sumitur: ut

Da requiem puppi, veniet cum frigidus annus.

Pro navi & hyeme. Transfertur comprehensio.

Sæpe sonus causam fingendi nomina præstat.

Onomatopœia Est dictionis ex sono confictio: ut Mugio, pipio, hinnio: ab onoma, id est nomen, & poieo, id est fingo. Unde est nominis fictio.

Rem circumloquimur fit quando *Periphrasis* aptè.

Periphrasis, est circumlocutio quædam, cum in quod uno aut paucioribus verbis dici potest, pluribus explicatur. Virg.

Et jam prima novo spargebat lumine terras.
Tithoni croceum linquens aurora cubile.

Id est dies oriebatur, dicitur à peri, id est circum; & phrasis locutio: ut sit circumlocutio

Valde turbatus vocum fit *Hyperbaton* ordo.

Hyperbaton, est transcensio quædam verborum ordinem perturbans. Virg. Æneid. 12. 161.

Interea reges, ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt:
Solis avi specimen. Bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro

Hinc

Hinc pater Æneas Romanæ stirpis origo,
Sydereo flagrans clypeo, & cœlestibus armis,
Et juxta Ascanius (magna spes altera Romæ)
Procedunt castris.———

Hyperbaton, verbi transgressio, transfertur, ab hyperbaino, id est transcendo. Cujus species sunt quinque: Histerologia, sive Hysteron Proteron, Anastrophe, Parenthesis, Synchesis, Tmesis.

Hysteron est proteron postponas si ante locanda.

Hysteron proteron est sententiæ cum verbis ordo mutatus. Virg. *Et torrere parant flammis & frangere saxo.*

Prius enim frangunt saxo quam torrent. Alii nolunt esse Hysterologiam. Hæsteron, id est ultimum vel postremum. proteron, id est prius. Hysterologia, Præpostera locutio.

Ordo inversus erit tibi *Anastropha* præposituræ.

Anastropha, est verborum tantum ordo præposterus; ut *Italiam contra*; *maria omnia circum.* Anastrophe est reversio, vel inversio ab anastrepho.

Interjecta *Parenthesis* est sententia quævis.

Parenthesis, est interpositio diversæ sententiæ, ut

Æneas (neque enim patrius consistere mentem
Passus amor) rapidum ad naveis præmittit Achatem.

Transfertur interpositio.

***Synchysis* est prorsum vocum, aut confusio sensûs.**

Synchysis est hyperbaton obscurum, & omni parte confusum; *Tres notus abreptas in saxa latentia torquet.*

Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus aras.

Synchysis est confusio: à syn, id est con. & chysis fusio.

Quoquam interposito per *Tmesin* verbula scindo.

Tmesis est unius compositi vel simplicis sectio, unâ dictione vel pluribus interjectis: veluti,

Est Borea regio septem subjecta Trioni.

Tmesis dissyllaba dictio est, idem significans quod sectio; à temno. i. scindo. Eadem vocatur Diacope, i. intercisio.

Excessus fidei manifestus *Hyperbola* fertur.

Hyperbole est oratio excedens fidem, augendi, vel minuendi causa: Augendi, ut Nive candidior: Minuendi, ut vix ossibus hærent;

hærent ; ab hyper, i. super & bole vel bolos, i. jactus.

Dic *Allegoriam*, sensu si verba repugnent.

Allegoria, est tropus quo aliud significatur, aliud dicitur, & ita verba sensu, i. sensui repugnant.

Virg. 2. Georg.

Sed nos immensum spatio confecimus æquor :
Et jam tempus equûm fumantia solvere colla.

Id est, quæ tractanda fuerunt, affatim explicuimus. Dicitur ab allo & agoreuo, i. ab aliud agendo.

Illudens sermo recte *Ironia*, feretur.

Ironia, i. dissimulatio aut illusio, qua contraria ostenduntur sensui, quam verba præ se ferunt : ut

Egregiam vero laudem & spolia ampla refertis,
Tuque puerque tuus magnum & memorabile nomen.

Et dicitur ab eironeuomai, quod est dissimulo, & cavillatoriè decipio

Antiphrasis verbum fit per contraria dictum.

Antiphrasis est unius verbi Ironia : ut bellum, quod minimè bellum : sic & lucus quod minimè luceat Antiphrasis est per contrarium locutio ab anti, id est contra, & phrasis locutio.

At *Charientismos* tibi molliet aspera dictu.

Charientismos, est tropus quo dura dictu gratiùs proferuntur, ut si interroganti, *Num me quæsivit quisquam?* Respondebis, *Bona fortuna*, i. nemo. Charientismos, i. gratificatio & urbanitas.

Sermo procul notus, festiva *Parœmia* fertur.

Parœmia, est accommodatum rebus & temporibus proverbium : ut *Lupus est in fabula*, i. adest is cujus in præsentià loqui vetamur : à para, i. juxta, & oime, i. cantus vel cantilena, quasi juxta omnium cantilenam,

Sarcasmos nobis hostilis risio habetur.

Sarcasmos, est plena odio atque hostilis derisio, ut Pyrrhus ad Priamum. —*Referes ergo hæc, & nuncius ibis.*

Pelidæ genitori, illi mea tristia facta,
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.

A Sarcazo, diducto rictu, & carne nudatis dentibus irrideo, quod à sarx caro.

Simplicitas *Asteismos* erit, si rustica desit:

Asteismos, est tropus multiplex, numerosaque virtutis, Nam est quicquid rusticâ simplicitate caret, & facetà satis urbanitate exprimitur: ut apud Virgilium in Bucol.

Qui Bavium non odit amet tua carmina Mævi,
Atque idem jungat vulpes, et mulgeat hircos.

Dicitur ab Asteios, urbanus,

Nota parum demonstrat *Homœosis* mage notis.

Homœosis, est rei minùs notæ per similitudinem ejus, quæ magis nota est demonstratio. Cujus species tres sequuntur. Icòn, Parabola, Paradigma: ab homoios, i. similis.

Est *Icon* quoties formas bene confero formam.

Icon est personarum inter se, vel eorum, quæ personis accidunt, comparatio: *Os humerosque Deo similis.* —Icon iconis, i. imago vel similitudò.

Jure disertus erit quisquis rem comparat apte.

Parabola, est rerum genere dissimilium comparatio: ut

Quales mugitus, fugit cum saucius aras
Taurus: et incertam excussit cervice securim.

Parabola dicitur adjectio: à para, i. juxta, & bole jactus; à ballo, jacio: ut sit adjecta cuique rei comparatio.

Exemplum facti vel dicti fit *Paradigma.*

Paradigma, est exempli hortantis vel dehortantis enarratio. Hortantis. *Antenor potuit mediis elapsus Achivis.*
Illyricos penetrare sinus, &c. Dehortantis.
At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor,
Ledæamque Helenam Trojanas vexit ad urbes.

Paradigma est exemplum: à Paradiknyo, i. exemplifico: à Para, i. juxta, & digma, i. signum.

Miscellanea reliquarum figurarum declaratio.

Multa figurarum descriptio nomina sumit.

Figurarum descriptiones variis è rebus varia sortiuntur nomina: ut descriptio Temporis. Chronologia, Loci Topographia, Natalis, Genethliacon, Pugnæ, ut Monomachia, duorum singu-

ſingulare certamen : Naumachia, pugna navalis.

Invenies verſum repetitum ſæpe decenter.

Epimone, eſt ejuſdem verſus frequens repetitio Virg.

Incipe Mænalios mecum, mea tibia, verſus.

Intercalaris verſus dicitur. Interpretatur Perſeverantia & inſiſtentia : ab epimonos, i. conſtanter.

Reſpondere ſolent ſcriptores objiciendis.

Anthypophora eſt ad objicienda reſponſio : ut,

Sum pius, heu doleo nam mihi ſæpè nocet.

Poſſet quæri, Cur doles te pium eſſe ? Huic tacitæ quæſtioni ſic occurritur, nam mihi ſæpè nocet. Anthypophora eſt ſolutio Hypophora namque objectio dicitur : ab anti, i. contra & hypophora quaſi contra objectionem.

Quas tibi declarat *Syntaxis* non repetemus.

De appoſitione, evocatione, conceptione, prolepſi, zeugmate, antiptoſi, ſyntheſi, & ſynecdoche, &c quæ in Syntaxi dicta ſunt, haud operæprecium fuerit hic repetere, itaque illis ſuperſedendum cenſeo.

Rem nimis ut notam ſerimus nos ſæpè tacere.

Paraſiopeſis eſt quum aliud nos reticere dicimus, utpote omnibus notum : ut cum ſuſpicionem excitare majorem reticendo poſſumus : quale eſt illud, *In præſentiâ, judices injuſſu populi quæ improbiſſimè geſſerit reticebo.* Dicitur à pars. i. apud, ad, præter, & ſiope, i. ſilentium.

Fingere perſonam res eſt percrebra Poëtæ.

Proſopopœia eſt perſonæ fictio, quoties inanimatum ad animatum loquitur, aut contrà animatum ad inanimatum.

Ovid. *Parve, nec invideo, ſine me liber ibis in urbem.*
Hei mihi quòd domino non licet ire tuo !

Et apud eundem in Metamorph. ubi terra loquitur. Dicitur à proſopon, i. perſona, & poieo, facio vel fingo.

Laudatur verbi repetitio facta decenter.

Epanodos eſt cum decore dictionis repetitio, ſive regreſſio plerunque cum negatione, & interdum ſine eâ fit : *Principatus bonus eſt*, &c. *Non bonus autem, qui in tyrannidem convertitur* Fit ex epi & ana, quæ conjuncta iterum vel retrò indicant, & odos

odos via, quasi in priorem viam regressio, sed omittitur aspiratio in compositione.

Virtutum vitiis interdum nomina dantur.

Paradiastole est cum rem nostram dilatamus per interpretationes: ut, Cum astutum sapientem vocamus, prodigum liberalem, temerarium fortem. Componitur ex para, id est juxta, & diastole, i, dilatatio.

Hendiadyn facies solvens in mobile fixum.

Hendiadys est figura cum resolvitur substantivum in adjectivum: ut—*Chalybem frænosque momordit*, pro chalybeos frænos.— *Pateris libamus & auro*, pro aureis pateris.

Ab hen, id est unum: & dia, id est per: & dyo, i. duo, quando unum per duo dicitur.

Quando pati quod agit fero, contráve *Hypallage* habetur.

Hypallage, est figura, cum verbum per diversum intelligitur, quum quod patitur, agere dicitur, aut contra; ut Trade rati ventos, pro trade ratem ventis. Ex hypo, i. sub; & allage, i. mutatio.

Liptote erit quoties plus significans minus aio.

Liptote, figura est qua minus dicimus quam significamus; ut Haud parum doctus, i. multum; à leipomai, i. deficio. Rectiùs dicitur Litotes, i. tenuitas; à litos tenuis: nam liptote est vox tantum ex eo corrupta: sed versus non admittet litotes.

Antitheton fiet quoties contraria nectes.

Antitheton, est figura quâ contraria contrariis oponuntur; ut,

Frigida pugnabant calidis humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Antitheton, i. contra positum: ab anti, contra, & theton positum.

Quæstio *Erotema* est inter numerata figuras.

Erotema, est interrogatio: ut,

Quis

Quis furor, O Cives? Quæ tanta licentia ferri.
Gentibus invisis Latium præbere cruorem?

Ab Erôtao, i. interrogo.

Dicta prius declarat *Epexegesis* apertè.

Epexegesis, est antè dictorum expositio vel declaratio: ut
Tolle fugâ Turnum, atque instantibus eripe fatis.

Dicitur ab epi, i. suprà, & exegesis, i. expositio.

Emphasis est sensus *major* quàm verba recludant.

Emphasis, est figura altiorem præbens intellectum, quàm verba ipsa declarant: ut Juven. *Sat.* 1.

Semper ego auditor tantum? nunquámne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?

In *ego* est Emphasis apud Juvenalem. Emphasis transfertur significatio: ab Emphaino, i. demonstro.

Quod nihil ad sensum facit, esto *Parelcon* ubique.

Parelcon, est dictionis aut syllabæ nihil ad sensum facientis adjectio; ut *Adesdum, paucis te volo.* *Dum* parelcon est syllabica adjectio. Dicitur à parelco, i. produco.

Ob pulchram vocem quid factum, *Euphonia* fertur.

Euphonia, est mutatio quædam venustioris gratia soni; ut redeo pro reeo; ab eu, i. bene, & phone vox, quasi bona vox.

Versus ad absentem, dicetur *Apostropha* sermo.

Apostrophe, est ad absentem sermonis conversio: ut *Te nunc apello, Africane*, &c. ab Apostrepho, i. averto.

Dic *Alœotbetam* contra artem quid variatum.

Alœotheta, est accidentium contra artem mutatio; ut 1. Æneid. *Pars in frustra secant, verubusque trementia figunt.*

Continet enim sub se Antiptosin, Synthesin, & plures alias figuras: Et vertitur aliter posita; ab alloios, i. alius, & varius, & theton, i. positum, thesis, positio.

FINIS.